
AYŞE SARISAYIN
ANSIZIN GÜNBATIMI
ANSIZIN
GÜNBATIMI
AYŞE SARISAYIN
can
roman

© 2014, Can Sanat Yayınları Ltd. Şti.
Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: Kasım 2014, İstanbul
Bu kitabın 1. baskısı 3000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Faruk Duman
Yayına hazırlayan: Mustafa Çevikdoğan

Düzelti: Aylin Samancı
Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek, Serap Bertay

Kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Tasarım (www.lom.com.tr)

Kapak baskı: Azra Matbaası
Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi D Blok 3. Kat No: 3-2
Topkapı-Zeytinburnu, İstanbul
Sertifika No: 27857

İç baskı ve cilt: Ayhan Matbaası
Mahmutbey Mah. Devekaldırımı Cad. Gelincik Sokak No: 6 Kat: 3 Güven İş Merkezi, Bağcılar, İstanbul
Sertifika No: 22749

ISBN 978-975-07-2408-4

CAN SANAT YAYINLARI
YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ LTD. ŞTİ.
Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul
Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33
www.canyayinlari.com
yayinevi@canyayinlari.com
Sertifika No: 10758

AYŞE SARISAYIN

ANSIZIN GÜNBATIMI

ROMAN

can

Ayşe Sarısayın'ın Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Denizler Dört Duvar, 2003
Yorgun Anılar Zamanı, 2004
Karakalem Resimler, 2008
Erdal Öz / Unutulmaz Bir Atlı, 2009

AYŞE SARISAYIN, 1957'de İstanbul'da doğdu. İstanbul Üniversitesi Kimya Mühendisliği Bölümü'nü ve İşletme İktisadı Enstitüsü'nü bitirdi, uzun yıllar ilaç sektöründe yönetici olarak çalıştı. Babası Behçet Necatigil'e ilişkin anılarının yer aldığı ilk kitabı *Çok Şey Yarım Hâlâ*, 2001 yılında yayımlandı. Öykü kitaplarından *Denizler Dört Duvar*, 2004 Yunus Nadi Öykü Ödülü'ne; *Yorgun Anılar Zamanı*, 2005 Sait Faik Hikâye Armağanı'na; *Karakalem Resimler*, *Dünya Kitap* dergisinin 2008 Yılın Telif Kitabı Ödülü'ne değer görüldü. 2009 yılında yayımlanan *Erdal Öz / Unutulmaz Bir Atlı* adlı biyografiyle *Beşiktaş, Yollar ya da Anılar Boyunca* adlı otobiyografik semt kitabını, çocuklar için yazdığı iki roman izledi: *Kedimin Adı Çamur* (2010), *Köpeğimin Adı Erik* (2013). Almancadan çeviriler de yapan Ayşe Sarısayın, Siegfried Lenz'den çevirdiği *Almanca Dersi* romanıyla, *Dünya Kitap* dergisinin 2012 Yılın Çeviri Kitabı Ödülü'nü aldı.

Zamanın eriyip dağılıverdiği, kişilerin bölük pörçük,
bakanın gözünde taşıyabilecekleri tek gerçeklikle,
o parça bölük gerçeklikle, görünüp yittiği
bir kitap nasıl çatılabilir?

Bilge Karasu, *Altı Ay Bir Güz*

Uzun bir aradan sonra tekrar yazıya dönmek...

Nasıl da sancılı!

Tıpkı uzun bir aradan sonra sevişmek gibi...

Sahi, ne kadar oldu sevişmeyeli?

Beş yıl, on yıl, yüz yıl, hangisi?

Yaşlı bir kadın sevişmeyeli ne kadar oldu ve bir adam onu, yaşlı değilken henüz, terk edip gideli?

Kaç yıl geçti karakalem resimlerden vazgeçmesinden bu yana?

Ve bir kadın teslim olmamak için direndiği genç adamı terk edeli? O adamla birlikte, yarım kalmış bir resimden de vazgeçeli: Bir kadınla bir erkek – Un uomo con una donna.

Kim bu yaşlı kadın? Terk eden, terk edilen kim?

Yaptığı resimleri yok eden kadınla yaşlı bir adamın elleri üzerine sayfalarca yazıp silen, aynı kadın mı yoksa?

Bir hayatın içinde, başka hayatların izleri böylesine belirgin okunabilir mi? Gri gölgelerin arasından sarılar, yeşiller göz kırpabilir mi? Çoktan unutulmuş bir gündoğumu, alacakaranlıkta parlayan kor, şimşek gibi çakan kızıllar, beyazın altında kendini gösterebilir mi?

Sesler sonra. Silinmeye yüz tutmuş, puslu anılarda saklı sesler. Yıllar yılı derin uykularda olan, belli belirsiz bir dış etkiyle birdenbire canlanıveren mırıltılar, yakınmalar, beddualar. Geceleri süregiden yankılar.

Uzun kış gecelerini bölen boğuk çığlıklar, kesik kopuk konuşmalar kime ait? Yakınmalara sertçe karşılık veren çatallı kadın sesi kimin? Hiçbir ses duymamak için başını yastıklara gömen kim?

Gizli saklı küçük şiirler yazan, kendine şiirlerden bir dünya kurmak isteyen utangaç kız çocuğu nerelerde şimdi? Ya ötekiler, ablaları? Sesleri, gülüşmeleri, bitip tükenmeyen didişmeleri ne zaman yitip gitti?

Ben neredeyim, hangisiyim? Ölü bebekler nerede?

Her şey birbirine karışıyor, zamanlar iç içe geçiyor, tüm hayatlar birbiriyle kesişerek tek bir hayata evriliyor. Öncesiz ve sonrasız bir boşluk! Zamanlar üstü, tüm zamanları aşan bir boşluk!

Bir insan ne çok insana dokunuyor, bir hayat ne çok hayattan geçiyor!

Sahi, ne kadar oldu yazmayalı?

Beş yıl, on yıl, yüz yıl, hangisi?

Hevesle biriktirmişsindir oysa; defterlerde, kâğıtlarda, küçük yapraklarda. Gün gelir, sözler birbirini izler, durduramayacağın bir sağanak gibi sürer gider diye umut ederek.

Heves umudu besler, umutlandıkça daha çok heveslenirsin.

Sonra bir bakarsın, nice günler geçip gitmiştir, aylar yıllara, yıllar bir hayatın değersiz görünen, dönüp ardına baktığında paha biçilemez bir değer kazanan zaman birimlerine evrilmiştir.

Renklerden ve seslerden damıttığın sözleri bir araya getiremeden, zihninde tamamlayarak yalnızca.

Suya, havaya, bir toz bulutuna, bir ışık huzmesine anlatarak. Gecelere, en çok gecelerin karanlığına, büyük boşluklara yazarak.

Araya hayat girmiştir, hayat tüm hevesleri tüketmiştir.

Sona erişler her şeyi gölgelemiştir. Tükenmek!

Son bir hamle, son bir çaba.

Uzun aralardan sonra ürkek, bin bir korkuyla kıpırdanırken eskimiş rüyalardaki duygular, teslim olmak tuhaf bir tedirginlikle. Ilık, şifalı bir suda yüzercesine önce, tutkulu gitgide, daha tutkulu...

Devinimlerin ya da sözlerin ritmiyle esrik, kendinden geçerek.

Hazzın doruğunda!

Suya, havaya, gecelere ve boşluklara anlatmak değil, yazmak yeniden. Beyaz üzerinde siyah bu kez, somut ve gerçek. Baktıkça renklenen karakalem bir resim, siyah beyaz bir fotoğraf karesi gibi.

Gerçekliğinden asla emin olamayacağın hikâyeler kurgulayarak gerçeğe ulaşmaya çalışmak, kendine doğru tekinsiz bir yolculuğa çıkmak!

Sonrası sonsuz bir hüzün olsa da, geri dönüşün bir kelebek ömrüyle sınırlı hazzını yaşamak...

(Günlükten, Haz ve Hüzün)

Bu satırlar benim değil, bir başkasının. Sözcüklerden vazgeçmemek istediği halde, kim bilir hangi nedenlerle vazgeçmek zorunda kalan, belki de onların gücüne yenik düşen meçhul birine ait.

Ben onları sahibinden ödünç aldım yalnızca, bir rastlantı sonucu karşıma çıktıklarında görmezden gelmeye gönlüm elvermedi, geri çevirmeyi beceremedim.

Ebedî suskunluk öncesi son bir çabanın ürünüydü sanki bu sözler. Hayat dediğimiz olağanüstü serüvenin, esas olarak bir rastlantılar zincirinden ibaret olduğuna böylesine inanırken, peşlerine düşmemem imkânsızdı...

Eski bir arkadaşımın telefonuyla başladı bu hikâye. Üniversite yıllarımızdan beri, neredeyse otuz beş yıldır süregelen, ilmek ilmek kurduğumuz bir dostluktu. Hal hatır sorduktan sonra uygun bir zamanda buluşmak istediğini söyledi.

"Özlemenin dışında bir nedenim daha var bu kez," dedi. "Sana vermek istediğim bir şey..."

"Hayırdır," dedim. "Nedir?"

Anlattı kısaca.

Yeni bir eve taşındığını, önceki kiracıdan kalan eşyalar arasında ilgimi çekeceğini düşündüğü bir CD bulduğunu.

"Detayları sonra konuşuruz," dedi. "Zamanı denkleştirebilsek görüşmek için bahane olur..."

Hayatı ve kendimizi didikleyip durduğumuz, aynı anda ağlayıp güldüğümüz, belirsiz bir süre için güç depoladığımız buluşmalardan biriydi yine. Karanlık dehlizlerde gezinip durduk her zaman yaptığımız gibi – el yordamıyla önce, yol aldıkça özgürleşen ruhlarımızla, yüklerimizden kurtulduğumuzu hissederek, saatler ilerledikçe.

Telefonda söz ettiği konuya, kalkmamıza yakın sıra gelebildi ancak.

"Taşındığımızda büyük bir etajer vardı arka odalardan birinde," diye anlatmaya başladı. "Eski kiracının bırakmış olduğunu düşündüm önce. O kadar hantal ki yerinden zor oynattık temizlemek için. Yığınla çer çöp, kâğıt çıktı arkasından. Bir de bu CD işte..."

Özensiz bir yazı, silik harfler. Güçlükle okuyabildim: "Terk!"

Anlatmayı sürdürüyordu.

Tuhaf başlıkları olan yazılar kaydedilmişti CD'ye. Birkaç tanesi dışında hepsi yarım. Kimi tek cümle, kimi iki-üç paragraf. Başı sonu belirsiz. Birbiriyle ilişkisiz. Eksik, hatta tutarsız. Tamamlanmış görünenler olsa da tek tük, sayıklama gibi çoğu.

"Hele uzun bir konuşma okudum ki, akıllara ziyan!" dedi. "Biz de mi böyle olacağız diye uykularım kaçtı. Gerçi hep konuştuğumuz meseleler, fakat okuyunca..."

"Kime ait olduğu belli mi?" diye sordum.

"Hayır, değil," dedi. "Ev sahibini arayıp sordum, ama son zamanlarda çok sık kiracı değiştiğinden, bulmak mümkün görünmüyor. Belli ki o dolap da yıllardır kıpırdatılmamış yerinden, kime ait kim bilir. Neyse, bir ara göz atarsın yazılara, işine yarar belki."

"Tabii, ilk fırsatta..."

Hesabı ödeyip kalktık.

İkimiz de aynı şeyi düşünüyorduk durağa doğru yürürken. Dile getirmesek de böyleydi, biliyordum. Yıllar önce kırmızı kurdeleyle bağlanmış tutuklu mektuplarını bana verdiği akşamı, o mektuplardan yola çıkarak yazdığım bir dizi öyküyü.

"Mektuplar gibi..." demek üzereydim ki, "Mektuplar gibi..." dedi.

"*Daphne*..." dedim, "*Hicran, Yine Hicran*..." dedi.

Gülüştük.

"Keşke beyaz bir kurdeleyle bağlasaydım getirirken," diye hayıflandı. "Nasıl akıl edemedim? Yazamasan da aynı kurdeleyle bağlardın geri verirken!"

"Neden beyaz?" diye sordum.

"Okuyunca anlarsın," dedi gülerek. "Her yer beyaz çünkü, kar beyazı..."

Ayrıldık.

Yazıları okumak için belli belirsiz bir merak duysam da, uzun bir aradan sonra yazmaya hevesleneceğimi bilmiyordum henüz.

Bir metin yazılır, bitirilir ve okunur. Bitmeden de okunduğu olur bazen, bir cümle tamamlandığında, yeni bir paragrafa geçildiğinde.

Okudukça hatalar, eksikler göze çarptığı gibi fazlalıklar da dikkati çeker. Bazı sözcüklerin, cümlelerin, paragrafların, hatta metnin tamamının fazla geldiği olur, çıkarılıp atılır bir çırpıda: Beğenmediklerimiz, fazla sert ya da yumuşak, aşırı duygusal veya çok gerçekçi bulduklarımız, anlattığımız her neyse, ona hizmette kusur ettiklerini düşündüklerimiz...

En çok da kendimizi, dışa vurmamak için direndiklerimizi ele verdiğini gördüklerimiz: İçimiz yanarak ve fakat gözümüzü bile kırpmadan attıklarımız!

Yerine yenilerini koymaya çalışırız, değiştirmeyi deneriz, yazarız, sileriz, baştan alırız.

Vazgeçeriz kimi sözlerden.

Tekrar tekrar okuruz metni, vazgeçtiklerimizin sızısını yüreğimizde duyarak. Bir yandan da sürekli kendini hissettiren eksikliği, vazgeçmelerin yarattığı o büyük boşluğu bizden başka kimsenin algılamayacağı düşüncesiyle avunarak, kendimizi ele vermediğimiz inancıyla oyalanarak...

Hayır, doğru değil!

Yazılamayanların, vazgeçilenlerin yarattığı ve bir tek

senin görebildiğin dipsiz boşluk, kimsenin farkına bile varamayacağı bir zerre değil midir aslında? Bir boşluktan söz etmekle, kendini gereğinden fazla önemsemiş olmaz mısın? İnsanlık tarihi boyunca dile gelen ve bir araya getirilip edebî metinlere dönüştürülen milyonlarca, belki milyarlarca söz arasında ne önemi olabilir ki vazgeçtiğin sözlerin?

Sorgularken içten içe, bunca iyi örnek varken, yazılmışken zamanında ve yazılmaktayken hâlâ bir yerlerde ve yazsam ne olacak ya da yazmasam diye, yaz(a)madıklarını böylesine önemsemek, adeta karşılıksız bir değer biçmek onlara!

Çelişkiler içindesin, savrulup duruyorsun ne zamandır biriktirdiğin sözlerin girdabında.

Konuşurken anlık reflekslerle, içgüdülerinle dile getirmekten vazgeçtiklerin, nasıl da kafanı kurcalıyor sonradan! Takılıp kalıyorsun: "Keşke deseydim, şöyle söyleseydim, böyle ifade etseydim..."

Yazarken vazgeçmek daha mı kolay yoksa, daha az mı meşgul ediyor zihnini?

Vazgeçilen sözlere ne olur? Öksüz, yetim nereye giderler, kime sığınırlar? Terk edilmiş sözlerin sığınacağı bir yer var mıdır, bir sığınak yaratmak olası mıdır onlar için?

Unutulup giden, yıllar içinde silinen pek çok anıyla aynı kaderi paylaşan bu sözlere ne olur gerçekten?

Bu kez vazgeçme, dürüst ol, kandırma kendini! Söz ver, hemen şimdi bir söz ver ve tut sözünü!

Artık sakınmayacaksın sözlerini, tüm öğretileri, doğruları, yanlışları, her şeyi unutacaksın! Birilerini incitmekten korkmayacaksın, kırılmayı göze alacaksın!

Yıllardır süregelen çok uzun, fazla kısa ve sonunu asla kestiremediğin bir oyunun ardından, neyi nasıl hissediyorsan öyle yazacaksın!

Ölümü beklemeyi nasıl öğrendiysen yaşarken ve tanık olurken, kendini sakınmamayı da öğreneceksin!

Eksiltilmiş sözlerin olmasın bundan böyle, devam et, yalansız, hissettiğin gibi.

Dahası, bugüne dek vazgeçtiklerini de hatırla, çekip al onları terk edildikleri ıssızlıklardan.

Çocukluğunun güvenli görünen soğuk odalarında dolaşmaktan korkma ve ilkgençlik yıllarının bunalımlı günlerinde ve geçmişten bugüne üstlendiğin onlarca kimliğin çıkmaz sokaklarında – çocuk-evlat ve ebeveyn-çocuk ve sevgili ve eş ve anne adayı ve işkadını ve memur ve amir ve arkadaş ve dost ve yazar adayı ve yazar kadın ve kadın yazar ve kadın ve hep kadın ve yok kadın ve her şey ve hiçbir şey rollerinin birbiriyle kesişen ve çelişen anlarında!

Ve insan olma çabasıyla gezinip durduğun labirentlerde!

Sakın dokunma içinden geçen sözlere. Teslim ol onlara, ol ki vazgeçmediğin her sözcüğün hazzı sarıp sarmalasın seni!

Haz ne kadar yüksekse, ardından bastıracak hüznün o kadar yoğun olacağını kabullenerek çık yola...

(Günlükten, Sözleri Terk Etmek)

Okumaya ara verip CD'deki dosyaların arasından rasgele açtığım bu metinler üzerine düşündüm uzun uzun. Her ikisi de "*Günlükten*" adlı dosyada yer alıyordu.

Çok etkilendiğimi söyleyemem, ama ilgimi çekmişti. Duyduğum merak ise artıyordu giderek.

Yazmaya uzun süre ara vermiş biri olduğu anlaşılıyordu hemen. Kadındı, en az orta yaşlarda, hatta yaşlılığın eşiğinde bir kadın. Yaşı konusunda yanılıyor olabilirdim, ancak hayata dair ağır tanıklıkları olan ve ölüme yaklaşmış biriydi. Yeniden yazma çabasında, yazarak hayata tutunma umudunda.

Bir başka kadından da söz ediyordu. Karakalem resimler yapan, yaptığı resimleri yok eden yaşlı bir kadından.

Kimdi, nasıl bir hikâyesi vardı?

Terk edilmiş sözleri düşündüm sonra. Her yerdeydi onlar: Fısıltılarımızda, derinlerden kopup gelen haykırışlarımızda, sessiz çığlıklarımızda, düşlerimizde, karabasanlarımızda, bastırılmış hayallerimizde, dışa vuramadığımız isyanlarımızda, her an yanı başımızda.

İçimizden geçen her duygunun ya da düşüncenin dile getirilişinde kaybolan, yazılan her metnin oluşum sürecinde terk edilen ne çok söz vardı!

Sözler de tıpkı anılar gibiydi. Nasıl ki kimi anıları toplayıp özenle biriktirirken, kimilerini unutulmak üzere döke saça ilerliyorsak yolumuzda, sözlere de böyle davranıyorduk. Bilerek, isteyerek vazgeçiyorduk onlardan, kendi kaderlerine terk ediyorduk.

Tekrar bilgisayarın başına geçtim devamını okumak için. Tekinsiz bir yolculuğun eşiğinde olduğuma dair bir önsezi, tuhaf bir tedirginlikle...

CD'de görünen öteki dosyalara da hızlıca göz attım. Kayıt tarihlerine de baktım bu arada; birkaç yıl öncesiydi, ama ne zaman yazılmışlardı kim bilir...

Arkadaşımın dediği gibi kiminde birkaç cümle vardı yalnızca, kiminde kesik kopuk, arkası gelmeyen sözler. Birkaç kısa denemeyle yaşlı bir kadınla kızı arasında geçen deli saçması bir konuşma dışında, daha sonra tamamlanmak üzere alınmış notları hatırlatıyordu çoğu ilk bakışta. Duyguların başa çıkılamaz olduğu anlara ait kısa değinmeler. Bir kadına, annesinin sarı papatyam dediği bir kız çocuğuna, iki genç kıza, karakalem resimlere, yağlıboya tablolara, beyazla örtülmüş tuvallere, yaşlı bir kadının sayıklamalarına, gecelerin ıssızlığını bölen kesik çığlıklara, ölü bebeklere, genç ve yakışıklı bir adama, silik, adeta kimliksiz bir başkasına, hayata ve ölüme, gençliğe ve yaşlılığa dair notlar. Sonra, ileride, fırsat olduğunda, zaman elverdiğinde diye umularak belki...

Bazı dosyalarda aşina olduğum şiirlerden dizeler yer alıyordu, çoğu yıllar önce ölüp gitmiş şairlerden.

İtalyanca basit ve kısa cümleler, Türkçe karşılıklarıyla kimi yerlerde.

Birkaç dosyanın varlığıysa adlarıyla sınırlıydı, tek satır olsun yazılmamıştı henüz. Bir ad verilerek kaydedilmiş, bir roman, öykü ya da deneme olacağına dair umutlar beslenmiş.

Acıydı, doğrusunu söylemek gerekirse acıklıydı hatta.

En sona kalan dosya –ki sıralamada da en sondaydı– "*zyx*" başlığıyla kaydedilmişti. İsim öylesine tuhaftı ki, bu defa da bomboş bir sayfayla karşılaşacağımdan neredeyse emindim. Yine de bakmadığım bir şey kalmasın diye dosyayı açtığımda, beklediğimin tersine, üç sayfalık bir metin çıktı karşıma.

Hızla okudum. Kısa bir öyküydü bu, tutkunu olduğum bir şairin çok iyi bildiğim dizeleriyle açılan bir öykü.

Sonra tekrar okudum. Ağır ağır, dikkatle.

Bu öykü çok eskilerde kalmış yaşlı dostumu hatırlatmıştı bana. Koşullar nedeniyle başlayamayan ilişkimizi, hem yakın hem de uzak olduğumuz coşkulu günleri...

Yollarımız tümüyle ayrıldıktan birkaç yıl sonra bir gazete ilanından öğrenmiştim öldüğünü. Cenazesine gidememiş, çok sevdiği, keyifli anlarında mırıldandığı eski bir şarkıyı dinleyerek anmıştım onu. Gece boyu karanlıkta, hep aynı şarkıyla.

Öykü bu yüzden dokunmuş olmalıydı yüreğime. Düşündükçe ve hatırladıkça, daha da derinlere.

Öteki dosyaların adlarıyla "*zyx*" kodlaması arasında bir bağlantı kurmaya çalıştımsa da hiçbir sonuca ulaşamadım. Öykü bitmiş olduğu halde neden bir adı yoktu? Yarım kalmış birçok metnin başlığı varken üstelik.

Yazan için bitmiş değildi belki de. Çalışacaktı üzerinde, adını da düşünecekti bu arada. Zaman elvermemişti anlaşılan, çoğunda olduğu gibi...

Gece boyunca yatağımda dönüp durdum, terk edilmiş sözlerle ve isimsiz öyküyle boğuşarak. Sabaha karşı dalabildim uykuya.

Öykünün adını arıyordum rüyamda – rüya değil miydi yoksa? Adadaydım, begonvillerin gizlediği kuytularda, gündoğumunda, sonra ansızın günbatımında. Bir renk arıyordum karanlıkta, daracık sokaklara girip çıkarak,

yabani otlar bürümüş bahçelerde el yordamıyla dolaşarak. Dik yokuşlardan soluk soluğa ıssız tepelere tırmanıyor, eksilen bir rengi, moru bulmaya çalışıyordum her köşede.

Bir yıl önce kaybettiğim genç arkadaşımın en sevdiği rengi, ona en çok yakışanı – sert akşamüstü poyrazlarında uçuşan saçları ve omuzlarında mor şalıyla nasıl da canlıyken hâlâ, şimdi aynı adanın mezarlığında, mor çiçeklerin arasında...

İnce uzun bir gölgenin ardı sıra yürüyordum. Tüm çiçekler kar beyazı görünüyordu gecede. Her şey, ada bahçelerini süsleyen mor begonviller bile bembeyazdı. Peşine düştüğüm rengi bulamadıkça öykünün adına yaklaşıyordum. İki sözcüktü, hoşuma gidiyordu tekrarlamak, önce içimden, usulca, ardından haykırarak, gücüm yettiğince. Boşlukta yankılanan sesim başka bir sese dönüşüyordu giderek. Yıllar öncesinde kalmış, nicedir unuttuğum bir ezgi duyuluyordu karanlığın içinden. Kulak kabartıp arkasından gidiyor, ama nereden geldiğini bulamıyordum bir türlü.

Eski bir dosttan geriye kalan kırık ezgiye de, zamansız bir ölümle eksilen renge de ulaşamadan, çaresizce...

Terk edilen CD'de okuduğum öyküyle birkaç ay önce arkadaşımın anısına yazdığım öykünün birbirine karıştığı, kayıpların iç içe geçtiği tuhaf bir geceydi. Hangi öyküyü kim yazmıştı, ben neredeydim? Bir rüyada mı, olduğum yerde ve olmadık hayallerin peşinde mi?

Geç bir saatte hâlâ ölesiye yorgun uyandığımda, öykünün bir adı vardı artık. Zihnimi kemirmeye devam eden düşüncenin ne olduğunu da biliyordum: Unutmaya bıraktığım anı parçalarıyla, meçhul bir kadının terk ettiği, zamana yenilerek boynu bükülmüş sözleri buluşturmak mümkün olabilir miydi? Onları canlandırıp bir hikâyeye katmak, kendilerini ifade etmelerini, dik durmalarını sağlamak...

Kime ait olduğunu bilmediğim bir hayatı yeniden kurabilir miydim böylece?

"*zyx*" kodlamasındaki gibi sırayı tersine çevirerek, sondan başa doğru yol alarak ya da her şeyi altüst ederek, tutsağı olduğumuz zamanın dışına çıkarak.

Yapabilir miydim?

Üstünde durmamaya çalıştığım, derinlere gömmek için onca çabaladığım anıları hortlatmak...

Değer miydi?

Tanımadığım bir kadından ödünç alacağım sözcükler, yeniden yazmaya başlamak, yazıyla ve kendimle barışmak için bir fırsattı belki de...

Ya yarım kalan, terk edilmiş sözlerin sahibi? Meçhul bir hayatın boşluklarını kendi gözlemlerim ve deneyimlerimle doldurmaya çalışırken, ona haksızlık etmiş olmayacak mıydım?

Kararsızdım.

Bir şairi hatırladım sonra, yarım kalmış metinlerde de sıkça anılan dizelerini: ***"Kaç türlü girilirdi anılardan içeri?"***[1]

Ürperdim, uzun süredir ilk kez içimde bir şeyler kıpırdandı. Heves kaygıların önüne geçecekti belli ki.

CD'yi ilk okuduğumda hissettiklerim böyleydi, yarım bırakılmış metinleri tamamlamak üzere yazıya geri dönüşüm böyle başladı.

1. Edip Cansever'den.

Sen şimdi bana bakıyorsun, bakıyorsun, hiç böyle olmayacağını sanıyorsun. Ben de öyle sanırdım hep.

Resimler erken yapılıyor, romanlar erken yazılıyor. Bilmiyorlar ki şimdi, esas şimdi...

Sen de bilmiyorsun, iyi ki bilmiyorsun!

Kapatın bütün resimleri!

Beyaza gömülsün her şey, kar beyazına.

(Günlükten)

Son kez bakıyorum eve.

İçinde yaşayan son kişinin az önce çıkarıldığı eve bakmak. *Karakalem bir resimde gizlenmiş renkleri arayarak*. Uzun uzun. Bulmak umuduyla hâlâ.

Bir zamanlar renkli olan fotoğrafı tüm renkler terk etmiş. Yalnızca siyah ve beyaz şimdi.

Ne demişti bir şair? ***"Ölüm / Kapanması bir evin!"***[1]

Henüz değil, erken henüz. Ev beklemede. İnsanlarla birlikte evler de bekliyor. Tüm evler gibi bu ev de kapanacak günü geldiğinde. O zamana dek beklemede.

Eşyaların tekinsiz gölgeleri, ürkünç hayaletlere dönüşecek zaman geçtikçe. Çizgiler silikleşecek, kaybolmaya yüz tutacak. Kirli, kırık bir beyaz kalacak geriye. Beyaz her şeyi örtecek.

Üstüne astar çekilen yağlıboya bir tablo ya da kapanan bir zihin gibi.

Ardından yeniden hayat bulacak. Başka insanlarla birlikte yeni bir hayata açılırken canlanıp kendi renklerini yaratacak. Bir sonraki kapanışa, bir döngü daha tamamlanana kadar.

1. Behçet Necatigil'den.

Aralık kalmış perdelerin arasından gün ışığı düşüyor içeriye. Sabah güneşi. Evin değişmez kuralları altüst ne zamandır: Akşamlar inerken her yerin örtülmesi, ne dışarıya ne içeriye bir şeyin sızmasına izin verilmesi. Yeni günle birlikte açılması tekrar. Tüllerin yerli yerinde olmasına dikkat edilerek. Yerli yerinde, olması gereken yerde. Ne eksik ne fazla, gereken ölçüde.

Her şey, duygular bile.

Evlerin mahremiyetine onca özen gösterilirken, kim bilir kaç aydır böyle. Aydınlıkla karanlığın ortasında. Loş. Gölgeli.

Gülmek geliyor içimden: Ya Şahika Ener, gördün mü bak! Ne kadar direnseн de hayat eninde sonunda teslim alıyor insanı!

Gülemiyorum. Hiçbir şey yapamıyorum.

Gözlerimde yaşlar, içimde atamadığım kahkahalar.

Derin bir sessizlik, çıt çıkmıyor. Her şey yoğun bir sis bulutunun arkasında sanki. Yarı gerçek yarı hayal görüntüler. Ev eşyalarla birlikte anıları önüme koyuyor, inkâr edemeyeceğim tanıklıkları hatırlatıyor. Pusuya yatmış adeta, zayıf bir ânımı kolluyor, teslim olmamı bekliyor.

Hayat hangi aşamadan sonra geçmişe dair tanıklıklardan ibaret yalnızca?

Yaşlı, çok yaşlı bir kadının güçlükle çıkarıldığı kapı tam karşımda. Artık hiçbir şeyin farkında olmadan çıktığı son yolculuk. Neden gittiğini, nereye götürüldüğünü bilmeden. Gözlerinin feri çoktan sönmüş, karanlık bir boşluğa umarsız bakarak.

Yıllar önce aynı kapıdan girmişti bu eve. Bal rengi iri gözleri pırıl pırıl, bakışları umut dolu. Hayatında yeni bir sayfa açılmak üzere: Her şey mükemmel olacak!

Altı kişiydiler; iki kadın, bir adam, üç çocuk.

Öteki kadın –yaşlı olan– yürüyemiyordu, tekerlekli

sandalyeye mahkûmdu nicedir. Yüzünde dingin, hatta hoşnut denilebilecek bir ifade. Umutlu olmamayı öğrenecek kadar uzun yaşamış. Şükrediyordu belki kızı ona sahip çıktığı için, ele güne muhtaç olmadan, torunlarının yanında dualar ederek ölümü karşılayabileceği için.

Adam kayıtsız, çocuklar coşkuluydu.

Ortalık aydınlanıveriyor bir anda. Sabah güneşinin insanın içini ısıtan ışıkları. Yeni bir gün, yeni hayatın kıpırtıları. Sesler, gülüşmeler.

"Hangi yatak benim olacak?"

"Dur bakalım ufaklık, sıranı bekle! Önce biz anlaşalım da aramızda..."

Gözüm pencere kenarındaki yatakta, ama ranzanın üst katı da çok cazip! Kafa yormanın anlamı yok gerçi, ablalarımın kararını bekleyeceğim mecburen. Payıma neresi düşecek acaba?

Heyecan içindeyim.

Küçük ablam bir hamlede ranzaya tırmanıp ayaklarını aşağıya sarkıtmış, tuhaf bir türkü söylüyor: "Zübeyde Ana çıktı dama, baktı sağa baktı sola, toyuğu tutup attı dama..."

Kahkahalar.

"Abla, toyuk ne demek?"

"İşte bu demek, tut bakalım!"

Fırlatıp attığı yastığı yakalıyorum.

"Aferin ufaklık, at bakalım şimdi toyuğu tekrar bana!"

Gülmekten katılıyorum. Yastık ikimizin arasında hızla gidip geliyor: "Sen yanasan toyuk çalan, oklanasan toyuk tutan..."

Büyük ablam, annemin ilk göz ağrısı *mızmız prenses* kopardığımız şamatadan rahatsız, somurtup duruyor. Hangi yatağı seçeceğine karar veremiyor bir türlü. Prenses yine kararsız, hep kararsız!

Küçük ablamsa türküye devam ediyor. Avaz avaz. "Menim toyuğum çil çil idi, ganadları tel tel idi, toyuk değil bir fil idi..."

"Aşkolsun abla, yine kandırdın beni! Toyuk yastık değilmiş ki..."

"Tabii değil akıllım, toyuk dediğim tavuk, bildiğin tavuk!"

Annemin tatlı sert müdahalesiyle sesler kesiliyor:

"Senin yerin belli *sarı papatyam*, ranzanın altında yatacaksın. Uykunda sağa sola atıyorsun kendini deli deli. Yukarıda asla olmaz, düşersin falan Allah korusun! *Ortanca* da kuş gibi tünediğine göre yerini bulmuş zaten."

Sevinçli gülüşmeler duyulmaz oluyor, ışıklı görüntüler görünmez bir elin hızla çektiği tül perdenin ardında kalarak gözden kayboluyor. Tüm renkler silinirken koyu bir sis bastırıyor.

Sıcak bir temmuz gününde üşüyorum. Yoğun tipinin altında korunaksız kalmışçasına, ürpertiler içinde.

Sabah güneşi gençlikte alabildiğince cömert, yıllar geçtikçe ısıtmaz oluyor içini.

Sen böylesine üşürken, şimdiden, kim bilir o nasıl da...

Düşünmek istemiyorsun. Düşünme!

Ne çok eşya, ne çok anı. Duvarlarda ne çok tablo. Her bir eşyanın alınışına, her bir tablonun asılmasına dair ne çok tanıklık.

Onca hevese, onca kibre...

Annem, mevcut hayatını korumak için eşyalarına ve kurulu düzenine sığınanlardan değildi o zamanlar. Tersine, ani kararlarla değiştiriverirdi her şeyi. Yeniyi severdi, yenilik peşindeydi. Değer verdiği birkaç parça ve tablolarının dışında tabii...

Duraksıyorum.

Öyle miydi gerçekten? Yoksa babam gittikten sonra mı değişti? Hatta daha da sonraları, *genç bir adama teslim olmamak için direnirken*, fırtınalı bir ilişkinin eşiğinde bocalarken? Ne zaman atmıştı eski mobilyaları, bir çırpıda değiştirmişti yenileriyle?

Ah Şahika Ener, ah! Sana rahat bir soluk aldırmayan, hayatını daraltıp zorlaştıran düşüncelerini, köhnemiş ahlak anlayışım değiştiremedikten sonra...

Ya bizim hayatlarımız? Ne yaptıysak kendimiz mi yaptık yalnızca?

Yüzü kim bilir kaç kez değişmiş berjer koltuktan bir ses yükseliyor: "Olmaz kızım, olamaz! Yaşadığım sürece izin vermem buna. El âlem ne der sonra? Benden sonra ne isterseniz yapın! Yapabilirseniz tabii..."

Genç bir kız göz kırpıyor koridorun başından. "Uzatıp boş yere üzme kendini, buluruz bir çaresini," diyen bakışları...

Küçük ablam, pervasız ortanca. Liseyi bitirir bitirmez çekip gidecek ardına bakmadan. Gidebilecek.

Gideceği, annemi çıldırtmak pahasına ona, "Şahika Hanım!" diyebilmesinden belli...

Bizlerden çok uzakta, çok farklı bir hayat kuracak kendisine. Kurabilecek.

Büyük ablam-küçük ablam yok ne zamandır, tek bir ablam var artık. Küçük ablam, annemin *pervasız ve haylaz ortancası* gerçekten gitti sonra.

Çok sonra ve çok erken ayrıldı bu dünyadan.

Annemi seviyorum. Güzelliğini, duruşunu, kahkahalarını, resimlerini, her şeyini. Ona tapıyorum! Ablalarıma karışmakta, izin vermemekte haklı belki de. Onun dediği gibi, ilerde anlayacağım kaygılarını. Hepimiz anlayacağız.

"Anayım ben, ana!"

Aynı ses, aynı vurgular, aynı tını: "Kolay sanıyorsunuz şimdi. İnşallah günün birinde, siz de anne olduğunuzda..."

Bu duyguya sığınıyorum olabildiğince: İlerde, anne olduğumda... Annemi sonsuza dek sevmek istiyorum, ona öfke duymaktan korkuyorum. Ablalarımı hırpalamasına gerekçeler üretmeye, kendimi ikna etmeye çalışıyorum her çatışmalarında.

Hepsi de olabildiğince.

Olamadığı zamanlar geliyor, her şeye rağmen geliyor:

"Demek sen de asilik yapıyorsun artık! Hani üzmeyecektin beni? Ablalarına mı özeniyorsun yoksa? Ne oldu verdiğin sözler, ne çabuk unuttun hepsini?"

Söz mü vermiştim, ne zaman vermiştim?

"Ama anne, bütün arkadaşlarım gidiyor. Lütfen!"

"Hayır kızım, gidemezsin. Gece olmaz! Hem gündüzler torbaya mı girdi? Boşuna uğraşma beni ikna etmek için!"

"Alt tarafı bir tiyatroya gideceğiz. Herkes geliyor, arkadaşlarımın hepsi. Ne diyeceğim, ne bahane bulacağım şimdi?"

"Bahane bulmaya ne gerek var? Annem izin vermiyor dersin, geçer gider! Uzatmaya hiç gerek yok."

Kiminle konuşuyor annem? Büyük ablamla mı, ortancayla mı, benimle mi? Hangimizle?

Tartışmalar, yükselen sesler, yakınmalar, hep aynı yakınmalar...

Yıllar geçse de, kişiler değişse de başrol oyuncusu aynı, replikler aynı.

O anlardan birinde söz vermiş olmalıyım: Ablalarımdan biri kapıyı çarpıp odaya kapanmışken, öteki onun peşinden gitmişken, annem bastırmaya çalıştığı öfkesi ve

bakışlarına yansıyan kırgınlık ifadesiyle küçük kızına ne kadar haklı olduğunu anlatırken...

"Sarı papatyam, sen sakın üzme beni büyüyünce, olur mu?"

"Üzmem anneciğim, söz!"

Verilen sözler tutulamıyor.

Annemin sarı papatyası değilim artık, hiçbir şeyi değilim. Soğuk kış gecelerinde dumanı üstünde, tarçın kokulu ıhlamurlarda somutlaşan o büyük sevgiyi nasıl tüketebildik?

Tükettik mi gerçekten?

"Haydi kızlar, teneffüs vakti! Ihlamur kaynattım size. Gevşetir, bebekler gibi uyursunuz bu gece..."

Aralanan kapıda daha annem görünmeden, tarçınlı ıhlamurun kokusu doluyor odaya. Ortanca yine ranzanın üstünde, kucağında ders kitapları, yatağın dört bir yanına saçılmış kâğıtlar, defterler. Mızmız prenses pencere kenarındaki yatağına uzanmış, elinde bir aşk romanı. Hayallere dalıp gitmiş, başka dünyalarda dolaşıyor. Bense uzun çalışma masasının başında havuz problemleriyle boğuşuyorum.

Annem tepsideki fincanları koymak için yer açmaya çalışıyor masada: "Haydi gelin, soğutmadan için ıhlamurunuzu. En geç bir saat sonra da ışıklar kapansın, sabah geç kalıyorsunuz okula..."

Sakin, sevecen. Yataklarımızın dağınıklığına, çalışma masasının karışıklığına, ablalarımın ortalığa yayılmış giysilerine takılmıyor. Prensesin okuduğu aşk romanına bile – ertesi gün tarih yazılısı olduğunu bildiği halde hem de.

"Hiçbirimize kızmadı," diyorum sevinçle, annem odadan çıkınca. "Ne iyi, değil mi?"

"Yok bir de kızacaktı," diye homurdanıyor prenses yatağından. "Herkes nerelerde gezerken, dizinin dibinde oturuyoruz işte, daha ne?"

"Yavaş ol abla, duyarsa üzülür şimdi..."

Ranzanın üst katından neşeli bir ses yükseliyor. "Ah, ufaklık, ne tatlısın sen! Küçük Polyanna'm benim! Hep böyle kalabilecek misin acaba?"

Duraksıyorum bir an. *Polyanna*'yı biliyorum elbette, en sevdiğim romanlardan biri. Polyanna iyimser bir kız, yüreği iyilikle dolu. Ona benzememin ne zararı olabilir? Hem neden hep böyle kalamayacakmışım ki?

"Haksız mıyım?" diyorum, büyük ablamdan destek bekleyerek. "Yarın tarih yazılın yok mu?"

Cevap gelmemesine rağmen ısrarla devam ediyorum: "Kitabın adını görseydi, o esmer oğlanı hatırlayacaktı hemen. Yine aynı şeyleri söyleyecekti, âşık olman için çok erken, o çocuğu hiç gözüm tutmadı falan diye, yine kavga çıkacaktı..."

Hâlâ sesi soluğu çıkmıyor. Neden cevap vermiyor?

Küçük ablama sesleniyorum sonunda: "Söylesene abla, haksız mıyım?"

"Boş ver ufaklık," diyor ortanca. "Baksana, sevdiği oğlanla baş başa, kendi aşk romanını yazıyor, duymaz bizi. Şahika Hanım'ın dediği gibi, aşka âşık bir prenses o! Şimdiden kafanı takma bu meselelere, zamanı gelecek nasıl olsa!"

Ablalarımın evde olmadığı cumartesi öğleden sonralarında, sıkıntıdan patladığım uzun yaz günlerinde geçmek bilmeyen zaman, nasıl da hızla geçivermişti. Çabucak büyümek, onlara benzemek hevesiyle yanıp tutuşurken, ortancanın sözünü ettiği günler gelmişti farkına varmadan.

Odama kapanıp bir kitaba sığınmış, başka bir dünyanın kapılarını aralamaya çalışıyordum. Hayat, az önce yaşadıklarımdan ibaret değildi. Annemin sert tepkileri, yersiz suçlamaları gerçek olamazdı, olmamalıydı. Değ-

şik kaygılar, farklı ve somut üzüntüler vardı yeryüzünde. "Bozuk kaldırımların üzerinde buz tutmuş çamur parçalarını kırarak erkenden işe gidenler, mektep hocaları, celepler ve kasaplar fabrikanın önünde bir müddet dinlenirler; kocaman bir duvara sırtını vererek üstüne zencefil ve tarçın serpilmiş salep içerler," diyordu Sait Faik, hikâyesinde. Kapılıp gidiyordum metnin büyüsüne, sözcüklerle çizilen resimlere. Odam tarçın kokuyordu, tarçın kokusu tüm olumsuzlukların önüne geçip umudun simgesi oluyordu. Hikâyenin kahramanlarından birine dönüşerek yaşadığım gerçekliğin dışına çıkıyordum okudukça.

Umuda her zaman ihtiyaç vardı, gençlikte bile.

Yaratmaya çalıştığım dünya, aralanan kapıdan gelen hırçın sesle parçalanıyordu sonra, başka bir boyuta geçiyordum ansızın. Kendi hikâyeme dönüyordum. Az önce yarım kalmış, sıradan, ama benim için çok önemli bir hikâyeye.

Yapayalnızdım: Herkesi çok seviyordum ve kimse beni sevmiyordu.

İncecik bir çıt sesi! Soğuk bir cam bardağa, çok sıcak bir sıvı konulduğunda oluşan belli belirsiz çatlak. Dokunulduğu anda kırılacak, *paramparça olacak.*

Çok değil, birkaç yıl öncesiydi oysa. Soğuk kış gecelerini ve yüreğimi ısıtan sevecen kadın sesiyle, uzak iklimlerden gelmiş ılık bir esintiyi hatırlatan tarçın kokusu nereye gitmişti, ne de çabuk gitmişti!

Annemle ilk büyük tartışmamızdı. Hangi nedenle kim bilir, gereksiz yere...

Kendini kandırmanın gereği yok artık. Yıllar yılı aklına geldikçe uzaklara ittiğin, altından kalkamadıkça unutmaya koşullandığın bir anı kırıntısı.

Hatırla!

En yakın arkadaşımı nasıl da ispiyonlamıştı annesine! Neymiş, "gayriahlaki" davranışlar içindeymiş, beni de etkilermiş!

"O kızla samimi olmayacaksın, yanında görmeyeceğim bundan sonra. Annesiyle de konuşacağım zaten!"

Korkuyorsun, ailesi öğrenirse arkadaşının başı derde girecek. Bir felaket yaşanacak, kim bilir neler olacak!

"Anne, lütfen yapma, lütfen..."

Okuldan tanışıyorlar, o da öğretmen. Söyler mi gerçekten, ya söylerse?

Arkadaşından dinliyorsun iki gün sonra. Tedirgin, korkular içinde. Gülerek anlatıyor oysa: "Kızınızı gördüm bir oğlanla, fazla samimi, baş başa, demiş. Uyarayım Adile Hanımcığım, demiş, siz gereğini yaparsınız artık..."

Konuşmasını taklit ederken sesi nasıl da benziyor anneninkine.

Güldüğüne göre sorun çıkmamış demek. Mümkün olabilir mi?

"Annen ne demiş?"

"Altta kalır mı hiç? Korkulacak bir şey yok Şahika Hanımcığım, demiş, bilgim dahilinde. Kızım her şeyini anlatır bana. Madem rahatsız oluyorsunuz, kızınızı görüştürmezsiniz onunla, olur biter, diye de eklemiş!"

Kahkahalar. Art arda.

Herkesin tepkisi aynı olmuyor demek. Annelerin hepsi bir değil demek. Annelerine her şeyi anlatabilen kızlar var demek.

Korkunun yerini utanç alıyor, yerin dibindesin, en dibinde!

Küçük çatışmaların bırakacağı izlerin, henüz başlangıcında olduğumuz bu çapraşık yolun uzanacağı yerin ne kadar farkındaydım? Kim ne kadar farkındaydı?

O gün vermiştim kararımı: *Bir daha asla tarçınlı ıhlamur içmeyecektim, asla!*

Salondaki tabloların hepsi yağlıboya. Karakalem dönemi çok eskilerde. Kim bilir nerede o resimler... Arka odalardaki dolapların ulaşılması güç en üst raflarında mı, yüklüğe kaldırılmış, yıllardır kullanılmayan yedek yorganların, battaniyelerin arasında mı? Yoksa eski mobilyalarla aynı kaderi paylaşıp çöplüğü mü boyladılar ani bir öfke nöbetinin ardından?

Bilmediğim ne çok şey var hâlâ. Ya da bilmek istemediğim için uzak durduğum, araya özellikle mesafeler koymaya çalıştığım...

Bunca direndikten sonra teslim olma zamanı mı şimdi?

Ev mağrur, gülümsüyor. Gülümsemesinde, "Ben kazanacağım!" ifadesi.

Yenilgiyi kabullenmeliyim belki de. Ev kapanmadan, son veda gerçekleşmeden, tam da bugün, Şahika Ener geri dönmemek üzere evinden son kez çıkmışken, şu anda...

Pencerenin yanına atılmış eski tuvalin kirli yüzeyinde karakalem desenler beliriyor. Köhne bir bağ evi, meyve ağaçları, bahçede oynayan bir çocuk. Annem. Çocuk-annem. İçeriye düşen gün ışığı çocuk-annemin gülüşünü aydınlatıyor, bağ evi, ağaçlar, her yer göz kamaştıran bir sarıya bulanıyor. Çocuk-annemin yüzünde dünyanın tüm sevinçleri toplanırken, öteki renkler belirmeye başlıyor. Bağ evi, ağaçlar, meyveler, her şey kendi rengini buluyor.

Pentimento öncesiydi. Beyaz astar çekilen tuvallerden çok önce.

Karakalemden vazgeçip yağlıboyaya geçtiği, hırsla çalıştığı günlerde görmüştün ilk kez. Resmin bir bölümünü beyazla kapatıyor, kuruduktan sonra yeniden boyuyordu. Bazen tuvalin tamamını.

"Anne, ne yapıyorsun? Nedir bu?"

"Pentimento!"

Anlatıyor uzun uzun. Resim sanatıyla ilgili bir terim. İtalyanca. Ressamın beğenmediği bir resmin tamamına ya da bir bölümüne astar çekip üzerine başka bir resim yapması. Yıllar, yüzyıllar sonra boya saydamlaşabilir ve dikkatli bakıldığında alttaki eski resim görülebilir. Özellikle de astar çekilen yerde koyu renkler hâkimse ve üzerine açık renkler uygulanmışsa.

Eskiden ekonomik sıkıntılar yüzünden yeni tuval alamayan ressamlar, zorunlu olarak bu yolu seçerlermiş – "Tuval deyip geçme sarı papatyam, dünyanın parası!"

Gülerek ekliyor: "Ne kadar müzikal bir kelime değil mi? Pişmanlık anlamına da geliyor. Mesela benim durumum. Kadının yüz ifadesini beğenmedim, çok kederli. Pişman oldum, yenisini yapıyorum şimdi. Mutlu bir kadın!"

Pentimento sözcüğünü bir şarkı gibi tekrarlayarak devam ediyor çalışmaya – bir umudu besleme çabası...

Karakalem resimler dönemi, hepimizin en renkli, ışıklı günleri. Ne büyük bir tezat!

"Abla," diyorum. "Bir şey soracağım sana, ama alay etmek yok, küserim!"

"Sor minik kuşum," diyor ortanca, sevecen. "Çabuk sor, dersim var."

"Annem kurşunkalemle resimler yapıyor ya..."

"Evet, ne olmuş?"

"Bana renkli gibi geliyor o resimler. Nasıl oluyor da renkli görünüyorlar sence?"

Gülüyor ablam. "Aferin sana ufaklık," diyor. "İşte bir sanatçı bakışı! Ben neden görmüyorum acaba?"

Üzülüyor olabilir mi göremediği için?

"Sen de görürsün abla," diyorum. "Uzun uzun bakınca görüyor insan."

"Yok, yok," diye itiraz ediyor. "Sen Şahika Hanım'a çekmişsin, kesin! O yüzden görüyorsun. Benim yolum ayrı!"

İnce uzun bacaklarıyla bir çırpıda ranzanın üstüne çıkıyor. Sesleniyor yukarıdan: "Ben bilimkadını olabilirmişim, öyle diyor Şahika Hanım. Fen alanında mesela. Matematiğim iyi ya, o yüzden. Üniversitede hocalık falan."

"Peki ya ablam?" diye soruyorum. "Ablam ne olacakmış?"

"Kararsız galiba," diyor. "O bir prenses zaten, okumasa da olur!"

"Olur mu hiç?" diyorum şaşkınlıkla. "Annem her zaman söylemiyor mu, mutlaka bir mesleğiniz olmalı, diye. Hem kendisi ne zor şartlarda okumuş, ablam üniversiteye gitmezse üzülmez mi?"

"Şaka yapıyorum minik kuş," diyor gülerek. "İnandın mı hemen? Sen şimdi onu bırak da söyle bakalım: Ressam mı olacaksın büyüyünce, yoksa şair mi?" Bir kaşı havada, devam ediyor: "Ne diyor Şahika Hanım: 'Aile köklerimizde yok bildiğim kadarıyla; ama benimle başlayan bu sanat eğilimi eminim ki birinizde çıkacak ortaya, sonraki kuşaklarda da sürüp gidecek!' Duymadın mı hiç?"

Annemin sesini, hareketlerini o kadar iyi taklit ediyor ki, kahkahalarla gülmeye başlıyorum.

"Her neyse, sorumuza dönelim," diyor. "Karşımda duran, pardon gülen kim? Geleceğin büyük şairi mi, ressamı mı, hangisi?"

Utanıyorum.

"Ama abla," diye mırıldanırken yanaklarımın kızardığını hissediyorum. Allah kahretsin, farkına vardığım için daha çok kızaracak, hep böyle oluyor, biliyorum!

Ablam ranzadan aşağı atlıyor. "Hemen de utanırmış ufaklık!" diyerek karnımı, koltuk altlarımı gıdıklamaya başlıyor. "Ne zaman vazgeçeceksin bu huyundan?"

"Elimde değil ki," diyorum kıkırdayarak. "Belki büyüyünce geçer, ne dersin abla?"

"Geçer minik kuşum, geçer," diyor ortanca. "Büyü de..."

Gizli saklı küçük şiirler yazan, kendine şiirlerden bir dünya kurmak isteyen utangaç kız çocuğu nerelerde şimdi? Ya ötekiler, ablaları?

Büyüyünce ne olacağımızı konuşsak da bazen, hiçbir şey bilmiyoruz henüz – büyümenin ne olduğunu bile.

Annemin "iyi izdivaç" ve "kutsal aile" söylemlerinin en çok prensesi etkileyeceğini, bocaladığı dönemler olsa da çıktığı yoldan sapmayıp sonuna kadar düz bir çizgide yürüyeceğini...

Mimar olmak isteyen ortancanın farklı yönlere savrulup aklından dahi geçmeyen işlerde çalışarak ayakta kalmaya çabalayacağını...

Benimse resimle ya da şiirle uğraşmak yerine bambaşka bir alan seçerek işletme okuyacağımı, yıllar yılı finans uzmanı olarak çalıştıktan sonra edebiyata yöneleceğimi – kayıplarımla baş edebilmek için başka bir yol bulamadığımdan, bu yüzden öncelikle...

Çılgınca istesem de, "Anayım ben, ana!" deme fırsatımın olamayacağını...

Hiçbirini.

Yaşadığımız anla sınırlıyız, tüm hayatın o andan ibaret olduğunu sanıyoruz. Çok genciz, çocuk sayılırız.

"Bizim ailede boşanma yoktur, olmayacak da!" diye böbürlenen, ilişkilerimize müdahalelerini, "Neden uğraşıyorum bu kadar? Seçimlerinizi doğru yapın, yanılmayın diye..." sözleriyle haklı çıkarmaya çalışan Şahika Ener de bilmiyor.

Boşanmanın eşiğine geldiğinde yaşayacaklarını, sonra benim yıllar sonra, mükemmel olduğuna inandığım evliliğimin nasıl da hızla...

Düşünmenin anlamı yok. Geçti gitti hepsi.

Annem resim öğretmeniydi. Karakalem resimler yapıyordu önceleri. Çocukluğunun geçtiği küçük kasabayı, üzüm bağlarını, ninesinin bağ evini ve tütün tarlalarını çiziyordu bıkıp usanmadan. Televizyonun olmadığı, radyo yayınlarıyla oyalandığımız uzun kış gecelerinde bize bir masal gibi anlattığı ne varsa, karakalem resimlerindeydi artık. Kendi deyişiyle "bağlarda bahçelerde, ağaç tepelerinde geçen mesut çocukluk yılları"nı karakalem resimlerde canlandırırken, uzak geçmişinin parlak renklerini de katıyordu siyah beyazın içine.

Kimi günler çalışırken izlerdim onu. Yanına fazla yaklaşmadan, birkaç adım geriden, sessizce. Orada olduğumu fark ettiğinde arkasına dönüp gülümserdi: "Ne zamandır buradasın sarı papatyam? İlham perim geldiğine göre çabucak biter bu resim." Varlığımdan hoşnut ama aldırışsız, tek başınaymışçasına sürdürürdü çalışmasını. Düz, eğik ya da yuvarlak, belli belirsiz çizgilerle başlardı arayışı, ellerinin yumuşak hareketlerinden bir şey aramakta olduğu anlaşılırdı hemen. Bir ağaç dalı. Bir bahçe çiti. Bir yüz. Bir el. Bir çift göz.

Bir şey.

Nefesimi tutup beklerdim: Bu defa neyin resmini yapacak?

Çizgilerin yavaş yavaş koyulaşmasıyla birlikte aradı-

ğı şekil belirmeye başlardı. Hâlâ hızlı değil, ağır ağır ve sabırla, ancak daha kararlı dokunuşlarla oluşan açıklı koyulu gölgeler. Silik çizgilerin tonlamalarla nesnelere ve insanlara dönüşmesi, gölgelerin ışığın yönüne göre farklılaşması mucize gibi gelirdi bana. Olup olacağı tek bir renkti, beyaz zemin üzerinde siyahtı, ama ne çok tonu olabiliyordu bu rengin! Lekesiz bir beyazlığı siyahla kaynaştırırken bu kadar farklı tonlar yaratabilmek mucizeydi elbette, annemin mucizesi. Kesinlikle böyleydi.

Şahika Ener dış dünyayla ilişkisini kesip saatlerce çalışıyor, belleğinde sakladığı bir görüntüye odaklı, silip değiştirip yeniden yaratıyordu. Gecenin ayazında tarlaya gidip sabaha dek tütün kıran kadınların zorlu yaşam hikâyelerini dinlediğimiz bir günün hemen ertesinde, o kadınlardan birini görebiliyorduk karşımızda. Elleri siyah lekelerle bezeli, gözlerinden hüzün bulutları geçen güçlü, dimdik ve anaç kadınlar, dünyadan ve Allah'tan umudunu kesmemiş adamlar, toprakla haşır neşir, kara gözlü cin bakışlı çocuklar, köhnemiş olmalarına rağmen ışığını kaybetmemiş köy evleri...

Sonra ağaçlar, hep ağaçlar, bağlar, asmalar, iri üzüm salkımları...

Annem kendisiydi o zamanlar, sahici ve içtendi. Güzel yüzünü aydınlatan yaşama sevinci çizdiği resimlere de yansıyor, çevresinde olağanüstü bir ışık oluşturuyordu. Babama, bize ve hayata dair umutları vardı. Kendisini sonsuz bir yalnızlığa mahkûm edeceği, tek başına ve sevgisiz geçireceği yıllar uzaklardaydı.

Yaşlı bir kadın sevişmeyeli ne kadar oldu ve bir adam onu, yaşlı değilken henüz, terk edip gideli?

Tetiği çeken babamdı, değişim onun gidişiyle başladı. Önceleri karakalem resimlerine benziyordu Şahika

Ener, az çok benziyordu: Gerektiğinde silinip değiştirilebilir, kimi izler kalsa da geriye, farklılaşabilir – babam gittikten sonra ya hep ya hiç oysa. Ya siyah ya beyaz. Tavizsiz ve sert.

Bunca yıl sonra dönüp geriye baktığımda emin olduğum tek şey bu artık. Öncesinde belli belirsiz tepkiler, küçük isyanlar. Çocukluğu ve ilkgençliği bir Anadolu kasabasında geçmiş, eğitimini büyük güçlüklerle sürdürüp resim öğretmeni olmayı başarmış bir kadının İstanbul'un "sanat ortamı"nda adı sanı bilinmeyen bir ressam adayı olarak kendini kanıtlama çabaları. Tek başına, kimseden destek görmeden didinmesi. Attığı her adımda kırılarak, kırgınlıklarını ele vermemek için gitgide mağrur, kibirli...

Başlangıçta üzerine oturmayan, eğreti bir giysi gibi duran bu kimlik, babamın gidişiyle birlikte ayrılmaz bir parçası oldu Şahika Ener'in. Dünya görüşünden, doğru bildiklerinden asla taviz vermeyen güçlü bir kadın! Üç kızının sorumluluğunu üstlenmiş olmak, bu kimliği daha çok benimsemesine yol açtı. "Nasıl da güçlü, onca badireden sonra dimdik durabiliyor hâlâ! Kolay mı bu devirde üç genç kıza sahip çıkmak?" dendikçe kendine güveni arttı, çevresine ördüğü kalelerin içinde, yalnızlığını kimseye hissettirmeden, kendisine bile itiraf etmeden yaşadı sonuna kadar.

O mağrur ve güçlü kadın maskesi, günden güne büyüyen bir güvensizliği ve derinlerdeki korkuları mı gizliyordu yoksa?

Maskeli balo!

Bir kişi, yalnızca tek bir kişi algıladı belki. Annemin *teslim olmamak için direndiği genç adam*. İtalyanca dersi aldığı yakışıklı ressam, fotoğrafçı. Kaleleri yıkmak üzere cesaretle yaklaştı ona, defalarca denedi, ama duvarlar öylesine kalındı ki, aşamadı.

Ressam Şahika Ener izin vermek istese de, annemin duvarları geçit vermiyordu...

Sanat çevrelerinde var gücüyle yer edinmeye, tanınmaya uğraştığı yıllar. Yeni kimliğiyle ve yeni kabuklarıyla. Okulda dersinin olduğu kısıtlı saatlerin dışında, zamanının çoğunu atölyeye dönüştürdüğü odasında resim yaparak geçiriyor. Öğretmenliğinden pek söz etmiyor, gerektiğinde ancak; ama en olmadık yerlerde ressam Şahika Ener diye tanıtıyor kendini. Babam gittikten sonra boşanmamak için direndiği günler.

"Biz kadınlara sabredip beklemek düşer, öyle değil mi? Geçici bir maceraya kapıldı işte..."

Böyle diyordu soranlara, olayı duyup arayan arkadaşlarına.

Sesi pürüzlü. Bastırmaya uğraştığı tüm çelişkiler sesine yansıyor. Annem hayatını ve yakın çevresindekileri yönetmekte başarılı olsa da az çok, sesini yönetmeyi beceremiyor. Hiçbir zaman beceremedi.

"Yoksa boşanmak en kolayı! Ne yapalım, bekleyeceğiz bir süre. Uzun sürmez, anlayacak ve dönecek nasıl olsa."

Daha da çatallanmış sesiyle ekliyor: "Hem az çok tanınmış biri sayılırım, değil mi?" Zoraki bir kahkaha. "Dedikodulardan ürküyorum, gereksiz yere."

Babamın soyadıyla tanınıyor olmaktan rahatsız ki, bize nasihatlerde bulunuyor sık sık: "Böyle değildi ki biz evlenirken... İmkân olsaydı genç kızlık soyadımdan vazgeçer miydim hiç? O zamanlar akla gelir miydi böyle olacağı... Siz siz olun, soyadınızdan vazgeçmeyin sakın!"

Ortancanın sesi karışıyor araya. Dalgasını geçiyor yine, neşeli, pervasız: "Şahika Hanım'ın adı gibi soyadı da ödünç artık, ne tuhaf!"

Prenses sormuştu bir gün: "Şahika ismi nereden gelmiş akıllarına? O ücra kasabada hem de!"

"Kaymakamın karısının adı Şahika'ymış," demişti annem. "Anneanneniz ilk defa o zaman duymuş bu kelimeyi, çok da sevmiş. Ben doğduğumda gidip izin almış ondan, kızıma adınızı koyabilir miyim diye..."

Hatırlamak, nasıl da acımasız...

Bunca yıl geçtiği halde hâlâ düşünüyorum bazen, karışmasaydı farklı davranır mıydım acaba? Uyardığı için hiç duraksamadan değiştirdim soyadımı. Yeni bir hayata başlarken, geçmişten gelen yükleri en aza indirmek, ressam Şahika Ener'den, muhasebeci Fikret Ener'den, herkesten kurtulmak istedim.

Çocuksu bir hayalmiş oysa.

"Gökyüzü gibi bir şey bu çocukluk / Hiçbir yere gitmiyor..."[1]

Boğulacak gibi oluyorum.

Ev eninde sonunda kazanacağından emin, alaycı gülümsüyor.

Yağlıboya resimlerden oluşan bir sergi hazırlığı. Peyzajlar, ahşap yalılar. "Şaheser bir tablo oldu," diyen ses telefonda. "Günlerdir sabahlamama değdi. Hemen gelip bakmalısın. Neler yapabildiğimi herkes görecek, bu defa görmek zorundalar!"

Şahika Ener'in son çalışması yine İstanbul'a dair. Boğaz kıyılarında eski bir yalı. Ağaçlar. Rıhtımı döven hırçın dalgalar. Birkaç deniz kuşu. Adı "Uzaktan".

"Nasıl buldun?"

"Çok güzel anne, gerçek sanki..."

1. Edip Cansever'den.

"Ne demek gerçek sanki? Ne anlatmaya çalıştığımı görmüyor musun? Evin arkasına çöken karanlığa baksana! Deniz masmavi oysa..."

"Bir çelişkiyi mi dile getirmek istedin?"

"Of, kime anlatıyorum ki bunları! Değmez kızım, değmez! Sen de diğerleri gibisin işte, bakmıyorsun, görmüyorsun. Çelişki tabii! Ne olduğunu anlaman için söylemem mi gerekiyor? Edebiyatçı geçiniyorsun üstelik!"

"Tamam anne, resimden pek anlamam, biliyorsun. Edebiyatçı falan da değilim ayrıca. Hem senin için önemli olan anlayanların yorumları, değil mi?"

"İnsanın moralini bozmak için birebirsiniz iki kardeş. Ablan da şöyle bir bakıp güzel dedi, o kadar!"

Suskunluk.

Aynı sahne, benzer konuşmalar kaç kez.

"Ben gideyim artık, işim var..."

Soğuk bir kucaklaşma. Evden çıktığım anda tarifsiz bir rahatlama hissediyorum. Derin bir nefes alıyorum, hızla yola koyulmadan önce. Annemden her ayrılışımda uzun uzun yürüyorum, yürümek iyi geliyor. Kendim olabildiğim tek yere, kocamın yanına arınarak dönme isteği. Hafifleyerek. Adımlarım hızlandıkça yüklerden kurtuluyorum.

Hayır, kurtulduğumu sanıyorum yalnızca.

Hayatımız sanmalarla geçiyor.

Resimden anlayıp anlamamak değildi mesele. Haklıydı belki, anlamıyordum, ama karakalem resimlerindeki güçlü ışığı da, pırıltıları da göremiyordum yağlıboya çalışmalarında. Şahika Ener değişip kendisi olmaktan çıkarken resimleri de değişmiş, gerçeklik duygusunu kaybetmişti sanki.

Kaç yıl geçti karakalem resimlerden vazgeçmesinden bu yana?

O uzak kasabanın ruhunda bıraktığı tüm izleri geçmişiyle birlikte silip atmış, mutlu çocukluğunun karakalem bir resimde, açıklı koyulu gri gölgelerin arasında bile kendini belli eden renklerini yok etmişti. Anadolu'dan gelen, toprakla iç içe büyümüş ve yıllar yılı beton duvarların arasında yaşarken çektiği tabiat özlemini resimlerine yansıtan Şahika Ener, doğasına, kültürüne ve köklerine tümüyle yabancı, içinde hiç yaşamadığı İstanbul yalılarının yağlıboya resimlerini yapıyor ve bu resimlerle ilgili olumsuz tek bir söz dahi duymak istemiyordu...

Tahammülsüzlük, tüm paylaşımların önünü kesiyordu.

Annemin ruhunda kopan fırtınaları anlayamasak da değiştiğini hissediyorduk. Babamın ani gidişini kabullenmiştik, ama bu değişimi yadırgamıştık nedense. Varlığıyla yokluğu pek belli olmayan; tüm yönetimi, aile içi otoriteyi karısına devretmiş silik bir insanın, babamız da olsa hayatımızdan çıkması büyük bir sorun yaratmamıştı o sıralar. Şaşkınlıkla izlemiştik yalnızca, böylesine önemli bir kararı kolayca verebildiği için. Bir gece annemle tartışırken, hayatında belki de ilk ve son kez sesini yükselterek eşyalarını toplayıp gittiği için. O büyük kavga sırasında bir başka kadınla ilişkisi olduğunu çekinmeden dile getirdiği için. Yıllar yılı biriktirdiği ve asla ele vermediği duygularını bir anda kusabildiği için.

Fikret Ener: Çocuk yaşta babasını kaybetmiş. Dul kalan annesi mal mülk bölünmesin diye kocasının kardeşiyle evlendirildikten sonra annesinden de, amcasından da nefret etmiş. "Çöpsüz üzüm" annemin deyişiyle. Ailesinden uzaklaştıkça içine kapanmış, yatılı okullarda tek başına ve sevgisiz büyümüş. Silik, kimliksiz adeta.

Nasıl göze alabilmişti hayatını kökünden değiştirmeyi? Başka bir çıkış yolu bulamamış mıydı kendine?

Aramış mıydı peki? Uzlaşabilmek için çaba göstermiş miydi, denemiş miydi?

Cevabını asla bilemeyeceğim sorular.

Babam evden ayrıldığında ablalarım büyümüştü. Prenses üniversite öğrencisiydi. Hepimizi bezdiren kararsızlığı meslek tercihinde de göstermişti kendini; ancak uzun sürmemişti bu kez. Annem, zora gelemeyen mızmız prensesine uygun olduğuna inandığı bir okula kolayca yönlendirmişti onu. Çatışmadıkları az konudan biriydi: "Hem zorlanmazsın da mükemmel Fransızca bildiğin için. Elinde bir mesleğin olur, canın isterse haftada birkaç saat öğretmenlik, istersen tercüme yaparsın. Özel ders de verebilirsin mesela. Saatlerini kendine göre ayarlarsın, ne güzel! Sana çok uygun bence..."

Annemin ilk göz ağrısı, girdiği yeni çevrelerde peşine düşen gençlerin arasında biraz bocalamıştı önce. Küçük denemeler, yanılmalar, aşk acıları, gözyaşları. Uzamamıştı neyse ki, ikinci sınıftayken bir arkadaşı aracılığıyla tanıştığı, bütün kızların gözünü kamaştıran oğlana sırılsıklam âşık olunca her şey yoluna girmişti. İyi eğitimli, gelecek vaat eden damat adayı konusunda annemi ikna etmesi de kolay olmuştu. Annemin içi rahattı artık. Akşamları kızını eve bırakan kişinin resmî bir kimliği vardı, sözlüsü sayılırdı ne de olsa...

"Hayırlısıyla evlenip yerini yurdunu bilse..." diyen ses. "Baba ünlü bir sanayici, belki duymuşsunuzdur adını. Damadın işi hazır, durumları gayet iyi."

Annem telefonda arkadaşıyla konuşurken, ablam bir kuğu gibi zarif, gülümsüyor. Aile, iş, para pek umurunda değil, bir an önce sevgilisine kavuşmayı hayal ediyor. Çok sevdalı. Aşk için yaratılmış, hep öyle kalacak. Masal prensesi mutlu sona kavuşmayı bekliyor. Onlar ermiş muradına, biz çıkalım kerevetine, denmesini.

Ortanca dalgasını geçiyor yine. "İnşallah şekerim, inşallah!" diye fısıldayarak annemin taklidini yapıyor. "Darısı ötekilerin başına..."

Annem telefonu kapatmadan önce, aynı sözleri tekrarlıyor. Ortancayla ikimiz kıkırdarken, prenses gülümsemeye devam ediyor.

Ortanca liseyi bitirmek üzere o sıralar. Evden uzaklaşmaya, dışarıdaki hayata dokunmaya başlayalı çok olmuş. Prenses evlilik kararını verdikten sonra annemin baş edilemez otoritesiyle savaşı sona ermiş, ateşkes ilan edilmiş. Başrolü kimselere bırakmayan Şahika Ener'in karşısında ortanca var bu kez. Yeni yardımcı kadın oyuncu hemen her gün sahnede.

Benimse figüranlığımın son demleri.

Onu taparcasına seviyor, bir dediğini iki etmiyordum hâlâ. Sarı papatyasıydım, biriciği, tek sevgilisiydim.

"Sizin için değişen bir şey olmayacak, merak etmeyin. Geçici bir durum bu."

Can kulağıyla dinliyorum annemi. Ona güvenim sonsuz. Prensesin sesi çıkmıyor. Ortancanın bakışları annemin üzerinde, benimkilerse ortancanın – hep böyle olacak. Her an ters bir şey söyleyebilir, korkuyorum...

"Babanız dönecek bir süre sonra, eminim. Biraz zamana ihtiyacı var. Düzenimiz değişmeyecek. Bu süre zarfında kendinize mukayyet olun, üzmeyin beni."

Koyu gölgeler gelip geçiyor yüzünden. Karakalem resimlerindeki en yoğun taramaların renginde. Açığa vuramadığı öfke, gölgelere tutunup dalga dalga yayılıyor odaya. Uzun bir suskunluk.

Ortancanın alaycı sesi, sessizliği bölüyor: "Biz kendimize mukayyet oluruz da, ya dönmezse babam? Nasıl bu kadar emin olabiliyorsun?"

Havada asılı kalmış, tetikte bekleyen öfke bir anda

patlıyor: "Terbiyesizliğin lüzumu yok küçük hanım! Biraz anlayış, biraz! Ağzının payını verirdim de, şimdi çocuğun yanında..."

Çocuk korkuyor. Ölesiye – benzer korkular hayatı boyunca sürüp gidecek. Sesler biraz yükselse, ortam gerginleşse paniğe kapılacak: Şimdi kavga çıkacak, şimdi...

Çocuğun korktuğu başına geliyor. Neden hep böyle oluyor? Ablam dilini tutsa ne olur sanki?

Çarpılan kapı, koridorda uzaklaşan ayak sesleri. Yine o gergin sessizlik.

Fısıldıyorum usulca: "Neden böyle yapıyorsun abla? Annem zaten çok üzgün..."

"Tamam ufaklık, haklısın galiba," diye mırıldanıyor. Onun da canı sıkılmış belli ki. "Ben de pişman oldum, ama iş işten geçti artık..."

"Gidip özür dilesen?"

"Şaka mı yapıyorsun? Şahika Hanım'dan özür dilemeye imkân var mı?"

Bildiğim ortanca geri geliyor hemen: "Gerçi duyduğun pişmanlık geçer; çünkü bu sefer de özür dilediğine pişman olursun!"

Susuyorum.

Annemi de, ablalarımı da çok seviyorum.

Ya babam? Onu sevmiyor muyum?

Burnumda hafif bir karıncalanma. Gözyaşlarım indi inecek.

Annemin tüm öfkesine rağmen babamı bizlerin gözünde küçük düşürmemeye çalıştığının, bazı değerleri kollama çabasında olduğunun hiçbirimiz farkında değildik. Evden ayrılmasının ardından yaşadıklarını, gencecik kızlarla düşüp kalkmalarını çok sonraları öğrenecektik. Şahika Ener her anlamda düşüşe geçtiğinde, hayata yenilip öfkelerini taşıyamaz hale geldiğinde ancak. Yıllar yılı

bastırdığı duyguların etkisiyle hayli abartılı ya da tam tersine, hâlâ içgüdüsel olarak sansürlediği biçimiyle.

Babamın ölümünden çok sonra. Gerçeğe ulaşılamaz olduğunda.

Hangi gerçeğe?

Gerçek diye bir şey yoktur, diyen haklıydı belki de...

Babam. Her zamanki koltuğunda, yanında gazeteler, kuponlar. Bulmaca çözüyor. At yarışı, spor toto oynuyor. Milli piyango biletlerine bakıyor.

İşe gidiyor. Maça gidiyor. Balık tutmaya gidiyor. Lokale gidiyor.

Bira içiyor. En çok bira içmeyi seviyor.

Sessiz. Hep çok sessiz. Bira içtiğinde de.

Annemin içkiyle arası iyi değildi. Babamın bira seanslarına katılmaz, burun kıvırarak uzaktan bakardı hep. Kırk yılın başında babam rakı içmek istediğinde mükemmel çilingir sofraları hazırlasa da eşlik etmezdi ona: "Sevmiyorum Fikret, içim almıyor, ne yapayım?"

Babamın gidişinden sonra alkolle tanışmayı, belki de alışmayı deniyor. Kim bilir nasıl çaresiz ki deniyor – başarısız olsa da.

Tuhaf sesler duyarak uyandığım geceler. Annem banyoda, lavabonun başında, öğürtülerle. Sallanıyor. Tanımadan bakıyor yüzüme. Güzel gözleri kan çanağına dönmüş. Yalpalayarak odasına dönüyor. Uzun sürmüyor, birkaç hafta ancak.

Ne olursa olsun, içki şişelerini saklamayı ihmal etmiyor. Çocuğa kötü örnek olmasın...

Kimseye bir şey söylemiyorum, hiçbir şey. Alkolle ilişkisi başlayamadan bitiyor.

Birbirlerinin hayatını paylaşmadan yaşadılar yıllar-

ca. Ne resimler ve romanlar, ne alkol ve lokal, ne de çocuklar.

"Ben lokale gidiyorum Şahika, akşam geç dönerim belki."

Annem cevap vermiyor.

Cevap verdiği zamanlar da olmuştu. Daha eskilerde, hayal meyal hatırladığım.

"Hep birlikte bir yerlere gitseydik? Sinema ya da tiyatro mesela. Çocukların da seveceği bir film gelmiş. Hem hafta sonu..."

"Siz gidin," diyor babam, kayıtsız. "Hoşlanmadığımı biliyorsun. Sıkılıyorum bu tip yerlere gitmekten!"

Bize katılmıyor. Katılmıyor ve karışmıyor.

Konuşmalar sertleşiyor zamanla: "Ne anlıyorsun bu lokalden, bilmiyorum! Kâğıt oynamakla ömür geçer mi?"

Babam yine sakin, umursamaz: "Herkes istediğini yapsın Şahika. Sana engel olmuyorum ki. İstediğin yere git..."

"Ama böyle olmuyor! Resimlerimle ilgilenmiyorsun, gittiğim yerlere gelmiyorsun! Bizimle birlikte yaptığın hiçbir şey yok! Ne anladım ben bu evlilikten?"

Annemin sesi çatallanmaya başlamış olmalı.

Karma sergilere katıldığı yıllar. Henüz kabuk değiştirmemiş. Annemle Şahika Ener aynı kişi. Acemi, coşkulu ve hevesli. Çok hevesli...

Üçümüzü de çiçek gibi giydiriyor önce. Saçlarımız özenle taranıyor, renkli tokalarımız giysilerimizle uyumlu. Benim saçlarım arkamda tek örgü. Belime kadar uzanıyor, öylesine uzun, gür – Rapunzel'e benzetiyorum kendimi gizliden gizliye. Saçlarımı beğeniyorum. Bir tek saçlarımı.

"Sakın yayılıp oturmayın, elbiseniz kırışır! Ayakta

bekleyiverin ben hazırlanana kadar. Bir yere de dokunmayın, olur mu? Lekeyle falan uğraşmayalım şimdi."

Sesinde bir buyurganlık tınısı olsa da sevecen. Anne sesi. Fırından yeni çıkmış kurabiye kokusunu hatırlatıyor.

Telaşla koşuşturup duruyor: "Bugün büyük gün kızlar! Şans dileyin bana!"

Katıldığı ilk sergi miydi yoksa?

Prensesle ikimiz talimatlara uyup neredeyse soluk almadan beklerken, küçük ablamın eli ayağı durmuyor. Annemin deyişiyle tam bir ortanca pervasızlığı. Özellikle yapıyor sanki. Sessiz sedasız, kimseye çaktırmadan hem de.

Mutfak tezgâhına dizilmiş kavanozların birinden bir kaşık ayva reçeli alıp ağzına attığı anda olanlar oluyor. Beyaz fisto bluzunun önünde kocaman bir leke!

Umursamaz bir tavırla omuz silkiyor: "Şahika Hanım dün akşam döktürmüş yine! Şu renge bakın, mis kokuyor."

Ortanca her zaman neşeli, içten kahkahalar atabiliyor. Prenses yine masum ve asil gülümserken, gözyaşlarım boşaldı boşalacak.

"Üzülme ufaklık," diyerek yanağımı okşuyor ortanca. "Canım çekmişti, tadına baktım. Büyütmeyin olayı!"

Bluzunu bir bezle silmeye çalışsa da boşuna; leke gitgide yayılıyor. Açıkça ağlıyorum artık.

"Burnun kızaracak," diye homurdanıyor prenses. "Zaten kocaman bir burnun var, ağlayınca daha da büyüyor! Her fırsatta zırıl zırıl! Ne olacak bu halin?"

Ortanca atkısını yayıyor göğsüne. "Bak, belli bile olmuyor. Boşuna üzüldün," diyor gülerek. "Minik kuşum, neden her şeye ağlıyorsun? Gözyaşlarına yazık."

Annem koyu yeşil tayyörü, yılan derisi bej ayakkabılarıyla karşımızda. Ayakkabılarıyla çantası takım. Saçlarını sabahtan yaptırmış kuaförde, mizampli. Rujuyla

ojesi aynı renk, koyu kırmızı. Gözümü ondan alamıyorum.

"Beğendin mi sarı papatyam?" diyor bakışlarımı fark edince. "Senin için süslendim."

Benim için mi süslendi gerçekten? Emin değilim.

Elimden tutarken soruyor: "Burnun niye kızardı senin? Ağladın mı yoksa?"

"Gülmektendir," diye atılıyor ortanca. "Seni beklerken fıkra anlattım da..."

Yine burnum kaşınıyor.

"Haydi çıkalım," diyor annem, girişteki aynada kendini son kez süzerken. "Babanız doğrudan sergiye gelecek. Gelmek isterse tabii..."

Hemen ardından ekliyor: "İşten başını kaldırabilirse gelir zaten, neden istemesin?"

Babamı kime karşı savunmaya çalışıyordu? Bize mi, kendisine mi?

"Bir şey soracağım sana," diyor ortanca yolda giderken anneme. "Ufaklığın burnu nasıl sence?"

"Ne biçim soru bu?" diyor annem. "Gayet güzel. Herkesin burnu yüzüne göre..."

Ortanca en çok anneme inandığımı biliyor.

Karakalem resimlerle katıldığı sergide kurumlanarak dolaşıyor annem. Kurumlanmayı seviyor, kendisiyle, resimleriyle, kızlarıyla. Bir tek babamla, onunla olmuyor.

Babam neden izin vermiyor?

Bir köşede durmuş, çevreyi izliyoruz. Birbirinden şık, güzel kadınlar, hoş adamlar. Annem resimleriyle ilgili bilgi veriyor yanındakilere: "Ah, evet! Çok doğru! Çocukluğumun evleri, nasıl da anladınız hemen! "Eskide" adlı çalışmamdan söz ediyorsunuz sanırım. Haklısınız, artık kalmadı bu evler. Hayır, yıllardır gitmedim oralara, kısmet olmadı bir türlü. Karakalem, evet, başka bir çalış-

ma düşünmüyorum şimdilik. Kendimi en iyi böyle ifade ediyorum sanki... Öyle mi? Çok naziksiniz, teşekkürler... Tabii, haberleşelim. Memnuniyetle..."

Neden yalan söylüyor? Doğduğu yere gidiyor, kaç kez gitti. Ben hatırlamıyorum ama bizi de götürmüş üstelik. Anneannem orada yaşıyordu yakın zamana kadar.

"Sen karışma ufaklık," diye fısıldıyor ortanca. "Bir bildiği vardır Şahika Hanım'ın..."

"Ama abla..."

"Boş ver, meyve suyunu iç," diyor büyük ablam. "Her zaman bulamazsın böylesini!"

Başımı okşuyor sonra: "Tatlım benim. Uslu kardeşim, ipek saçlı kardeşim..."

Gülümsüyorum. Ablamı tekrar eskisi gibi seviyorum. Herkesi sevmek çok güzel, babamı da – sergiye gelmese bile.

Annem küçük yalanlarına rağmen dürüsttü o sıralar, kökenini inkâr etmiyordu henüz. İstanbullu olma arzusunu ya da İstanbullu olmadığı için duyduğu öfkeyi sonraları dile getirecekti. Daha makul önceleri: "Akademi mezunu olmadığımdan görmezden geliyorlar beni. Onlardan değilim diye! Tamam, değilim ama günün birinde bana da yer açacaklar elbette. Çalışmalıyım, çok çalışmalıyım!"

Zaman geçtikçe ve hayal ettiği şöhreti yakalayamadıkça hırçınlaşacaktı: "Erkek toplumu işte! Başarılı erkek ressamlar ordusu, hepsinin burnu Kafdağı'nda! Tek uğraşları var, o da sanat. Ya ben? Evde yapılması gereken işler, hiçbir konuda destek olmayan kocam, hasta annem, üç çocuk, onca yük... Ben de bilirdim o çevrelerde olmayı, gittikleri meyhanelerde, barlarda gece yarılarına kadar boy göstermeyi, ama şartlar... Bir resmin başına

oturana kadar kaç iş hallediyorum, kimsenin haberi bile yok!"

Yakınmaları sertleşiyordu gitgide: "Üç çocuğun sorumluluğunu taşıyorum ben, üç kız çocuğunun, İstanbul gibi bir yerde, tek başıma! Görecekler, eninde sonunda görecekler!"

Annemi sessizce dinliyor, anlamaya çalışıyordum. Ablalarım ise vazgeçmişlerdi artık, kendi hayatlarının peşindeydiler çoktan beri. Akşamları hava kararmadan eve dönme kuralına ister istemez boyun eğiyor, evde geçirdikleri süreyi bir ceza gibi kabullenerek zaman dolduruyor, fırsat buldukları anda dışarı atıyorlardı kendilerini.

Herkesin hayatını yaşamaya çalışan ve herkesin birbirini sevmesi için çırpınan ben miydim yalnızca?

Yıllar sonra kendi mücadelemi verirken, sıkça hatırlayacaktım annemin sözlerini. Ona tümüyle hak verdiğim ve tümüyle karşı çıktığım zamanlar olacaktı. Aynı anda hem haklı hem de haksız olmayı başarabilen Şahika Ener'i, çelişkilerini ve hezeyanlarını hiç unutmayacak, benzer gelgitler, farklı duygular arasında savrularak yolumu çizmeye çalışırken, onunla hiçbir şeyi paylaşmayacaktım.

Gurur muydu bunu engelleyen? Şahika Ener'den devraldığım büyük miras, ey kahrolası gurur!

Onun en belirgin özelliği olan büyük kibir, benim kendimden bile gizlemeye çalıştığım gurur...

Kendimizi, hayatımız boyunca irkilerek izlediğimiz bir davranış sergilerken yakalamanın şaşkınlığı...

Paylaşmayacaktım değil, paylaşamayacaktım.

Çocukluğumdaki müdahaleleri olmasaydı... Küçük şiirlerime büyük anlamlar yükleyip erişilmesi güç, hatta imkânsız hedefler koymasaydı... Ona özenip karakalem resimler yapmaya kalkıştığımda, küçük kızının geleceğin büyük ressamı olacağından söz etmeseydi her fırsatta...

Her şeyi başarı ve başarısızlık üzerinden algılamasaydı... Başarısız olma korkusunun tüm hevesleri tüketebileceğini görebilseydi...

Hiç olmazsa yanaklarımın kızardığını fark etseydi ve kızarmaması için bir şeyler yapabilseydi!

Belki bu yüzden, yüksek hedeflerim olmadı hiçbir zaman. Elbette amaçlarım vardı, kendi halinde, erişilmesi kolay. Yine de rahatça dile getiremediğim, kendime bile itiraf etmekten kaçındığım.

Büyük amaçlarından, neler başaracaklarından özgüvenle söz edebilenlerin karşısında afallayıp kalmak. Konuşmalarını korku dolu bir hayranlıkla izlemek.

Sonra birdenbire ürkmek ve uzaklaşmak – hep böyle oldu.

Taşındığımızdan beri yeri değişmeyen kitaplık köhnemiş. Ahşabın üzerinde derin çizgiler, lekeler, kitaplarda yarım asırlık tozun bıraktığı izler. Kapaklar sararmış, sayfalar yıpranmış. Resim teknikleriyle ilgili kitaplar, ünlü ressamların albümleri. Biyografiler. Rus ve Fransız klasikleri, romanlar. Resim dergilerinin arasında birkaç kitabım. Annem imzalı kitaplarımı yan yana dizmiş.

Merak.

Neler yazmışım imzalarken? Bakmalı mıyım, bakabilir miyim?

İçimdeki ses engel olmaya çalışıyor: Sırası değil şimdi, diyor, bekle! *Ev kapanmadı henüz*...

Ne fark eder, diye karşı çıkıyor bir başka ses. Kışkırtıcı. Evin sesi olmalı. Elbet bir gün yüzleşeceksin her şeyle. Üç gün önce beş gün sonra, ne değişir?

Nasıl da kendinden emin.

Haklı. Bunca anıyla yüz yüze geldikten sonra birkaç kitaba göz atmanın ne önemi olabilir ki?

Hâlâ kararsızım kitaplığa uzanırken: Önemi var! O

kitaplarda senin hayatın var çünkü. Anıların değil, hayatın! Hayatından ve kendinden damıttıkların. Ne sancılarla, ağrılı. En kırılgan anların, o anları yazıya aktarabilmek için savaşmaların.

Yazarken hissettiğin kırgınlıklar, yaşadığın kırgınlıkları aşarken.

Uzun aralardan sonra ürkek, bin bir korkuyla kıpırdanırken eskimiş rüyalardaki duygular, teslim olmak tuhaf bir tedirginlikle. Ilık, şifalı bir suda yüzercesine önce, tutkulu, gitgide daha tutkulu...

İlk kitabı raftan çekiyorum usulca. Ellerimin titremesi sayfaları çevirmeme engel oluyor – Şahika Ener'den başka bir miras, titreyen ellerim.

"Anneme, yıllar sonra ilk kitabın sevinciyle..."

Pişmanlık dalgalar halinde yükseliyor. Sarı papatyadan söz etmek bu kadar mı zordu? Ya da sevgili anneme diyebilmek? Onca yaşanmışlık hiç olmamışçasına, resmî, uzak.

Yıllar böyle geçip gidiverdi, gün günden soğuk, mesafeli...

Hayatın sonunda gelinecek yeri önceden görebilseydik!

Kitabın arasına sıkıştırılmış kâğıtlar. Sararmış birkaç sayfa. Yer yer güçlükle okunan satırlar: "Yağmur Altında Uzun Bir Gün". İlk hikâyem.

Bunca yıl saklamış ve ilk kitabımın arasına koymuş! O zamandan beri hiç sözünü etmedi oysa.

Okuyabilir miyim, okumalı mıyım?

"Kaç türlü girilirdi anılardan içeri?"

Ev kazanacak, besbelli.

Lise yıllarımda kısa hikâyeler yazmaya başlamıştım.

Şairlik serüvenim de, ressamlık hevesim gibi ilk çocuklukta kalmıştı. Çılgınca şiir okumayı sürdürüyordum gerçi, ama yazmaya kalkışmıyordum artık. Hayran olduğum romanların, hikâyelerin etkisiyle yarı sarhoş, günlüklerimdeki bazı notları edebî metinlere dönüştürmeyi deniyordum gizliden gizliye. Tekrar tekrar elden geçirerek, çoğunu tamamlayamayıp yarım bıraktığım halde bastırılmış bir umudu besleyerek.

Bu kez tedbirli davranıp kimseye söz etmiyordum yazdıklarımdan, kendim için yazıyordum: Ortancanın evden ayrılışıyla oluşan büyük boşluğu doldurmak için, prensesin evlenip yeni ve bilmediğim bir hayata geçmesini, bu farklılığın yarattığı mesafeleri kabullenebilmek için, babamı düşünüp üzülmemek için, en çok da annemle gün geçtikçe sarpa saran ilişkimizden daha az etkilenmek için.

Edebiyat, tüm yaşamım boyunca en rahat nefes alabildiğim alandı, hep öyle kaldı.

İlk hikâyem, *"Şık hanımlar, cici beyler! Sokakta yürürken simit yiyemezsiniz sizler, ne kötü!"* sözleriyle başlıyor. *"Belki giydiğiniz pahalı kürklerin, kupon kumaşlardan özel terzilere diktirilmiş paltoların koşullanmasıyla yapamazsınız bunu. Sizler ancak sıcak evlerinizde kapıcılarınıza aldırdığınız simitleri yiyebilirsiniz isterseniz, ama istememeyi yeğlersiniz..."*

Dün gibi hatırlıyorum, nasıl da uğraşmıştım hikâyenin kurgusunu, odağını oluşturabilmek için. Başa çıkamayıp bırakmıştım yine. Anlatmak istediğim öyle çok şey vardı ki! Şimdi tek bir fırsat geçmişti elime, tek bir metin. Ne var ne yoksa birkaç sayfaya sığdırmak zorundaydım...

"Ben yiyorum işte, hepiniz için ve hepinize inat yiyorum! Çoğu zaman şık değilim, şık olduğumda taşınamayacak ağırlıkta yükler hissediyorum üzerimde, her şeyi fırlatıp

atarak yemyeşil çimenlerde yalınayak koşma ihtiyacı duyuyorum. Çimlerin serin ıslaklığını, toprağın bereketini tenimde hissederek. Arada bir, çok zorunlu olduğumda şık giyinmişsem eğer, inadına simit yiyorum sokaklarda. Canım istemese de, iri lokmalarla, susamlarını döke saça, eşsiz kokusunu içime çekerek..."

Gülünç: Hayata ancak bu şekilde isyan edebiliyormuşum demek.

On yedi yaşındaydım.

Birkaç yıl önce annesiyle ilk çatışmasından, *bir daha asla tarçınlı ıhlamur içmeme* kararıyla çıkan bir çocuktan ne beklenebilirdi?

Okulda bir yarışma açıldığını duyduğumda hikâyeyi tamamlamayı denemiştim. Günlerce çalışmama rağmen içime sinmemişti bir türlü; ama heves ağır basmış olmalı ki, katılmıştım yarışmaya.

Gizliden gizliye beslenen umut, başarma isteği. Doğumdan ölüme tükenmeyen.

İkinci olduğumu edebiyat öğretmenimden öğrendim. Sonuçlar açıklanmadan, usulca fısıldayıvermişti kulağıma: "Şimdilik aramızda kalsın, olur mu? Bugün yarın duyurulacak zaten. Bazı eksiklerin olsa da hikâyenin sonundaki anlatım çok etkileyici. Edebiyattan vazgeçme sakın!"

Sayfaları çevirip son paragrafa geçiyorum hızla:

"Yağmur sonrası kızıllık. Akşam güneşinin kızıllığı, bir ayrılışın ardında bıraktığı aleve benziyor. Alev gitgide sönüyor, birazdan yitip gidecek.

Ya acı, o nasıl kaybolacak?

Yarın yeni bir gün olacak, yağmursuz, güneşli. Keşke her günü, yeni bir sevginin çevresine saçtığı ışık yumağı gibi görüp coşkuyla karşılayabilsek. Kaybettiğimiz her sevgiyi, bir günbatımı hüznü gibi, hüznü günbatımı süresiyle sınırla-

yarak uğurlayabilsek. Ve geceye yolcu edip yarın yeniden doğacak güneşin ışıklı hayaliyle huzur içinde uyuyabilsek..."

Kim bilir hangi yazarın etkileri, hangi metinlerin taklitleri...

En çok da gençliğin naifliği.

Annem derece aldığımı gösteren belgeyle ödül olarak verilen hikâye kitaplarını masamda gördüğünde öğrenmişti, yarışmaya katılıp ikinci olduğumu. Odamı, özel eşyalarımı karıştırdığını, günlüklerimi okuduğunu uzun süredir biliyordum. Ablalarıma nasıl davrandıysa bana da öyle davranıyordu. Eğitim yöntemi belliydi, doğruluğuna inancı tamdı ve değişmesi söz konusu değildi. Hiçbir zaman itiraf etmiyordu gerçi, ama bana karşı tavrının aniden değişmesinden, günlük hayatımıza yansıyan beklenmedik tepkilerinden, ona anlatmadığım olaylarla ilgili, inceden inceye kurgulayıp genellemeler üzerinden dile getirdiği yorumlarından anlaşılıyordu, peşimde hafiyelik yaptığı.

"Neden bana söylemedin?"

Sesi sitemli, hatta kırgın.

"Neyi anne?"

"Ödül almışsın yarışmada."

"Nereden biliyorsun?"

"Masanda gördüm, bir yazı vermişler okuldan."

Hemen ardından ekliyor: "Odanı karıştırıyorum sanma yine! Derli toplu olsan, ortalığı temiz tutsan, adımımı bile atmam kapından içeri! Bunca işimin arasında..."

Suçlanmayı beklemeden savunmayı hazırlamak. Her an hazırlıklı olmak. Yöntem hep aynı. *Déjà vu.*

"Boşuna heveslendirmek istemedim anne, ne seni ne de kendimi..."

Söylediklerim ne kadar doğru? Sonucu da bilmeme-

sini isteseydim, o yazıyı masanın üzerinde bırakmazdım, hemen göremeyeceği bir yere saklayabilirdim en azından. Annemin sarı papatyası olduğum yıllarda az çok bir şeyler öğrenmiştim ablalarımdan, benim de gizli köşelerim vardı olmadık yerlerde.

Belki de bilmesini istedim içten içe. Paylaşmak, konuşmak isteği miydi?

Ben de başardım, başarabildim...

"Önceden görseydim bir faydam olurdu belki," diyor alttan alarak. "Bunca kitap okumuşluğum var. Daha iyi olabilirdi hikâyen, birinci seçilirdin, fena mı?"

Son cümleyi demesen, demeyebilsen!

"Kaçıncı olduğum önemli değil ki anne... Bu yarışma bir hikâye yazma fırsatı sağladı bana."

"İkincilik de güzel bir derece kızım, küçümsüyorum sanma sakın. Ama neden en iyisini hedeflemeyelim?"

Sesi kendi karakterini buluyor konuştukça: "Kızlarımın hiçbiri bana çekmemiş, elinizdekiyle yetinirseniz bir adım ileri gidemezsiniz, asla!"

Hiçbir şey söylemesen, söylemeyebilsen!

Hikâyemi okumak için öylesine ısrar etmişti ki, karşı çıkamamıştım. Bende kalan ikinci nüshayı vermiştim ona. Karbon kopyayı. Saklamış bunca yıl.

Sonrasında konuştuk mu, neler söyledi? Silinip gitmiş...

Yorum yapmamıştı belki de, kendini tutmayı başarmıştı.

Kâğıtları kitabın arasına koyuyorum, kitabı aldığım yere yerleştiriyorum tekrar. Evdeki düzeni koruma çabası hâlâ. Anlamsızlık. Ellerimin titremesine engel olmalıyım. Ağlamamalıyım.

Var olanla yetinmek, bir adım ileri gidememek! Sen ne kadar gidebilmiştin anne, nereye gitmiştin?

Bu soruları sorabileceğim bir annem yok artık. Hem var hem yok.

Öteki kitaplara göz atmaya, imzalarken neler yazdığımı görmeye cesaretim de yok.

Ortancanın sesi duvarlarda yankılanıyor: "Şahika Hanım'ı hoş gör ufaklık! Babam gibi bir adamla geçirseydin hayatını, sen de böyle düşünürdün belki. Ne ileri ne geri, hep olduğu yerde, amaçsız. Ben başaramadım hoş görmeyi son âna dek; ama sen? Bunca yıl sonra, sırası mı şimdi?"

Yine bir sergi açılışındayız. Bu kez kişisel sergi, hâlâ karakalem resimler. Artık yalnızca başkaları için süslendiğine emin olduğum annem, zarif gülümsemesiyle dolaşıyor ortalıkta. Arada bir, şuh kahkahalar.

"Annem ne kadar güzel, değil mi abla?"

"Haklısın ufaklık," diyor ortanca. "Çok güzel ve güzelliğinin farkında!"

"Farkında olacak tabii," diye söze karışıyor prenses. "Baksanıza, tüm bakışlar üzerinde..."

"Babamınkiler hariç," diyor ortanca saatine bakarken. "Şahika Hanım'ı atlattı anlaşılan, gelmez bu saatten sonra."

Canım sıkılıyor. Ne olur geliverse?

"Zorla değil ya," diye devam ediyor. "Hoşlanmıyor böyle yerlerden. Israr etmenin ne anlamı var?"

Gençliğin hızlı ve acımasız yargıları. Kestirip atmak nasıl da kolaydı...

Yıllar sonra, seyrek buluşmalarımızdan birinde uzun uzun konuşmuştuk üç kız kardeş. Kopuşları nasıl başlamıştı, babamın gidişini tetikleyen neydi?

"Sizi bilmem ama ben hatırlıyorum," diyor prenses. "Babam önceleri ilgileniyordu annemin resimleriyle. En azından yok saymıyordu..."

Ortanca kararsız. "Haklısın belki," diyor, "bilemiyorum o kadar eskileri. Benim hatırladığım, aralarında hep bir mesafe olduğu. Birbirlerini görmeme, aldırmama. Sen ne diyorsun ufaklık?"

Kaç yaşıma gelirsem geleyim, ablalarımın yanında ufaklık olmak hoşuma gidiyor.

"Ben annemi sevmekle meşguldüm o yıllarda," diyorum gülerek. "Tek işim buydu, biliyorsunuz."

"Seni bile uzaklaştırdı ya kendinden, helal olsun Şahika Hanım'a!" diyor ortanca. "Koskoca bir hayatı burnundan kıl aldırmadan sürdürmek! İnanılır şey değil..."

"Her şeyi ben bilirim tavrı," diye ekliyor prenses. "Ben bilirim, üstelik bir tek ben bilirim! Hiç değişmedi. Resim konusunda bu kadar hırs yapmasaydı, babamı da kaybetmeyebilirdi bence..."

"Tutkuydu belki," diye mırıldanıyorum, "babamla paylaşabilseydi tutku olarak kalırdı, hırsa dönüşmeyebilirdi. Yalnızlaştıkça resme sığınmak zorunda kaldı belki de..."

Paylaşmanın da yetmeyebileceğini bilmiyordum henüz. *Hayat insanı boğmayagörsün.* Hiçbir şeyin yetmediğini.

"Babamla paylaşması mümkün değildi ki!" diyerek prenses karşı çıkıyor bu kez. "Gazete okumak, kâğıt oynamak dışında hiçbir şeyden zevk almayan bir adam. Ha, bir de şans oyunları! Biz ne paylaşabildik?"

Yüzünde buruk bir ifade, ekliyor: "Denedik mi, onu da bilmiyorum ya. Neyin ne olduğunu düşünecek yaşa geldiğimizde yoktu artık..."

"Babam kendini hep yetersiz hissetti Şahika Hanım'ın yanında," diyor ortanca. "Tanıdığım en baskın karakter. Biri şans oyunlarına sığındı, diğeri resimlere. Kısırdöngü..."

Hemen ardından toparlanıyor. "Boş verin kızlar bu aile meselelerini," diyor neşeyle. "Kim içinden çıkabilmiş ki biz çıkalım!"

Bitip tükenmeyen neşesi, pervasız, kimi zaman külhanbeyliğe varan tavırları kendini korumak için kalkan gibi kullandığı bir maske mi yalnızca?

Maskelerin ardında gizlenmeye çalışılan korkular, zaaflar. Acılar en çok. Her birimizin kendine özgü ve ortak acıları.

Acılara göre biçimlenen maskelerimiz.

Ortanca ne zamandır bu kasvetli Avrupa kentinde, bir işten ötekine savrularak. Türkiye'ye hâlâ dönemiyor, dönse ne yapacağını bilmiyor. Liseyi bitirdikten sonra küçük bir hileyle Ankara'ya gitmeyi başardı – beyaz yalan! Aslında İstanbul'da okumak istiyordu, ama olmadı işte, merkezî sistem sınavında bir aksilik...

"Nasıl oldu anlayamadık şekerim, böylesine başarılı bir öğrenci! Hep takdir alarak geçti sınıfını. Puan tablosunda bir kaydırma yaptı herhalde. Sorma, dünya başıma yıkıldı," diye eşe dosta yakınan Şahika Ener.

Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nin sınavlarına da giren ortanca, mimarlık bölümünü kazanıyor, dereceyle hem de. Şahika Ener'in gururuyla birlikte ortancanın hayatı da kurtuluyor böylece – geçici bir süreliğine de olsa kurtuluyor, kurtulmuş gibi oluyor.

Prensesin dillere destan düğününden öncesi. Annem çeyiz düzmek için koşuşturuyor. Her şey kusursuz olmalı! Sanayici aileyle sidik yarıştırma, altta kalmama çabaları: "Koskoca daire veriyorlar, deniz manzaralı, arabanız kapıda. Bizim imkânlarımız belli, ama üstümüze düşeni layığıyla yapalım da..."

Prenses sıkılıyor, detaylarda boğuluyor. Ne avuç dolusu para dökülen porselen yemek takımları ilgilendiriyor onu ne de Fransız keteni masa örtüleriyle sandıktan çıkarılan eski zamanların emeği iğne oyası elişleri. Her fırsatta sevgilisiyle buluşmaya gidiyor. "Senin iyiliğin için kızım! İlerde ezilirsin yoksa. Başını dik tutabilmen için..."

Kendisi ezilmiş miydi benzer bir nedenle? Yoksa ezilen babam mıydı, aynı nedenle?

Şahika Ener'in klişelerinin kaynağı belirsiz kalmaya mahkûm.

Bildiğim şu ki, annem tüm enerjisini prensesin evliliğine yöneltmiş olmasaydı, ortanca Ankara'ya bu kadar kolay gidemez, bir yıl boşta bekleyip tekrar sınava girmek zorunda kalırdı büyük olasılıkla – siyasi olayların, öğrenci çatışmalarının arttığı, üniversitelerin sık sık kapandığı bir dönemde, devrimci örgütlenmeleriyle, işgal ve boykotlarıyla ünlenmiş bir okulda üstelik. Eline geçen ilk ve belki de tek fırsatı değerlendirmeyi bildi. Güçlü yapısından, her şeyle dalga geçmesinden bunu yapabileceği az çok belliydi zaten.

Değdi mi? Umarım ki değdi, umarım ki kısacık hayatında değdiğini hissettiği anlar yaşadı, ödediği ağır bedelin karşılığında.

Çektiği tüm sıkıntılara rağmen *kendi olabildi* en azından. Seçtiği hayatı yaşadı, *başkalarının hayatları arasında yalpalayıp durmadı yıllar yılı.*

Her hayatın ödediği bedel farklı.

Şahika Ener asi ve pervasız kızının Ankara'da okumasını bir türlü içine sindiremese de, mimarlığı kazanmış olmasıyla avunuyor: "Bilimle sanatı birleştiren bir alan. İnşallah gereğini yapıp kendini gösterirsin okulda. Farklılaşman, öne çıkman lazım. Öğrenci olaylarından uzak durman şart tabii. Hep söylerim, bilimkadını olmak yakışır sana diye. En uygunu üniversitede kalman..."

Ankara'ya bu sözlerle uğurlanan ortanca itiraz etmiyor – kulak asmadığı itiraz etmemesinden belli. "Tamam," diyor, "elimden geleni yapacağım, merak etme."

"Elinden gelenin de fazlasını," diyor annem. "Not ortalaması çok önemli. Hocalarla ilişkiler de öyle. Baştan sıkı tutmazsan pişman olursun, daha önce neden uğraşmadım diye..."

"Tabii, haklısın..."

Yurtta kalacak. Annem de onunla birlikte gidiyor yurda yerleştirmek için – şaşılacak şey, ortanca yine ses çıkarmıyor! Birkaç günlüğüne prensese emanet ediliyorum. Boğaz manzaralı muhteşem bir dairede, bana göre masal dünyası, ortancanın deyişiyle "lüküs hayat". Hizmetçi, şoför, sık sık tazelenen çiçekler. Sabah kahvesi bile önüne geliyor. Sabahlıkları ipek, her gün bir başka renk, dalgalanıyor yürürken. Eniştem güler yüzlü, kibar, ablama âşık. Çok mutlular.

Eve dönüş kolay olmuyor. Babamdan sonra ablalarımın da olmadığı ev, derin bir sessizlikle karşılıyor bizi. *Sesleri, gülüşmeleri, bitip tükenmeyen didişmeleri ne zaman yitip gitti?*

İki kişiyiz artık. Annemle olmak, yalnızlık gibi bir şey sanki.

Siyasi olaylar, boykotlar, çatışmalar nedeniyle üniversitelerin kapandığını duydukça telaşlanıyor annem. Tedirgin. Öğrenci yurdunun telefonundan ulaşmaya çalışıyor, ulaşamadığında uykuları kaçıyor. Ortanca çıkıp geliyor bazen, kısa süreli, birkaç günlüğüne. Yeni hayatını, özgürlüğünü tehlikeye atmamak için idare ediyor, olabildiğince alttan alıyor. Erken dönüşler için gerekçesi hazır: "Fakülte kapanıp duruyor," diyor. "Boş kalmamak için birkaç yere iş başvurusu yaptım. Dersleri aksatmayacak şekilde. Her an çağırabilirler..."

Yabancı bir havayolu şirketinde yarım günlük bir iş buluyor bir süre sonra. "Dil bilmenin faydaları," diyor annem. "Hem Almanca hem İngilizce." Gururlu. "Çalışması iyi de, okulunu ihmal etmez inşallah."

Siyasi eğilimlerini, devrimci örgütlerde çalıştığını bilmiyor henüz, hiçbirimiz bilmiyoruz.

Bu kez pes etmek istemiyorum, içimden geçenleri söylemek istiyorum onlara. Üçümüz o kadar az bir araya gelebiliyoruz ki, kim bilir nerede, bir daha...

Araya giren yıllara, mesafelere rağmen konuşmalıyız. Çocukluğumuzdaki gibi sakınmasız, sansürsüz, her birimiz kendi hayatına dönmek üzere ayrılmadan.

Üzmek ve üzülmek pahasına, sonunda yine dağılıp ağlamak da olsa devam edeceğim, etmeliyim. Anneannemin etkilerinden söz etmeliyim, çocukluğumun en korkulu günlerinden. O güne dek dile getiremediklerimden.

"Küçük Polyanna'm!" demişti ortanca bana yıllar önce. "Hep böyle kalabilecek misin acaba?"

Varsın yine desin, Şahika Ener'e hâlâ olumlu bir şeyler yükleme çabası olarak algılasın söyleyeceklerimi – ne önemi var?

"Peki ya anneannem?" diyorum usulca. "Onun hiç mi etkisi yok ayrılmalarında? Babamın ilgisizliğine ya da annemin şan şöhret hırsına mı bağlıyorsunuz her şeyi?"

Şaşkınlık.

Çoktan unutulmuş anneanneyi hatırlamak. İrkiltici. Onu hatırlamak, belleğin kuytularına itilmiş anılara dokunmayı gerektiriyor. Anılar ne kadar kötüyse, o kadar derinlerde. *Terk edilmiş sözlerle aynı kaderi paylaşan ne çok anı!*

Neden sonra prenses mırıldanıyor: "Vardır tabii, olmaz mı, ama ne kadar? Hasta bir yaşlıya bakmak zorunda kalan bizimkiler mi yalnızca? Onlarca örnek var çevrede..."

"*Herkes kendi yaşadığını biliyor*," diyorum kısa bir duraksamanın ardından. "Her durum farklı. O sıralar ya-

şanılanların annemde açtığı yaraları, babama yansımalarını kim bilebilir?"

"Getirmeselerdi anneannemi İstanbul'a," diyor prenses. "Kadıncağızın neyi varsa satılıp savıldı. Tarlalar, bağlar, kaç dönüm kim bilir! Hatırlamıyor musunuz, nasıl rahatlamıştı bizimkiler anneannem geldiğinde? O apartman katıyla dükkânı alabilmek için çok beklerlerdi daha..."

"Abartıyorsun," diye kesiyor ortanca. "O kadar da değil! Ne yapsalardı yani? Dayım ölmüş, kadın zaten yaşlı, üzüntüden felç geçirmiş üstelik. O boktan kasabada kaderine mi terk etselerdi hasta haliyle? Kim bakacaktı?"

"Sen de haklısın," diye mırıldanıyor prenses, süngüsü düşmüş. "Yanlarına almak yerine başka bir çözüm bulabilirlerdi belki..."

Uzun kış gecelerini bölen boğuk çığlıklar, kesik kopuk konuşmalar. Yakınmalara sertçe karşılık veren çatallı kadın sesi. Hâlâ kulaklarımda. Unutamadım.

"O sesleri en çok ben duyuyordum abla," demek istiyorum. "*Duymamak için başımı yastıklara gömüyordum.* Annemin sarı papatyası olduğum zamanlardı. Ona öylesine bağlıydım ki, tüm çığlıkları duyuyordum sizler derin uykulardayken..."

Hiçbir şey diyemiyorum, kilitlenip kalıyorum anıların baskınında, savunmasız.

Yedi-sekiz yaşlarındasın. Annen ütü yapıyor. Çok yorgun. Güzel gözlerinin altında mor halkalar. Birkaç aydır her gün ütü yapılıyor bu evde. Her gece çarşaflar değiştiriliyor. Yaşlı bir kadın bedeni, kapının karşısındaki yatakta. Bir kemik ve deri yığını. Odayı saran kekremsi koku.

Ter, idrar, dışkı, yara, kan, irin, çürüyen et, ilaç, serum, hangisi?

Yaşlı kadın bir süre önce anneannendi. Nasıl bu hale geldi?

Anneannen iç bulandıran kokulardan ve kesik çığlıklardan ibaret artık: Kaldır beni! Yatır beni! Kaldır beni! Yatır beni!

Annen küçücük kaldığı halde gitgide ağırlaşan bedeni kaldırıyor. Yatırıyor. Kaldırıyor. Yatırıyor. Her saat, her an. Gece gündüz.

Bazı geceler sıçrayarak uyanıyorsun.

Aynı sesleniş: Kaldır beni!

Aynı cevap: Az önce kaldırdım anne, yat biraz!

Kaldır beni!

Yeter anne, canıma yetti!

Yatır beni!

Yeni kaldırdım anne, otur biraz!

Başını yastıklara gömüyorsun. Üzülüyorsun. Korkuyorsun. Anneannen umurunda değil, yalnızca annen için üzülüyorsun. Biraz da kendin için – ama önce annen, hep annen. O iyi olduğunda sen de iyi oluyorsun. Hayatın boyunca böyle sürüp gidecek. Yakınındakiler iyi olduğu sürece iyi olabileceksin. Bilmiyorsun henüz. Hiçbir şey bilmiyorsun.

Dayanamayıp kalkıyor, annenin yanına gidiyorsun bazen. Ayaklarının ucunda, sessizce. Kapının önünde durup içeriyi izliyorsun çıt çıkarmadan: Hayat böyle bir şey mi? Herkes böyle olabilir mi?

Ya annen, canın annen, dünyalar güzeli, dimdik, güçlü, o da böyle olur mu?

Ya sen? Ya sen de olursan?

Kaldır beni! Yatır beni!

Annene yaklaşıyorsun usulca: Yardım edebilir miyim?

Ah sarı papatyam, ne işin var senin burada? Çabuk yatağına, yoksa sabah uyanamazsın. Haydi marş marş!

Söz dinleyip odana dönüyorsun. Çocuksun, uyuyorsun.

O gün. Annenin çok yorgun olduğu, ütü yaptığı günlerden bir gün. Salona gidiyorsun. Hava pırıl pırıl, güneşli. Pencereden dışarıya bakıyorsun. Yandaki apartmanın giriş katında oturan ikizler, sınıf arkadaşların, en güzel giysilerini giymişler, çiçek gibi, el ele tutuşmuşlar, gidiyorlar anneleriyle birlikte. Nereye? Ne önemi var ki, gidiyorlar işte. Belki parka, belki sinemaya ya da bir tanıdıklarına, gezmeye. Gezmeye!

Senin gidemediğin herhangi bir yere.

Burnun karıncalanıyor yine, kendini tutmaya çalışıyorsun, olmuyor, gözyaşların sicim gibi akıyor. Annenin yanına dönüyorsun. Ben de dışarı çıkmak istiyorum, ben de! Ablalarım evde yok, babam yok, kimse yok. Sen hep iş yapıyorsun, anneannem yatıyor, bağırıyor, canım sıkılıyor, kimse benimle ilgilenmiyor! Lütfen biz de gezmeye gidelim, lütfen!

Sen ısrar ettikçe boğuk sesler, yakınmalar artıyor, annen hem sana hem de anneannene yetişmeye çalışıyor, hiçbirinize yetemiyor. Yatırıyor, kaldırıyor, yatırıyor, kaldırıyor.

Kimse onun bitkinliğini, tükenmişliğini ve çaresizliğini anlamıyor.

Kimse yaşlı kadının bedeninde açılan yaraların verdiği acıyı, sürekli yatmak zorunda kalmanın ıstırabını anlamıyor.

Kimse küçük kızın tanık olduklarının, gördüklerine bir anlam verememenin yarattığı korkuyu anlamıyor.

Kimse kimseyi anlamıyor, anlamıyor!

"Olmayacak şey bir insanın bir insanı anlaması"[1]

1. Attilâ İlhan'dan.

diyenler. *"Anlatınca bir şeyler ölüyor / Bir şeyleri biraz da uzaktan görmeli"*[1] diyenler.

Şairlerin kim bilir hangi yaşamalardan geçerek söyledikleri aklından çıkmadı, kafanı kurcalayıp durdu yıllar yılı. Hayatı şiirlerle iç içe yaşarken, yüklediğin anlamlar değişti her geçen gün.

Şairlere değil, başka bir sese kulak veriyorsun bu kez: *Artık sakınmayacaksın sözlerini, tüm öğretileri, doğruları, yanlışları, her şeyi unutacaksın! Birilerini incitmekten korkmayacaksın, kırılmayı göze alacaksın! Eksiltilmiş sözlerin olmasın bundan böyle, devam et, yalansız, hissettiğin gibi! Çocukluğunun güvenli görünen soğuk odalarında dolaşmaktan korkma...*

Sesler, konuşmalar birbirine karışıyor, görüntüler kayıyor. Az önce annenin elinde olan ütü bir köşeye savrulmuş; daha demin ayakta, ütü masasıyla yatak arasında gidip gelen annen kapının önünde yığılıp kalmış şimdi.

Ablaların yok, baban yok ve annen de yok! Bütün bunlara sebep olan külçeyle sen varsın bu koskoca dünyada. Yapayalnız, çaresiz! Hiçbir şey anlamıyorsun, kötü bir şeyler hissediyorsun.

Adı korku. Gerçek korku.

Korku bir anda büyüyor, tüm bedenini sarıyor. Korku bir yumru olmuş, boğazından aşağıya iniyor, midende, kasıklarında, karnında dolaşıyor, her yerine ulaşıyor.

Çaresiz korkuların olduğu yerde gözyaşlarına yer yok. Tek rahatlama biçimin, biricik sığınağın oysa. Ağlayamıyorsun.

Annem öldü! Annem öldü! Benim yüzümden öldü. Gezmeye gidelim diye tutturduğum için öldü.

1. Behçet Necatigil'den.

Annem öldü mü?

Annen nefes alıyor. Sen nihayet ağlayabilirken, anneannenin kesik çığlıkları, boğuk hıçkırıklara dönüşüyor. Anneannen her şeyin farkında, her şeyin.

Kekremsi bir koku yine. Ağzında tuhaf bir tat. Pas. İrin. Dışkı.

Midende kasılmalar. Banyoya zor yetişiyorsun. Kötü kokulara bir yenisi karışıyor.

Annen yaşıyor.

Sen ağlıyorsun.

"Annemin bayılmalarını hatırlıyor musunuz?" diyorum. "İlk defa bayıldığında ikimizden başka kimse yoktu evde. Anneannemi saymazsak tabii."

İç çekiyor prenses: "Hatırlamaz olur muyum? Kaç defa!"

"Ütü yapıyordu, siz yoktunuz evde. Bir anda düşüverdi yere. Ütü bir yana savruldu, annem öteki yana..."

"Ufaklık, nasıl da korkmuşsundur kim bilir..." diyor ortanca şefkatle. "Neler yaşandı o sıralar..."

"İkide bir bayıldığını biliyorum, ama o günü silmişim herhalde," diye mırıldanıyor prenses. "Konuştukça hatırlıyorum, hayal meyal."

"Ütüyü prizden çıkarmayı akıl etmene şaşırıp kalmıştık hepimiz," diyor ortanca. "En iyi hatırladığım sahne bu nedense..."

"Aferin sana," diyor prenses. "Ben olsam hiçbir şey yapamazdım."

"Hem de o yaşta," diyerek onaylıyor ortanca. "Kâbustan beter!"

"Önce babam dönmüştü eve, öğleden sonra. Anneannem katılıp kalmış, çıkmayan sesiyle haykırmaktan. Annem hâlâ yarı baygın, ben ağlamaktan morarmış bir halde..."

Gülerek ekliyorum: "Burnum ne hale gelmişti kim bilir, kıpkırmızı ve kocaman! Söylesene haydi, alınmam artık, lütfen söyle!"

Prenses cevap vermek yerine bir yastık fırlatıyor üzerime. Gülüşüyoruz eskiden olduğu gibi. Hiçbir tasamız, hiçbir kederimiz yokmuş gibi. Hayat önümüzde serili ve asla tükenmeyecek bir hazineymiş gibi.

Hâlâ bir hazineydi, hâlâ çok gençtik...

Korktuğun başına gelmedi bu kez. Darmadağın olmadın, ağlamadın. Tersine, güldün, içtenlikle gülebildin!

Hayatla ve kendinle dalga geçmeyi başarıyor musun yoksa?

Sürdüremedin ki...

Sonrasında öğrenmiştin ne yapman gerektiğini. Sakinleştirici bir ilaç – doktorun tavsiyesi, yarım bardak suya yirmi damla. Yudum yudum içirilecek. Kolonya nerelere sürülecek, bilekler, şakaklar nasıl ovulacak. Hepiniz öğrenmiştiniz. Evde, annenin yanı başında en çok sen olduğun için, aklında tutmak ve uygulamak sana düşmüştü çoğu zaman.

Belki bu yüzden, soğukkanlı davranabildin hayatın boyunca. Benzer olaylar karşısında abartılı tepkiler vermeden, yalnızca yapılması gerekenlere, yapabileceklerine odaklı, sakin, paniklemeden. Duyarsız adeta.

Prensesin söz ettiği çözümü eninde sonunda bulmak zorunda kaldılar. Annem babamı bu yüzden affedemedi. Tıpkı anneannemin onu affetmediği gibi.

Ve şimdi de annemin bizi affetmeyeceği gibi mi?

Koridordayım. Gizli bir güç, arka odaların kuytularına çekiyor beni. Adımlarım gitgide ağır, ayaklarım birer külçe. Neden buradayım, ne arıyorum hâlâ?

Sonradan oturma odasına dönüştürülen çalışma odası. Şahika Ener'in eski atölyesi – "Çalışma odası deyip durmayın, burası bir atölye. A-töl-ye!" Oturma odasının büyük heveslerle resim atölyesine dönüştürüldüğü uzak geçmiş.

Dönüşümlerimize göre dönüştürmelerimiz.

Uzak ve yakın geçmiş birbirine karışıyor yine. Hangisini hatırlamak irkiltici? Atölyesine kapanıp durmaksızın çalışan Şahika Ener'le tek bir odanın tanıdığı sınırlar içinde her geçen gün daha çok içine kapanan yaşlı annemin arasında gidip gelmek. Bir kanepe, bir sehpa, izleyemediği televizyon, dinleyemediği radyo, sulayamadığı ve tomurcuklarını göremediği saksı çiçekleriyle nicedir boş kalmış bir kuş kafesi arasında duran zaman.

Hep aynı mekânda, tuvale yanlışlıkla atılmış bir fırça darbesine benzeyen. Yağlıboya bir leke.

Köşedeki dolabın arkasında çerçeveletmediği eski resimler. Beğenmedikleri, vazgeçtikleri. Duvarla dolabın arasına sıkıştırılmış, toz içinde. En üsttekini çekip çıkarıyorum güçlükle. Beyaz yağlıboya tabakası. Astar çekilmiş onlarca tuvalden biri. Kirli beyaz, kirlenmiş beyaz – hayatın kirlettiği beyaz.

Işığa tutup bakıyorum dikkatlice. Alttaki resim tam olarak kapanmamış. Yer yer ne olduğu anlaşılmayan karaltılar.

Hangi resimdi, neye pişman olmuştu? İlk pişmanlığı mıydı, yoksa kimselere itiraf edemediği en büyük pişmanlığı mı?

Anneannemi bakımevine götürmesi... Kanlı 1 Mayıs akşamı ortancanın üzerine yürümesi... Genç ressamla son buluşması...

Hepsi, hiçbiri!

Tuvallerin arasından eski bir resim çerçevesi düşüyor yere. Gümüşü kararmış, camı çatlamış. Üç kardeş bir arada olduğumuz fotoğraflardan biri, en güzeli. Prenses

evlenmeden önce, ortancanın liseyi bitirdiği yıl çekilen, beni aralarına alıp korumak istercesine sarıldıkları. Nasıl da coşkuluyuz hepimiz...

Yıllar yılı salondaki kitaplıkta durmuştu, ortanca bu dünyadan ayrılınca mı atıldı buraya, yoksa çok daha sonraları, zihni bulanmaya başlayınca, baş edilmez bir öfke ya da keder ânında mı?

Cep telefonumun çaldığını neden sonra fark ediyorum. Kulak tırmalayan zil sesi, ölüme doğru yol alan bir ambulansın sirenini çağrıştırıyor.

Yıllar öncesinden başka bir ambulans sesi – içinde olduğum, içimde taşıdığımı kaybettiğim. İlk kaybım değil, ama en önemli kaybım. En büyüğü sandığım. İzleyen kayıpların başlangıcı olduğunu bilmediğim.

Silkin, kendine gel, aç şu telefonu!

"Odasına yerleştirdik annemi, Katya yanında birkaç saat," diyor ablam. "Her şey yolunda. Hiçbir şeyin farkında değil, için rahat olsun. Aynı sözleri tekrarlayıp duruyor, değişen bir şey yok yani..."

"Tamam," diyorum. "Sağ ol, çok sağ ol..."

Prensesten ilk kez bu kadar zor bir şey istemiştim. Bana göre zor, en zoru.

"Yapamayacağım, elimde değil, imkânsız!"

"Kızım saçmalamasana!" demişti prenses. "Görmüyor musun, her gün kötüye gidiyor. Ha evde, ha bakımevinde! Zaten başka bir yerde sanıyor kendisini, dünyadan haberi yok ki ne zamandır."

Ya varsa, ya anneannemi hatırlarsa?

"Haklısın abla, ama ben götüremem, yapamam. Kalacağı uygun bir yer araştırırım, tüm işlemleri hallederim. Götürmek dışında her şeyi yaparım, sonrasında da gidip gelirim, söz! Götürmemi isteme, yeter..."

"Çok anlamsız! Hem aklı başındayken kendisi söylemedi mi kaç defa, bir huzurevine gitsem ne iyi olur diye."

"Doğru, söyledi; ama gitmedi."

"Destekleseydik giderdi. Sessiz kaldık, karışmak istemedik. Ne yani, temize mi çıkıyorsun böyle yapınca? Kendini kandırıyorsun bence..."

"Olabilir, kabul ediyorum. Götürme işini üstleniyorsan, aramaya başlayalım hemen."

"Tamam, üstlenirim," demişti sonunda pes edip. "İnadın tuttu anlaşılan. Pek de âdetin değildir ama... Yıllarca her işiyle ilgilen, elinden geleni yap, şimdi bakımevine ben götürmem diye tuttur! Her neyse, dediğin gibi olsun..."

Dediğim gibi olmuştu. Birkaç bakımevi ziyareti, yetkililerle konuşmalar, fiziksel koşulların karşılaştırılıp en uygun olanın seçilmesi, istenilen eşyaların hazırlanması, kayıt işlemleri, Şahika Ener'i evden alacak ambulansın bulunması.

İçimde susmayan ses: Ya algılıyorsa, ya her şeyin farkındaysa?

Geri planda anneannemin kesik çığlıkları.

Bu sabah prenses gelip annemi dört yıldır yanında olan bakıcısı Katya'yla birlikte bakımevine götürdükten sonra girdim eve.

Gidişini görmedim, tanıklık etmedim.

Görmeden, ama her ânını zihnimde canlandırarak. Resmini çizecek kadar ayrıntılı, hiçbir sesi, hiçbir hareketi gözden kaçırmadan...

Böyle uğurladım onu. Uzaktan. Görmeden.

"Neredesin sen şimdi?" diye soruyor ablam. "Ses versene, alo, alooo!"

"Kusura bakma, gürültüden duyamadım. Dışarıdayım, alışverişte. Kesildi az önce..."

Neden yalan söylediğimi bilmeden.

"İyi fikir," diyor. "Ben de aynısını yapmayı düşünüyorum kafa dağıtmak için. Zor bu işler, çok zor! Hele ileride bizim ne olacağımızı düşündükçe..."

"Düşünme," diyorum. "Daha zamanı var. Vardır herhalde. Düşünmeyelim şimdilik."

Bazı şeylerin başına gelmeyeceğini sanmak. Olmayacağına inanmak. İnanmak zorunda kalmak.

Olacağını hissettiğin anda yaşamak altından kalkılamaz hale gelir. Düşünme, sakın düşünme!

"Tamam, her neyse," diyor. "Katya yolda, eve dönüyor şimdi. Konuştuğumuz gibi, bir süre orada kalacak. Yeni bir iş ayarlayana kadar."

Kısa bir sessizlik. "Yarın gidecek misin görmeye?" diye soruyor telefonu kapatmak üzereyken. "İstersen ben de geleyim, dağılma oralarda tek başına."

Prenses küçük kardeşine kıyamıyor, burnunun kızarmasını istemiyor.

"Gitmeye gerek yok diye düşünüyordum, ama olmayacak galiba," diye ekliyor. "Yarın birlikte gidelim de sonrasına bakarız."

Prenses annesine de mi kıyamıyor?

"Olur abla," diyorum. "Sağ ol. Çok sağ ol."

Telefon çaldığında masanın üzerine bıraktığım tuvale ilişiyor gözüm. Aldığım yere koyuyorum tekrar, ötekilerin yanına. Zamanın tozuna terk ediyorum hepsini.

Zamanın tozu duyguların da üstünü örtecek mi?

Sonra çiçekler ilişiyor gözüme. Şahika Ener'in her sabah konuştuğu, dertleştiği. Yeşil salon bitkileri, her bahar yenilenen mevsim çiçekleri.

Onlara ne olacak?

İçlerinden birini yanıma alsam giderken, yaşatmaya çalışsam.

Mesela yılbaşı çiçeğini. Çocukluğumdan beri en sevdiğimi. Her yıl heyecanla açmasını bekleyip kırmızı çiçeklerini görünce sevindiğimi.

"Müjde! Yılbaşı çiçeği yine tomurcuklanmış!"

"Gördüm sarı papatyam. Çiçekler sevildiğini anlar, anlayınca da açar. Sakın unutma, olur mu? Her gün konuş çiçeklerinle..."

Annemin hünerli elleriyle çoğaltmayı başardığı, küçük saksılarda yetiştirip arkadaşlarına hediye ettiği. Artık yalnızca su verilen. Konuşulmayan. Kendi sessizliklerinde.

Önceden aldıklarımı yaşatamadım, kurudu gitti hepsi. Belki bu kez...

Bir hayat daha sona ererken, evler kapanırken tutunacak bir dal aramak.

Apartman kapısından çıktığımda duruyorum, derin bir nefes alıyorum her zaman yaptığım gibi. Yürüsem, uzun uzun yürüsem yine. Yüklerimden kurtulsam, kurtulduğumu sanıp avunsam...

Öyle bir an olur ki, tüm avuntular tükenir. Ruhun çoraklık hali!

Bir taksi çeviriyorum aceleyle. Uzak ve yakın geçmişimle, kurtulamadığım tüm yüklerimle birlikte biniyorum arabaya. Geleceksiz.

Yılbaşı çiçeği cansız, pörsük adeta.

Ev mağrur, gülümsüyor mu ardımdan?

Yoksa Şahika Ener mi gülümseyen? Hatta ilk kez böylesine anlayışla gülümseyen?

Silkiniyorum.

Pentimento. Sanırım en iyisi.

Beyaz astarın altındaki gölgelere kafa yormadan. Uzadıkça yeni bir astar çekerek.

Evet, evet en doğrusu.

Günün birinde, yaşarsam ve daha da yaşlanırsam eğer, belki ben de...

Bütün fırçalarımı çaldılar, boyalarımı da bulamıyorum. Renkler kayıp, hiçbir renge ulaşamıyorum! Ya tuvaller? Talebeler mi aldı yoksa?

Her yer bembeyaz.

(Börek Yetmezliği Oyunu)

Sabahın erken saatleri. Telefon sesi.

Akşamdan kalmasın. Gece yarısını geçiyordu eve döndüğünde. Birbirine benzeyen insanlar, birbirinin aynı konuşmalar. Edebiyatın da, memleketin de kurtarılamadığı gecelerden biri. Kurtarılmış bir gece bile değil üstelik.

Güçlükle telefona uzanıp arayanı gördüğün anda kendine geliyorsun: Anne ev. Sabahın köründe aradıklarına göre yine bir vukuat var. Bu defa ne olmuş olabilir?

"Anne düştü," diyor Katya. "Kendi başına kalkmış sabaha karşı, bana seslenmemiş. Başı yarıldı, çok kanadı."

Son yıllarda giderek sıklaşan ve sıradanlaşan ev kazalarından biri. Bildik. Katya yapılması gerekenleri yapmış, kanamayı durdurmuş: "Haberiniz olsun abla, bir ara gelseniz iyi olur."

Haberim oldu Katya, sağ ol!

Hızla toparlanıyorsun. Kahve içmeye vaktin var mı? Giyinirken ayaküstü birkaç yudum. Sade, koyu. Başın çatlıyor. Bok vardı o saatlere kadar içecek! Hem yakınıyorsun her şeyden hem de kalkıp gitmiyorsun! Hep aynı hata...

Başka bir seçeneğim mi vardı?

Yalnızlığa tahammülsüzlük en çok akşamlar inerken.
"Hoyrattır bu akşamüstleri daima..."[1]

1. Ahmet Muhip Dıranas'tan.

Evden çıkışın on dakika. Yürürsen yirmi dakika, koşarsan on beş dakika sonra oradasın. Koşuyorsun. Katya her zamanki gibi güler yüzlü, sevecen. Yıllardır yerinden yurdundan uzak, çocuklarını görmeden. Nasıl başarıyor?

"Ne durumda şimdi?"

"İyi, iyi. Biraz korktu tabii, kafası da karıştı iyice. İçerde, siz bakın da..."

Şahika Ener üç kişilik kanepede yatıyor. Yine cenin pozisyonunda. Camgöbeği üzerine beyaz ayıcık desenli, polar taklidi pijama takımıyla. Katya'nın son anneler günü hediyesi. Sevimli.

Yüzü görünmüyor. Başında eski bir yemeni, arkadan bağlanmış. Açıyorsun. Büyük bir parça gazlı bez. Hayli seyrelmiş saçlarını aralayarak bezi yavaşça kaldırıp bakıyorsun. Hafif bir inleme. Yaradan ince ince kan sızmaya devam ediyor hâlâ.

Kötü. Öncekilerden çok daha kötü.

Bu yara kendiliğinden kapanır mı? Dikiş atılması gerekir mi?

"Ne diyorsun abla? Hastaneye götürsek mi acaba?"

Kısa bir duraksama. Götürelim de, nasıl?

Katya bir çözüm bulur nasıl olsa.

"Evet, götürelim."

Katya'nın onu giydirmesini izliyorsun. Bebek gibi, seve okşaya. Söylenenleri eksiksiz yerine getiriyor. Doktorun sözünü dinleyip bol su içiriyor, yiyecekleri püre yapıp veriyor, ilaçlarını aksatmıyor. Disiplinli, düzenli ve sabırlı. Yaptığı her şeye merhametini ve vicdanını katıyor üstelik.

Annenin ikide bir düşmesine de engel olabilse!

Su içirmeye çalışıyor yudum yudum, güzel sözlerle, küçük bir çocuğu beslercesine: "Haydi biraz daha, aferin, haydi bebeğim, oh, ne de güzelmiş, oh..."

Bir yudum su bile güçlükle geçiyor boğazından. Ağır ve kesintili hareketlerle, takılarak. Kasılmalar boy-

nunda, yutkunamayıp öksürürken. Yaşlı bir kuşa benziyor bu haliyle, bin yaşında sanki. Boynu uzamış, biçimsiz. Bilinçsiz, yarı uykuda.

Bilinçsiz mi?

Bilmiyorsun.

Uzanıp elini tutuyorsun. Soğuk. Buz gibi. Küçücük, güçsüz ve nasıl da hafif. Eğri büğrü parmaklar, eklem yerleri şiş. Sertleşmiş tırnaklar, kesilmesi güç. Sıkıca kavrıyorsun, avucunun içinde kaybolan kof kitleyi. Ağırlığı olmayan. Kemiklerini hissediyorsun. Gevşettiğin anda kayıp gidiyor, tutunamıyor hiçbir yere. Mor damarlar, yol yol dışarı fırlamış. Çürümeye yüz tutmuş su oluklarını hatırlatıyor. Lekeler.

Bu ellerle yapıldı her şey, bir hayat kotarıldı, ne çok şey yaşandı. Sevmeler, sevişmeler. Bağlardan üzüm toplandı, yüklükten yataklar indirildi. Kaç kilo soğan, patates kim bilir. Hepsi. Yoğrulan hamurlar. İç kabuklarından soyulan cevizler. Şifalı otlardan çaylar. Yaz meyvelerinden marmelatlar. Bulaşıklar, hep bulaşıklar. Tabaklar, bardaklar, zor tencereler. Çamaşırlar.

Her şey.

Kız çocuklarının başını okşarken sevecen. Çocuklar küçükken, büyümeden daha. Aşılamayan kalıpların yarattığı kaygılar, sevgilerin önüne geçmeden.

Resimler sonra. Karakalem desenler, yağlıboya tablolar. Sayısız.

Ellerin dokunduklarını hatırlamak, yaşattıklarını ve hayata kattıklarını, tekrar güzelleştiriyor onları. Lekeler kayboluyor, damarlar içeri çekiliyor. Eğrilikler düz, tırnaklar ince, ten kadife. Eller tüm güzelliğiyle yeniden.

Nicedir yalnızca kaygılar ve korkular. Öncekilere benzemeyen. Alışılmamış, yeni. Ellere hâkim olamamakla başlayan. Başlangıçta göz ardı edilen, görmezliğe gelinen.

Korkuyu bekleyen önce eller. Uzaklara iten, ötele-

meye çalışan. Şimdi hiçbir şey yok – belki yok, kim bilebilir?

Hayat elleri dışarı attı. Boşluğa. Artık titremeyi bile beceremeyen eller hayatın hiçbir yerine tutunamıyor.

Elini sıkıca kavrayarak ne yapmaya çalışıyorsun? Isıtmaya, canlandırmaya? "Ben buradayım," demeye? "Korkuyorsan eğer, korkma! Yalnız değilsin," duygusunu yaratmaya?

"Soğurken bir ölü, çok ince bir eli / Tutup ısıttınız mı?"[1]

Şairlerden kalanları hatırlamak neye yarıyor? Bilmiyorsun. Yine de bir sığınak. *Şiirler zor zamanlar için.*

Son aylarda bu eve her gelişinde değişmeyen sahne: Annenin yattığı kanepenin yanına, yere diz çöküp elini tutmak. Gidene kadar bırakmadan. Ninniler söyleyerek bazen. Bir ayin gibi.

Evine döndüğünde, bu kez bir koltuğa çöküvermek. Kalkamadan saatlerce.

Sonu böyle hayal etmemişti, etmemiştiniz. Benzer bir sonun en yakın tanığı olduğu halde – ya sen, sen edebiliyor musun bunca tanıklığa rağmen? Birdenbire çekip gitmeyi umnuştu, öyle olacağına inanmıştı: *Ağaçlar ayakta ölür!*

Böyle diyordu. Ziyaretine gelen eski öğrencilerine, arkadaşlarına, tek tük akrabaya, gün günden daralan çevresindeki herkese.

İpekler içinde bir kadındı bu sözü söylerken. Hâlâ kadındı ve mağrurdu. Gümüş rengi saçları özenle taranmış, ince bukleler. Zarif. Yüzünde derin çizgiler, koyu lekeler. Hâlâ ışıklı, çok ışıklı. Başucunda eski bir fotoğraf. Gençlik yıllarından, en pırıltılı günlerinden kalma. Ya-

1. Behçet Necatigil'den.

taktaki kadınla fotoğraftaki kadın aynı kişi. Henüz aynı. *Ayakta!* Yalnızca çok yaşamış ve yaşlanmış. Ne de güzel yaşlanmış...

Birkaç yıl öncesine kadar. Takma dişler yokken ortalıkta. İdrar ve dışkı kokan çamaşırlar, hasta bezleri, kusmuklu çarşaflar yokken.

Takma dişlere sahip çıkılabildiği sürece her şey az çok yolundaydı.

Dalgınlıklar, unutkanlıklar, tek tük saçmalamalar. Baş edilemeyen kaygılar. Korkular. Artarak, abartılı. Paranoya hali gitgide: Herkes kötü! Herkes hırsız! Herkes ahlaksız! Herkes bana düşman! Herkes, herkes!

Yatıştırma, ikna etme çabaları beyhude. Sıkça değiştirilen düzen. Çarparsa, takılırsa, düşerse. Yeri değişen eşyalar. Emniyet kilitleri, güvenlik önlemleri.

Yetememe, yetişememe.

Hastalık öylesine hızlı ilerliyordu ki, önlem alıp çözüm üretene kadar bir başka evreye geçiliyor, yapılan her şey yetersiz kalıyordu.

Hastalık mıydı hızla ilerleyen, zaman mı? Yaşlandıkça durağanlaşan zamanın içinde hızdan söz etmenin tuhaflığı...

Ev kazalarından biriydi – ilki belki de. Sabah altıda aramıştı Katya. Sesinde korku vardı ilk kez: "Çabuk gelin, anne düştü, çok kötü!"

Gitmiştin apar topar. Korkular içinde: Ya kalkamazsa bir daha, yatağa bağlanıp kalırsa anneannen gibi?

Fiziksel bir sorun yok, kırık, çatlak, hiçbiri. Hastanede yapılan tetkiklerde ters bir durum görünmüyor, ama değişiyor birdenbire. Bir gecede. "Çok korkmuş," diyor doktor, "bu yaşlarda küçük olaylar büyük travmalara yol açabiliyor, hasta bir sonraki evreye geçiyor."

Başka bir dünyada artık. Boşluklarla dolu. Nereye varacağını kestiremiyorsun. Nasıl davranacağını bilemeden birlikte yol almaya çalışıyorsun. Düşe kalka. Çıkmaz sokaklarda. Anlayamadığın için yardımcı olamadan.

Çaresizlik. Tek duygu çaresizlik.

Gerçek olamayacak kadar ağır her şey. Yani hayat. Gelinen yer. Oyun, evet, bir oyun! Her seferinde değişse de, oyuncuların değişmediği. *Börek Yetmezliği* oyunu mesela. Yoksa fırça yetmezliği miydi?

Takma dişleri elinde, çığlık çığlığa: Dişlerimi de çalmışlar, dişlerim nerede? Hırsızlar, soyguncular!

Sadece filmlerde, romanlarda karşımıza çıkacağını sandığımız sahnelerin gerçek hayatta ne işi vardı?

Oyun
(Tek perde)

Kişiler:

Kadın (Ellilerinde, açık kumral, gür ve dalgalı saçlı, spor giyimli, dikkat çekmeyen biri. Yüzünde yorgun ve bezgin bir ifade.)

Yaşlı kadın (Seksenlerinde, ak saçlı, dikkatli bakıldığında "mihrap yerinde" dedirten. Polar taklidi, ayıcık desenli bir pijama takımı giymiş. Dalgın, rüyada gibi.)

Mekân:

Küçük, sade bir oda. Üç kişilik genişçe bir kanepe, tek kişilik bir koltuk, önünde sehpa. Duvara dayalı etajerde büyük ekran televizyon. Raflarda birkaç saksı çiçeği, kuş kafesinde tek bir muhabbet kuşu (ara sıra ötüyor.)

Perde az bilinen bir klasik Türk müziği parçasıyla açılır, konuşmalar başladığında ses azalır,

duyulur duyulmaz bir tonda
oyun boyunca devam eder.

Kadın (yastıkları düzelterek, sevecen): Şimdi daha iyisin, değil mi? Rahat ettin mi bu yastıklarla?

Yaşlı kadın (dalgın): Kaç börek vardı?

Kadın (şaşırmış): Börek mi? Börek demedim ki!

Yaşlı kadın (alınmış, biraz da öfkeli): Canım öğlen yedik ya! Ben yarım yedim, bitiremedim hatta. Ne yediğimi bilmez miyim?

Kadın (alttan alarak): Kusura bakma, şimdi anladım. Üç tane daha var.

Yaşlı kadın (hakkını arayarak): Benim yarımım kalmıştı.

Kadın (kafasını karıştırmamak için yarım bürekten söz etmediğine pişman, söz etmemekle daha çok karıştırdığını fark etmiş olmakla daha da pişman): Senin yarımın da duruyor, dolapta.

Yaşlı kadın (titiz, hatta hijyenik): Onu ayrı koysaydınız, karışmasaydı.

Kadın (rahatlatma çabasıyla): Ayrı koyduk zaten, karışmaz.

Yaşlı kadın (kuşkulu): Nasıl karışmaz? Karışabilir.

Kadın (sakin): Seninki ayrı yerde, merak etme, karıştırmayız.

Yaşlı kadın (hâlâ kuşkulu): Yanlışlıkla benim artığımı yemesin kimse.

Kadın (hâlâ sakin): Tamam, yedirmeyiz.

Yaşlı kadın (çocuksu): Kaç börek var?

Kadın (sakin kalmaya azimli): Seninki hariç üç tane.

Yaşlı kadın (daha da çocuksu): Benimki yarım zaten.

Kadın (susma hakkını kullanarak): ...

Yaşlı kadın (dalgın): Siz kaç kişisiniz?

Kadın (geçiştirme hakkını kullanarak): ...

Yaşlı kadın (cevap alamadığı için öfkeli): Kaçıncı soruşum, neden cevap vermiyorsun? Kaç börek diyorum, o kadar insana yetecek mi?

Kadın (hâlâ susmaya çabalayarak): ...

Yaşlı kadın (ansızın sevecen, anaç): Sen giderken yanına al bir tanesini. Yersin, aç kalmazsın.

Kadın (düşünmeden): Ben yedim, götürmeme gerek yok.

Yaşlı kadın (şaşkın): Sen yediysen nasıl yetecek? Ben de yemiştim.

Kadın (düşünmeden konuştuğu için pişman, alttan alarak): Kalanlar üç tane, bir de senin yarımın var. Yeter.

Yaşlı kadın (afallamış): Yarım fırça mı? Nasıl olur? Olur muymuş? Hiç görmedim.

Kadın (anlamamış, susma hakkını kullanarak): ...

Yaşlı kadın (birkaç dakika bekledikten sonra): Gidip tabloların tozunu alayım. Ressamlar gelecek. Jüri üyeleri. Toz içinde. Kimse silmiyor, sözümü dinleyen yok ki!

Kadın (sabrı taşmış, sertçe): Sabahtan beri ne konuşuyoruz? Kalkmayacaksın yerinden, bak düştün, ayağın şişti! Ne dedi doktor? Toz almak da nereden çıktı şimdi? Gerekirse ben alırım, üzülme.

Yaşlı kadın (kayıtsız): Tereyağı aldın mı?

Kadın (sert): Aldım, dolapta.

Yaşlı kadın (yumuşak): Tereyağsız börek iyi olmuyor, yoksa ben tereyağı yemiyorum. Beyaz fırçaların yanına koysaydın.

Kadın (çaresiz): ...

Yaşlı kadın (baştan alarak): Kaç börek vardı?

Kadın (tekrar sabırla): Senin yarımın hariç üç tane.

Yaşlı kadın (paniklemiş): Eyvah, sen ne yapacaksın? Birini al bari.

Kadın (artık sabrın sınırında): Aldım, ben aldıktan sonra üç.

Yaşlı kadın (hayli huysuz): O da yedi mi? Herkes yedi mi? Anneme de verildi mi?

Kadın (ayağa kalkıp seyircilere doğru): Sıçtığımın böreklerini herkes yedi. Hatta bütün İstanbul yedi. İstanbul'un her yeri börek. Taşı toprağı altın börek. Hangi taşı kaldırsan altında başka bir börek. Börek. Böbrek. Böbrek yetmezliği. Benim hastalığım başka. Börek yetmezliği. Zamanla kalp yetmezliğine dönüşecek börek yetmezliği. Say babam say, baştan say, sondan say. Börekler yetiyor. Yetmeyen kalp. Benim kalbim. Seninki taş gibi. Hayır, kuruyup sertleşmiş börek gibi...

Kadın (tekrar yerine otururken, yaşlı kadına doğru): Verildi, herkese verildi...

Yaşlı kadın (üzgün): Tuvallerin üzerine koymasaydınız...

Kadın (bıkkın): Neyi anne, neyi?

Yaşlı kadın (şaşkın): Niye kızıyorsun evladım, tereyağını diyorum, tuvallerin yanına... Şövale nerede?

Kadın (çaresiz): ...

Yaşlı kadın (kimi sorduğu belirsiz): Yedi mi?

Kadın (neyi cevapladığı belirsiz): Yedi.

Yaşlı kadın (kayıtsız): Sen de yedin mi?

Kadın (daha kayıtsız): Ben de yedim.

Yaşlı kadın (öfkelenmiş, bağırarak): Kimi kandırıyorsun sen! Fırçanın yendiği nerede görülmüş! Utanmaz, rezil!

Kadın (şaşkın, ağlamaklı): Ne fırçası? Börek demiyor muyduk?

Yaşlı kadın (gözleri yaşlarla dolu): Bütün fırçalarımı çaldılar, boyalarımı da bulamıyorum. Renkler kayıp, hiçbir renge ulaşamıyorum! Ya tuvaller? Talebeler mi aldı yoksa?

Her yer bembeyaz.

Bilir misiniz kızım, İstanbul'a ne çok kar yağardı eskiden... Hiç unutmam, bir defasında Boğaz'ı buzlar kaplamıştı da, yürümüştük buzların üzerinde. Anlatayım mı size, ister misiniz?

Siz de İstanbullu musunuz yoksa kızım, ne güzel!

Fondaki müzik yükselirken perde kapanır.

Oyunların gülünçlüğü, yaşanılanların ağırlığını hafifletmiyordu...

Katya çoraplarını giydiriyor son olarak. Deforme olmuş ayaklarını, nasır tutmuş parmaklarını incitmemeye dikkat ederek.

"Bu çorabın rengi iyi oldu," diyor gülerek. "Oldu, değil mi bebeğim?"

Annenin kıpırtısız bakışları. Katya'nın sesindeki, gülüşündeki canlılık, hiçbir hayat belirtisi olmayan odada nasıl da ayrıksı...

Olsun, önemli olan Katya'nın içine sinmesi. Şahika Ener'den sağlıklı zamanlarında aldığı eğitim, renk uyumunu göz ardı etmemeyi gerektiriyor. Hangi renkle hangileri uyar, hepsini biliyor. Sonuna dek uygulayacak.

"Tamam abla, ben de giyineyim."

"Giyin Katya."

"Başına dikkat edin..."

Her ayrıntıyı düşünüyor. Başının sarsılmaması için yastıklarla destekliyor boynunu. "İlaçlarını da soralım gitmişken, uyuyamıyor bu ara, değiştirirler belki."

"Sorarız Katya."

Boşuna olduğunu o da biliyor – avunma, oyalanma.

Sürekli değiştirilen ilaçlar. Doz ayarlamaları. Kısa süreli olumlu etkiler. Birkaç günlük rahatlamalar. Umutlanmalar.

Şahika Ener'in günden güne bulanan zihni, her an farklı bir dünya kuruyor kendine. Geçmişten kalan bölük pörçük anılarla. Onları genişletip daraltarak. Farklı dekorlarla, başka kişilerle süsleyerek. Kimi zaman huzurlu. Nispeten sakin.

Anlatıyor: "İçeride odalar var. Ne çok yatak. Ama hepsi dolu. Burası iyi bir yer. Herkes sırada bekliyor gelmek için. Kuyrukta. Kalmak isterseniz sorarız müdür beye. Çok genç, iyi bir adam. Eski talebem. Boş bir yatak rica ederiz. Bulunur, mutlaka bulunur. Talebelerim kırmaz beni. Severler. Temiz havlu da var. Havlu çok önemlidir. Sakın benim tuvalimi kullanmayın, olur mu? Bozuşuruz yoksa! Yatak, soralım hemen, yatıverin. Havlu da verirler. Bembeyaz."

İlaçlar her zaman işe yaramıyordu. Bazı günler son derece hırçın, huzursuz. Öfke nöbetleri geçirerek: "Beni buraya kapattınız, her şeyimi aldınız! Kapılar kilitli, pencereler kapalı. Müdür beyi aradım, söyledim. Tamam, dedi ama açmadı. Neymiş, kurallar varmış burada, önüne gelen değiştiremezmiş! Ben herhangi biri miyim? Şahika Ener'im! Yanlış tanıtmışsınız ona, yalan söylemişsiniz! Sıradan biri sanıyormuş meğer beni. Ortancanın başının altından çıkmıştır mutlaka. Hep onun yüzünden. Sizi de kandırmış utanmaz! Olmaz olsun sizin gibi evlatlar, hakkımı helal etmiyorum, etmeyeceğim!"

Dayanamıyorsun, yanlış yaptığını bildiğin halde tutamıyorsun kendini: "Ortancayla ne ilgisi var anne? İstese de yapamaz, o yok artık! Unuttun mu, yok, yok!"

Bir çocuk şaşkınlığıyla bakıyor yüzüne. Hiçbir şey anlamadan. Nasıl da masum. Hıçkırarak ağlamaya başlıyorsun.

Pişmanlık!

Bildiği tek şey bir bakımevinde olduğu. Değişmeyen, bir türlü değiştirilemeyen tek gerçeği. Kendi evinde, neredeyse yarım asırdır yaşadığı yerde, ama bir bakımevinde – doktorun tavsiyesine uydunuz, böyle olmadığını anlatmaya çalışmaktan çoktan vazgeçtiniz.

Uzaklara bakarak mırıldanıyor: "Bu akşam açacaklar kapıyı. Müdür bey söz verdi. Talebem."

Yan odadan Katya'nın gür sesi: "Açacaklar anne, açacaklar!"

"Siz de öyle deyin," diyor kapıdan başını uzatıp. "Rahatlasın..."

Tekrarlıyorsun: "Açacaklarmış anne, açacaklarmış."

"Bu kız çok iyi bir eleman, herkesin gözdesi. Elimden alacaklar diye korkuyorum. Adı neydi?"

"Katya, anne."

"Garip bir adı var, ama olsun, iyi kız. Size benzemiyor..."

Ya Katya da olmasaydı?

Pembe-beyaz, utangaç bir gülümseme gelip geçiyor yüzünden. Hangi geçmişte dolaşıyor kim bilir! "Müdür beyle aramız çok iyi," diyor, "genç bir adam, oğlum yaşında. Yanlış anlamazlar değil mi? Dedikodu falan çıkmasın da..."

"Korkma anne, çıkmaz. Çok genç, evet, oğlun yaşında..."

"Makinesi var, fotoğraflarımı çekmek istiyor. Yaşlandım artık, çirkin çıkarım diyorum, anlamıyor."

Yürek sızlatan anı kırıntıları...

Babanın ölümünün hemen ardından hayal meyal hatırladığın görüntüler, o sıralar anlayamadığın, sonrasında unuttuğun olaylar. Şahika Ener'in yeniden kabuk değiştirdiği dönem. Ya da kabuk bağladığı. Yap bozun eksik parçalarından biri, belki de resmin tamamlanması için en belirleyici olanı, yıllar sonra, Şahika Ener'in eve yatılı bir yardımcı almayı kabullenmesiyle çıkacak ortaya.

Son çırpınışlarıydı: "Tanımadığım biriyle, yatılı, öyle mi? Olamaz, mümkün değil, yaşayamam!"

"Haklısın, ama böyle de olmuyor, görüyorsun."

"Diyelim ki kabul ettim, biri geldi. Peki, nerede yatacak? Her taraf dolu!"

"Evde dört oda var anne, dört! Hepsini kullanmıyorsun nasıl olsa."

"Sen nereden bileceksin kullanıp kullanmadığımı? Atölyem, yatak odam, bir oda misafir geldiğinde yatması için, biri karanlık oda zaten, ardiye orası..."

"Yatılı misafir geldiği mi var? Gelirse de yatar bir yerde, koskoca ev..."

Didişmeler, tartışmalar. Sonunda teslim oluyor. Artık yemek yapamadığı için, her şeyi düşürdüğü, döküp saçtığı için, alışverişe çıkamadığı için.

Hayır, hiçbiri yetmiyordu onu ikna etmeye; bir gece ocağı açık unutup yangın tehlikesi atlattığı için en çok.

"Tamam kızım, başkalarını da tehlikeye atacağıma otururum yabancı biriyle, ne yapayım. Ya yangın çıksaydı, koca apartman, onca ev, insan... Allah korudu hepsini."

Şahika Ener'in sorumluluk duygusu, çevresine gösterdiği dikkat baskın çıkıyor.

Evde yeni bir düzenleme yapıp odalardan birini yardımcı kadın için hazırlarken bulmuştun. Dolapları boşaltırken, tesadüfen. Şahika Ener'in albümlere yerleştirmediği fotoğraflarının, eski broşürlerin, atmayıp sakladığı sergi davetiyelerinin bulunduğu kolide. Hepsini ortalığa döküp elden geçirmiştin. Sorular sorarak, anlattıklarını zevkle dinleyerek. Paylaştığınız en güzel zamanlardan biriydi. Geçmişte uzun bir gezinti. Kavgasız gürültüsüz. Hüzünlü de olsa güzeldi.

Davetiyelerin durduğu kutunun içindeydi. Büyücek bir zarf. Şahika Ener'in adı, ev adresi yazılı üstünde. Pullu, damgalı. Kurşunkalemle bir not: Okan, son mektup. Annenin elyazısı.

Okan, Okan. Yabancı gelmiyor, ama kim? Çıkartamamıştın önce.

Kim olduğunu sormak üzereyken bir başka zarfa konulmuş fotoğrafları gördün. Şahika Ener'in portreleri. Bü-

yük boy, siyah beyaz. "Anne, bak ne güzel fotoğraflar buldum," diye sesleniyordun ki, vazgeçtin. Tuttun kendini.

Şeytana uydun.

Merak mı ağır bastı, yoksa intikam almak mı istedin kendince? Annenin sana gelen mektupları, günlüklerini okuduğu yılların intikamı. Prensesin, ortancanın, hepinizin. Çocukluğun, gençliğin.

Zarfları çantana atıverdin. Bir anda, istemsizce.

Okuyunca hatırladın. Fotoğraflara bakınca. Sis perdesi tümüyle kalkmasa da aralandı. Okan, bir ara evinize de gelen yakışıklı ressam. Şahika Ener'in İtalyanca dersi aldığı genç adam. Fotoğrafçı.

Şahika Ener'in onlarca fotoğrafının arasında senin de iki fotoğrafın var. Okuldan gelip onu annenin yanında gördüğün gün çekilen. On dört-on beş yaşlarında olmalısın.

"Ben geldim, neredesin?" diye seslenerek çalışma odasına girdiğinde duraksıyorsun. Odada yabancı biri var, genç bir adam. Annen misafir davet ettiğinde önceden haber verir mutlaka, herkesin de bu kurala uymasını ister. Ev haliyle yakalanmaktan hoşlanmaz: Evlerin mahremiyeti...

"Pardon, misafirin olduğunu bilmiyordum..."

"Kim bu güzel kız Şahika, kızın mı yoksa? Merhaba, ben Okan Demir. Annenizin İtalyanca hocasıyım."

"Merhaba."

Annem İtalyanca dersi mi alıyor? Nereden çıktı bu yaştan sonra?

Ayağa kalkıp elini uzatıyor. Konuşkan birine benziyor. Güler yüzlü.

"Dersi bitirdik, Şahika'nın eskizlerine bakıyorduk. Bize katılır mısın?"

Şahika mı?

Şaşırıyorsun. Öğrencileri, gençler hep hocam, derler ona, yaşıtlarının çoğu da Şahika Hanım.

Annen cevap vermene fırsat bırakmayıp atılıyor hemen: "Derslerinden alıkoymayalım şimdi. İmtihanları var bu hafta."

"Biraz nefes alsın Şahika," diye karşı çıkıyor İtalyanca hocası. "Yeni geldi okuldan. Hem daha iyi çalışır dinlenirse."

Sana dönüp göz kırpıyor. "Görüyorsun ki senden yanayım."

Beş-on dakika ancak kalıyorsun yanlarında. Derslerini soruyor, ilgi alanlarını. Hoşsohbet, rahat. Odadan çıkmak üzere kalktığında durduruyor seni. "İzin verirsen birkaç fotoğrafını çekmek isterim," diyor. "Güzel gözlerin nasıl çıkacak bakalım..."

Utanıyorsun. Yine yüzün kızardı mı acaba?

"Bilmem ki..."

"Ben de annen gibi ressamım, bir mesleğim daha olacak yakında. Fotoğrafçılık. Şimdilik amatör sayılırım. Ne dersin, kabul mü?"

Cevabını beklemeden makinesini çıkarıyor. "Sakın poz verme, olur mu? Daha iyi sonuç alırız o zaman."

Arka arkaya birkaç fotoğrafını çekiyor. Açıklamalar yapıyor bir yandan: "Işık, en önemlisi ışık! Işığın nereden geldiği. Tamam, rahat ol sen, bana bakmana gerek yok. Evet, şimdi! Arka fon uygun değil, biraz sağa kayar mısın? Saçların, saçlarını arkaya atsana! Ne kadar gür, çok da uzun. Kaç yıldır kestirmiyorsun?"

Fotoğraflarla birlikte anılar dökülüveriyor önüne. Unuttuğun ayrıntılar, eksik parçalar bunca yıl sonra – Şahika Ener'in gözlerinin parladığı dönem. Ardında parfüm kokuları bıraktığı, bir genç kız edasıyla salınarak yürüdüğü. Canlandığı, hayata döndüğü.

Fotoğraflardan yansıyan ışık göz kamaştırıyor.

Sonra tekrar sertleştiği. Kararıp kapandığı – fotoğrafları olmayan, gerçekliği hatırladıklarınla sınırlı.

Hangi gerçeklik?

Evine döndükten sonra okuyorsun mektubu. Okan Demir daha önce de yazmış belli ki: "Son defa yazıyorum Şahika. Yine cevap alamazsam rahatsız etmeyeceğim seni, rahatsız ettiğime kendim de inanacağım artık."

Tek mektup çıkmıştı zarftan. Ötekileri yok edip yalnızca bu mektubu mu saklamıştı? Atmayı unutmuştu belki de.

Birlikte geçirdikleri son güne değiniyordu: "Son görüşmemizde..." "Seninle son defa buluştuğumuz gün..." Renklerden söz ediyordu: "Bir ressamın hayal dünyasında yarattığı, tuvale aktarabilmek için yanıp tutuştuğu tüm renkleri getirmiştin gelirken..." Ayrılmalarından bahsediyor, soruyor, sitem ediyordu: "Bu ilişkiyi birdenbire kesmekle sonsuz bir griliğe mahkûm ettin beni..." "Ya sen Şahika, senin hayatında eksilen hiçbir şey olmadı mı? Neden güvenmedin bana?"

Donakalmıştın. Nasıl da tutkulu, sevdalı. Romantik. Kendini tutmasan gidip hesap soracaksın neredeyse: "Neden güvenmedin anne, neden?"

Ne yaşanmış olabilirdi, ilişkiyi bir anda bitirmesi için?

Annen ve ilişki. Garipsemiştin bu kelimelerin bir araya gelmesini. İlişki ve annen.

Gizliden gizliye bir utanç. Onca sakındığı mahremiyetine izinsiz girdiğin için. Bu duyguydu belki, öğrendiklerini prensesle paylaşmanı engelleyen.

Fotoğrafların arasından çıkan sararmış kâğıttaki satırları okuyunca vermiştin bu kararı: "Hatırlar mısın, fotoğraf nedir, diye konuşmuştuk bir gün. Benim için kesin bir tarifi var artık. Fotoğraf bir an tabii, ancak öyle bir an ki, yaşanmış olan her şeyi barındırıyor içinde. Yaşanılan

her neyse, siyah beyaz bir karede donduğu anda ölümsüzleşiyor ve geçmişin bir parçası oluyor. O karelerin, en çok da bu fotoğrafların, geçmişle gelecek arasında bir köprü kurmasını hayal etmiştim. Bugünden bakıldığında geçmişi anımsatsın, yaşadıklarımızı geleceğe taşısın istemiştim. Senin yokluğunda, yalnızlığımı artıran *bir hüzün köprüsü* şimdi. Evet, her fotoğraf bir hüzün köprüsü, tarifim bu..."

Şahika Ener'in sırları onunla birlikte kaybolup gitsin. En iyisi.

Ya senin küçük sırların? Bal gibi biliyorsun, anneni neyin durdurduğunu. Seni durdurmayan, ama tökezleten. Acılarını derinleştiren. Savrulurken oradan oraya.

Koşullar, koşullanmalar...

Neye yaradı?

Baban durmadı, tökezlese de devam etti.

Keşke, keşke...

"Çıkalım mı abla?"

"Çıkalım Katya."

Tekerlekli sandalye. Emniyet kemerinin sıkıca bağlanmasına rağmen sandalyenin her hareketiyle sarsılan vücut. Asansöre girip çıkarken kesik çığlıklar.

Korku seslerini ayırabiliyorsun artık. Daha tiz, daha ince. Daha derinlerden.

Katya'nın onu kucağına alıp bir hamlede taksinin arka koltuğuna oturtmasını izliyorsun. Gücüne şaşırarak, becerisine hayran kalarak. Tekerlekli sandalye katlanıp bagaja.

"Arkaya ben geçeyim abla, başını tutmak lazım."

Öne oturuyorsun, şoförün yanına. Gençten bir adam. "Geçmiş olsun abla. Anneniz mi?"

"Evet annem, sağ olun."

"Benim rahmetli babaannem de böyleydi son za-

manlarında. Annem baktı son güne kadar. Geçen yıl toprağa verdik."

"Allah rahmet etsin."

Anlattıkça anlatıyor. Senden cevap alamayınca Katya'ya yöneliyor. Trafik sıkışık, yol bitmek bilmiyor.

"O kadar ilgilisin ki, seni de kızı sandım," diyor şoför bir ara. İrkiliyorsun. Senin ilgisizliğini mi ima ediyor? Yok canım, daha neler. Katya'yı tavlamaya çalışıyor yalnızca. Her söze alınır oldun bir süredir.

"Evet, benim yapamadığımı o yapıyor, mükemmel yapıyor hem de," demek geliyor içinden. "Kolay sanmayın hanımlar beyler, başınıza gelince anlarsınız ancak!" diye devam etmek.

"Üç yıldır ben bakıyorum," diyor Katya gururla. "Dördüncü yıla girdik iki ay önce."

Oldu mu o kadar?

Katya'nın gelişinden sekiz-on yıl öncesi. Şahika Ener bezelye ayıklıyor. Resim yapmıyor artık. "Kapattım o defteri," diyor, "yeter!" Bu konuda konuşmak da istemiyor. Gözleri eskisi kadar iyi görmediğinden, ev işleriyle oyalanmaya çalışıyor. Sağlıklı henüz.

"Barbunya seansını kaçırdın," diyor seni karşısında görünce gülerek. "Az önce bitti. Bezelye var şimdi."

Gençliğinde asla kendisiyle dalga geçemediğini hatırlıyorsun. Esas olarak hiçbir şeyle! Her şeyi ölesiye ciddiye alan Şahika Ener, nihayet değişiyor mu?

Sormuyorsun, konuşamıyorsun. Aranızdaki mesafeler kumdan kaleler belki de; geçmişi unutabilsen, kırgınlıklarından ve öfkelerinden arınabilsen, dokunabilsen ona...

Buzdan kaleler, tenin sıcaklığıyla erimeye hazır.

"Bir nevi tedavi," diye devam ediyor. "Şimdi terapi falan diyorlar ya hani. Boş boş oturmaktansa! Kış için dondurup saklamak istersen birkaç kilo alıp bırak, ayıklarım."

Duraksaman üzerine ekliyor: "Katarakt ameliyatı pek işe yaramadı, ama merak etme, çürükleri ayıracak kadar görüyor gözüm. Kurtlu bezelye yedirmem sana!"

Sesi buruk, ekşi.

"Tamam, çok iyi olur anneciğim, sağ ol," diyebilmek neden bu kadar zor hâlâ?

Mesele kurtlu ya da çürük bezelye yemek değil, senden bir şey istememek, kimseye borçlu kalmamaktı: "Kimseye gebe kalamam kızım, Şahika için şunu yaptım, bunu yaptım dedirtmem arkamdan!"

Böyle öğrendim, böyle yaşadım anne! Senin babamdan, babamın senden hiçbir şey istemediği bir evde. Birbirinize değmeden. Teğet geçerek. Zayıflıkların, zaafların yerinin olmadığı. Çözülmeden. Kuyruk dik olsun yeter ki...

Döke saça bezelye ayıklamasını izliyorsun. Uzun süredir titreyen ellerine hâkim olma çabası – başkalarının yanındayken ellerini cebine sokuyor, hırkasının arasına saklıyor, ellerinden utanıyor. Odayı kuşatan sessizliğin içinde, tepsiye dökülen bezelyelerin sesi büyüyor. Art arda pıtırtılar, ritmik olarak tekrarlanarak sessizliği bölen.

Şahika Ener'in günleri ince parmaklarının arasından dökülürken, kalan zaman tüketiliyor.

"Günler geçer ve çalışır şafağın değirmeni / kim bilebilir ki kimi neyi eskittiğini."[1]

Ne bağışlamak ne de bağışlanmak umurunda artık. Ruhunun yıllardır üşüdüğü bu evde buzdan kalelerin erimesi, hele şimdiden sonra...

Gelgitler içindesin yine: ***"Temmuz tam bu işe göredir bana kalırsa / gel bağışlayalım birbirimizi."***[2]

1. Turgut Uyar'dan.
2. Turgut Uyar'dan.

Hayır, bir kez daha hayal kırıklığına uğramaya gücün yok. Hatırla, nasıldı devamı: ***"Ben ne kadar önemserdim kendimi hay allah / sen ne kadar kumraldın hay allah."***[1]

Kararım kesin: Hayır!

Bezelye ayıklayarak huzur bulması uzun sürmemiş, kısa bir süre sonra eski hırçınlığı, taviz vermez tavrı geri gelmişti. Bazen öfke nöbetleriyle. Kimseye yük olmadan, tek başına yaşayabilmek için hayatını gitgide daraltarak direnmesini gizli bir hayranlıkla izlemiştin oysa. Dışarıya güçlükle çıktığı, görüştüğü insanları yakın mesafede oturanlarla sınırladığı, korkularıyla hâlâ baş edebildiği ya da öyle göründüğü birkaç yıl.

Sonrası pentimento!

Resim yapmaktan vazgeçeli çok olduğu halde, tuvaller, boyalar, eski fırçalar tekrar çıkmıştı ortalığa. İyi görmeyen gözleriyle, hâkim olamadığı elleriyle, üstü başı boya içinde. Ses çıkarmadan izliyor, haftada iki gün gelerek ev işlerine yardım eden kadının şikâyetlerini dinleyip ikisini de yatıştırmaya çalışıyordunuz. Prenses Amerika'dan sıkılmıştı, çoğunlukla İstanbul'daydı o sıralar. Zamanı denkleştirdikçe ziyaretine gidiyordunuz birlikte.

Kaç yıl sürmüştü? İki-üç yıl olsa olsa, asırlar etkisi yapan...

Ziyaret günlerinden biri. Evden çıkmak üzereyken prenses arıyor. Erken gitmiş, annenin yanında. Fısıldayarak konuşuyor, telaşlı: "Çabuk gel, çabuk! Durum çok kötü, ne yapacağımı şaşırdım. Gelmeden bir doktora mı danışsan?"

1. Turgut Uyar'dan.

İçeri girdiğinde karşılaştığın görüntü, telefonda az çok öğrenmiş olmana rağmen irkiltici. Şahika Ener atölye özelliğini kaybetmiş oturma odasında, beyaz boyalı tuvallerin arasında. Giysisi, saçları, elleri, her yer beyaz lekelerle dolu. Çerçeveletmediği eski resimlerini beyaz yağlıboyayla kapatıyor. Dış dünyayla ilişkisiz. Yüzünde taşlaşmış bir ifade.

"Pentimento," diye mırıldanıyorsun. Pişmanlık...

Küçük bir şimşek çakımıyla canlanan bir ilkgençlik anısı. Güneşli bir sabah, annen tuvalin bir bölümünü beyaza boyarken nasıl da neşeli, sevinçli. "Yalnız bir kadının resmini yapıyordum," diyor. "Sonra düşündüm, neden yalnız kalsın, değil mi? Herkesin yanında sevdiği biri olmalı..."

Pentimentonun ne olduğunu biliyordun artık, anlatmıştı daha önce.

O zamandan beri tek başına, yapayalnız. Hiçbir şeyi değiştiremeden. Ne sevinç, ne mutluluk. İfadesiz.

"Evet," diyor prenses, "İtalyanca bir terim, değil mi? Her neyse, ne yapacağız şimdi?"

Alışkın olduğunuz nöbetlerden biri değil bu kez. Engelleme girişimleri de, konuşma çabaları da işe yaramıyor.

Prenses sormakta haklı, ne yapacağız şimdi?

Bekliyorsunuz hiçbir şey yapamadan.

Üst üste yığdığı tuvallerin hepsini beyaza boyadıktan sonra rahatlıyor: "Geçti gitti işte! Saklamanın ne anlamı var? Hayatım biterken..."

Beyaz yağlıboyayla örtmeye çalıştığı resimleri gibi, zihninin de yavaş yavaş kapanacağını, ama hiçbir şeyin bellekten tümüyle silinmeyeceğini, incecik yollar bulup dışarı sızacağını bilmeden. Değişerek, farklı şekillere bürünerek de olsa sızacağını.

Sesi hayli çatallı olmasına rağmen sakin görünüyor. Aklı başında, bilinçli adeta.

Odayı toplamanıza, giysilerini değiştirip üstünü başını temizlemenize ses çıkarmıyor.

"Haydi, çay yapın da içelim," diyor sonra. "Çikolatalı kek de var, seversiniz..."

Trafik sıkışıklığı, şoförün Katya'yla muhabbeti koyulaştırmasına yaramış. Acil girişinin önüne kadar götürmekle kalmayıp arabadan iniyor, bagajdan tekerlekli sandalyeyi çıkarıyor, Katya'nın bir hamlede kucağına aldığı anneni sandalyeye oturtmasına da yardım ediyor. Rahmetli babaannesinin son yıllarına uzaktan da olsa tanıklık etmiş olmanın farkı...

Kayıt işlemleri hızla halledildiyor, gerekli bilgiler sistemde mevcut – her kazada aynı hastaneye gitmenin yararı.

"Dikiş atılması gerekiyor, çok derin yarılmış, kendiliğinden kapanmaz bu yara."

Her şeyin üstesinden gelen Katya, iğne görmeye, dikiş atılmasını izlemeye dayanamıyor. Rengi uçmuş, bembeyaz.

"Sen dışarıda bekle Katya, ben yanındayım."

Anneni sana teslim etmek zorunda kaldığı için üzgün, çıkıyor.

Doktorun ağır ağır beş dikiş atmasını gözünü kırpmadan izliyorsun – ne zaman böylesine katılaştım? Eli elinde. Arada ani kavrayışlar. Hissediyor, hissettiğini elindeki kıpırtılar ele veriyor.

"Geçmiş olsun. Başını yıkamayın, bir hafta sonra da pansumana getirin. Hanımefendi şiddetli bir darbe almış. Beyin tomografisi çektirmenizde de yarar var, içimiz rahat etsin."

İsyan etmek istiyorsun: Söylemesi kolay. Nasıl çekilecek?

Bağırsan var gücünle, içinden geçenleri dile getirsen: Korkuyor işte, görmüyor musunuz, çok korkuyor! Neden bu eziyet? Neye yarayacak?

"Tabii," diyorsun en uysal halinle. "Nereye gitmemiz gerekiyor tomografi için?"

Sevk işlemleri yapılıyor, bir hastabakıcı eşliğinde radyoloji bölümüne götürülüyorsunuz. Annenin gözleri kapalı, sessiz, tamamen içine kapanmış.

"Biraz bekleyeceksiniz," diyor görevli. "İçeride hasta var."

Sizden önce gelen bir hasta daha sırada.

Katya yan koltukta oturanlarla ahbaplık kurmak için zaman kaybetmiyor. Altmışlarında bir adamla genç, alımlı bir kadın. Annenin düştüğünü anlatıyor kadına, neden burada olduklarını soruyor. Karşılıklı geçmiş olsun dilekleri.

Ne yapsın, insan yüzü gördüğü mü var? Ya doktor muayenehaneleri ya da hastaneler. Evlerin dört duvarı arasında ve bekleme salonlarında geçen hayat. Otuz beş yaşında! Yıllardır göremeden üç çocuğunu. Çocukların görülemediği bir dünya düzeninde hayat dolu, dirençli. Hâlâ isyan etmeden.

"Karısıymış," diye fısıldıyor kulağına. "Kızı sanmıştım. Adam böbrek hastasıymış, yazık..."

Ah Katya ah! Eski yaraları deşiyorsun...

Baban için de böyle mi diyorlardı, herkes fısıldaşıyor muydu arkasından? Gülerken yüzüne.

Şahika Ener'in yıllar önce ölen babanı diline doladığı, yerin dibine sokup çıkardığı günler. Zihni bulanmaya başlamış olmalı, ama farkında değilsiniz henüz.

"Sizin ruhunuz duymadı o sıralar. Ne de olsa babanızdır diye korumaya çalıştım da ne oldu? Orospularla düşüp kalkarken ölüp gitti işte!"

Anlattıkça daha çok öfkeleniyor, öfkelendikçe daha çok anlatıyor. Gereksiz ayrıntılar. Evet, ne de olsa baban, bilmek istemiyorsun bunca yıl sonra...

"Boş ver," diyorsun. "Neden üzüyorsun kendini hâlâ?"

"Babanıza toz kondurmazsınız zaten! Ne bulurdunuz onda, hiç anlamadım."

Nasıl da abartılı! Keşke zaman elverseydi de bir şeyler bulabilseydik Fikret Ener'de. Arama fırsatımız olsaydı en azından...

"Bilseydim böyle olacağını evlenir miydim hiç? Kabahat bende ki, daha önce anlatmadım size olanları."

Sesinde ani iniş çıkışlar. Pürüzlü.

"Geçip gitmiş meseleler. Kolay değil tabii; ama neye yarar bunca zaman sonra deşmek?"

Duymuyor. Kendinden geçmiş adeta. "Küçük düşürdü beni, rezil etti. Arkamdan nasıl güldüler kim bilir! Düşündükçe delirecek gibi oluyorum. Seks düşkünü, ahlaksız!"

"Yapma," diyorsun. "Tansiyonun yükselecek, kendine zarar veriyorsun. Haydi, güzel şeyler konuşalım..."

"Kim bilir ne haldeydi o kazayı yaptığında. Yanında şırfıntının teki. Nereden bulduysa artık! Düşük kadınlardan hoşlanıyordu madem, benimle işi neydi? Sanat hayatımı da mahvetti, hep onun yüzünden!"

"Yapma ne olur, üzme kendini..."

Babanla seyrek de olsa görüşüyordunuz. Annen bir süre direndikten sonra razı olmuştu görüşmenize. Pazar günleri, bazen on beşte bir. Evden ayrıldıktan sonra kiralık bir daireye geçmişti. Taksim civarında bir apartmanın çatı katı. Bir kez götürdü sizi oraya. Üç kızım, hep birlikte.

Loş bir salon. Kırmızı koltuklar, büyük cam sehpa, modern abajurlar. Metalik renkler. Evinize hiç benzemiyor...

Fazla kalmayıp yakınlardaki bir muhallebiciye gitmiştiniz sonrasında.

"Nasılsınız çocuklar?"

"İyiyiz baba."

"Dersler nasıl? Okul iyi gidiyor mu?"

"İyi baba."

Bölük pörçük konuşmalar.

İşinden söz etmişti biraz, yeni kurulan büyük bir şirketle anlaştığından, bir tanıdığı aracılığıyla. Şartların çok iyi olduğundan. Bir başkasıyla daha anlaşma yapma ihtimalinden.

Durumundan hoşnut görünüyordu.

"Bir sıkıntınız olursa arayın. Maddi, manevi. Her zaman arayabilirsiniz, çekinmeyin sakın."

"Ararız baba."

Aramayacağınızı siz de biliyordunuz böyle derken. Sıkıntılarınızı birbirinizle paylaşabiliyordunuz ancak. Ne Şahika Ener'le ne de Fikret Ener'le. Birbirinizle, olabildiğince.

Arabasını değiştirdiğini prenses fark etmişti. "Güzel bir araba! Demek dediği doğru, iyi kazanıyor. Babamın araba merakı eskiden de var mıydı, yeni mi çıktı?"

"Ya saçlar, favoriler?" demişti ortanca. "Kılık kıyafet de pek hoştu! Nasıl da gençleşmiş, dikkat etmediniz mi? Şahika Hanım görse..."

"Anneme söylemeyelim," diye atılmıştın, "üzülmesin..."

"Söyler miyiz minik kuşum! Ne gerek var?"

Söylememiştiniz. Buluştuğunuzda nerelere gittiğinizi, neler yiyip içtiğinizi anlatmıştınız da, babanızın ne yaptığını, nasıl göründüğünü söylemekten kaçınmıştınız.

Muhasebeci Fikret Ener silik, renksiz bir adam değildi artık. Varhğı fark ediliyordu. Hayatıyla birlikte o da

değişmişti. Kendine güvenmeye mi başlamıştı Şahika Ener'den ayrıldıktan sonra?

Sonradan ne çok kafa yordun onu anlamak için. Aynı çatı altındayken de, devamında da birbirinize dokunmadan yaşadığınız. İlgilenmediğin, ama sevmek istediğin. Seninle ilgilenmeyen. Ne ablalarınla ne de annenle. Hiçbirinizle.

Mümkün müydü?

Babandı o, babandı – seni, sizleri sevip sevmediğini asla bilmediğin...

Şahika Ener yıllar yılı biriktirdiği nefreti kusmaya başladıktan sonra öğrenmiştin, babanın erkek çocuk için yanıp tutuştuğunu – biriken, hayata karşı bir nefretti de, dışarıya yansıması baban üzerindendi belki.

"O zamanki şartlarımızda olacak iş miydi üç çocuk? Tutturdu erkek diye! Hele sen, tamamen babanın zoruyla..."

Hatırlıyorsun: "İyi ki doğurmuşum seni sarı papatyam." Ablalarınla çatışmaya başladıktan sonra daha sık tekrarladığı: "Olmasaydın ne yapardım şimdi? Bir tek sen anlıyorsun beni, iyi ki direnmeyip doğurmuşum."

Hatırladığını mı sanıyorsun yoksa?

"Yanında iftiharla taşıyacağı bir oğlan. Maça götürecek, birlikte balık tutacak, bira içecek. Hayattan beklentisi buydu işte."

"Sus, ne olur!" demek istiyorsun. "Doğurmaktan ve doğurmamaktan bahsetme bana, lütfen sus!"

Tırnaklarını kemirerek susan sen oluyorsun her seferinde. Şahika Ener'e gençliğinde de, yaşlılığında da karşı çıkılamıyor.

Prensesin düğününde son kez görmüştün babanı. Modaya uygun saç tıraşı, uzunca favoriler, hafif bronzlaş-

mış ten. Hayli yakışıklı, şık! Kızıyla dans ediyor. Şahika Ener'in ateş saçan bakışları üzerinde. Prenses mutlu, bir masal düğünüyle sevgilisine kavuşmanın tadını çıkarıyor.

Öncesinde küçük tartışmalar annenle.

"Aynı masada mı oturacağız bütün gece? İmkânsız!"

"Of anne," diye içini çeken prenses. "Kaç kere konuşacağız bunu? Bir gecelik idare edeceksiniz işte!"

"Size göre kolay tabii, neler hissettiğimi nereden bileceksiniz? Gururumu kırdı, izzetinefsimle oynadı..."

Haklıydı, bilmenize imkân yoktu. Çok sonraları benzer durumlara tanık oldukça, yaşadıkça ancak.

"Peki, ne yapalım? Ayrı masalara oturmanız gülünç olmaz mı? Hâlâ evliyken hem de! Herkes ne der?"

"Sen de haklısın. Böyle modern bir aile üstelik! Peki kızım, el âlemin diline düşmektense otururum karşısında, annelik görevimi yaparım sana..."

Prensesi kim bilir kaç defa kavga konusu olan el âlem kurtarmıştı bu kez.

İstanbul'un en sosyetik otelindeyiz, öncesinde hiç gitmediğimiz. Yazın başlangıcında, ılık bir akşam. Prensesin gelinliği özel diktirilmiş, kumaşı Fransa'dan gelme, işlemeleri ünlü bir modacının elinden çıkma. Dökümlü bir model, etekleri yerlere kadar. Topuz yaptırdığı saçlarının arkasında kısa duvağı. Göğüs dekoltesini süsleyen zümrüt gerdanlık, ince boynunu daha da uzun gösteriyor. Gelin çiçeği, yüksek topuklu ayakkabıları, her şeyi bembeyaz. Kuğu gibi, evet, nilüferlerin süslediği durgun gölde yüzen bir kuğu gibi salınıyor gece boyu. Beyaz ve narin.

Enişte de çok hoş, siyah smokini, uzun saçları ve bronz teniyle çok yakışıyor ablamın yanına.

Merdivenlerde göründükleri anda büyük bir alkış kopuyor. Beyaz çiçeklerle, tüllerle bezeli bir masada kıyılıyor nikâhları. Damadın şahidi dönemin bakanların-

dan biri, gelininki babamın muhasebe işlerini yaptığı bir işadamı.

"Ressam arkadaşlarımın birinden de rica ederdim nikâhta şahitlik yapmasını. Neyse, madem böyle kararlaştırmışsınız babanla..."

"Babamın tanıdığı işadamı, bu çevrelerde daha çok sükse yapar," demişti ortanca, anneme duyurmadan. "Yoksa kesin itiraz ederdi Şahika Hanım..."

Nikâh kıyılana kadar hafif bir müzik çalan orkestra, geceyi çınlatan, "Evet!" sözlerinin ardından dans müziğine geçiyor. Gelinle damat pistte. Alkışlar, alkışlar yeniden.

Gittiğim ilk düğün değildi, ama en görkemlisiydi.

"Benim düğünüm de bu kadar güzel olur mu acaba?" diye düşünüyorum onları izlerken. Ya ortancanınki? Hayaller kuruyorum, büyümüşüm, âşık olmuşum ben de. Ablamınkine benzer bir gelinlik üzerimde.

Duvağım da uzun olsun; gelinliğimle aynı boyda, yerlere kadar...

Sıradan bir nikâh salonunda evlendim. Gelinlik de, nikâh şekeri de annemin zorlamasıyla. Bir an önce bitse, kaçıp kurtulsam bütün bu formalitelerden, sıkıcı işlerden diye.

Düğünsüz – Şahika Ener'e inat.

Tabaklar gelip gidiyor, kadehler dolup boşalıyor. Yemeklerin bazıları yabancı, hiç yemediğim, tadını bilmediğim. Yanımda oturan ortancaya soruyorum ikide bir. "Aldırma minik kuş," diyor neşeyle. "Üzümünü ye, bağını sorma!"

Yiyeceklerden çok çevreyle ilgileniyorum zaten. Herkes o kadar şık ki! Uzun elbiseler, ışıl ışıl tuvaletler. Or-

tancaya gösteriyorum beğendiklerimi, konuşup gülüşüyoruz. "Bu kadar şatafat sevdiğini bilmiyordum ufaklık," diyerek dalga geçiyor benimle. "Elbisenden anlamalıydım aslında..."

Etekleri kat kat, pembe şifon elbisemle, parlak rugan ayakkabılarımla kıyaslanamayacak bir sadelikte yine.

"Bu kılıkla bir kokteyle gidilir ancak, böyle bir düğüne değil! Herkes neler giyecek kim bilir! Ablanın hatırı için gösterişli bir şeyler seçsen ne olur sanki? Kardeşi olarak tuvalet giymen uygun düşer. Kız tarafı olarak bizim de..."

Ortanca sözünü kesiyor annemin: "Sen göz kamaştıracaksın nasıl olsa, boş ver benim ne giydiğimi!"

Bir moda dergisinden seçtiği krem rengi elbiseyi diktirmeyi başarıyor sonunda. Kolsuz, mini etekli. Roba kısmına aynı kumaştan küçük çiçekler yaptırıyor annem: "Yeter artık, itiraz istemiyorum. Sadeliğin de bir sınırı var! Kime çekmişsin böyle? Ablana bak, kardeşine, bana..."

Babamın prensesle, damadın kendi annesiyle dansının ardından sıra Şahika Ener'de. Eniştem zarif bir reveransla dansa kaldırıyor kayınvalidesini, eline hafif bir öpücük kondurduktan sonra. Şahika Ener damadının kollarında, pistte. Uzun boyu, dik duruşuyla bir film yıldızı gibi. Gece mavisi tafta tuvaletinin üzerinde aynı renkte şifon bir pelerin, kenarlarına pırıltılı, minicik taşlar işlenmiş.

"Annem herkesten farklı, değil mi abla? Bütün kadınlar içinde en güzeli..."

Cevap vermek yerine, "Söyle bakalım," diyor ortanca, "prenseslerin anneleri kimdir?" Yüzünde muzip bir ifade.

Duraksıyorum. "Ne demek kimdir?"

"Kafanı çalıştır minik kuş, prenseslerin annelerine ne denir?"

"Kraliçe," diyorum biraz düşündükten sonra. "Neden sordun ki?"

"Şahika Hanım da kraliçe olduğuna göre," diyor gülerek, "herkesten farklı olacak tabii. Baksana, burnu nasıl havalarda yine!"

Annemle her fırsatta dalga geçmese olmaz sanki. Pervasız ortanca!

"Peki," diyorum, "biz neyiz bu durumda? Üçümüzün de prenses olması gerekmez mi?"

"Seni bilemem, ama ben Külkedisi olacağım galiba," diyor yanağımı okşarken. "Şimdilik Rapunzel'sin, bilmiyorum sanma! İleride seçersin ne olacağını."

Saçlarımı Rapunzel'e benzettiğimi anlamış demek! Kimselere söylemedim oysa...

Utanıyorum. Yanaklarımın kızardığını gören oldu mu acaba?

Ne Rapunzel ne Külkedisi. Ortalama bir hayat. Heyecansız.

Rapunzel'in hapsedildiği kuleden kurtulma umudu vardı. Uzun saçlarını kim bilir nasıl da heyecanla salıveriyordu aşağıya, onu bekleyen sevgilisine.

Tutsaklığını kendin yarattığında kurtulmak daha mı zor?

Düğünden birkaç ay sonrası. Sabaha karşı telefonla gelen haber. Babam yaralı, hastanede.

"Çabuk gelmeye çalışın lütfen, fazla zamanı kalmamış olabilir. Durumu ağır..."

Alkol duvarını ve kendini aşmış Fikret Ener yeni arabasıyla hız sınırını da zorlarken... karşı yönden gelen bir kamyonun altına... hatalı sollama...

Yetişemedik. Annemle ikimizdik. Ortanca Ankara'da, prenses Amerika seyahatindeydi. Cenazeye gelmişlerdi doğrudan.

Gözyaşı dökmek için hiçbir fırsatı kaçırmayan kırmızı burunlu küçük kız, babasının cenazesinde ağlamıyor. İlk kaybındı oysa...

Kalabalık. İş çevrelerinden gelenler, çiçekler, çelenkler. Yabancı, çoğunu ilk kez gördüğün çehreler. Tanıdıklar, annenin arkadaşları çoğunlukla. Öğrencileri. Annenin yüzü kaskatı, gergin. Üç kardeş yanında duruyorsunuz. Prenses koluna girmiş, sürekli ağlıyor. Ortancanın gözleri buğulu. Yağmur yüklü bulutlar, bunaltıcı hava. Camiden çıkarken ansızın boşanan yağmur. Koşuşan insanlar. Hızla cenaze arabasına taşınan tabut, sendeleyen annen. Bitkin.

Fısıltılı konuşmalar: Ayrı mı yaşıyorlarmış? Nasıl olur, duymadık hiç! Çok sarsılmış, çocuklarının babası, kolay mı? Ne hale gelmiş o güçlü kadın! Boşanmak istememiş diyorlar. Kızlar kendini kurtarmış sayılır, en küçükleri bir tek. Yazık, çok erken bir ölüm. Allah sabır versin.

Dedikodular arkadan geliyor: Kazada yanında olan genç kız, ağır yaralı, şans eseri kurtulmuş... Neyin nesi olduğu belli mi? Sekreteri diyorlar... Otuz yaş küçükmüş kendisinden... Yok canım, ondan ayrılalı çok olmuş... Bir pavyonda mı çalışıyormuş? Modern fahişelerdenmiş canım, hani telefonla çağrılan... Fikret Bey bu hallere mi düşmüş? Şahika Hanım'a da yazık oldu, kendine göre bir çevresi, şöhreti var ne de olsa... Düşmez kalkmaz bir Allah...

Yıllar geçince öğreniyorsun ancak.

Cenazeden kısa bir süre sonra toparlanıp eski görüntüsüne kavuşmuştu Şahika Ener. Ayrı yaşadığı koca-

sının kira evini boşaltırken, yasal işlemlerle uğraşırken mağrur, dimdik yine. "Ben o defteri çoktan kapatmıştım hayatım; çok üzüldüm tabii, içim yandı. Ne kötü bir kader. Düşünmek istemiyorum artık. Allah günahlarını affetsin. Kızlar da atlatacak inşallah..." diye konuşurken telefonda.

Atlatmıştık. Babama neler olduğunu kendi hayatımızda yol aldıkça, tökezleyip doğruldukça, en çok da düştüğümüz yerden kalkamayacağımızı hissettikçe düşünüp anlamaya çalışacaktık. Doğrudan ilişki kuramadığımız babamız, ölümünden sonra da annem dolaylı gündeme gelecekti hep.

"Sıradakini alalım. Buyrun beyefendi."

Genç kadın da kalkıyor hemen, içeriye girecek, ama hemşire engelliyor: "Siz burada bekleyin."

"Eşimin yanında duramaz mıyım? Destek olurdum..."

"Merak etmeyin, korkacak bir şey yok. Biz ilgileniriz."

Üzgün, yerine dönüyor tekrar. Katya onu oyalamaya çoktan hazır. Gözü hâlâ kıpırtısız oturan annenin üzerinde. Her an müdahale edebilecek şekilde.

Annesine iyi bakabilmek için çırpınan ve becerememeyen annen. Şimdi senin de yapamayıp Katya'ya emanet ettiğin.

Anneanneyi hatırlamak yeniden. Çocukluğunu.

Dönüp dolaşıp aynı yere çıkıyorsun. ***"Tek yön çıkmaz gömlek."***[1]

Katıldığın ilk cenaze anneanneninkiydi. Ölümü kayıp sayılmazdı, tuhaf sesler çıkaran bir kütleydi son yıllarda. Öncesini, anneannen olduğu zamanları çoktan unut-

1. Behçet Necatigil'den.

muştun, kötü kokular ve ürkünç sesler kalmıştı geriye. İçten içe bir sevinç hatta: Annem üzülmeyecek, yorulmayacak artık!

Belli belirsiz bir utanç, bastırılan sevincin yanı sıra.

Çocuk da olsan, kimi duyguları gizlemek gerektiğini akıl edecek kadar büyümüştün demek.

Anneannenin de bir insan olduğunu ne zaman hatırladın ilk kez? Hangi sevinçlerden ve acılardan geçerek yaşadığını, sevdiğini ve sevildiğini belki, seviştiğini, coşkulu ya da buz gibi, çocuklar doğurduğunu isteyerek ya da istemeden, çaresizliklerini...

Ölümüne üzülmediğin anneannen için, ona adadığın bir hikâye yazarken – yıllar sonra, katılırcasına ağlayarak!

Uzun süredir hasta olan büyük dayının ölüm haberini alır almaz kasabaya gitmişti annen. Bir hafta sonra döndüğünde yorgun, üzgün.

"İyi görünmüyorsun Şahika, neler oldu?"

"Daha ne olsun ki Fikret, ağabeyimin ölümüne mi üzüleyim, annemin haline mi? Berbat! Üzüntüden felç geçirmiş, tansiyonu hâlâ çok yüksek. Sol tarafı hissiz. Gerçi zamanla biraz düzelebilirmiş ama... yengemle nasıl olacak, hiç bilmiyorum."

İzleyen haftalarda sık sık benzer konuşmalar. Yengenle haberleştikçe tedirginliği artıyor.

"Fikret, diyorum ki buraya alsak, yanımıza..."

"Nasıl olacak Şahika? Evin durumu malum, yatıracak yerimiz bile yok."

"Haklısın da, aklım hep orada. Yengem ses çıkarmıyor şimdilik, ama ona bırakmak içime sinmiyor. Kadıncağızın ne mecburiyeti var? Kardeşim desen, yakında evlenecek. Ay sonunu zor getiriyor zaten. En uygunu benim yanıma gelmesi de, nasıl?"

Bulunan çözüme babanın ikna olması uzun sürmüyor: Kasabadaki tarlalar, bağlar şimdiden satılırsa, herkes payına düşeni alır, büyük bir eve çıkınca da anneanne yanınıza gelebilir.

Annen sevinç içinde. Dul yengeyle erkek kardeşi bu çözüme çoktan hazır. Herkes rahat bir nefes alacak.

Doğduğun, ilk çocukluk yıllarının geçtiği küçük ev satılıyor; dört odalı, ferah bir apartman dairesine geçiliyor. Paranın kalanı gelecek için yatırım: Büyük bir dükkân, cadde üzerinde, merkezî. Düzenli kira geliri.

Önceleri sorun yoktu. Yeni bir eve taşınılmasından herkes memnundu.

Baban açıkça dile getirmese de, eskisine göre daha rahat para harcayabilmenin keyfini sürüyor. Beş kadınla birlikte yaşamak pek kolay değil, ama kaçış yolları var nasıl olsa. Lokal, şans oyunları.

Anneannen sessiz sedasız, aynı köşede. Tekerlekli sandalyesi pencerenin önünde. Oturduğu yerde namazını kılıyor, dua ediyor. Bu dünyadan beklentisi kalmamış. Büyük oğlunun ölümü, üçüncü evlat acısı.

Acının izlerini sözlerinde, davranışlarında değil, bedeninde ve teninde taşıyor.

Yarım yamalak bildiğin duaların hepsi o yıllardan. Dinî motiflerle süslü masallar, sırat köprüleri, mahşer kalabalığı, günahlar ve sevaplar, Azrail ve Cebrail. Rüyalarına giriyor bazen, sıçrayarak uyanıyorsun.

Annen yeni evinde kurduğu düzende var gücüyle karakalem resimlere odaklı. Her şey yolunda, en azından yolunda görünüyor.

Ardından –iki-üç yıl sonra olmalı– ikinci beyin kanaması. Öncekine benzemiyor. Hastanede geçen bir ay. Anneannen tümüyle yatağa bağlı, yatalak – böyle deniyor.

Biri yatalak olduğunda her şeyin altüst olduğunu öğreniyorsun. Hep birlikte öğreniyorsunuz. Annen ikide bir düşüp bayılmaya başladığında.

"Yeter artık Şahika, bu iş çığırından çıktı!"

"Ne yapabilirim ki Fikret? Başka çaremiz mi var? Sokağa mı atayım annemi?"

Babanın ses tonu hep aynı, anneninki gitgide yükseliyor.

Şaşkınsın, üzgünsün.

"Abla, annemle babam yine kavga ettiler bugün."

"Ne zaman minik kuşum?" diyor ortanca, şaşırmış. "Ben niye duymadım? Hem babam kimseyle kavga etmez ki..."

"Siz evde yoktunuz, öğleden sonra."

"Üzülme, karıkoca arasında olurmuş böyle şeyler. Geçer."

Ortancanın dediği gibi olabilir mi? Şüphelisin.

Tartışmalar sertleşiyor. Baban her fırsatta çekip gidiyor, bazı geceler dönmüyor. Bir akşamüstü, yine evden çıkmak üzereyken, "Konuştuğumuz şekilde," diyor anne-ne. "Kardeşin de aynı fikirde. Siz nasıl uygun görürseniz, dedi. Bu hafta bitecek bu mesele. Bitmek zorunda. Ne düzen kaldı evde ne özel hayat!"

Özel hayat. Hayatın ne olduğunu biliyorsun az çok, ama özel hayat?

Birkaç gün sonra anneannen gidiyor – hayır, götürülüyor. Siz okuldayken.

Bir gece önce tekrar tartışmışlardı bu konuda.

"Çocuklar, odanıza geçin, dersinizi yapın! Bizim konuşacaklarımız var!"

Fikret Ener son derece kararlı.

Söz dinleyip odanıza gitseniz de, salondan gelen ko-

nuşmalara kulak vermeden edemiyorsunuz. Sertleşen konuşmalar, hıçkırıklar.

Neler oluyor?

"Şahika Hanım ağlıyor galiba..." diyor ortanca. Üzgün, şaşkın.

Güçlükle anlaşılan, boğuk sesler karışıyor araya: "Şahika, kaldır beni..."

Anneanne. Yan odada.

"Nasıl bakarlar orada?" diye bağırıyor annen. "Bir köşeye atıp ölüme terk edecekler. Ben kızı olduğum halde bu kadar... bak, çağırıyor yine. Hayır, vicdanım var benim, bırakamam!"

Anneannenin seslenişleri kesik çığlıklara dönüşürken.

Ortanca dayanamayıp yerinden fırlıyor, arkasından gidiyorsun. Odaya girmek üzereyken annen önünüzü kesiyor hışımla. "İşinize bakın siz!" diyor sertçe. "Dersiniz yok mu? Ben ilgilenirim..."

Sesler kesiliyor, içeride neler olduğunu bilmiyorsunuz.

Ertesi gün okuldan döndüğünüzde oda boş, yatak toplanmış. Sahipsiz kalmış tek tük eşya bir köşede.

Burada yaşamış olduğunun en somut kanıtı, her yere sinmiş kekremsi koku...

"Anneannenizi bakımevine yatırdık," diyor baban. Sakin. "Şirketten bir arkadaşın annesi yatıyor aynı yerde. Bir tür hastane, iyi bir yer. Ağırlaşmıştı son aylarda, en doğrusu buydu."

Dışarı çıkmak için hazırlanırken, "Anneniz çalışma odasında," diyor. "Bakıverin bir ara. Beni dinlemiyor."

Bakıyorsunuz. Şahika Ener önünde boş bir resim kâğıdı, öylece oturuyor. Devinimsiz, ifadesiz. Mumya gibi.

O akşam hayatında ilk kez yemek hazırlamıyor, sofra kurmuyor. Prensesin yaptığı sandviçe dokunmuyor. Hiçbir şey yapmıyor – resim bile.

Bakımevinde kısa bir ziyaret. Annenle ikiniz gitmiş olmalısınız, prensesle ortancanın hiçbir izi yok o günden. Unuttuğunu sandığın bakımevi odasının tüm ayrıntılarını, yıllar sonra, anneni yatırmak için bir yer ararken hatırlayacaksın.

Yıllar yılı derin uykularda olan, belli belirsiz bir dış etkiyle birdenbire canlanıveren mırıltılar, yakınmalar, beddualar Geceleri süregiden yankılar.

Üç yataklı bir oda. Her yatakta başka bir hayat sona ermeye çalışıyor. Sesler, görüntüler farklı, ama tüm hikâyelerin sonu aynı buralarda.

Hareketsiz yatan anneannenin iniltileri. Düzensiz nefes alıp verişleri. Bir ara açılan ve sizi gördüğü anda kapanan gözleri.

Annen allak bullak. Yüzünü okşuyor annesinin, ellerini öpüyor, sarılıyor. Gözlerini açması, konuşması için yalvarıyor: "Mecbur kaldım anne," diyor, "yoksa bırakır mıydım seni? Her gün geleceğim, hep yanında olacağım, her fırsatta. Aç gözlerini, ne olur..."

Ne bir bakış ne bir söz. Tepkisiz.

"Beni görmek istemedi!"

Annen yol boyunca aynı sözleri tekrarlıyor. Sayıklarcasına: "Beni istemedi! Yüzüme bakmadı!"

Uzun sürmüyor. Birkaç ay en fazla. Her gidişinde daha da kötü dönüyor eve. Odalara kapanıyor.

Anneannen kızıyla vedalaşmadan ölüyor.

Annesini kaybettikten sonra dizginlenemez oluyor Şahika Ener: "Hakkını helal etmeden gitti. Beni affetmeden. Biliyorum. Onca emeğim, didinmem boşuna mıydı? Helalleşmeden."

Helalleşme – böyle deniyor.

Babanı suçluyor. Hınç dolu. Evde yakalayabildiğinde yüzüne karşı, çoğu zaman da ortalıkta yokken: "Beni dü-

şündüğünden mi? Hiç sanmam! Kendi rahatı için. Dayanamadı birkaç ay, annemle helalleşemedim onun yüzünden."

Bitmeyen serzenişler Fikret Ener'i bezdiriyor gitgide. Haftada bir-iki kez evde kalıyor ancak. Annenin sonradan kenar mahalle dilberi diye söz ettiği ilk sevgili, o dönemden.

Kapı aralandığı anda genç kadın yerinden fırlayıp kocasının yanına koşuyor hemen.

"İyi misin hayatım?" Sevgi dolu, şefkatli.

"İyiyim canım," diyor adam, pek iyi görünmediği halde. Rengi solgun. "Şu hastaneden bir an önce çıkalım. İyi günler, geçmiş olsun."

"Size de..."

Katya'nın elini sıkıp vedalaşan küçük sevgili, kocasının güvenli kollarında ağır adımlarla uzaklaşıyor.

Sıra bizde. Nasıl olacak?

"Biriniz girin isterseniz tetkik başlayana kadar. Hanımefendi yaşlı, korkmasın..."

Katya atılıyor hemen: "İğne var mı?"

"Yok," diyor hemşire. "Neden sordunuz?"

Utanıp susuyor. "Biraz ürküyor da," diyorum.

Fazla kalmıyor içeride, birkaç dakika. "Anne iyi," diyor gelince. "Uyandı, ama korkmadı galiba."

"Sağ ol Katya. Fazla uzun sürmez zaten."

"Demin giden kadın," diye devam ediyor, "adı Gülsüm. Neler geçirmiş bilseniz..."

Anlatmak istiyor. Bırak anlatsın.

"Film gibi abla..."

Gülsüm kocasıyla aynı şirketteymiş eskiden, sekreterlik yapıyormuş. İşte bu adam çok iyi davranmış ona, sonra da âşık olmuşlar birbirlerine. Kızın ailesi istememiş önce, fazla yaş farkı var diye. Bu zamana kadar niye bekâr kalmış, bir sorunu mu var, demişler. Ne olaylar, neler.

"Kız o kadar sevmiş ki, dinlememiş kimseyi, evlenmiş," diyor. "Bir de kızları olmuş. İki yaşındaymış şimdi."

Aniden susuyor.

"Ben memleketten ayrıldığımda küçük kızım da iki yaşındaydı abla," diye ekliyor usulca.

Yüreğin sızlıyor. Çocuk sahibi olmak için çırpınanlar, olan çocuklarını bırakmak zorunda kalanlar. Çocukları bıraktıran dünya düzeni.

Katya devam ediyor: Tek üzüntüsü şu böbrek hastalığıymış, ödü kopuyormuş kocasına bir şey olacak diye.

"Ne büyük aşk, değil mi abla?"

"Öyle Katya, büyük aşkmış gerçekten..."

Baban ve küçük sevgilisi. Onlarınki de aşk mıydı, büyük aşk?

Aynı şirkette çalışan genç kız. Kenar mahalle dilberi diye bildiğin. Öyle anlatılan. Benzer bir hikâye miydi? Tek derdi yoksulluktan kurtulmak değil miydi yoksa? Belki onun ailesi de tepki göstermişti baban yaşında, üstelik evli bir adamla ne işin var diye, ama o direnememişti Gülsüm gibi. Belki de baban yeterince sahip çıkamamış, arkasında duramamıştı.

Prenses anlatmıştı sonradan. Bir gün şirkete gittiğinde uzaktan görmüş küçük sevgiliyi, baban göstermiş. "Şimdilik erken, sizlerle de tanıştıracağım sonra," demiş.

Aynı gün yardım istemiş kızından: "Boşanmamız en doğrusu, ikimiz de mutlu değildik. Annen kabul etmediği sürece kanunlar ondan yana. Bana yardımcı olsanız..."

"Olamayız baba," diye kestirip atmış prenses. "Bizi karıştırmayın bu işe. Ne annem için ne de senin için şahitlik yapabiliriz."

Babam ısrar etmemiş.

"Nasıl söyleyiverdim öyle, bir çırpıda, ben de bilmiyorum hâlâ. Bir de kararsızlığımdan yakınırdınız, görün işte!"

Gülmüştünüz.

"Sevimli, kendi halinde bir kızdı," demişti prenses. Cenazede bakınmış, belki görürüm diye. "Gelseydi tanırdım, mutlaka tanırdım. Gelmedi. Şirketten de ayrılmış zaten birkaç ay önce. Başka biriyle evlendi belki."

Ayrılmasalardı, onlar da bugün, az önceki adamla kadın gibi, sevgi dolu, huzurlu, hatta mutlu.

Mutluluk neyse o kadarı. Belki.

Şahika Ener, birkaç yıl önce duysaydı kahkahalarla gülerdi bu sözlere. Sesi acılaşırdı sonra – demek hâlâ babanızı aklama çabası! Çatallanırdı gitgide – yazıklar olsun!

Hayır, böyle bir şey olamazdı. Bunları hiçbir zaman konuşmazdık çünkü, konuşamadık.

Ya Şahika Ener'in genç ressama duydukları? Her an kontrollü, kuralcı ve mesafeli bir kadın olarak yaşadıkları?

Şimdi içeride, o soğuk ve yabancı yerde, çevresinde makineler, kim bilir ne korkularla kuşatılmış yatarken... Belki de yanılıyorsun, bambaşka bir dünyada şu anda. Gözüne takılan herhangi bir şeyin, bir ışığın, gölgenin ya da rengin onu alıp götürdüğü yerde. Şafak vaktinde, günbatımında. Gökyüzü kızıla boyanırken. Alacakaranlıkta. *Eskimiş bir rüyanın başrolünde.* Mutlu, esrik.

Ya da beyaza geçmiş tekrar.

Hep öyle kalınabilse, beyazda. *Zaman dursa, donsa zihinle birlikte, anılar ve renkler beyaza gömülse.* Geçmişi deşmeden. Gelecek için kaygılanmadan. Kar beyazında.

Bilir misiniz kızım, İstanbul'a ne çok kar yağardı eskiden...

Siz de İstanbullu musunuz yoksa kızım, ne güzel!

"Beyin kanaması riski olabilir," diyor doktor. "Bu gece müşahede altında tutalım, hastanede kalsın. Eve de götürebilirsiniz dikkat etmek kaydıyla, ama sorumluluk size ait o zaman. Burası daha güvenli tabii."

Katya fısıldıyor: "Ben anneyle kalırım abla..."

Ya Katya olmasaydı, ya paranız olmasaydı?

Yaşlılık için olmazsa olmazlar: Katya'lar ve paralar.

Öl(e)memelere çare.

Geri döneceksin, eve. Gece için gerekli olan birkaç parça eşyayla ilaçlar alınacak, hastaneye getirilecek. Sonra kendi evine. Yarın sabah yeniden hastane.

Ev boş, sessiz. Ölümü hatırlatan bir sessizlik. Çağıran. Katya'nın odası, eski odan. Sizin odanız. Üç kız kardeş güldüğünüz ağladığınız. Kaç yıl boyunca.

O günlerden kalan tek eşya prensesin yatağı. Pencere önü, odanın en güzel yeri. Ortancayla paylaştığınız ranza yıllar önce atıldı – sesiyle, siluetiyle birlikte. Ranzanın üst katına tünemiş, ince bacaklarını sallarken. Tuhaf bir türkü söyleyerek: "Sen yanasan toyuk çalan, oklanasan toyuk tutan..."

Her şeyi bıraksan, kıvrılıp uzanıversen şuracığa, geçmişi deşmeden, geleceği düşünmeden. Derin bir uykuya dalsan. Seni seven, kollayan birisinin varlığına ihtiyaç duymadan, kimseyi sevmeyi istemeden. Tüm kayıplarını unutsan, sadece uyusan. Derin ve rüyasız.

Yıllar önce benzer bir duyguyla sığınmak istemiştin annene. Olmamıştı.

Tarifsiz bir öfke kaplıyor içini. Ortanca sesleniyor: "Unut ufaklık, unut artık!"

Olsa, olabilse...

Katya'nın ve annenin odasından hızla topladığın eşyaları bir çantaya tıkıştırıyorsun –ilaçlar, gecelikler– hatırlamaların sırası değil –Katya'nın telefon şarjı, eşofman,

çorap– yapman gerekenlere odaklan –annenin yeleği– düşünme, sakın düşünme –yedek çamaşır, ped– her şey geride kaldı –diş fırçası, diş macunu– geride kalmalı.

Hiçbir şey geride kalamıyor. Geçmişten kurtulmak mümkün değil. Ortancaya kulak vermenin sırası geldi belki de. Geçmişten değilse de hınçlardan kurtulmanın.

"Ah, nasıl taşınırdı sürüp gitseydi hınç!"[1]

Odadan çıkarken yatağın başucundaki komodine takılıyor gözün. Çerçevede Şahika Ener'in eski fotoğraflarından biri. Siyah beyaz. Kırklı yaşlarından, hatırladığın zamanlarından. Gülümsüyor olanca güzelliğiyle. Kısa kesilmiş saçları kendinden dalgalı. Gözleri ışıklı, hafif makyajlı. Boynunda bir fular – bir şimşek çakıyor aniden. Okan'ın çekip gönderdiği fotoğraflar; son mektupla birlikte gizlice çantana attıklarından biri, küçük baskısı...

Bunca yıl nasıl da fark etmedin?

Gecikmiş hatırlamaların sonu gelmiyor...

Ortancanın sesiyle birlikte çıkıyorsunuz evden, Şahika Ener'in gençliğini de yanınıza alıp. Sırları da peşinize takılıyor sanki.

Sanki.

1. Behçet Necatigil'den.

Birden onu tekrar hissediyor yanı başında. Karaltıyı. Öylece durmuş, dimdik. Bekleyen.

Ne zaman geldi buraya? Olmayan bir yere nasıl geldi?

Elini uzatıyor, tanımadığı bir duygu seline bırakıveriyor kendini.

Bu bir çiftleşme değil, hayır, sevişme... sevişme... sevişme...

(Tuhaf Bir Rüya)

Şahika Ener, bıçakla dürtülmüş gibi uyanıyor. Ter içinde. Yine o garip rüyalardan biri.

Hayır, bu defa farklı. Bu bir kâbus.

Saate bakıyor, üçü çeyrek geçiyor henüz. Sabaha kadar nasıl oyalanacak?

Aylardır değişen bir şey yok. Geceler bitmek bilmiyor. Saat bire doğru dalabiliyor uykuya, ama bir-iki saat sonra ayakta tekrar. İçinde hiç durmadan çalışan bir kaygı mekanizması. Her an devrede, ara vermiyor, sürekli üreterek geceleri gündüze çeviriyor. Sonra sabaha karşı bastıran uyku, tam güne başlaması gerekirken, yorgun, gözleri yanarak, çarpıntılarla...

Yataktan kalkıp sabahlığını giyiyor. Uyuyamayacak.

Mutfağa giderken yan odadan dışarıya sızan ışığı fark ediyor. Sessizce içeri giriyor, yere kaymış yorganı toplayıp kızının üstünü örtüyor sıkıca.

Havalar soğudu, kaloriferleri erkenden kapatıyorlar yakıt yokluğundan, buz kesiyor her yer. Hasta falan olmasın da okul zamanı. İmtihan haftası hem de.

Yere düşen kitabı alıyor, başucu lambasını kapatıp çıkıyor.

Okurken uyuyakalmış yine. Tam bir kitap kurdu bu kız! İfadesi, anlatımı da fena değil, değerlendirmeyi başarsa bari...

Kendi başarabildi mi?

Hayır, düşünmeyecek. Yenilgiyi kabullenmek istemiyor. Her alanda yenilmeyi hak edecek ne yaptı?

Vazgeçmeyecek, direnecek!

Bir şeyler içse, gevşese. Ihlamur, en iyisi ıhlamur kaynatmak.

Atölyesinde şimdi. Sallanır koltuğunda, tarçınlı ıhlamurun kokusunu içine çekerek. Boya ve terebentine karışan koku. Seviyor bu kokuları, öylesine alıştı ki, birkaç gün uzak kalsa özleyiveriyor.

Geniş ahşap masanın üzerinde paletler, fırçaların durduğu cam kaplar, boya tüpleri. Üst üste yığılmış eskizler bir tarafta.

Şövaledeki tuvalde son çalışması. Okan'ın da katıldığı karma sergide, "Uzlaşma" tablosunu gördükten sonra yapmaya başladığı. Yarım. Günlerdir bitiremiyor. Bir kadınla bir erkek. Yüz hatları belli belirsiz, gölgeli. Ama belirsizlik yeterli değil. Kim oldukları, nereden gelip nereye gittikleri anlaşılmamalı. Hikâyesiz, zamansız bir kadın ve bir erkek algılanmalı resme bakıldığında. Bu dünyadaki varlıkları tek bir andan ibaret olmalı – *geçmişsiz ve geleceksiz.*

Olmuyor, istediği gibi olmuyor!

Bakışları tuvalde. İki beden, yüz hatları olmayan. Ne çıplak ne değil. Kadın ve erkek kimliklerini nasıl ön plana çıkarmalı? Aşırıya kaçmadan.

Nerede hata yapıyor? Yaşarken ve resim yaparken, aynı yanılgılara mı düşüyor?

Ürperiyor. İçinden çıkamadığı, bir türlü çözemediği duyguları tek bir resimde anlatma çabası. Daha kendisiyle yüzleşemeden.

Gördüğü rüya. İrkiltici. Haftalardır yaşadığı gelgitleri bu tuvale mi yansıtmaya çalışıyordu farkında olmadan? Biriken her şey, yıllardır bastırdığı, dün gece mi çıktı açığa? O tuhaf kâbusla?

Annesi onu affetmeden öldü, kocası tarafından aldatıldı, terk edildi.

Ardından o kaza! Korkunç bir ölüm. Zamansız.

Yaşadıklarını unutamıyor, her şey üst üste yığılıyor, onu da içine alan, tüm değer yargılarını sarsarak birbirine karıştıran bir dehşet yumağına dönüşüyor.

Nasıl sızdın hayatıma, nereden yakaladın beni? Duygularımı ne zaman ele geçirdin?

Kimsin sen Okan?

Bunca problemin arasında sırası mıydı?

Şahika Ener, gözlerinin önünde hep aynı görüntüler; kaygı, coşku ve utanç duygularının arasında gidip gelerek sabahı buluyor. Gün ağarırken oturduğu yerde uyuyakalıyor.

Uyandığında saat onu geçiyor. İyi ki ayrıldı okuldan, nasıl kalkardı altından yoksa? Bir süredir sıkılmaya da başlamıştı zaten. Liselerde kimsenin ciddiye almadığı bir alan. Öğrencilerin çoğu uyuklayarak geçiriyorlar dersi, fen derslerine yetişmekten yorgun düşmüş, kısa bir dinlenme fırsatı olarak görüyorlar.

Karar aşamasında tedirgindi; eve, atölyesine kapanmak, dış dünyayla ilişkileri sınırlamak... Öğretmenliği de bırakırsa, üst üste uğradığı bozgunların altında ezilmekten ürküyordu. Çocuklar da büyümüş, en küçüğüyle ilgilenmesi gerekiyor yalnızca, bakıma muhtaç annesi yok, kocası çekip gitmiş...

Büyük hayaller kurarak erken yaşta emekli olan bir tanıdığı söylemişti: *Bütün zamanlar sana ait olduğunda o sonsuzluğun içinde kaybolup gitmek o kadar kolay ki!*

Kararsız: Daha çok resim yapmak, kendini tümüyle resme adamak istiyor. Hayatının eksilen renkleri, yağlıboya resimlerinde hayat bulacak.

Bir hamle. Tek bir hamle.

Göze alıyor.

Sonra başka kapılar açılmıştı. Bir arkadaşı özel resim dersi veriyordu bir süredir. Adı duyulup öğrencileri arttıkça küçük gruplar oluşturmuş, birkaç öğrenciyi bir arada almaya başlamıştı. Atölyesinin bulunduğu binada veriyordu dersleri, iki odayı bu çalışmaya uygun olarak düzenlemiş, rahat bir sistem kurmuştu. Akademinin yetenek sınavına hazırladığı öğrenciler çoğunluktaydı, ama amatör olarak resimle ilgilenen hevesliler de çıkıyordu bazen. Yetişmekte zorlanıyordu: "Haydi gel bana yardım et! Kurulu düzen, yalnızca programı uygulayacaksın. Kazancı da fena değil. Hepsi de resim sevdalısı, gönüllü olarak geldikleri için dersler zevkli geçiyor. Okuldakinden çok farklı."

Birkaç ders denedikten sonra kararını verdi. Değişik insanlarla bir arada olmak, akıp giden hayattan kopmamak. Çalışma programını kendi isteğine göre ayarlayabiliyor üstelik. Genellikle öğleden sonraları, sınırlı saatler. Rahat, yorucu değil.

Gördüğü ilgiden, saygıdan da hoşnut. Değerini biliyor kurslara katılanlar, yolun başındakiler. Akademiye girmek isteyenler hırslı, hedefe odaklı. Gencecik kızlar, oğlanlar. Yenilenmek, tazelenmek için birebir. Çocuklarıyla kuramadığı ilişkiyi onlarla kurabiliyor, herkes bayılıyor Şahika Ener'e. Öfkeleniyor bazen, kızlarına anlatıyor dayanamayıp: "Size kendimi beğendiremiyorum, ama gelin görün oradaki gençleri! Hepsi de hayran bana. Ağzımın içine bakıyorlar bir şeyler öğrenmek için. Dertlerini anlatıyorlar, sohbet ediyoruz derse ara verdiğimizde..."

"Onlar reklamları izliyorlar Şahika Hanım," demişti ortanca bir defasında gülerek, "gerçek hayat evlerde, kapalı kapıların arkasında..."

Edepsiz, çocukluğundan beri tutturdu Şahika Ha-

nım diye! Ne yaptıysa vazgeçiremedi yıllardır. İğneli laflar hep. Çok da zeki, sevimli. Asiliğine rağmen muzip gülümsemesiyle avucunun içine alıyor herkesi.

Ses çıkarmamıştı. Pamuk ipliği ilişkiler, bıçak sırtı nicedir. Kontrolü tamamen kaybetmekten korkuyor. Ankara'ya gitti gideli ne yapıyor, kimlerle birlikte bilmiyor, takip etmek imkânsız artık. Her yer kaynıyor, ortalık toz duman. Her gün onlarca olay, ölü, yaralı. Ödü kopuyor olaylara karışırsa diye. Okulu da boşladı, ne zaman mezun olacak kim bilir!

Okuduğu kitaplardan, dergilerden şüpheleniyordu zaten. Sakıncalı şairler, yazarlar. Birkaç yıl önce kaç kişi gözaltına alınmıştı bu kitaplar yüzünden. Sanatçı arkadaşları, gazeteciler.

Anladı anlamasına da, engel olamadı işte. Kavgalarının bir nedeni de bu değil miydi zaten?

Küçüğü koruyabilse bari...

Sarı papatyam nasıl da etkileniyor her şeyden! Ortalık biraz gerginleşse, sesler hafifçe yükselse, kocaman açıyor gözlerini, ağlamaklı: Yapma anne, öyle deme abla...

Ortanca bütün kışı Ankara'da geçirdi iş bahanesiyle. Asıl maksadı evden uzak kalmak. Telefonlar da seyrekleşti gitgide. Çalışmaya başladığından beri ihtiyacı da kalmadı, başının çaresine bakıyor.

İçerleyip öfkelense de bazen hoşuna gitmiyor değil kimseyi umursamaz halleri. Ezdirmeyecek kendini, istemediği bir şeyi yaptıramazlar ona kolay kolay. Prensesle küçüğün karakterleri farklı, güçlü değiller, her an ezilebilirler. Neyse ki prenses evlendi, yuvasını kurdu. Damat iyi bir oğlan, kıza da sırılsıklam âşık üstelik.

Bir de küçüğü yoluna sokabilse. Fazla duygusal, gözyaşları her an dökülmeye hazır. Kendisi de öyleydi eskiden.

Elinden geleni yaptı çocukları için, yapıyor. Her şe-

ye hâkim olmak mümkün mü? Dua ediyor, iyi insanlar çıksın karşılarına...

Mutfağa gidip çayı demliyor. Kız çoktan gitmiş okula, acaba kahvaltı etti mi? Ah bu uyku düzensizliği, her şeyi berbat ediyor. İçi içini yiyor, sabah kalkıp kahvaltı hazırlayamadığında. Saati kursa da duymuyor, uyanamıyor çoğu sabah. Kıza tembih ediyor, kalkınca uyandır beni diye, ama dinleyen kim?

"Ne gerek var anne? Ben ayaküstü bir şeyler atıştırıp çıkıyorum hemen. Olmadı, tost alıyorum kantinden okula gidince. Yorgunsun, kalkma sen..."

Küçük anlayışlıdır aslında, merhametlidir. Kimseyi üzmek istemez, vicdanı elvermez. Büyüdükçe o da söz dinlememeye başladı gerçi. Hayırlısı...

Rahmetli annesinin sözleri: "Kızın mı var, derdin var!"

Bir değil, iki değil, üç tane hem de. Allah eksikliklerini göstermesin...

Çayın demlenmesini beklerken banyoya giriyor. Ilık bir duş iyi gelecek. Soyunduktan sonra boy aynasının önüne geçiyor. Çırılçıplak. Uzun zamandan beri ilk kez çıplak vücuduna bakmaya cesaret edebiliyor. Uzun zamandan beri, genç kızlığından beri. Sonrası hep karanlıklarda, loş odalarda, acele soyunmalar, hızlı giyinmelerle...

Korkuyla bakıyor aynaya, bin bir kaygıyla.

Gördüklerinden hoşnut değil, ağlamak geliyor içinden – yıllar var ki ağlayamıyor oysa. Gevşemiş, parlaklığını kaybetmiş ten. Yerçekimine karşı koyamayan memeleri, pörsümeye başlamış bacakları.

"Vücudun bizim tarafa çekmiş Şahika!" derdi annesi. "En çok da bacakların, ince uzun."

Haydi canım sen de!

Yaşlandıkça küçülen, bir deri bir kemik kalan o boylu boslu kadın. Yıkarken ellerine batan kemikleri. Do-

kunmaktan tedirgin, içi boşalmış keseleri andıran memelerine bakmamaya çalışarak.

Kasaba hamamına gittiklerinde de hoşlanmazdı annesini çıplak görmekten. Görmekten ve görülmekten. Başını çevirir, gözlerini yumar. Alay ederek gülüşen kadınlar etrafta: Şuna da bakın hele, annesinden utanırmış! Biz bizeyiz şurada, utanacak ne var?

Annelerden utanılmaz, babalardan, abilerden utanılır! Erkeklerden kızım, erkeklerden!

O annesinden de utanırdı, hep utandı. Hamamda yarı çıplak dolaşan kadınlardan, cinsellik yüklü tavırlarından, açık saçık konuşmalarından. Herkesten, hepsinden.

Dışarıdaki hayat ayıplarla, günahlarla çevriliyken, kendi aralarında nasıl da sakınmasız...

Silkiniyor. Tekrar bakıyor aynaya. Hiçbir şey zamana karşı koyamıyor, hiçbir şey. Sıra sende Şahika, alıştır kendini.

Hayır, daha çok var! Yüzüne bakılır birisin hâlâ.

Aynaya yaklaşıp yüzünü inceliyor. Göz altlarında morumsu halkalar – uykusuzluktan. Kazayakları, alnında, burnunun iki yanında derinleşmeye başlayan çizgiler. Uykusunu alsa da, almasa da değişmeyen. Torbalanmalar yok henüz, ama fazla uzun sürmeyecek. Kırklı yaşlar hızla tükendi, elliye girmesine ne kaldı ki şunun şurasında?

Hışımla suyu açıyor. Sıcak, çok sıcak. Yakacak kadar. Buharların arasında kaybolmak.

Tenin, ışıltısını kaybetmeye başladığı ne zaman fark edilir? Saçlarına ak düşmesiyle mi? Hayır, ilk düşen ak eğlenceli bile olabilir. Korkular çok uzaklardadır henüz, başkalarına aittir. Daha çok vardır.

Banyodan çıkınca bolca krem sürüyor yüzüne. Gözlerinin çevresine hafif masaj. Birkaç saat içinde ancak toparlar. Sol elindeki boşluğa ilişiyor gözü aynadan. Alyansı çıkaralı bunca zaman olduğu halde alışamadı bir

türlü. Dile kolay, yirmi beş yıl. Boşluk her fırsatta belli ediyor kendini.

Çay demlenmiş. İki dilim kızarmış ekmek, beyazpeynir, birkaç zeytin. Şekersiz çay. Şekeri hayatından çıkaralı çok oldu. Çocukluğundan beri kilo sorunu olmadı gerçi, hamileliklerinde bile. Yine de dikkat etmek gerek, hele yaş ilerledikçe...

Neye yarıyor?

Bugün dersi yok, Okan'la buluşacak saat dörtte. Notlarına göz atması gerek. Bambaşka konulardan söz edecek olsalar da hazırlıklı gitmek istiyor.

Nasıl gelecek? Yer yer aşınmış kadife pantolonu, bol kazağı, haki kabanı, gözlerindeki ışığa çok yakışan koyu yeşil atkısıyla mı? Tam karşısına oturup bakacak mı, gözlerini ayırmadan? İnatla. Bakışlarında hiç eksik olmayan ışıklı gülümseme. Yüzü her zaman gülmese de gözlerinin içi gülüyor, gülüşü insanın içine işliyor.

Şahika Ener, çoğalacak onu gördüğünde. Konuşmasalar da, birbirlerine dokunmasalar da çoğalacak, bu yüzden de gözlerini kaçıracak. Anne, eş, evlat, öğretmen, ressam kimliklerinde, sağlam duvarların ardında güvenli ve sığ sularda dolaşırken, Okan'ın varlığıyla, peşini bırakmayan anlam yüklü bakışlarıyla *kadın ve hep kadın ve yok kadın ve her şey ve hiçbir şey rollerinin birbiriyle kesişen ve çelişen anlarında oradan oraya savrulacak.*

Onca rolün altından kalkmışken ve atlatmışken ne badireleri, güçlü, dimdik, şimdi yalnızca kadın olmanın altında kalmaya dayanamaz. Kalmamalı.

Hayatının son evresine geldiğini hissederken, coşku ve umut vaat eden bakışlardan nasıl koruyacak kendini?

Korumalı. Bir yolunu bulmalı.

Kahvaltıdan sonra ortalığı topluyor. Gördüğü rüyanın etkisinden kurtulmaya çalışarak. Teninin kayıp ışıltılarını, yılların yüzünde, bedeninde bıraktığı izleri unutmaya. Resim yapmayacak bugün, hayır. Tamamlayama-

dığı resmin karşısına geçmeye cesareti yok. Hikâyeleri ve yüzleri olmayan kadınla erkekten, yapacaklarından korkuyor. "Uzlaşma"dan, uzlaşmaktan.

Şahika Ener, kendisinden korkuyor en çok.

Notlarını çıkarıyor. Yeni kelimeler. Birkaç cümle. Kalıplar. *Nasılsınız? – Come sta? Adınız ne? – Come si chiama? Adım Şahika – Il mio nome è Şahika. Ben ressamım – Sono un pittore.*

Tekrarlıyor.

Ne yapıyorum ben?

Kaç hafta oldu tanışalı? Resim dersinin çıkışına geldiği gün. Akşamüstü. Tarih, gün, saat, hepsi aklında. Unutmuşken hatırladı, hatırlamak zorunda kaldı.

Ders bitmek üzereydi. "Kuzinimi almaya gelmiştim," demişti içeri girdiğinde. İçten, nazik. "Kusura bakmayın, erken gelmişim galiba. Burada bekleyebilir miyim?"

"Tabii," diye cevap vermişti Şahika Ener, "bitirmiştik zaten, sohbet ediyorduk..."

Gölgelendirme teknikleriyle ilgili bir soru sormuştu öğrencilerden biri. Ünlü Rönesans ressamlarıyla ilgileniyordu: "Leonardo da Vinci'yi araştırıyorum, büyük bir deha! Sfumato uygulamaları için ne diyorsunuz hocam? Vaktiniz varsa biraz konuşabilir miyiz?"

"Tabii. İsteyen çıkabilir arkadaşlar, dersimiz bitti."

İki kişi çıkıyor.

Sfumatoyu anlatıyor kalan öğrencilere: Renkler arasında yumuşak geçişleri sağlayan, keskin çizgilere yumuşaklık kazandıran yöntemi. Leonardo da Vinci'nin ünlü eseri *Mona Lisa*'nın, bu tekniğin en iyi uygulaması olduğunu. Sfumatonun resme kattığı derinlik ve gerçeklik duygusunu...

Mona Lisa'nın bakışlarındaki ışığa, gözlerinin çevre-

sini saran gölgelemelere ve gülüşüne değindikten sonra pentimentodan da söz ediyor. "Bu kelimeler birbirini çağırıyor adeta," diyor kısaca açıklayarak. "Sfumato, pentimento..." diye tekrarlıyor art arda. "Kulağa ne hoş geliyor değil mi? Büyüleyici bir şey var sanki. İtalyanca bilmek isterdim doğrusu."

"Öğrenebilirsiniz," diyen bir ses karşıdan. Başını kaldırıp bakıyor, az önce gelen genç adam.

"Ne güzel olurdu, ama geç kaldım," dedikten sonra öğrencilere dönüyor: "Bugünlük bu kadar, gelecek ders cansız model çalışmaya başlayacağız. Tonlamalarda bir sorun kalmadı artık. Devamında da kompozisyon..."

Çantasını toplayıp çıkmaya hazırlanırken aynı ses: "İtalyanca biliyorum." Birkaç adımda yanında: "Okan Demir, ben de ressamım."

El sıkışıyorlar.

"Akademi mezunuyum. Birkaç yıldır İtalya'daydım, yüksek lisans için. Şimdi akademideyim yine."

"Memnun oldum," derken genç adamın gözlerindeki ışığı fark ediyor. Tuhaf bir pırıltı var bakışlarında, hınzırca bir şeyler.

"Ayşen'le buluşacaktık bugün. Kuzinim. Sizden o kadar çok söz etti ki, tanışmak istedim. Adınızı duymuştum zaten..."

"Teşekkürler..." diye mırıldanıyor. Akademili genç bir ressamın kendisini tanıyor olmasına seviniyor içten içe. Belli etmemek için konuyu değiştiriyor hemen. "Ayşen akrabanız demek," diyor, "iyi bir öğrenci. Yetenekli. Geçen yıl bir talihsizlik olmuş, bu sefer sınavı kazanacak inşallah."

"Öyledir, ama biraz tembel," diyor genç adam gülerek. "Bilseniz nasıl da inatçı! Kardeş sayılırız, birlikte büyüdük biz. Son yıllarda ayrı kaldık, hasret gideriyoruz bugünlerde."

Şahika Ener de gülüyor. "Gençliğin pervasızlığı diyelim isterseniz. Benim de üç kızım var, bilirim!"

Çevresine bakınıyor. "Ayşen nereye kayboldu bu arada?"

"Diğer gruptan bir arkadaşına bakacaktı, gelir birazdan."

"Şahika..." diye ekliyor kısa bir duraksamanın ardından, "teklifimde ciddiyim."

İrkiliyor. Bana adımla hitap etme hakkını kim verdi ona? Ne kadar oldu tanışalı? Ne teklifinden söz ediyor, hangi teklif?

"Kızmayın hemen." Ses tonu farklı şimdi, hâlâ kadife gibi yumuşak, ama daha kendinden emin. "Resmî hitaplardan nefret ederim. Saygısızlık ettiğimi düşünmeyin lütfen. İtalyanca öğretmekten söz ediyordum..."

"İtalyanca mı? Anlayamadım, nasıl?"

"Söyledim ya az önce," diyor. "İtalyancam iyidir. Uzun süre İtalya'da yaşadım."

Kahverenginin içinde görünüp kaybolan sarılar, yeşiller, yanardöner ışıklar.

"Ne güzel..." diye mırıldanıyor. "Öylesine söyledim, ciddiye almayın lütfen. Hem bu yaştan sonra... Olacak iş değil. Zamanım da yok zaten. Yine de teşekkürler."

Tuhaf bir tedirginlik duyuyor. Bu anlamsız konuşmanın bir an önce bitmesini, genç ressamın etki alanından uzaklaşmayı istiyor. Bakışlarından kurtulmayı en çok.

Ayşen'in zamanlaması mükemmel: "Şahika Hoca'mla tanışmışsın bakıyorum." Dans edercesine hafif, uçar adımlarla yaklaşıyor. "Kuzenimi nasıl buldunuz hocam? Çok yakışıklı değil mi? Resimleri de harika! Gurur duyuyorum onunla."

"Nasıl da rahat bu gençler," diye geçiriyor içinden, gülümsemeye çabalarken. "Evet," diyor, "memnun oldum. Benim çıkmam gerekiyor artık."

"Sfumato ve pentimento deyişinizde melodik bir tını vardı," diyor Okan vedalaşmak üzere elini uzattığında. "İtalyanca size çok yakışacak, inanın!"

İnanacağımı mı sanıyor? Alenen dalga geçiyor benimle! Haddini bilmez züppe.

"Görüşürüz," diyor resmî bir tavırla, "iyi günler size."

Neden rahatsız olduğunu, oradan kaçarcasına ayrıldığını bilmiyor. Yol boyu söylenip duruyor içinden. Yüzüne bakılır olmakla, yurtdışında yaşayıp iki laf edebilmekle her şey çözülüyor sanki! Küçük dağları ben yarattım edası. Kızlar iyice şımartıyorlar bunları, tepelerine çıkartıyorlar.

Yüzüne bakılır falan değildi Şahika, çok yakışıklıydı.

Abarttığının farkında. Fikret'in gençliğine mi benzettim yoksa, bu yüzden mi tepki duydum oğlana? Yok canım, Fikret hiçbir zaman kendinden bu kadar emin görünmedi. Tip olarak biraz andırıyor, hepsi bu.

Eve dönünce her şey geride kalıyor. Çok işi var; yeni tanıştığı, kendisinden yaşça hayli büyük bir kadına neredeyse küstahça davranan bir zibidiye fazla bile kafa yordu.

O gece uykuyu beklerken Okan Demir bir kez daha düşüyor aklına: Küstah sayılmazdı aslında, samimiydi. Bir de kendine güvenini fazla açığa vuruyordu. Gençlik işte...

Sonra bu karşılaşmayı unutuyor. Geceyi kocasıyla ilgili karmakarışık rüyalar görerek geçiriyor. Arada görünüp kaybolan ortanca.

Nerelerdesin kızım, kimlerlesin?

Unuttuğumuzu sandıklarımız. Kendimizi kandırmalarımız. Gün gelir, olanca şiddetiyle çıkar ortaya. Bastırılan her düşünce, her duygu derinlerde yollar bulup ilerler, beslenir, büyür. Beklenmedik bir anda sırlar dökülür sonra. Aynalarda çırılçıplak.

"Aynalarda rezil olur yüzünüz."[1]

Her şey o kadar hızlı gelişti ki, zamanlar birbirine karışıyor. Annesinin son iki yılı, bakımevine yatırılması.

Kocasının gidişi, geçirdiği korkunç kaza.

İki ölüm. Biri gecikmiş, öteki nasıl da erken.

Karakalem resimlerden yağlıboyaya geçişi.

Okuldan ayrılması, özel ders vermeye başlaması.

İlk göz ağrısı mızmız prensesinin evlenmesi, pervasız ortancanın Ankara'ya gidişi.

Bir tek küçük kızı, sarı papatyası, artık yalnızca o var yanında. Bir de resimleri. Yağlıboya.

Düğünler, cenazeler, hepsi iç içe: *Onca kalabalığın ardından yalnızlık şimdi.* Tüm uğraşlar boşa çıkıyor, *her şey sonsuz bir yalnızlığa açılıyor.*

Fikret'in evden ayrıldığı akşam, nasıl gelgitler içindeydi: Küçük sevgilisine gideceğini söyleyerek, bundan böyle başka bir hayat yaşamak istediğini, her şeyden sıkıldığını, küstahça ve acımasız, o gece sabaha kadar oturup, bana bunu nasıl yapar, benim gibi bir kadına, neyi eksikti, neyi eksik yaptım, hangi görevimi, pırıl pırıl üç çocuk verdim ona, erkek olmaması benim suçum mu, her şeyi idare ettim; mesleğimi, evimi, ailemi, hepsini bir arada, ne bedeller ödeyip, peşimde koşan onca erkeğe arkamı dönerek, ailem önce, çocuklarım, ahlak, namus, dürüstlük, inanç, resimlerim neredeyse gizli saklı, hiçbir işi ihmal etmeden, yaratmanın sancılarını konuşur herkes, gülüp geçerim, içine kapananlar, gözü hiçbir şey görmeden, günlerce atölyelerinde, dışarıda neler oluyor umurlarında değil, dünya onların etrafında dönecek, ben ben diye çığlıklar atarak adeta, herkes pervane olsun, hiçbiri-

1. Behçet Necatigil'den.

ne kulak asmayıp, insan isteyince her koşulda üretir, ürettim, ilgilenmedin, o kadar uğraştım, sergilerime zorla geldin, görev icabı, uğramadın bile sonra, yalnız bıraktın beni, güzel olmuş deyip geçtin sorduğumda, ne anlatıyordum, anlatmak istiyordum, kafa yormadın, tamam, aileydik yine de, kızlarımız ne güzel, bütün yükü bırakıp bana, sorumluluk, otorite, kötü olan bendim hep, herkes yatınca ancak, geceleri, resimlerimle baş başa, sabah kahvaltıları yine hazırlandı ve akşam yemekleri, annem sonra, anneme baktım, yıprandım, yıprattım peki, kabul, bu evi nasıl alırdık başka, insanın vicdanı sızlar, bankada paralar, faizde rahat rahat, olmasaydı da bakmak zorundaydım, annem o benim, ailen olmamış ki hiç, anlamadın, zorla götürdün onu koparıp benden, kardeşimle işbirliği yaparak üstelik, başka ne zaman arayıp sordun kardeşimi, onun ne çıkarı vardı sanki, zayıf bir ânımı kolladın, direnemedim, tabii suçlarım seni, dargın gitti senin yüzünden, hem ben nelerle boğuşurken, gündüzler geceye karışmış, sen bilmem nerenin keyfinde, kenar mahalle dilberi küçük sevgilinle, hayır, ne sevgilisi, küçük orospu, kızın yaşında, layığın buydu demek, ne eksiği, fazla geldim ben sana, hayvan, kara kaşına kara gözüne koşuyorlar zannet, ona koşan bendim, yirmilerimdeydim daha, hayatım bitti, parana, mevkine geliyorlar şimdi, bakalım nasıl sürdüreceksin bu rahatı, kalacaksın tek başına, boşanmayacağım sana inat, elimden gelen neyse boşanmamak için hepsini, ailesiz, kimsesiz, çok sevdiğin batakhanelerde, bira içip at yarışı oynayarak, gör gününü, rezil oldum el âleme, şerefimi iki paralık ettin, biliyordur herkes, gülüyorlardır arkamdan...

Bir yanlışlık var bu işte, diye düşünmüştü. Hep aynı düşünce, o günden bu yana: Seni çoktan terk etmem gerekiyordu Fikret Ener, neden bekledim, neyi bekledim?

Bilseydim...

Gözleri yanıyor, ama ağlayamıyordu: Fikret beni hiç mi sevmedin?

O gecenin sabahı hayatında köklü bir değişiklik yapmaya karar veriyor. Başka türlü altından kalkamayacak. Fakat ne, nasıl?

Yapabileceği fazla bir şey olmadığını da biliyor. Çıkmaz sokak. Kimselerle konuşamıyor, lal adeta – kol kırılır, yen içinde kalır. Böyle olmalıdır.

En kolayından başlıyor. Evde yeni bir düzenleme, nihayet kendine ait geniş bir mekân. Yıllardır kapandığı ara odadan kurtulacak, rahat bir atölyeye kavuşacak. Yeni bir hayat için bir araya getirilen umut kırıntıları. Sağdan soldan toplanmış artıklar.

Yine de kıpırtılar. Hiç yoktan iyi.

Yağlıboyaya geçme kararını da o sabah veriyor. Karakalem resimlerin hepsini bir çırpıda kaldırıyor ortalıktan. Bir daha asla karakalem resim yapmıyor.

Boşanmayacak. Asla. Sıkıntı çeksin, bunalsın. Hiçbir şey o kadar kolay değil. Ödesin bedelini.

Kızlarıyla konuşup etkilenmemelerini sağlaması gerek. Prensesle ortanca ortaya çıktı, ama papatyası küçük henüz. Tam da buluğ çağında. Okuldaki başarısı düşebilir, insanlara, evlilik müessesine, aile kurumuna güveni sarsılabilir...

Şahika Ener'in geri dönmesi uzun sürmüyor, bıraktığı yerden başlıyor.

Kızları tahmin ettiğinden daha kolay kabulleniyorlar durumu. Babaları hakkında olumsuz konuşmamaya özellikle dikkat ediyor. Küçük sevgiliyle ilgili detayları prenses biliyor yalnızca. Bilmesi gerektiği kadarını, damadın, dünürlerin kulağına giderse zor durumda kalmasın diye.

Fazlasına gerek yok, büyüdüklerinde anlarlar nasıl olsa...

Sonun bu kadar yakın olduğu gelir miydi aklına?

O kızla, küçük sevgiliyle evlenmeyi mi hayal etmişti? Boşanmayı bu kadar ısrarla istediğine göre. Mutlu olacağını mı sanmıştı? Ne budalalık! Kız da çekip gitmiş zaten. Kolaydı!

Ne çok özlemi varmış meğer! Nasıl da hızlı yaşadı evden ayrıldıktan sonra, o yaşta. Kaç kadın sığdırdı o kısacık zamana?

Bu kadar mı zorladı onu evliliğimiz, neden zorladı?

Bir şey oluyor, basit görünen, ama çok daha derin bir şey. İnce bir camın çatlaması, toprağın yarılması gibi. Bölünüp ikiye ayrılmak gibi.

Bu yarılmadan başka bir insan olarak yeniden doğmak, yeni bir varlık olarak devam etmek yaşamaya.

Fikret Ener'in yeni bir insan olarak başladığı hayatı kısa sürdü, çok kısa.

Kocasının ölümüne hazır değildi. Onu uzaktan uzağa izleyip öfkesini canlı tutacaktı, bu öfkeyle beslenip dimdik ayakta kalabilecekti. Kaybettiği özgüvenini kazanmak için bildiği tek yol kapandı, eli kolu bağlandı. Şahika Ener, ayrı yaşadığı ve birlikte olmayı düşünmediği kocasının ölümüyle belki de ilk kez bu kadar derinden sarsıldı.

Nereye böyle, hesap vermeden, özür dilemeden? Nereye?

Her şeye rağmen doğrulmayı başardı. Güçlü bir kadın o, hep öyle oldu. Ayakta kaldı.

Ya şimdi, şimdi?

Ayşen'in grubunun son dersi. Vedalaşıyorlar. Başarı dilekleri, karşılıklı teşekkürler.

"Hocam, bir dakikanız var mı?" diyerek yanına geli-

yor Ayşen. "Okan'ın çok selamı var size. Zor günler geçiriyoruz, amcamı kaybettik. Okan'ın babasını yani."

"Çok üzüldüm," diyor. "Geçen ders o yüzden gelemedin demek. Hasta mıydı?"

"Evet, çok hastaydı. Teşhiste geç kalınmış, üç aydır uğraşıyorlardı kurtarmak için, olmadı. Yengem, çocuklar perişan hâlâ."

"Başınız sağ olsun," diyor içten bir üzüntüyle. "Ölümlerin sarsıntısını atlatmak kolay değil. Başsağlığı dileklerimi ilet lütfen, Allah sabır versin..."

"Tamam hocam, söylerim. Bir ricamız var sizden..."

Bir davetiye uzatıyor: "Karma sergi, Okan da katılıyor. Kendisi getirmek isterdi, ama olmadı. Açılışa gelirseniz çok seviniriz."

Anlatmaya devam ediyor: Bir süredir nü çalışıyormuş Okan, değişik bir tarzı varmış, kötü bir zamanlama olmuş sergi için, çok önceden belirlenmiş tabii, babasının bu kadar hızlı kötüleşeceğini nereden bilebilirmiş, hele ölüm, akıllarından bile geçmemiş, hem hayat devam ediyormuş, Okan açısından böylesi daha iyi olurmuş belki...

"Telefon numaranızı istedi benden, verdim. Sizi arayacak, sergiye davet etmek için. Nü çalışmalarını beğeneceksiniz görünce."

"Gelmeye çalışırım," diyor. "Başınız sağ olsun, Allah rahmet eylesin..."

Her ölüm haberiyle kendi kayıplarını hatırlamak. Art arda. Birinin acısı küllenmeden öteki. Asla kapanmayacak iki hesap. "Ölümlü dünya," diye mırıldanırken annesi geliyor aklına. İki lafın birinde ölümlü dünya diyen annesi. Helalleşemediği. İçi burkuluyor. İncecik bir iğne batıp çıkıyor yüreğine.

Okan'ı sergiden önceki gün hatırlıyor, telefon ettiğinde. "Sağ olun Şahika. Gelirseniz gerçekten çok sevinirim. Sizi yanımda görmek onur verecek bana..."

Sergiye gitmek üzere hazırlanırken düşünüyor: Kibar ve mesafeliydi telefonda konuşurken. Nasıl olması gerekiyorsa öyle. Bugün yakın davranmalıyım ona, acısı büyük. Efendi bir oğlandı zaten. Fazla rahat yalnızca. Şimdiki gençlerin çoğu böyle, benim çocuklarım farklı mı sanki?

Okan'ı görünce şaşırıyor. Yanlış mı hatırlıyor? Zayıf, adeta çelimsiz bir adam karşısında. Omuzları çökmüş. Gözlerindeki ışık aynı; ama tuhaf bir derinlik var bakışlarında. Işığın içinde görünüp kaybolan gölgeler.

"Başınız sağ olsun."

"Siz sağ olun Şahika, dostlar sağ olsun."

Şahika derken gözlerinin tam içine bakıyor yine. Dosdoğru ve tekinsiz.

"Sfumato," diyor, "resim sanatında mükemmel bir yöntem, ama hayattaki karşılığı çok farklı."

"Nasıl?" diye soruyor Şahika Ener, şaşırmış. "Anlayamadım..."

"Duman misali havaya karışıp yok olmak, sfumato yani. Bir insan söz konusu olunca..."

Bakışları uzaklarda.

"Gerçi toprağa karışıyoruz, havaya değil..." diye mırıldanıyor. "Babamın ölümü böyle bir çağrışım yaptı bende. Sfumatoyu anlattığınız günü, sizi düşündüm hep."

"Haklısınız, ölümlerle baş etmek zor. Sergiyi dolaşayım biraz, Ayşen çok methetti nülerinizi..."

"Size eşlik etmeyeceğim Şahika. Rahatça bakın, eleştirin diye. Yorumlarınızı merakla bekliyorum."

"Tamam, nasıl isterseniz..."

Yağlıboya üç nü. Yan yana, tek bir isim altında: "Uzlaşma". Üç ana rengin gizemli yolculuğu. Çarpıcı. Hem birbirine hiç benzemiyor hem de birbirini tamamlıyor. Kırmızı-mavi-sarı. Mavi ortada. Sadece mavi tonlamala-

rı. Açıktan koyuya, olabilecek her ton. Kırmızı daha baskın, sarı daha canlı olmasına rağmen ilk bakışta algılanan mavi. Kırmızı olanda, nü'yü çevreleyen zemin yukarıya doğru sarıya açılıyor, aşağıdaysa maviye akıyor. Ara renkler belli belirsiz, uçuk. Sağ taraftaki sarı nüde ise maviyle buluşma tam ters yönde, yukarıda. Resmin alt kısmı kırmızıya kavuşmanın peşinde. Her iki çalışmada da renkler birbirlerine doğru hızla yol alırken, ara renkler varla yok arası, dikkatle bakıldığında algılanıyor ancak. Açık morlar, turuncular, yeşiller aracı yalnızca. Ana renkleri buluşturmak üzere kullanılmış, görevlerini tamamladıktan sonra da uçup gitmişler sanki.

Üç kadının arasında en belirgin olanı mavi. Yüzü, gözleri, saçları, vücudunun her kıvrımı sahicilik duygusu veriyor. Canlı, istekli. Kırmızı nü, neredeyse yüzden ibaret, vücut hatları belirsiz. Saçlar ve gözler ön planda. Sarıda ise tam tersi, vücut çok net, kımıldıyor adeta, ama çehre flu, yoğun bir sis tabakasının ardında kaybolmuş gibi.

Etkileyici, hatta sarsıcı. İnceden inceye kurgulanmış, hesaplanmış olmalı. Ya da öyle bir anda, kendiliğinden, bir duygu akışına kapılarak. Mümkün olabilir mi?

Ayşen haklıymış, Okan'ın değişik bir tarzı var, derken. "Uzlaşma" ilginç bir çalışma.

Ne anlatmak istiyor?

Bin bir düşünce geçiyor Şahika Ener'in aklından. Karmakarışık.

Yanında durmuş resmi inceleyen iki gencin konuşmalarına kulak kabartıyor. "Bedenini, kadınlığını ön plana çıkaran sarı nü"den, "cinselliğini bastırıp aklıyla var olmaya çalışan kırmızı nü"den söz ediyorlar. "Mavi kadın, ortadaki, aklıyla duyguları bütünleşmiş, cinsel kimliğiyle uzlaşmış," diyorlar...

Duyduklarından neden tedirgin olduğunu anlayamıyor. İçinden geçirip çözemediklerini dile getirdikleri

için mi? Bastırmaya çalıştığı duyguları su yüzüne çıkarttıklarından mı yoksa?

Sergiyi dolaşıp diğer resimlere bakarken Ayşen'le karşılaşıyor. Cıvıl cıvıl, neşeli: "Kuzenimin nülerini nasıl buldunuz hocam? Müthiş değil mi?"

"Evet," diyor, "çok ilginç. Üçleme olması garip bir etki yaratıyor insanda..."

"Aynı fikirdeyim hocam. Okan büyük bir yetenek, yakında herkes onu konuşacak..."

Az ileride Okan'ı görüp sesleniyor. "Gelsene kuzen, bak Şahika Hoca'm da bayılmış nülerine."

"Bizim amcakızı abartıyor herhalde," diyor Okan gülümseyerek yaklaşırken. "Yorumunuzu sizden dinlesem?"

Şahika Ener kısaca aktarıyor görüşlerini. Renk geçişlerinin, ara renklerin belirsizliğinin üzerinde duruyor en çok. "Kutluyorum sizi," diyor, "çok beğendim."

"Sağ olun, bana moral verdiniz," diyor Okan. "Tekniğin ötesindeki yorumlarınızı da merak ediyorum. Uzlaşmanın kavramsal olarak size ne düşündürdüğünü..."

"Adı üstünde, uzlaşma," diyor devamını nasıl getireceğini bilemediği için tedirgin, "kendisiyle uzlaşmış, barışmış bir kadın..."

Başka ne diyebilir, karmakarışık düşüncelerini suya sabuna dokunmadan nasıl ifade edebilir?

Devam etmesine gerek kalmıyor, Okan'ı kutlamak için gelen iki kadın yetişiyor imdadına.

"Düşündünüz mü bu arada?" diye soruyor Okan, tebrikleri kabul ettikten sonra.

"Anlayamadım, neyi?"

"İtalyanca dersi teklifimi..."

Yine o hınzır bakışlar. Cevabını beklemeden devam ediyor: "Ücret konusunu dert etmeyin sakın, fazla bir talebim yok. Çaylar kahveler sizden olur, belki küçük bir içki yanında. Yeter de artar."

Gözlerindeki gülümseme, dudaklarında şimdi. Alnında. Yüzünün her yerinde. Saçlarında. Suya atılmış bir taşın çevresinde oluşan dairelerin, gitgide büyüyerek yayılması gibi.

Okan Demir tüm dünyayı kucaklayacak bir gülümsemeden ibaret, duruyor karşısında.

"Sağ olun Okan," diyebiliyor ancak. Ağzından çıkan bu sözcüğü, Okan diyebilmiş olmayı yadırgıyor. Yadırgadığı için daha da tedirgin: Neden böyle oluyor? Bana ismimle hitap eden bir gençle aynı şekilde konuşmam normal değil mi?

Öyleyse?

"Vakit ayırmam çok güç," diye ekliyor toparlanıp. "Hatta imkânsız. İlginize teşekkür ederim, fakat mümkün değil."

"İlgime teşekkür etmeyin Şahika, karşılık verin. Ya da sizi İtalyancayla tanıştırmama izin verin hiç olmazsa."

Ne ilgisi, ne karşılığı?

Şahika Ener'in zihni allak bullak: Kendine gel, saçmalama! Paraya ihtiyacı var belki, bu yüzden İtalyanca dersi vermek istiyor. Kahveyle çayla olmayacağını bilmiyor mu? Ayrıca kabiliyetli de olsa, yolun başında sayılır. Resimlerini merak ediyor, senden öğrenebileceği bir şeyler olduğunu düşünüyor belki de.

Yapma Şahika, bir ressam olarak durduğun yeri pekâlâ biliyorsun! Eğitimine İtalya'da devam etmiş, akademili bir ressam ne öğrenmek ister ki senden?

Kararsızlığı uzun sürmüyor yine de. "Tamam," diyor usulca, "pes ettim sonunda. Ama sadece tanışma. İtalyancayla yani. Tek bir ders. Devamını bilemiyorum, söz veremem."

"Tek ders yeter bana," diyor Okan keyifle. "Devamı için kendime güveniyorum."

Şahika'nın bakışlarındaki değişikliği fark edip ekli-

yor: "Kızmayın canım, İtalyancama güveniyorum demek istedim. Özellikle de bu dilin cazibesine..."

Sergiye yeni gelen tanıdıklarını karşılamak üzere uzaklaşıyor.

Şahika Ener galeride kaldığı yarım saat boyunca genç ressamla tekrar yan yana gelmese de bakışlarını her an üzerinde hissediyor. Yanılıyor belki, belki böyle değil, ama hissediyor.

Üçüncü şahısları dışlayan ilişkiler. Farkında olmadan. Onlarca, yüzlerce insan arasında farklılaşan tek bir çehre.

Bir ara Ayşen'i uzaktan incelerken yakalıyor kendini. Genç, pırıl pırıl. Müthiş bir enerjisi var. Gençliğin canlılığı. Sahip olduğu bu büyük hazinenin nasıl hızla tükeneceğini bilmiyor. İleride, sona yaklaşırken o da anlayacak ki...

İçinden geçenlerden, Ayşen'e ve diğer gençlere bakışlarından ürküyor. Hep aynı soru: Bana neler oluyor?

Korku usul usul gelişir. Derinlerde, yüzeye çıkmadan. Işıltılı tenleri fark etmeye başlamak, genç, diri bedenleri, acıların bıraktığı izlerin henüz kendini belli etmediği, hemen silinip gittiği yüzleri. Yarına odaklı. Gelecek umudu taşıyan.

Genç olmanın ne anlama geldiği, gençlik bitince anlaşılıyor ancak. Korkuları bastırmak için türlü gerekçeler üreterek, ölüme yaklaştığın gerçeğini görmemeye çalışırsın. Kendini avutacak bahaneler bulmak ne kadar kolaydır bazen ve hepsi de nasıl nafiledir!

Keşkelerle baş başa, tek başına sona yaklaştıkça.

Galeriden ayrılmadan önce ilk ders için randevulaşıyorlar. "Hocam, çok sevindim," diye cıvıldıyor Ayşen. "İtalyanca öğrenmek istemeniz harika! Hem Okan da sıkıntılı bu aralar, sizinle çalışması iyi olacak."

İlk ders, resim kursunun yakınlarındaki bir kafeteryada. Şahika Ener, genç adamın teklifini duymazdan gelmeyi güç de olsa başarıyor. "Evde daha rahat ederiz Şahika," diyor Okan. "Sessiz, sakin. Benim evim ne yazık ki pek uygun değil, sizde olabilir mi? Yaşadığınız yeri, çalışmalarınızı da merak ediyorum, görmeyi çok isterim..."

Yok artık, bir de evime gelecek! Olacak iş değil – bir aya kalmadan olacak oysa. Şahika evine davet edecek onu, atölyesini, çalışmalarını gösterecek.

Bu kez genç adamı çıkaramıyor aklından. Sergiden eve dönerken, akşam yemeğini hazırlayıp sofrayı kurarken, kızını fizikten özel ders alması için ikna etmeye çalışırken hep Okan. Yeryüzünü kaplayan gülümsemesiyle karşısında.

Sabaha karşı uykuya dalarken, o gülümsemenin bir parçası oluyor, ışığın içinde eriyip gidiyor.

Şahika Ener, sana neler oluyor?

Ne zamandır atölyede, sallanan koltuğunda. Kaç saattir burada oturuyor? Defalarca düşündü, bir adım olsun yol alamadı. Ne Okan'dan uzaklaşabiliyor ne de daha fazlasını göze alabiliyor.

Daha fazlası?

Gençlerle birlikte olmaya alışkın. Eski öğrencilerinden arayanlar oluyor bazen, güzel sanatları seçen birkaç kişi. Kimisiyle yolları da kesişti bazı projelerde. Telefonla arayıp hatır soruyor, çalışmalarıyla ilgili bilgi veriyorlar. Seviniyor, gurur duyuyor. Arkadaş olmayı başarabiliyor onlarla, öğretmen-öğrenci rolleri unutuluyor zamanla, Şahika Ener'in mutlak otorite olduğu ilişkinin boyutu değişiyor. Saygı duydukları bir ressam, sevdikleri bir insan oluyor onların gözünde. Resim derslerindeki ortamsa samimi, ne olursa olsun sözünü dinletmek zorunda değil orada. İlişkiler rahat. Yeni çalışmalarını görmek için

evine geliyorlar, kekli kurabiyeli çay sofraları, ev yapımı likör ikramları.

"Hocam, siz yaptınız demek! Mis gibi vişne kokuyor, müthiş!"

İltifatlar, sorular: "Nasıl vakit buluyorsunuz?"

Gülümsüyor. Mütevazı bir ifade yüzünde. "Ev işlerini severim, çalışırken ara vermiş oluyorum böylece. Dinlendiriyor..."

Sıfıra sıfır elde var sıfır, diye geçirirken içinden. Bunca çaba neye, kime derken.

Bir tek kızlarıyla, onlarla olmuyor, bir türlü olmuyor. Kızları. Canını verecek kadar sevdiği çocukları. Doğruyu göstermek, hata yapmalarını önlemek zorunda. Görevi bu! Neden anlatamıyor, neden anlamıyorlar? Çok mu hırpaladı onları?

En fazla hırpalanan sen olmadın mı Şahika?

Kızları, dinmeyen bir yara. Prenses evlendi, düzenini kurdu, ziyan olmadı çok şükür, ama aralarında bir mesafe hâlâ.

Yaşadıkları sorunların temelinde otorite meselesinin olduğunu biliyor. Başka yolu var mıydı? Babaları bu kadar ilgisizken üstelik. Bir de çekip gidince.

Ya Okan? Ne oldu da bu kadar farklılaştı, özel bir yere geldi diğer gençlerin arasından sıyrılıp? Şahika Ener neden kendi olmaktan çıktı?

Onca insan tanıdı yıllar boyunca, hele geçmişte, ilk sergilerini açtığı zamanlar, otuzlu yaşlarında, güzelliğinin, parlaklığının doruğundayken, üstüne yapışıp kalan bakışlar, iltifatlar, imalar, alenen sataşmalar. Kaçmadı, uzaklaşmadı, evli bir kadın olmanın en büyük avantajını da kullanarak hepsiyle başa çıktı, kimseye taviz vermeden kendini sakınmasını, korumasını bildi – evliliğinin tek yararı bu muydu yoksa?

Kimler yoktu ki aralarında!

Ünlü bir resim eleştirmeni örneğin, herkes peşinde, sergime gelsin, beş dakika uğrasın, iki satır yazsın yeter, diye ağzının içine bakanlar! Direndi, yakınlaşma çabalarını görmezden gelerek, nezaket sınırlarını aşmadan sürdürdü ilişkiyi.

Sonra o akademili doçent, bıkıp usanmadan derslerine davet eden: "Misafirim olun bir gün, eminim ki birbirimize anlatacağımız çok şey vardır. Çıkışta otururuz, bir şeyler içeriz. Evim de müsait, memnun olurum gelirseniz..."

Gitti bir gün, dersine katılıp sorular sordu, yorumlar yaptı. Nasıl da sevinmişti adamcağız, çocuklar gibi. Çıkışta teşekkür edip hoşça kalın dediğinde yüzündeki şaşkın ifade. Öfkeli bakışları.

Her kuşun eti yenmez beyler, anlayamadınız galiba!

Genci yaşlısı, çirkini yakışıklısı, ahmağı zekisi. Bir an olsun aklını çelemedi hiçbiri, gülüp geçti.

Ya şimdi?

Okan'a duyduğu zaafin nedeni, güzel gözleri, ince yüz hatları, uzun parmakları, biçimli vücudu mu, yüreğine işleyen bakışları, içinde kaybolduğu gülümsemesi, kendinden emin, güvenli duruşu mu? Gelişmiş estetik anlayışı, hangisi?

Ya da "Uzlaşma" adım verdiği çalışma mı yalnızca? Uzlaşmayla yarattığı sarsıntı mı?

Fırtına. Sakin denizde birdenbire. Beklenmedik. Kasırga.

Saat bire geliyor. Kalkması, hazırlanması gerek. Eskiden olduğu kadar çabuk çıkamıyor evden. Okan'ı tanıdıktan sonra daha da ağırlaştı. Ne giyeceğine karar veremiyor, hiçbir şeyi yakıştıramıyor kendine. Çok özenli giyinip hiç özenmemiş gibi görünmek istiyor. Çalıştığı okuldaki bir öğretmen arkadaşını hatırlıyor sık sık. Ken-

disinden hayli genç bir adama âşık olduğunda ne hallere girdiğini. Giysileriyle, saçlarıyla liseli bir genç kız görüntüsünde. Gülünç, acıklı. Alay konusu herkese. Saçlarını savuruşu, okulda bir duvarın üzerine oturup bacaklarını sallayışı. Tek eksiği pembe tokasıyla soket çorapları!

"Anlamaya çalışmamız lazım belki de," demişti ortak bir arkadaşları. "İnsani duygular bunlar..."

Şiddetle karşı çıkmıştı: "İnsani falan değil bence, gülünç! Bu yaşta bir kadın, çocukları var, sorumlulukları, toplumda bir yeri. Herkesin maskarası oluyor..."

Hatırlamak iyi, kendine geliyor hatırladıkça. O asla bu durumlara düşmeyecek, asla!

Yıllar yılı uzundu saçları. Omuzlarından aşağı, gür, dalgalı. Kırklı yaşlarında topuz yapmaya başladı, doğal, dikkat çekmeyen bir topuz. Okan'ı tanıdıktan sonra ani bir kararla kestirdi. Kısa saç genç gösterir!

Kızlar şaşırmıştı gördüklerinde: Anne, sen saçlarından vazgeçmezdin, ne oldu?

Bahanesi hazır: Bakımı kolay, uğraşamıyorum artık.

İnsan ne kolay yalan söyleyebiliyor!

Küçük kızı üzülmüştü en çok. Bana hâlâ hayran, biliyorum. Canım kızım, sarı papatyam! Bakma hırçınlıklarıma, her şey sizin iyiliğiniz için. İleride, sen de anne olduğunda anlayacaksın beni, hak vereceksin...

İtalyanca derslerine başladıktan sonra kestirmişti saçlarını. Rengini bir ton açıp yıllardır gittiği, alışkanlıklarını çok iyi bilen kuaförünü şaşırtarak: "Emin misiniz? Kendi renginizden vazgeçmezdiniz siz?"

Şuh olma çabasında, yapmacık bir kahkaha. "Zamanı geldi Ersin Bey, biraz değişiklik yapayım artık..."

Okan'la buluşmaya giderken heyecanlı – İtalyanca konusunda pek bir gelişme olmasa da öğrendiği birkaç

kelimeyle, basit cümlelerle avunuyor. Ne diyecek, fark edecek mi saçlarını, nasıl bulacak?

"Yakışmış," diyor görür görmez. "Muzip bir kız çocuğuna benzemişsin. Çok sevimli."

Üçüncü buluşmada sen diye hitap etmeye başlamıştı: "Rahatsız olmazsın, değil mi? Kendimi sana bu kadar yakın hissederken..."

Susmuştu.

Cevap verememesinin nedeni rahatsızlık değildi yalnızca. Demek o da böyle hissediyor, demek yanılmıyorum! Sevincin de ötesinde bir duygu.

Kaygıların sevinci bastırması uzun sürmüyor. Benimle ne işi olabilir? Onun başka bir çevresi var. Genç kızlar, kadınlar. Onun benimle işi olsa bile, benim onunla ne işim olabilir ki zaten?

Saçlarıyla ilgili iltifatı umursamamış gibi davranıyor: "Biraz değişiklik iyi olur diye düşündüm."

"Ne oldu Şahika? Seni üzecek bir şey mi söyledim yoksa? Sesin neden kırık böyle?"

Her şeyin farkında, her şeyin!

Dersin sonunda ayrılırlarken, yanaklarından öptükten sonra, "Çok yakışmış, tamam da," diye fısıldıyor Okan kulağına, "saçlarını açıkken bir kez olsun göremediğime üzülüyorum."

Her dokunuşunda yaprak misali titrediği anlaşılacak korkusu...

Eve döndüğünde hâlâ titriyor ya da öyle sanıyor.

Yüzündeki kremin fazlasını pamukla siliyor, makyaj malzemelerinin durduğu çantaya uzanıyor. Gençliğinde hemen hiç makyaj yapmazdı. Çok özel günlerde ancak.

"Gözleri kendiliğinden sürmeli güzel kızım benim, bal gözlü ceylanım..."

Yine annesi. Onu hatırladıkça kötü hissediyor kendini. Anne, kapanmayacak yaraların en büyüğü. Dargın giden anne. Gözleri açık. Hakkını helal etmeyen. Yüreği sıkışıyor.

Ah Fikret ah! Sana ilenme hakkımı bile aldın elimden. Ölülere beddua edilmez ki...

Kocasının ölümünden sonraki günleri hatırlıyor. Kâbus gibi. Rüyalarına girdi kaç kez. Ölüm nasıl da hazırlıksız yakalıyor insanı bazen. Hiçbir işaret vermeden. Mezar yeri arayışı, cenaze organizasyonu. Sakinleştirici ilaçlarla güçlükle ayakta durarak.

Geride kalacaklara, çocuklarına eziyet olmasın diye, kendine de bir yer almıştı sonradan. Kocasının yanında değil, uzağında, çok uzağında! Büyük kızına söylemişti yalnızca – küçüğü duymasın, öleceğini sanıp dertlenir durup dururken.

"Haberin olsun, tapusu çalışma odamdaki dolabın içinde, resmî evrakların durduğu çekmecede..."

"Aman anne, saçmalama," demişti prenses. "Düşündüğün şeye bak. Çok tuhafsın!"

Öyle değil küçükhanım, hiç öyle değil. Gerçekçiyim yalnızca...

Cenazeden birkaç gün sonra Taksim'deki daireye ilk girişi. Küçük sevgiliden izler arayarak. Öfkeyle keder birbirine karışırken. Hayata lanetler yağdırarak topladığı eşyalar. Ellerinin değdiği. Yatak. Yattığı. Yattıkları, seviştikleri. Mutfak. Kadehler. Her şey. Dokunduğu, dokundukları.

Delice ağlayıp rahatlamak isterken tek bir gözyaşı dökemediği.

Şirketin işleri sonra. Anlamadığı, bilmediği konularla boğuşarak. Güveneceği kimse olmadan. Tek başına.

Akşamları eve dönüşler, hiçbir şey olmamış gibi.

Gün boyu oradan oraya savrulmamış, her şey yolundaymış gibi.

Evde bekleyen kız çocuğu, her şeyden etkilenmeye hazır. Sarı papatya...

Unut o günleri Şahika, unut artık!

Ten rengi pudra önce. Tek tük yaşlılık lekeleri kolayca kapanıyor şimdilik – şimdilik! Göz kenarlarına kalem. Kahverengi. Gözlerinin rengini ortaya çıkaracak. Biraz far gözkapaklarına. Fazlalıkları bir parça pamukla alıyor yine. Bol rimel. Siyah. Yanaklarına hafif bir allık.

Ruj? Kırmızı elbette, ojesiyle aynı renkte. Ya da vişneçürüğü bazen. Ruj sürmeden çıkmaz dışarıya, hiçbir yere.

Yakından, uzaktan bakıyor aynaya. Abartılı mı? Değil. Özendiği belli oluyor mu? Eh, biraz anlaşılsın zaten...

Ağır ağır giyiniyor. İpekli, krem rengi şömizye bir bluz, kahverengi tayyör. Çok resmî. Ceketi çıkarıyor. Pardösü giyse doğrudan? Deniyor. Evet, daha iyi. Boynuna inci kolye. Olmadı, fazla kaçtı. İnce bir altın zincir. Ucunda dört yapraklı yonca – uğur getirsin. Uygun bir fular boynuna. Filizî yeşil yapraklar, krem zemin üzerine.

Yeniden aynanın karşısında. Sonuçtan hoşnut, gülümsüyor.

Sıra parfümde. Parfümü sakınmayacak.

Sayıları tekrarlıyor çantasını hazırlarken: *uno, due, tre, quattro, cinque, sei, sette, otto, nove, dieci...*

Quanti anni hai? Kaç yaşında olduğumu mu soruyorsun? *Ho cento anni.* Yüz yaşındayım. Hatta bin. *Ho mille anni.* Bin yaşında. Oldu mu, beğendin mi?

Ya siz kaç yaşındasınız sayın bayım? *E Lei signore quanti anni ha?*

Cevaplarını bildiğimiz soruları asla sormayacağız bir-

birimize. Otuz iki ve kırk dokuz rakamlarını telaffuz etmeyeceğiz, on yedi yıllık farkın yarattığı büyük çaresizlikten söz etmeyeceğiz.

Kapıda anahtar sesi. Kızı sesleniyor: "Ben geldim, neredesin?"

Her zamankinden bir saat erken döndü eve. Bir aksilik olmasın?

Banyoya, yanına geliyor: "Fizikçi hastaymış anne. Boştu son ders."

"Hay Allah, fiziğin iyi gitmiyordu, kötü olmuş."

"Aman anne! İlk defa kırık not aldım diye nasıl da abartıyorsun. Hallederim sonraki yazılıda, dert değil!"

"Bu ne güzellik yine!" diyor dikkatle baktıktan sonra. "Çok şıksın. Nereye gidiyorsun?"

"Derse," diyor kısa bir duraksamanın ardından. "Dersim var."

"Bugünkü öğrencilerin şanslı valla," diyor kızı. "Gerçi son günlerde hep böylesin."

"Yok canım," diye mırıldanıyor. "Giyimime eskiden beri dikkat ederim, size de söylerim hep, bir kadının bakımlı olması..."

"Biliyorum, çok önemlidir. Ama yine de her zamankinden farklısın bir süredir," diye sözünü kesiyor kızı gülerek. "Ablam olsa, yaşlandıkça gençleşiyorsun Şahika Hanım, derdi şimdi." İç çekiyor: "Of, çok özlüyorum ortancamızı çok!"

"Ben de özlüyorum kızım," diyor, konu değiştiği için rahat bir nefes alıp. "Çok özlüyorum hayırsızı..."

Çıkmaya hazırlanıyor. Hayır, yalan söylemiş saymıyor kendini, resim dersi vermeye de gitse, İtalyanca dersi almaya da, hepsi ders değil mi nihayetinde?

Sarı papatyası arkasında, peşini bırakmaya niyeti yok. "Güzel bir parfüm kokusu bırakmışsın geçtiğin yer-

lerde," diyor. "İtalyanca nasıl gidiyor bu arada? Yakışıklı öğretmenin ne yapıyor?"

İrkiliyor. Ne demeli?

Cevabını beklemeden, "Çok tatlı bir adamdı," diye devam ediyor kızı. "Gördüğünde selam söyle, ne güzel muhabbet etmiştik o gün. Şu fotoğrafları da hatırlatsana bir ara, neden getirmiyor hâlâ?"

"Tamam, söylerim," diye mırıldanıyor. "Haydi kapat kapıyı, içerisi soğumasın..."

Atlatabildi mi? Emin değil. Cin gibi hınzır, şüpheleniyor mu acaba?

Yoksa, yoksa o da...

Çıldıracak hale geliyor. Olacak şey değil! Ne biri ne öteki, hiçbiri! Aklını başına topla Şahika, bugün bitecek bu iş! İtalyanca dersleri. Bitmeli.

Okan daha önce gelmiş, oturuyor – çoğunlukla erken geliyor, boşalmış bir çay bardağı önünde. "Yine çok hoşsun Şahika. Ama bir dakika, canın mı sıkkın bugün? Neyin var, neden tedirginsin?"

Her şeyi fark etmek zorunda sanki! Nasıl anladı?

"Uykusuzum biraz," diye geçiştiriyor. "Gece boyunca çalıştım."

"Anlatsana biraz," diyor coşkuyla, "geçen gün söz ettiğin resim mi? Bir kadınla bir erkek. *Un uomo con una donna*."

Bir kâğıda yazıyor hemen. Okuyor tane tane: "*Un uomo con una donna*. Sıra sende şimdi!"

Cevap alamayınca üsteliyor: "Haydi ama! Bu seferlik kulaklarımı tıkayayım istersen. Haydi!"

Şahika Ener gülüyor. Kendini sakınmayı unutarak. Tılsımlı bir şeyler var bu adamda.

Ağır ağır okuyor kâğıda bakarak: "*Un uomo con una donna*."

"Tamam, harika. Bir daha."

Bir daha. Bir daha. Bir daha.

"Mükemmel," diyor Okan. "Söyledikçe açılıyorsun."

Kâğıdı önüne çekip iki kelime ekliyor: *quindi noi*.

"Bu ne?" diye soruyor Şahika. "Ne demek?"

"Ev ödevin." Bakışlarında gitgide güçlenen ışık. "Anlamını kendin bulacaksın. Resmini merak ediyorum, bitti mi, nasıl oldu?"

Günlerdir elini sürmediği resmi anlatıyor Şahika. Kaygılarından söz etmeden. Geçmişsiz ve geleceksiz bir kadınla bir erkeği nasıl ifade edeceğini bilemediğine, resimle ve hayatla ilgili temel sorunlarına değinmeden. Teknik ayrıntılara dair birkaç açıklama yalnızca. Renk seçimlerindeki kararsızlığı, arka fonda ne yapmayı tasarladığı. Okan sorular soruyor sürekli, sıkıştırıyor.

"Görmeyi çok isterim Şahika, ne zaman olabilir?"

"Neden?" diye soruyor. "Onlarca resimden biri işte. Herhangi bir resim."

"Olur mu hiç? Tanışmamızdan sonra yaptığın ilk resim değil mi? *Un uomocon una donna*. Merak etmemek mümkün mü?"

Küçük kızı, sarı papatyası gibi yüzü kızaracak neredeyse. Kızardı mı yoksa?

Gülümsüyor. Budalaca gülümseyebiliyor ancak.

"Harika bir haberim var," diye devam ediyor Okan. "Küçük bir yer bakıyordum ya, atölye için. Tuttum sonunda!"

"Çok sevindim, hayırlı olsun..."

"Sana hemen göstermem gerekiyor, haydi kalkalım," derken garsona işaret ediyor.

"Ama..."

"İtiraz istemiyorum, gidiyoruz şimdi."

Çay parasını ödüyor hızla. "Fazla uzakta değil, bir dolmuş. Herkesten önce senin görmeni istedim. Hem

yeni evimdeki ilk misafirimin fotoğraflarını da çekeceğim bugün, ona göre..."

Okan'ın fotoğraf çekme teklifini geri çevirmeyi başarabilmişti daha önce. Kaç kez. Bu defa ses çıkarmıyor, çıkaramıyor. Hiçbir şeye.

Dolmuşta yan yana oturuyorlar. Birbirlerine dokunmadan. Konuşmadan. Bakışmadan. Yine de Okan'ın varlığını hissediyor Şahika Ener. Sarsılarak, şiddetle. Büyük bir haz veren varlığını. İçini ürperten küçük elektrik akımlarıyla, kasılmalarla. Önünden geçtikleri binalar, akıp giden insanlar, ağaçlar, boşluklar zihninden geçen düşüncelerin hızına yetişemiyor.

İniyorlar. Caddeden sonra genişçe bir sokak. Bir başka ara sokak. Eski bir apartman. Dar giriş. Dik merdivenler. Üçüncü kat.

Yol boyu pek konuşmayan Okan, içeri girdiği anda değişiyor. "Gel bak Şahika, küçücük bir yer de olsa bana ait. Evde çalışabilmem mümkün değildi. Son sergi için bir arkadaşımın atölyesini kullanmak zorunda kaldım. Düşünsene, gönlümce yaşayabileceğim artık!"

"Güle güle otur, çok güzel. İyi günlerde..."

"Bu işi nasıl hallettiğimi biliyor musun? Uzlaşma sayesinde..."

"Uzlaşma mı? Nasıl?"

"Satıldı Şahika, satıldı! Serginin kapanmasına birkaç gün kala hem de."

Coşkuyla anlatıyor evi gezdirirken: "Daha önce de sattığım birkaç resim olmuştu, ama bu sefer çok farklı. Hem sevindim hem de içim sızladı verirken. Bugüne kadar yaptığım resimler içinde en sevdiğimdi galiba, ayrılmak zor oldu biraz. Çok sevdiğin, âşık olduğun biriyle vedalaşmak gibi. Üstelik bir daha göremeyeceğini bilerek. Sende de olur mu aynı duygu, resimlerini yabancı ellere teslim ederken?"

"Olmaz mı..." diye mırıldanıyor. "Her ayrılışla bir şeyler kaybolup gidiyor..."

Buruk bir gülümseme yüzünde: Dürüst ol Şahika Ener, şimdiye kadar kaç resim satabildin? Eşe dosta armağan etmekle yetindin çok defa...

Makinesine uzanıyor Okan: "Hava kararmadan başlayalım mı?"

Deklanşöre art arda basarken, konuşmaya devam ediyor. Nefes nefese, coşkulu, enerjik. Daldan dala atlayarak anlatıyor: Henüz fazla bir şey yapamadığını –yüzünde müthiş bir ışık var– resim malzemeleriyle birkaç eşyasını getirebildiğini –saçların uzunken nasıl kaçırdım seni– zamanla istediği şekilde döşeyeceğini –karanlık oda olmaya çok uygun bir yer var arkada– ilk fırsatta burada yaşamaya başlayacağını –sen karakalemi bırakmışsın ama benim siyah beyazdan vazgeçmeye niyetim yok– dersleri de burada yapabileceklerini – şimdilik fotoğraflarını çekiyorum, seni tümüyle görebildiğimde resimlerini de yapacağım ve onlar rengârenk olacak, inan!

"Tamam," diye mırıldanıyor Şahika, "bırakalım artık..."

Atamadığı çığlıklar: Beni bu kadar zorlamaya ne hakkın var? Neden izin veriyorum sana, neden?

"Son iki kare çok iyi oldu Şahika, göreceksin. Hafifçe gülümsedin ya, renklendi sanki. Şarabımızı açalım mı? Kutlayacağız birlikte, biraz çerez, meyve..."

İnce kristal kadehlerin anneannesinden yadigâr olduğunu söylüyor. Annesinin büfesinden çıkma. "Kıyıp kimselere veremezdi kolay kolay, düşün, kim bilir nasıl sevindi benim adıma. Evde çalışamadığım için o da üzülüyordu..."

Alışkın elleriyle şarabı açıyor, kadehlere dolduruyor. Küçük bir tabağa biraz kuruyemiş. Elma soyuyor anlatmaya devam ederken. Evdeki sıkışık ortamı, İtalya'da

yalnız yaşamaya alıştıktan sonra ailesinin yanında nasıl zorlandığını, lise öğrencisi ikiz kardeşlerinin gürültü patırtısını, hepsini çok sevse de çalışırken sessizliğe ihtiyaç duyduğunu.

Şahika hâlâ suskun.

"Neyin var Şahika? Beğenmedin mi yoksa? Senin için de bir yer hazırlamak istiyorum burada. Düşünsene, yan yana çalışıyoruz, üretiyoruz, tartışıyoruz. Güzel olmaz mı?"

Elma dilimlerine eşlik eden portakallar.

"Fazla oldu," diyor yavaşça, "kim yiyecek bunları?"

"Senin aklın başka yerlerde bugün," diyor Okan bıçağı tezgâha bırakırken, "dinlemiyorsun beni."

Yaklaşıp ellerini tutuyor: "Anlat bana Şahika, neyin var?"

Neyim yok ki? Ya da neyim olabilir ki? Sen karşıma geçmiş nefes almadan konuşurken, gözlerimi kamaştıran ışığınla ve geleceğe dair planlarınla beni benden alırken, neyim olabilir?

Ellerini çekiyor. Uzaklaşması gerek. Eğreti bir gülümseme yüzünde. "Dedim ya, dün gecenin uykusuzluğu."

Burada ne işim var? Kızım evde, on dört yaşında. Karşısına çıkan her yakışıklıya âşık olmak için bekliyor. Ya sen? Sen kaç yaşındasın? Peki ya ben? On dört, otuz iki, kırk dokuz. Lanet olsun!

Elleri titriyor mu? Titrediği fark ediliyor mu?

Kadehini güçlükle kaldırıyor: "Sana, atölyene, yapacağın resimlere."

"Sağ ol Şahika. Bize demeyi tercih ediyorum. Bize, paylaşacağımız güzelliklere, yapacağımız resimlere, dostluğumuza!"

Hızla birkaç yudum alıyor şarabından. Ne yapıyorsun Şahika, içkiye alışkın değilsin!

Fikret'in bira düşkünlüğü müydü onu alkolden uzak tutan? Tepki mi?

Güçlüyüm ben, kendimi uyuşturmaya ihtiyacım yok!

Terk edildikten sonra, o buhranlı gecelerde, yok canım, birkaç gecedir olsa olsa, atölyeye kapanıp geç saatlerde, kimse görmesin sakın, gizli gizli, şişeleri saklayarak, sızıp kaldığı, kustuğu hatta, ertesi gün perişan, baş ağrısından kıvranarak.

Ya şimdi de sarhoş olursam, pişman olacağım bir şey yaparsam?

Okan'ın uzattığı tabaktan bir dilim elma alıyor. Onun kadehi çoktan boşalmış, soruyor doldururken: "İlave etmemi ister misin? Yedeğimiz var!"

"Hayır," diyor kararlı bir ses tonuyla, "bu kadarı yeterli."

Buluştuklarından beri ilk kez bu kadar kesin. Keskin.

Düştüğüm duruma bak! Ellisine merdiven dayamış bir kadın, yeniyetme kızlar gibi sarhoş olup yatağa atılmaktan mı korkuyor?

Evine dön Şahika, evine dön, hemen!

Dönemiyor...

Okan'ın vazgeçmeye niyeti yok. "Bir şey var sende bugün. Anlayamadığım bir şey. Dersi kaynattım diye mi kızdın? Telafi ederiz, söz! Hem öğrendiğin önemli bir şey var. En önemlisi, hayatın tek anlamı: *Un uomocon una donna*!"

Yüzünde alaycı bir gülümseme. Ne ışık ne gölge. Açıkça dalga geçiyor benimle. Allahım, ne hallere düşürüyorum kendimi.

"Haydi, anlat bana Şahika," diyor Okan. Yumuşacık. Işığı geri gelmiş, ne çabuk gelmiş. "Yaşadıklarını biliyo-

rum az çok. Sorunlarını. Kocanı kötü bir kazada kaybettiğini duydum. Kabullenmek hiç kolay değil. Daha yakın olmak istiyorum sana, dost olalım istiyorum."

Sen otuz iki yaşındasın, diye haykırmak istiyor. Otuz iki! Ne işin var benimle? Neden yapıyorsun bunu, neden?

Konuşamıyor. Bildiği tüm itiraz sözleri uzaklarda, kayıp. Ulaşamıyor.

Okan, neden seni bırakıp gidemiyorum? Sana âşık mı oluyorum, çoktan oldum mu yoksa?

Aşk mı? Âşık olmak gerekmez ki! Sıradanlığın dışına çıkma isteği. Kendinden çıkma. Değişiklik belki. Biraz değişiklik! Bilinmeyeni yaşama arzusu. Çok korkulan ve çok istenilen. Aynı anda.

Okan'ın gülüşü. Karşısında, arkasında, yanı başında. Yüksek tavanlarda, zemindeki eski mozaiklerin solgun desenlerinde, eşyalarda, her yerde gezinen gülüşü.

Nereye gidiyorum, nereye varacak bu yolun sonu?

"Lütfen Şahika, lütfen rahatla biraz..."

Omzunu kavrayan elleri. Yüzünü okşayan. Saçlarının arasında. Boynunda. Sırtında. Nasıl da ürpertiler içinde. Elleri. İnce, uzun parmakları. Yüzü. Dudakları sonra. Çok yakınında. Şarap kokan, baharatlı nefesi. *Un uomocon una donna*. Ilık dokunuşlar. Gitgide uzaklaşan gülüşünün yerinde elleri ve dudakları şimdi. Hava kararmıştı, akşam indi. Her yer alacakaranlık. Tıpkı dün gece, bağ evindeki gibi...

Bağ evinde. Yeni uyanmış. Hava aydınlanmamış henüz, alacakaranlık. Sedirin yanında birinin durduğunu fark ediyor gözleri karanlığa alışınca. Çırılçıplak, ayakta, gözlerinin yerinde iki kor parçası. "Haydi sevişelim," diye fısıldıyor, "çok bekledik, yeter artık."

Bin bir düşünce geçiyor aklından: Neden buradayım?

Olmayan bir yere nasıl geldim? Bağ evi yok ki, yıllar oldu yıkılalı.

Bu bir yanılsama olmalı. Işık oyunu, gölge oyunu. Hayatın oyunu!

Annem, anneme bakmalıyım, hasta, yandaki odada. Kalkmak ister belki, yatmak ister belki. Yatalak.

Bu diri beden, bu alevli bakışlar. Burada ne işin var Okan?

Rahat bıraksın beni. Hayır, bırakmasın. İtirazlarıma aldırmasın. Israr etsin, vazgeçmesin!

Neler düşünüyorum, nasıl düşünebiliyorum?

Bu duygu seli, bu taşkınlık ve dinginlik aynı anda, ılık bir suda yüzercesine, sığ sulardan uzaklaşmak, açılmak bir serüvene, derinlere dalmak, sonra çıkmak yeniden, nefes nefese ve nasıl coşkuyla.

Sabahtan beri düşünmemeye çalıştığı rüya. Kâbus. Görüp de görmemiş gibi yapmalar. İsteyip de istememeler. Arada. Her şeyin tam ortasında. Annesi-kızları. Gençlik-yaşlılık.

Tehlike!

Tehlikeli suların tam sınırında şimdi.

"Annem," diyebiliyor yalnızca, "hasta, çok yakınımızda."

Sesi çıkıyor mu, duyuluyor mu, bilmiyor. Hiçbir şey bilmiyor.

Yine aynı gülüş, alacakaranlıkta küçük bir devinim. Henüz ona dokunmadığı halde, bedeninin birleşmeye hazır olduğunu algılıyor.

Ya ben, ben hazır mıyım? Hayatım boyunca kaç defa hazır oldum?

"Gel bak," diye fısıldıyor karaltı, kalkması için elini uzatırken. "Annen çok iyi, gel bak, gözlerinle gör!"

Ayakları külçeleşmiş, adım atacak takati kalmamış. Tenin temasıyla tüm özsuyu çekiliyor, hummalı bir heyecan içinde, sendeleyerek kapının önüne sürükleniyor güçlükle.

Bir fayton görüyor sonra, yüzyıllar önce kasabadan bağ evine gidip gelirken bindikleri faytonlardan. Çocukluğunun en büyük sevinçlerinden. Sisler içinde hızla yol alarak yaklaşıyor. İki atın, gündoğumu sessizliğini yırtan kişnemeleri.

Faytonda bir kadın, üzerine abanmış bir adam. Sis dağılıyor, önce giyinik olduklarını fark ediyor ikisinin de, adamın yüzü hâlâ seçilmiyor, ama kadın, kadın annesi. Annesi kadın. Nasıl olur, o kımıldamaktan âciz, yaşlı ve hasta. Yatalak.

Yüzü olmayan adamın ritmik hareketleri, at kişnemelerine karışan gıcırtıları faytonun.

Bu bir sevişme değil, çiftleşme... çiftleşme... çiftleşme...

Birden onu tekrar hissediyor yanı başında. Karaltıyı. Öylece durmuş, dimdik. Bekleyen.

Elini uzatıyor, tanımadığı bir duygu seline bırakıveriyor kendini.

Bu bir çiftleşme değil, hayır, sevişme... sevişme... sevişme...

Silkiniyor. Kurtulması gerek. Ellerden, dudaklardan. Kadife yumuşaklığındaki seslerden, ışık saçan gözlerden. Okşayan bakışlardan, gülüşlerden. Tehlikeli sulardan. Her şeyden.

Yaşadıklarım gerçek değil, bir yanılsama.

Sen güçlü bir kadınsın Şahika! Gerçek ya da yanılsama, ne önemi var? Her şeyi yadsıyacak kadar güçlüsün. Ölene dek ayakta, yenilmeden.

O gecenin geç saatlerinde Okan'ın verdiği kâğıdı çıkarıyor çantasından. Ev ödevini. *Un uomocon una donna.*

Bir kadınla bir erkek. Yanına eklediği iki kelime: *quindi noi.*

Sözlüğe bakıyor, buluyor.

Annesinin ölümünden beri tek bir gözyaşı dökemeyen Şahika Ener, nihayet ağlıyor – son ağlayışı olduğunu bilmeden.

Bir kadınla bir erkek, yani biz. *Quindi noi.*

Sabaha karşı yarım kalan resminin karşısına geçiyor, beyaz yağlıboyayla kapatıyor üstünü. Bir kat. Bir kat daha. Bir daha. Beyaz boya tükenene kadar – ışıklı gülüşler çok uzaklarda artık. Bir duyu yanılmasıydı, geçip gitti, her şey gibi.

Hikâyesiz olunamıyor, *geçmişsiz ve geleceksiz yaşanamıyor*. Zamanın dışına çıkılamıyor!

Ardından eski hayatına dönüyor. Okan'ı tanımadan önceki. Güçlü, mağrur.

Onu bir daha görmüyor, bir daha kimseyle sevişmiyor. Ne kâbuslarında ne de düşlerinde.

Ortanca her sokağa çıktığında bir şeyler getirirdi eve. Mevsimlerden kışsa kar kokusu, yaz aylarında güneş ışığı. Yağmurların ardından gökkuşağından bir parça. İçeri girer girmez sorardı: "Nasıl, yakışmış mı?"

Dans ederek dönerken parmak uçlarında, zarif bir reveransla havaya fırlattığı bir avuç dolusu renk, bir ışık demeti, bir tutam kar: "Tut bakalım ufaklık, benden sana hediye!"

(Günlükten)

Onu son görüşüm, hastanenin morgunda. Beyaz, fermuarlı bir kılıfın içinde. Solgun, buz kesmiş her yeri.

Günlerce başında beklemiştim de son ânında yanında olamamıştım. Yola çıkmadan arayarak haber verdikleri halde, odasına girip boş yatakla karşılaştığımda kavrayabildim gerçeği. Haftalardır biliyordum oysa. Hazır olduğumu sanıyordum.

Kocam yanımda. Konuşmuyoruz, omzumu kavrayan elinin temasıyla sessizce paylaşıyoruz acıyı.

"Ağrılarını hafifletmek için morfinin dozunu artırmak zorundayız, bütün dengeler altüst, karaciğer iflas etmiş, solunum yetersiz, üre yüksek. Çok üzgünüz, ama hazırlıklı olmanız gerekiyor. Elimizden geleni yaptık, gerisi..."

Onca söz, tıbbi açıklama, ilim bilim. Hepsi boşuna. Ölüm, geldiği anda gerçek oluyor. Ne öncesi ne sonrası. Sonrası sonsuz bir boşluk, öncesiyse az çok umut. Her şeye rağmen umut. Zaman dursun, biraz daha birlikte olalım: Biraz daha, birkaç gün, birkaç saat daha! Solunum cihazlarına, makinelere bağlı da olsa.

"Ölümü geciktirmek sonsuzluğu kısaltmaz / diyor birisi, evet ama / hayatı uzatır sanki."[1]

1. Turgut Uyar'dan.

Uzatılmaya çalışılan hepimizin hayatı – kendi hayatımız en çok. Dönüşü olmayan an gelmesin, geciksin...

Böyle olacağını bilmezdim o zamana dek. Ne uzamasını isteyeceğimi bencilce ne de birisini, biriciğim de olsa, öldükten sonra görmek için ısrar edeceğimi.

"Ablamı görmek istiyorum. Dışarıda bekler misin?"

"Beklerim," diyor usulca. Engel olmaya çalışmıyor, birlikte gelmek için ısrar etmiyor. Kocam, canım. Omzumdaki elini hissediyorum tekrar. Güç verme çabasıyla, güçlü bir dokunuş.

İçeri girdim, morg görevlisi çekmecelerden birine uzanıp çekti. Açılan fermuarın kulakları tırmalayan sesi, sessizliği parçalarcasına yükseldi, dört bir yanda yankılanarak büyüdü, sonra her yer ölüm sessizliğine gömüldü.

Ortancanın yüzü, içinde olduğu kılıftan daha beyazdı ve pervasız değildi artık. Hep şeffaf olduğu hissini veren teni, alabildiğine solgundu, içi görünüyordu adeta. Gözleri kapalı, ince dudakları gergin ve renksiz.

Ölüleri önce renkler terk ediyor, ölenlerle birlikte hayatımızın renkleri eksiliyor.

Eğilip yanaklarını okşadım. "Rahat uyu," diye fısıldadım. "Günün birinde buluşuruz belki. Hayat bu, belli mi olur?"

Yüzünden belli belirsiz bir gülümsemenin geçtiğini hissettim, kelebek dokunuşu gibi, hafif ve yumuşak. Öyle olduğuna inandım. "İşte şimdi saçmaladın minik kuş, hayat değil bu, ölüm!" dedi kendine has, neşeli çocuk sesiyle. "Haydi ufaklık, üzme kendini. Sen önce kendine, sonra da Şahika Hanım'a mukayyet olmaya bak," diye mırıldandığını duydum sonra, böyle duyduğumu sandım.

"Tamam mı?" diye sordu görevli. İfadesiz bakışlarında, acıları izlemenin kanıksamışlığı. Başkalarının kederlerini, uzaktan. Saygılı yine de.

"Tamam, teşekkürler," dedim.

Fermuar dişlerinin çıırtısı tekrar duyuldu, bir hayattan geriye kalan tüm sesleri bastırdı. Bir an. Gülüşleri, gülüşmeleri. Türküleri, şarkıları. Devrimci marşları. İşkenceden geçirilenlerin çığlıklarını. Kaybolanların, öldürülenlerin arkasından yakılan ağıtları. Annelerin yakarışlarını. Cenazelerde, yürüyüşlerde atılan sloganları. Yabancı ülkelerde, sürgünlerde savrulan hayatların isyanlarını.

Bakıcılık yapılan çocukların gülüşlerini, hamburgerciye gelen müşterilerin gürültülerini. Hepsini.

Kısa sürdü, hayat kendi sesini buldu yeniden.

Morgdan çıktığımda sakindim. Kocamla birlikte işlemleri halletmek üzere idareye uğradığımız sırada büyük ablamla eniştem geldiler – onları gördüğüm anda, artık tek ablam olduğunu düşündüm. Birbirimize sarıldık, ablamın gözyaşları sel olup taşarken hâlâ çok sakindim.

Eniştem, prensesin ortancayı görmek için morga girmesine karşı çıktı: "Yapılacak bir şey yok ki sevgilim, gereksiz yere etkilenip perişan olacaksın. Görmemen daha doğru."

Bana döndü. "Öyle değil mi?" diye sordu destek bekleyerek.

Ses çıkarmadım, morgdan geldiğimi de söylemedim nedense. Ortancayı az önce görmüş olmama rağmen bu denli tepkisiz kalmamı yadırgamalarından ürktüm belki. Enişteme karşı çıkmayarak desteklemiş oldum onu.

Çeşitli kâğıtlara imzalar attık, eniştem bizi devre dışı bırakıp tüm ödemeleri üstlendi. Ölüm belgesini alıp hastaneden ayrıldık.

Şoför girişte bekliyordu. Arabanın kapısını açmadan önce nazik bir tavırla elimizi sıkıp başsağlığı diledi. Eniştem öne geçti, biz arkaya doluştuk.

"Anneme nasıl söyleyeceğiz?" diye sordu prenses. Güzel gözleri kıpkırmızı olmuştu, güçlükle konuşabiliyordu.

"Bir yolunu bulacağız, günlerdir bekliyor zaten," dedim.

"Sizi yalnız bırakmayalım, birlikte gidelim," dedi eniştem.

"Tabii," dedi kocam, "ne kadar beklense de, kolay değil bu haberi vermek."

Prenses bir an kararsız kaldı. "Hayır," dedi sonra, "yalnız gitsek daha iyi."

Ona katıldım, epey ısrar ettilerse de kulak asmadık.

"Cenaze için ne düşünüyorsunuz?" diye sordu eniştem. "Yarına ayarlasak?"

"Yetişir mi?" dedi prenses. "Hem annem ne diyecek acaba?"

"Onun bir şey diyecek hali yok ki abla," dedim. "Biz karar vereceğiz."

Kocam işyerine dönmeyip cenaze işleriyle ilgileneceğini söyledi. "Annende olacaksınız, değil mi? Ararım sonra, detayları konuşuruz."

Eniştem araya girdi: "Hiç gerek yok, bizim şirketten hallederler. Haberleşiriz."

"Zahmet olacak," diye mırıldandım. Arka koltuğa dönüp, "Lafı bile olmaz," diyerek gülümsedi içtenlikle, "hele böyle bir günde..."

Apartmanın önünde bıraktılar bizi.

Dış kapıyı anahtarımızla açtık. Asansörde beşinci kata çıkarken ne konuştuk ne de birbirimize bakabildik. Dairenin önüne geldiğimizde zile basmak üzereydim ki, "Dur!" dedi prenses. "Bekle biraz..."

Boynuma sarıldı sımsıkı, başını saçlarımın arasına gömdü. "Artık iki kardeşiz," diye fısıldadı gözyaşları arasında. "İki küçük kız kardeş. Ortanca, ortak ablamız gibiydi. Hep uzaklarda olmasına rağmen bize güç veren..."

Kenetlenip kaldık bir süre, öylece.

"İstersen ablan ben olurum bundan böyle," dedim. "Küçük kardeş olmaya devam edersin..."

"Peki," dedi minik burnunu çeke çeke. "Harika! Ablalıktan oldum olası hoşlanmadım zaten."

Zili çalarken ekledi: "Evliliğimin ilk yıllarında ona her gidişimde bana ablalık yapardı, biliyor musun? Saçma sapan dertlerimi dinler, akıl verirdi. Tüy gibi hafifler, öyle ayrılırdım yanından."

Bulutların üzerinde dolaştığı cicim ayları geçtikten sonra bocalamaya başladığı dönemden söz ediyor olmalıydı. Yeni hayatına, bilmediği çevrelere uyum sağlamakta zorlandığı günlerden. Her dakikasını önceden programlamaktan, davetlerde boy göstermekten, sürekli bakımlı ve şık bir kadın olarak, hizmetçili şoförlü evlerde kontrollü yaşamaktan bunaldığı.

Alışmıştı zamanla, sanırım alışmıştı – zaman denen tanrının iyilikleri de oluyordu bazen.

Kapı aralandı, derin bir nefes alıp içeri girdik.

Bir süredir aldığı ilaçlarla uyuşmuş, uyurgezer gibi dolaşan annemin bakışları uzaklardaydı yine. Bize değil de arkamızda duran birine bakıyordu sanki. Tek sözcük söylemeden ve yüzümüze bakmadan sorduğu soruyu hiç konuşmadan onayladık.

Soru da belliydi, cevap da. Günlerdir biliniyordu.

"Kızım..." diye mırıldandı. "Ah, benim ortanca kızım!"

Sendeleyerek yatak odasına yürürken arkasından gittik, dokunmaya da konuşmaya da cesaret edemeden sessizce izledik onu. "Yalnız kalmak istiyorum," dediğini duyduk, sertçe çektiği kapının sesiyle aynı anda. İçeri girmeye yeltenmedik. Kesik birkaç hıçkırık ardından.

Sonrası derin bir sessizlikti yine. Akmayan gözyaşlarının sesi olmuyordu.

Odanın önünde biraz oyalandıktan sonra salona döndük. Prenses yine ağlamaya başladı. Bense taş gibi, donuk.

Oturup beklemeye koyulduk, neyi beklediğimizi bilmeden.

Yıllar önce bir arkadaşıyla sohbet ederken kulak misafiri olmuştum. Ağlayamadığından yakınıyordu annem. Şaşırmıştı arkadaşı: "Nasıl? Çocukluğundan beri mi böyle? Gözyaşı bezleriyle ilgili bir rahatsızlık olmasın?"

"Hayır," demişti. "Eskiden ağlardım, çok ağlardım hem de. Küçük kızım bana çekmiş diyordum hatta, gözyaşları hep hazırda..."

"Sonra ne oldu? Yani ne zamandan beri?"

"Annemin ölümünden sonra başladı. Ağlayabilmek büyük rahatlıkmış meğer. Gözyaşlarım içime akıp durdu hep. Birkaç yıl sonra, bir arkadaşımı kaybettiğimde ağlayabildim tekrar. Son oldu. O gün bugün tek damla yok."

"Ne oldu arkadaşına, öldü mü?"

"Hayır, yollarımız ayrıldı, görüşemedik diyelim..." diye cevap vermişti bir an duraksadıktan sonra.

Merak edip sormuştum yalnız kaldığımızda: "Anne, kimdi o arkadaşın? Ben tanıyor muyum?"

"Tanımazsın," diye kestirip atmıştı. "Seni ilgilendirmez zaten."

Sesi alabildiğine buyurgandı. Buyurgan ve çatallı. Kim olduğunu, neler yaşadığını hiçbir zaman söylemedi. Hayal gücümün sınırlarıyla yetinmek zorundaydım – öyle de yaptım.

Ortancayı Türkiye'den ayrıldıktan sonra en sık gören prenses olmuştu. Kocasıyla katıldığı "paket turlar"da, "kültür" ve "alışveriş gezileri"nde denk getirip bir günlü-

güne de olsa uğramaya çalışıyordu ona. Zarif hediyeler, ortancanın sadeliğine uygun giysiler, ayakkabılar. Gösterişsiz, kaliteli ve sağlam. Döndüğünde anlatıyordu bana uzun uzun. Nasıl da beklerdim dönüşlerini...

Seyrek telefonlar ve mektuplaşmalar yetmiyordu, duyduğum büyük özlemi gidermeye.

İlk yıllarda beş parası olmadığı halde kıyametleri koparıyormuş ortanca, ama başa çıkamıyormuş prensesle. "Zorla verdim," diyordu. "Üstte yok, başta yok. Delik ayakkabılarla dolaşıyor kış ortası. Böyle mi büyüdük biz? Değer miydi? Hem de bu kadar başarılı bir öğrenciyken."

Değip değmediğini asla bilemedik. Annemle prensesin aksine, ben değdiğine inanmak istedim hep. Az çok değdiğine. Sonuna dek hiçbir şeyden yakınmadan yaşadı. Ne parasızlık, işsizlik ne de yarım bıraktığı eğitimi. Çocuk bakıcılığı ya da garsonluk yaparken de mutlu görünüyordu, örgütün yayınları için sabahlara kadar çalışırken de.

Aradan geçen yıllar ve yaşadıkları onu yatıştırmış, daha sakin birine dönüştürmüştü. Yine pervasız, dalgasını geçerek dünyayla ve kendisiyle, ama alaycı olmadan, iğnelemeden kimseyi. Yumuşak, hoşgörülü.

Çocukluğumda hayranlıkla izlediğim, ara sıra öfke duysam da özendiğim kesin, kararlı tavrı, onu sıra dışı kılan bazı özellikleri değişmiş, sivrilikleri törpülenmişti zamanla. İsyanlarını dışa vurmadan, içinde taşımayı öğrenmişti. Ancak bu dönüşüm sıra dışı olmasını engellemiyordu hâlâ, sonsuz hoşgörüsü ve sakinliğiyle farklılaşıyordu artık – herkesi kucaklayan, bir tek Şahika Ener'e uzanamayan hoşgörüsüyle...

Son haftalarını geçirdiği hastane odasında, teslim olmuş ve itirazsız, söylenenleri harfiyen yerine getirirken huzurlu görünüyordu. Öleceğini bildiği halde, gülüşünü eksiltmeden, çevresindekileri rahatsız etmeme, üzmeme

çabasında. Ağrıları arttığında donup kalıyordu gülüşü; yüzünü solduran hastalığı değil de, günden güne eksilen gülüşüydü sanki. Acı duyduğunda kabuğuna çekiliyor, kendini görünmez kılıyordu adeta. Ne bir yakınma ne de bir yakarış. Gömüldüğü sessizlikte, ölüme her an biraz daha yaklaşırken, düzensiz nefes alışları duyuluyordu, zamanı şaşırmış bir saatin tik takları gibi.

Ortancanın çocukluğu ve gençliği ne kadar gürültülüyse ölümü karşılaması o kadar sessiz sedasız olmuştu.

Ablam biraz toparlandıktan sonra yanına gittim. "Almanya'yı aramamız gerek," dedim usulca. Hiçbir şey söylemedi. "Sen konuşmak ister misin?" diye sordum, yine cevap alamadım. Dalıp gitmişti. "Ben ararım," diyerek telefona yöneldim.

Hangisi daha zordu? Anneme söylemek mi, ortancanın yüreğini ve hayatını teslim ettiği yol arkadaşıyla konuşmak mı?

Konuşmama gerek kalmadı. Kendimi tanıtır tanıtmaz, "Bitti mi?" diye sordu. "Bitti," dedim. "Sonra konuşsak," dedi, "kusuruma bakma..."

"Tabii," dedim. "Sonra konuşuruz..."

Fazlasına gücü yoktu. Şimdi orada, tek başına ya da dostlarıyla belki, ortancayı anarak...

"Bu kadar mı?" diye sordu prenses. Konuşmamızı dinlemiş olmalıydı.

"Evet," dedim. "Bu kadar."

"Hayat ne tuhaf değil mi?"

"Öyle," dedim. "Çok tuhaf."

Yüzüme baktı dikkatle: "Bugün gösterdiğin direnç şaşırtıcı. İyisin değil mi?"

"Merak etme, iyiyim," dedim. "Küçük kardeşler de büyüyor eninde sonunda. Hem artık abla benim, unuttun mu?"

Gülüştük karşılıklı. Kırık dökük. Gülüşme denilirse.

Prenses şaşırmakta haksız sayılmazdı, ölümler karşısında tepkisiz kaldığımı bilmiyordu çünkü. Gözyaşlarımın bir kısmını ölümü beklerken tükettiğimi, kalanları ise çok sonra, yıllar sonra bazen.

Ortancayı üçüncü kaybedişimdi bu. İlk ikisi sel olup taşan çocuk gözyaşları eşliğinde.

Telefondaki ses, yıllardır aklımdan geçen soruyu hatırlatmıştı yine. Ancak uzaktan ve kesintilerle izleyebildiğim kısa hayatının dönüm noktası neydi? Ankara'ya gidişi, üniversitede tanıştığı devrimci gence sevdalanması, kanlı 1 Mayıs, 12 Eylül Darbesi...

Hangisi?

Düzeni değiştirmek için yola çıkarken, hayatının böylesine değişeceğinin ne kadar farkındaydı, bilerek ve göze alarak mı seçmişti bu yolu? Yoksa tanıdığı günden beri tutkuyla bağlı kaldığı sevgilisine ya da yalnızca kendi sevgisine inancı mıydı gözünü karartan?

ODTÜ'de okumak üzere Ankara'ya gidişi, ilk ayrılığımızdı. Geçici olduğunu düşündüğüm, dişimi sıkarsam çabucak geçeceğini umduğum bir süre: Hepi topu birkaç yıl. Hem İstanbul'a gelecekti sık sık, biz gidecektik yanına. Yarıyıl ve yaz tatilleri, bayramlar. Katlanılamayacak bir durum değildi. Birkaç damla gözyaşıyla sınırlı, geçici bir vedalaşma.

Sonrasında boğulmaya başlamıştım oysa. Anneannemin, ardından babamın gidişi evin iç dengesini bozmamıştı da, ablalarımın eksilmesiyle yıllardır alışageldiğim düzen altüst olmuştu. Geriye iki kişinin kaldığı, sevinçli konuşmaların, tartışmaların ve gülüşmelerin duyulmadığı, akıp giden hayatın seslerinden uzak bir evde

yaşıyordum. Hızla büyüdüğüm, genç kızlığa geçişin sıkıntılarıyla baş etmeye çalıştığım günlerdi; bedenimdeki değişimi kabullenmekte güçlük çekiyordum. Annem ise sürekli müdahale etmeye alıştığı iki kızı da uzaklarda olduğu için tüm otoritesini ve ilgisini bana yönlendirmişti ister istemez. Bu yeni düzene uyum sağlamaya çabalarken, ortancayı, en çok ortancayı delice özlüyor, paylaşmaya en fazla ihtiyaç duyduğum zamanda yanımda olmamasını hazmedemiyordum bir türlü.

Ankara'ya gitmesiyle gevşemeye başlayan aile bağları, kanlı 1 Mayıs'ın ardından tümüyle kopma noktasına gelmişti. O gün hayatını kaybeden otuz dört kişiden çok, ablamı kaybetme korkusu yakmıştı yüreğimi – ölenleri, yaralananları, ezilerek ya da boğularak ölmenin, yüz binlerin olduğu bir alanda ateş altında kalmanın, ezilmemek için verilen mücadelenin ve yaşanılan paniğin ne anlama geldiğini, ülkenin sürüklendiği çıkmazı sonraları düşünüp pişmanlıklar içinde, baş edilemez bir suçluluk duygusuyla, Şahika Ener'in izin verdiği ölçüde yine...

O pazar günü evdeydim. Ağır bir grip geçiriyordum, ateşim yeni düşmüştü. Elimde bir kitap, odamda uyuklayıp durmuştum gün boyu.

Öğleden sonra, akşamüstüne yakın bir saatte annem odama geliyor heyecanla: "Gel bak, bizim caddeden geçiyorlar. Görmen lazım bunu!"

Başımı kaldıracak halim olmasa da, annemi böylesine etkileyen sahneyi kaçırmamak için güçlükle yataktan kalkıyorum. Salondaki geniş pencerenin önünde durup yoldan akıp giden insan selini izliyoruz birlikte. Gerçekten de müthiş bir şenlik! Yürüyenlerin hangi gruptan olduğunu, neyi savunduklarını ikimiz de bilmiyoruz. Kırmızılarla donatılmış, marşlar söyleyerek, sloganlar atarak yürüyen binlerce insan. Genç çoğu.

"Bugün bir şeyler olacağı söylentisi dolaşıyor ortalıkta ne zamandır, ama baksana şu gençlere, nasıl masum görünüyorlar," diyor annem. "Neyse, kimsenin canı yanmasın da..."

Aynı günün akşam saatlerinde, Taksim'deki katliamın görüntülerini izliyoruz televizyondan. Öğleden sonranın coşkusu sönüp gidiyor, yerini şaşkınlık ve üzüntüye bırakıyor. Dehşet içindeyiz.

"Ortanca Ankara'da neyse ki..." diye mırıldanıyor bir ara. Bakışları kaygılı. "Yok canım," diyor hemen ardından. "Gelse haber vermez miydi hiç? Saçma, çok saçma!"

Öğrenci yurdunun telefonu bağlanamıyor bir türlü.

Geç saatlerde kapı çalınıyor. Ortanca karşımızda. Yanında bir başka kız, ikisi de perişan halde. Üst baş darmadağın. Arkadaşı çantasını kaybetmiş, kimliği, tüm parası gitmiş. Ablamın montunun düğmeleri kopmuş, pantolonu yırtık. Kollarında sıyrıklar.

Gece dönmek üzere o sabah gelmişler Ankara'dan. Üniversiteden kalabalık bir grup. Bazı arkadaşlarının ne durumda olduğunu öğrenememişler henüz. Panik içindeler.

Annem anlattıklarını dinlemiyor. "Oturun biraz, sakinleşin," demiyor. Sıyrıklara bakmıyor. Su getirmiyor. "Aç mısınız?" diye sormuyor. Takılmış plak gibi aynı sözleri tekrarlıyor: Habersiz, habersiz!

"Nasıl yaparsın bunu?" diye haykırıyor. "Hem de habersiz. Habersiz!"

Çıldırmanın eşiğinde.

"Ne işin var Taksim'de? Ben seni okuman için gönderdim Ankara'ya, memleketi kurtarman için değil! Okul falan bahane zaten, biteceği yok bu gidişle! Nasıl gelirsin haber vermeden, ya ölseydin?"

Birkaç saat önce mitinge katılmak üzere yürüyenleri nasıl da coşkuyla izlemişti oysa. Anlayamıyorum. Ab-

lamın sağ salim kurtulmasına sevineceği yerde neden avaz avaz bağırıyor?

Tartışma ya da monolog uzayıp gidiyor. O güne dek olanların en şiddetlisi.

"Kolay mı bir çocuk yetiştirmek? Ziyan olasın diye mi uğraşıp didindim bunca yıl? En iyi okullarda, kolejlerde okuttum hepinizi, bana verilmeyen bütün imkânları serdim önünüze. Yediğiniz önünüzde, yemediğiniz arkanızda. Geç bu özenti devrimcilik tavırlarını kızım, geç! Şakası yok bu işlerin..."

Durmaksızın konuşan annem, ama benim bakışlarım ablamda kenetlenmiş. Annemin ağzından çıkan her söz, içimdeki korkuyu büyütüyor: Ablam şimdi gidecek, şimdi! Bir daha gelmeyecek!

"İşi bırakıp okulunu bitireceksin bir an önce, yeter artık. Bugünden tezi yok, doğru düzgün arkadaşlar seçeceksin kendine. İyi yetişmiş onca mazbut genç varken, ne idüğü belirsiz insanlarla..."

Arkadaşı sessizce çıkmıştı odadan. Bakışları önünde.

Taksim'deki şiddetin ardından annemin sözlü saldırılarıyla karşı karşıya kalan o kızı hiç unutmadım. Esmer ve kavruk yüzü, kömür karası gözleri, en çok da suskunluğuyla kazındı zihnime. Yıllar sonra ortancadan duymuştum; 12 Eylül döneminde tutuklandığını ve ağır işkencelerden geçtiğini, uzun tedavilerle hayata döndüğünü.

Aynı süreçlerden geçen binlerce genç gibi bir yanı hep eksik, hep yarım.

"Nasıl söyleyebildin bunları, hangi hakla?"

Avaz avaz bağıran ortancaydı şimdi: "Hem de arkadaşımın yanında! Utanıyorum senden, annem olmandan utanıyorum!"

Hıçkırarak ağlamaya başlamıştı sonra. Çok seyrek

ağlayan ortancanın gözyaşları annemi yatıştırabilirdi belki. Sevinmiştim bir an, ama boşunaydı. Ok yaydan çıkmıştı bir kez.

Ortanca ağlamıyor artık, ağzına geleni söylüyor dur durak bilmeden: "Sen kendini, aileni koru, yeter! Dışarıda ne olursa olsun, umurunda değil!" Alaycı, saldırgan. "Korunaklı, güvenli hayatın. Mazbut!"

Annem araya girmeye çalışsa da başaramıyor. Monoloğu devralan ortanca susmak bilmiyor: "Hiç kimseyi anlamaya çalışmadın. Ne babamı ne de bizi. Varsa yoksa kendi hayatın, kendi doğruların!"

Karnımda, kasıklarımda dolaşan burgu. Canım yanıyor.

"Resimlerine gömülmeye devam et sen!" diye devam ediyor. "Sakın kaldırma başını. Bakma, görme!"

Annem sertçe kesiyor sözünü: "Resimlerimin ne ilgisi var? Saçmalamaya başladın, yeter!"

"Kaçıyorsun, resimlerine sığınıp her şeyden kaçıyorsun çünkü. Hayatın kadar anlamsız olan resimlerine!"

Sessizlik. Annem donup kaldığı, ortanca fazla ileri gittiğini hissettiği için – çok kısa.

"Sen kim oluyorsun da resimlerime laf edebiliyorsun? Nasıl çalıştığımdan, verdiğim emekten haberin var mı! Resim yapmak, afiş boyamaya, pankart hazırlamaya benzemez küçükhanım! Duvarlara yazı yazmaya hiç benzemez!"

Hayatın anlamsızlığına katlanılıyor da bir şekilde, güçlükle yaratılan tek anlam sorgulandığında tutunacak dal kalmıyor...

"Haklısın, benzemez. Bizim her şeyimiz gerçek çünkü. Oysa sen sahtesin Şahika Hanım, her şeyin sahte! Ben devrimciliğe özenmedim, devrimciyim. Ama sen burjuva bile olamadın, olmaya özendin ancak!"

Annemin havaya kalkan elini görüyorum. Gerçek olamaz, olmamalı. Kötü bir rüya.

O tokadın inip inmediğini hatırlamıyorum. Belki gözlerimi kapattığım, belki de hafızamdan sildiğim için. Hatırladığım son sözler ortancaya ait yine: "Gerekirse ölürüm de bu yolda, sana inat ölürüm!"

Annem cevap vermiyor.

Yine de gitmiyorlar o gece – gidemiyorlar. Ortanca sakinleşmiş görünen annemin yatak hazırlamasına kesin bir dille karşı çıkıyor. Salondaki koltuklarda geceleyecekler.

"Arkadaşının yanında böyle olmasını istemezdim," dediğini duyuyorum annemin, ablam banyodan çıkarken. "Oldu bir kere."

Cevap vermeme sırası ortancada.

Ertesi gün uyandığımda annemle ikimizden başka kimse yoktu evde. Sabahın erken saatlerinde gitmişlerdi. Annem gazeteleri gördükten sonra daha iyi anlamış olmalıydı olayın boyutlarını. "Yaşaması mucize," deyip durmuştu kendi kendine gün boyu. "Ne yapacağım, nasıl dizginleyeceğim bu kızı?"

Önceki gece fazla üstüne gittiği için pişman mı, yalnızca büyük bir korku mu duyuyor, belirsiz. Rengi sapsarı, elleri titriyor – ilk titremesi miydi?

"Sen sakın bulaşma bu işlere, olur mu kızım?"

"Olur anne..."

"Söz ver bana, hemen söz ver!"

"Söz anne..."

Gribi tam olarak atlatamadığım için, biraz da uykusuzluktan, okula gitmemiştim o gün. Sürekli ağlıyordum. Ortanca gitti, bir daha gelmeyecek. Gelmeyecek, belki de ölecek!

Korkuyordum. Onu görememekten, ölmesinden, her şeyden.

Ablamın ağlamasına sevindikten hemen sonra, onun için ilk defa ağlamıştım. Gece boyunca ve ertesi gün.

Kendini toparlamış görünen prenses, kocasıyla konuşuyordu: "Mezar yeri mi? Yok tabii ki, nereden olsun? – Ha, annemin yeriydi orası. – Evet, babamla aynı mezarlık. – Tamam, oradan uygun bir yer alıversinler hemen. Merkezî olsun. – Sağ ol canım. Haber bekliyoruz senden."

Annemin yeri de nereden çıktı şimdi? Yanlış mı anladım, mezar yeri mi dedi gerçekten?

"Ne çok iş var yapılması gereken," diye içini çekti, telefonu kapattıktan sonra. "Şirketten halledecekler, bize kalmıyor neyse ki."

"Sağ olsunlar, sen de sağ ol abla. Demin anlayamadım, annemin yeri meselesi nedir?"

"Bilmiyor musun?" diye sordu hayretle. "Babam öldüğünde aynı mezarlıktan bir yer almış, biz uğraşmayalım diye. Ta o zaman söylemişti bana, birkaç defa da hatırlattı; savruksun, unutursun uyarısıyla. Annem öyle böyle de, sorumluluk sahibi olduğu kesin."

Şaşırma sırası bendeydi: "Bilmiyordum. Hiç söz etmedi bugüne kadar. Bu tür işlerini yıllardır benimle halleder oysa. Tapular, vergiler, banka hesapları. Mezar konusundan neden bahsetmedi acaba?"

"Etkilenirsin diye söylememiştir," dedi. "Ortanca nasıl dalga geçerdi seninle, hatırlasana: Vara yoğa ağlayan minik kuş!"

"Babamın yanında mı almış?"

"Hayır, aynı mezarlıkta ama uzağında." Buruk, gülümsüyor. "Yaşarken olduğu gibi."

Ortanca o yaz boyunca gelmiyor İstanbul'a, gelse de haber vermiyor, eve uğramıyor. Prensesi arıyor bazen, çok seyrek olarak da bizi. Annemle konuşmaktan kaçınma çabasında. Telefonu ben açtığımda sevindiğini bildiğim için, her telefon çalışında salona koşuyorum olanca hızımla.

"Çok özledik abla, annem de merak ediyor seni. Gel artık, ne olur!"

"Ben de özledim minik kuşum. Biliyorsun, çok işim var burada, çalışıyorum da bir yandan. İyiyim, merak etmeyin..."

Annem öğrenci yurdunu aradığında ulaşamıyor çoğunlukla; bazen işyerinden ancak, saatlerce telefon bağlanmasını bekleyerek. Kısa, soğuk konuşmalar. Yakınmalar ve savunmalar ardından.

"Bizden nasıl uzaklaşabildi böyle? Biliyorum, o gecenin intikamını alıyor aklınca, burnumu sürtüyor. Ne zamana kadar? Hangi anne ister çocuğunu hırpalamayı? Mecbur kaldım..."

Öğrenci olaylarını duydukça dehşete kapılıyor, prensese dert yanıyor: "Gazetelere bakmak istemiyorum, akşam haberlerinde yüreğim ağzımda. Sana anlatır, sorup öğren. Başı dertte mi? Olayların ne kadar içinde? Silahlı bir örgüte falan üye olur da, Allah korusun..."

Korkusunun bana da bulaştığını görüyor mu, belli değil. Tümüyle kendine dönük yine. Kaygıları da, öfkeleri de kendine odaklı.

Tam da o günlerde okuyorum, 12 Mart dönemini konu alan bir romanı, Füruzan'ın *Kırk Yedililer*'ini. Uykularımı bölen korkularla başa çıkmaya çalışarak. İşkenceyi, zulmü öğreniyorum, içinde yaşadığım ülkenin bilmediğim gerçeklerini, dokunmadığım insanlarını. Romanın kahramanı genç kızın da ailenin ortanca çocuğu olması, umutlarımı besliyor – çektiği onca acıya rağmen Emine ölmedi; ortanca da ölmeyecek, ölmeyecek!

Annem doğrudan dile getiremesem de içten içe onu suçladığımın farkında olmalı ki, her fırsatta kendisini savunuyor: "Ne yapsaydım kızım? Anayım ben ana! Kan gölüne dönmüştü o gün Taksim. Can pazarı! Ne işi vardı orada, kimseye haber vermeden? Bulamazdık bile başına bir şey gelseydi, Allah korudu yine. Ben ister miydim o kadar tepki göstermeyi, arkadaşının yanında hem de..."

Bir başka seferinde ekliyor: "Arkadaşım diye peşine takıp getirdiği kız da acayip biriydi zaten, genç kız demeye bin şahit ister. Hırpani, bakımsız... Ne biçim insanlarla arkadaşlık ediyor? Kendi dengini bulamadı mı koskoca fakültede? Hep söylerim, uygunsuz arkadaşlardan uzak durmak lazım. Sizler ki en iyi okullarda, kolejlerde okuyan..."

Devamını dinlemeye katlanamayıp kaçıyorum: "Yarına çok ödevim var anne..."

Şahika Ener asla değişmiyor, değişmeyecek.

Sonbaharda dayanamayıp Ankara'ya gidiyor iki günlüğüne. Yine prensese emanet ediliyorum, bu defa bizim evde kalıyoruz – eniştem bir iş seyahatinde. Magazin dergilerinde boy gösteren ünlülerle ilgili komik hikâyeler anlatıyor, sosyete dedikoduları yapıyor. Gülüşüyoruz karşılıklı, eğleniyoruz olabildiğince. İkimizin de içini kemiren sorudan uzaklaşamadan: Ankara'da karşılaştıklarında neler olacak? Barışacaklar mı?

Annem döndüğünde buruk, öfkeli: "Yurttan ayrılmış, kimsenin haberi yok! Kalkıp işyerine gitmesem... İnat etti, götürmedi beni evine. Telefonu da yokmuş üstelik! Dört arkadaş ortak kiraladık diyor ya, kaç kişiler kim bilir. Bilirim ben o öğrenci evlerini, giren çıkan belli değil..."

Haberleşemediğimiz haftalar giriyor araya. Seyrek telefon konuşmalarımızda eski ortanca yine: "Nasılsın

minik kuş? Sakın üzme kendini olur mu? Ben çok iyiyim, her şey yolunda..."

Gülüyor yine, güldürüyor beni: "Şahika Hanım nasıllar?" diye soruyor her seferinde. "Afiyettedirler inşallah?"

"İyi," diyorum, "afiyetteler kendileri. Dediğin gibi mukayyet oluyorum ona..."

Birkaç yıl önce söylediği ve aramızda sürekli tekrarlanan bir espriye dönüşen bu sözleri, ne çok uygulamak zorunda kalacağımızı ikimiz de bilmeden.

Ortanca lisede, prenses üniversitedeydi. Geceleri bizi yalnız bırakmamaya çok dikkat eden annem, bir tanıdığının düğününe gitmişti. Bin bir tembihle elbette: Kapı rasgele açılmayacak, ödevler bitirilecek, zamanında yatılacak.

"Gece dışarı çıkılmaz!" baskısından bunalan ablalarımın, annemin yokluğunu fırsat bilip arkadaşlarıyla buluşmak için evden kaçtıkları gece...

"Ama abla, ya annem erken gelirse? Ne diyeceğim?"

Prensese ayrı, ortancaya ayrı yalvarıyorum. Kulak asan kimse yok! Hızla giyinip süsleniyorlar.

"Korkma ufaklık, annemden önce evde olacağız, söz!"

"Ama abla..."

"Sen kendine mukayyet ol, yeter!" demişti ortanca, annemi taklit ederek.

"Tamam da, annem gelirse ne diyeceğim? Çok kızar size!"

"Uzattın ama minik kuş, gelmez. Ge-le-mez!"

"Ya gelirse?"

"O zaman Şahika Hanım'a da mukayyet olacaksın, başka çaresi yok!"

Gitmişlerdi. Kaygılar içinde, hem geçsin hem de geçmesin istediğim zaman – üç saate yakın, sonsuzluğa uzanan.

Annemden önce döndüler eve. Nefes nefese ve neşeyle:

"Seni üzdük, biliyorum," demişti ortanca. "Duramadık işte. Kırk yılın başında. Minik kuşum, canım kardeşim..."

Kızgınlığım geçivermişti. Sarmaş dolaş olmuştuk.

Annemin odasında hiçbir ses yoktu hâlâ. Kapıyı usulca aralayıp baktım, gözleri kapalı, yatıyordu. Çay yapmak için mutfağa girdiğimde, "Şirketten aradılar," diye seslendi prenses. "Mezar işi halledilmiş. Babamla aynı yerden kalkacak herhalde, en yakın cami orası. Ne diyorsun?"

"Ne diyebilirim ki? Tamam tabii..."

"Ölüm ilanını bekliyorlar," diyerek yanıma geldi. "Gel de halledelim şu işi."

"Saat kaçta olacağı belli mi?"

"Biz karar vereceğiz. Namaz saatlerine bakalım da. Gazeteler nerede durur bu evde?"

Tarif ettiğim yerden bir gazete bulup getirdi. "İkindi daha mantıklı görünüyor," dedi. "Yine de soralım bizimkilere."

Önce enişteyle, sonra kocamla konuştuk. Cenaze ikindi namazından sonra kalkacaktı.

1 Mayıs 1978 günü ortanca yine Taksim'de. Prensesi arayıp haber vermiş bir gün önceden. Ablam, kendi deyişiyle "bu ağır sorumluluğu" taşıyamayıp bizi arıyor hemen. Annem evde yok, bana iletiyor: "Annemin sözünü dinlemiş, başına bir şey gelirse, nerede olduğu bilinsin istemiş. Sakın unutma, aynen söyle tamam mı tatlım? Haberi olsun..."

Annem hop oturup hop kalkıyor gün boyu. Benimse içimde küçücük de olsa bir umut: Eve uğrar mı acaba, barışırlar mı?

"Gelir mi hiç?" diye kendi kendine söylendiğini duyuyorum, yatmadan önce geç bir saatte. "Sığınacak bir yere ihtiyacı olsaydı nasıl gelirdi koşa koşa..."

Yıllar böyle geçiverdi. Kısa görüşmeler dışında bir araya gelemeden, paylaşamadan. Yüzleşmeden, hesaplaşmadan ve barışmadan. Herkes kendi çizgisinde, yoluna devam ederek. Her şeye alışılıyordu – alışılmıyordu da, yok saymak için insanüstü çabalar harcanıyordu galiba...

Lise öğrencisiydim artık. Öncelikli ilgi alanım edebiyattı, hayatı Şahika Ener'in çizdiği sınırlar çerçevesinde yaşayarak, sınırların ötesini ise okuyarak öğreniyordum. Annem aldığım ve okuduğum kitaplara göz atıyor, kendince sakıncalı bir şey gördüğü anda uzun konuşmalara girişiyordu: "Ben de anlıyorum düzeni değiştirmek isteyenleri, haksızlıklara karşı çıkanları, adaletli bir dünya için savaşanları. Öğrencilerimle de konuşuyoruz bu konuları. Hak veriyorum isyanlarına ama kan dökülmeden. Ölüp gidiyorlar, birbirlerini vuruyorlar da neye yarıyor? Ülkeyi böldüler zaten! Gerçekleşmeyecek idealler uğruna, yazık değil mi? Birkaç yıl önce yaşananlar ortada. Gencecik delikanlılar ipe gitti. Aslan gibi gençler. Kolay mı bir çocuk yetiştirmek?"

Kanlı 1 Mayıs gecesi yaşananları o da unutamamıştı hâlâ. Dinmeyen bir iç sızısını hafifletme çabasıyla küçük itiraflar bazen: "Gereksiz bir konuşmaydı, evet, arkadaşının yanında. Sonuna kadar haklıydım, ayrı konu. Olmasaydı iyiydi, fakat göze alamazdım, uyarmak zorundaydım."

"Hiçbir işe yaramadı ki anne," diyorum – ya da demeye çalışıyorum. "Ablam bir defa olsun eve gelmedi o günden sonra."

"Ben anne olarak görevimi yaptım," diye kestirip atı-

yor her seferinde. "İçim rahat bu yönden. Dinleseydi anlardı ne demek istediğimi, nasihatlerime kulak verirdi."

Rahat değil oysa. Huzursuz, gergin. Yine de geri adım atmamak için, olanca gücüyle...

Ardından verdiğim sözü hatırlatıyor telaşla: "Neyse ki sen söz verdin, uzak duracaksın bu işlerden. Aman kızım, sakın! Ne yaparız başına bir şey gelirse? Bir de seninle uğraşmayalım. Tamam mı, anladın mı?"

Alabildiğine buyurgan, gizliden gizliye sevecen – ya da tam tersi. Duruma göre, değişken.

Hayatım boyunca bu iki farklı tınının arasında sıkışıp kalacağım.

Çayı demleyip salona geçtim. Ablam ölüm ilanını yazmak için kalem kâğıt arıyordu. "Acı kaybımız diyelim mi başına?" diye sordu.

"Diyelim abla."

Kaybın yarattığı acıyı ertelemek için kelimelerle oyalanalım...

Yazmaya başladı.

Yurttan ayrıldıktan sonra üç kez ev değiştirmişti ortanca. Hiçbirimiz görmeden evlerinin hiçbirini. "Başka bir nedeni var da bahane mi uyduruyor yoksa?" diye yakınan annem. "İlk ev sahibi, oğlum gelecek demiş, öbürü kirayı çok artırmış. Birilerinden mi kaçıyorlar nedir? Allahım yardım et bize, yoruldum yüreğim ağzımda yaşamaktan!"

Bu arada iş değiştirdiğini, bir süredir çalışmakta olduğu turizm acentesinden iyi maaş aldığını anlatıyordu prenses. "Yurtdışına gönderiyorlarmış bizim kızı. Romanya sahilleri moda oldu ya şu sıralar, yazın Mamaia'da kalacakmış birkaç hafta, Türkiye'den gelen turist gruplarını karşılayacakmış. Bir nevi rehberlik."

Annem rahat bir nefes almıştı: "Neyse, bir süre uzak kalacak bu işlerden. Aklı başına gelir belki."

"Romanya'ya Ankara'dan mı gidecek?" diye sormuştum prensese, anneme duyurmadan.

"Yok tatlım, İstanbul'dan. Şirketin merkezi burada zaten, gidip geliyormuş sık sık. Neden sordun?"

İstanbul'a geldiği halde eve uğramıyor, aramıyor, beni görmek için bile kılını kıpırdatmıyor!

Anneme karşı büyüyen bir öfke içimde: Onun yüzünden, her şey onun yüzünden!

Prenses pot kırdığını anlamış, toparlamaya çalışmıştı. "Bizimle bir derdi yok, biliyorsun," diye fısıldayarak kulağıma. "Anneme çok kırılmış. Geçer zamanla, üzülme..."

Üzülüyordum. Her an olmasa da çoğu zaman. Hatırladıkça.

Hatırlamamak için kitaplara gömülerek, artık başkalarının şiirlerini şiir defterime geçirerek.

12 Eylül Darbesi'ne adım adım yaklaşılan günler. Sağ ve sol görüşlü gençler arasındaki çatışmalar giderek artıyor, cinayetler birbirini izliyor. Öldürülenler öğrenciler, gençler değil yalnızca. Gazeteciler, öğretim üyeleri, eski bakanlar, sendika başkanları...

"Faili meçhul bir cinayet daha," diyor annem haberleri izledikçe. "Suçlular neden yakalanmıyor, nereye varacak bu işin sonu?"

İstanbul Üniversitesi'ndeki bombalı saldırıda ölen öğrenciler, Bahçelievler'de işkence edilerek öldürülen gençler ortak korkularımızı artırıyor: Allahım, sen koru çocuklarımızı! – Ablama bir şey olmasın, ne olur olmasın!

Kahramanmaraş, Çorum, Fatsa olayları, birbiri ardına sıkıyönetim ilan edilen kentler. Herkes tetikte, gergin bekliyor.

Tuhaf bir rastlantıdır ki, darbe olduğunda kanlı 1 Mayıs'taki gibi ağır bir grip geçirmiş, yorgan döşek yatıyordum yine – bu yüzden olsa gerek, 12 Eylül dendiğinde önce kanlı 1 Mayıs gelir aklıma.

Belki de ortancanın hayatımızdan çıktığı gün olduğu için. Kopuşun başlangıcı, kırılma noktası.

O sabah güçlükle uyandığımda, "Boşuna kalkma," diyor annem. "Sokağa çıkma yasağı var."

Uyku sersemi, anlamıyorum ne dediğini. Devam ediyor: "Askerler yönetime el koydu, darbe oldu!"

Şaşırıp kalıyorum: "Ne olacak peki?"

"Şimdiden bilinmez ki! Bu cinayetlere, katliamlara dur denmesi gerekiyordu, geç bile kalındı da, sonrası 12 Mart'a benzemez inşallah. Hayırlısı diyelim..."

Çay demlenmişti. Bardaklara doldurup getirdim. Prenses hazırladığı ilanı okumaya başladı: Şahika Ener'le Fikret Ener'in kızı...

Durdu, "Merhum Fikret Ener mi demeli acaba?" diye sordu.

"Herhalde. Öyle diyelim."

"Sen de oku," diye uzattı kâğıdı. "Hata olmasın."

Okudum. "Tamam," dedim, "hata falan yok."

Ablam nasıl da değişmişti yıllar içinde. Annemin mızmız prensesi değildi artık – yaşadığı hayatın sunduğu imkânlar sonsuz olsa da, mızmızlık yapma fırsatı bulamadığından mı, kimi zaman eleştirdiği, uyum sağlamakta zorlandığı o yapay dünyada bu şekilde farklılaşarak var olmayı seçtiği için mi? Eski kararsızlıklarından eser kalmamıştı, sorumluluk sahibi, üstlendiği işi sonuna dek götüren, azimli...

Her hayat kendi koşullarına göre törpülüyordu insanı.

Çocukluğum boyunca ortancaya daha yakın olmuştum hep, ama prensesle ilişkimiz de sorunsuz süregelmişti. Evliliğinin ilk yıllarında pırıltılarına kapılıp gittiği yeni hayatı belli bir düzene girdikten sonra, zamanı elverdikçe, yoğun davetlerden, yurtdışı gezilerinden fırsat buldukça bir araya gelmiş, ortancanın boşluğunu birbirimizde tamamlamaya çalışmıştık olabildiğince – yeter ki sevgiler tükenmesin, sevgisiz kalınmasın...

"Annem ne yazmıştı acaba kendi ölüm ilanına," diye mırıldandı. "Merak ettim şimdi."

"Ölüm ilanı mı? Annemin ölüm ilanı da nereden çıktı?"

"Mezar aldıktan sonra hazırlamıştı, bundan da haberin yok mu?"

"Yok," dedim. "Yine ağlamamdan korktuğu için söylememiştir herhalde!"

"Nereye koyduğunu da gösterdi. Bizim yazacağımız ilana güvenemedi anlaşılan..."

Güldüm: "Ortancadan korkmuştur, ressamlığından söz etmez diye!"

"Haklısın. Yazdırmazdı da inadı tutarsa."

Gözleri doluverdi: "Canım kardeşim. Sırayı bozan kardeşim..."

Sustuk. Ortancanın çok sevdiği ahşap guguklu saatin tik takları. Fermuar dişlerinin çıtırtılı sesi, buz kesmiş beden, solgun ten. Ölümün gölgesi – devam eden hayatın içinde belirip kaybolan, kime yaklaşacağını kimsenin bilmediği.

İlanı yazdırmak için telefonu çevirirken, "Ressam diye ekliyorum, tamam mı?" diye sordu ablam.

"Tamam, ekle," dedim, "hatta ortancayı da ekle istersen."

Şirketi aradı. "Merhaba Neşe Hanım, not alır mısınız

lütfen?" dedi kocasının sekreterine. "Evet, kardeşimin ilanı. – Sağ olun, dostlar sağ olsun. – Evet. – Acı Kaybımız – Ressam Şahika Ener'le merhum Fikret Ener'in ortanca kızı..."

"Şimdi bizi görseydi," dedi telefonu kapatınca, "oldu olacak pervasızı da ekleyin diyeceğine adım gibi eminim!"

Gözyaşlarına boğuldu tekrar. Ben hâlâ kıpırtısız.

Annemle babamın ve yakın çevrelerinin 27 Mayıs 1960 Darbesi'ni coşkuyla karşılayanlardan olduğunu az çok biliyordum. Yassıada mahkemelerinden çıkan idam kararları ve infazlar içlerini sızlatmıştı elbette – "Zavallı Adnan Bey, bilseydi sonunun böyle olacağını yapar mıydı bu hataları? Hele Berin Hanım, hiçbir günahı yokken çektiği acılar... Evlerden ırak!" sözlerini kim bilir kaç kez duymuştum çeşitli ortamlarda. Ancak "mühim olan memleketti", memleket için ne gerekiyorsa yapılacaktı – darbenin ardından ekonomiyi düzeltmek için başlatılan "alyans kampanyası"na alyanslar nasıl bağışlandıysa öyle...

İnsan haklarından, emekten yana olan, özgürlükçü ve ilerici yeni bir düzene geçmenin bedeli kimileri için ağır da olsa ödenmek zorundaydı.

12 Mart 1971 Darbesi'yse tam bir hayal kırıklığı olmuştu annem için. Gözaltına alınanlar arasında bazı öğretmen arkadaşlarının, tanıdığı sanatçıların olduğunu sonraları öğrenmiştim. Kendisinden pek de farklı olmadığını düşündüğü aydınların, kültür insanlarının yaşadıklarını yakından bilmek, başından itibaren 12 Mart Darbesi'ne olumsuz yaklaşmasına neden olmuştu.

Ben çocuk yaştaydım o sıralar, ama ablalarım hatırlıyordu, annemin sakıncalı olabileceğini düşündüğü dergileri, kitapları saklama telaşında olduğu günleri, Deniz

Gezmiş ve arkadaşları için idam kararı çıktığında nasıl sarsıldığını. En çok da prenses.

Annemle barışması için ortancayı ikna etmeye çalışırken anlatmıştı: "İdam edildiklerinde sıkı sıkı sarılmıştı annem bana. 'Düşünsene,' demişti, 'senden birkaç yaş büyükler sadece! Çocuk sayılırlar daha. Ailelerini düşündükçe kahroluyorum. Nasıl dayanılır böyle bir acıya?' Annem merhametli, iyi bir insan aslında, sert görünüşüne aldanmamak gerekir bence..."

Ortanca ses çıkarmamıştı.

12 Eylül sabahı, "Neler olacağı belli değil ki," derken, yakın tarihte yaşanılanların tekrarından, en çok da ortancanın durumundan korkuyor olmalıydı Şahika Ener.

Olacakları kimse kestiremiyordu henüz, ama ortancanın o günlerde Türkiye'de olmadığını öğrenmemiz uzun sürmedi. Romanya'ya gitmişti iki haftalığına, 1980 yazının son turları için Mamaia'daydı. Kocasının tüm haber kaynaklarını, imkânlarını devreye sokan prensesten almıştık haberi. Bir süre daha kalacaktı orada, telaşa gerek yoktu, dönecekti tabii, dönmesine engel bir durum yoktu ki...

Oysa her şey birdenbire değişivermiş, askerî cunta tüm ülkenin yönetimini ele geçirmişti kısa sürede. Siyasi parti, sendika ve dernek faaliyetlerinin durdurulması, yetkililerin yargılanması, yurtdışına çıkış yasakları... Annem sürekli olarak radyonun ya da televizyonun karşısında Milli Güvenlik Konseyi'nin bildirilerini dinliyor, kaygılar içinde, uykusuz bekliyordu.

Yine prensesin kaynakları üzerinden geldi haber: Ortanca Türkiye'ye dönmeyecekti.

Sayıları yüz binleri bulan gözaltı ve tutuklamalarla, binlerce kişinin işten atılması ve yurttaşlıktan çıkarılmasıyla, sürgünlerle, işkencelerle, kuşkulu ölümler ve idam-

larla sonuçlanacak sürecin başlangıcında olsak da, işaretleri ortadaydı. Ortanca Romanya'dan Almanya'ya geçecek ve ortalık durulana kadar gelmeyecekti. Dilini anadili gibi bildiği bir ülkede olacaktı, İngilizcesi de fena sayılmazdı üstelik. Hem tanıdıkları da vardı orada, aç açık kalmaz, başının çaresine bakabilirdi. Geçici bir süreydi, endişelenecek bir durum yoktu ortada. Askerî cuntanın yönetiminde, korku rüzgârlarının estiği ve kimi nereye savuracağı belli olmayan bir ülkede topun ağzında yaşamaktansa böylesi çok daha güvenliydi şimdilik – şimdilik!

Ortancayla ikinci ayrılığımızın prensesin söylediği kadar kolay olmayacağını hissetmiştim. Üstelik vedalaşamadan, doyasıya kucaklayamadan onu. Ne ben ne de annemle ablam, hiçbirimiz – kanlı 1 Mayıs'tan beri uzak durduğu annemle aşılması zor mesafeleri somutlaştırarak.

Sevgilisi olmasaydı gitmezdi Almanya'ya, geri dönerdi. O da yanındadır mutlaka, olmasa nasıl yaşar bilmediği bir ülkede, nerede kalır?

Her şey önce annemin, sonra da o adamın yüzünden, her şey!

Gece boyu hiç durmadan ağladığımı hatırlıyorum, ertesi gün gözlerim şiş, burnum kıpkırmızı okula gittiğimi...

Hiç görmediğim, yalnızca adını bildiğim sevgilisi – kod adı mıydı yoksa? Üye oldukları siyasi örgütün önde gelen isimlerinden. ODTÜ'de öğrenci, "idari"de. Ortancadan iki yaş büyük.

Kısaca söz etmişti bir telefon konuşmamızda: "Çok mutluyum minik kuşum, o kadar iyi hissediyorum ki kendimi. Sevdalıyız birbirimize, aynı mesafede, sevgiyle, saygıyla. Okulda, evde, meydanlarda. Omuz omuza. Görsen nasıl akıllı, bilgili. Herkese karşı duyarlı, saygılı, kimseyi ayırmadan..."

Şaşırmıştım. Prensesle dalga geçen, "Benim işim ol-

maz aşkla meşkle, yolum farklı!" diyen ortanca da âşık olabiliyordu demek.

"Beni de tanıştırsana abla, merak ettim. Birlikte İstanbul'a gelmiyor musunuz hiç?"

"Geliyoruz da tatlım," demişti, "bizim derneğin işleri için. Zaman ayırmak pek kolay olmuyor. O benim gibi değil, çok faal çalışıyor..."

Söyledikleri doğruydu, ama görüşme isteğimi geri çevirme nedeninin zaman ayırma güçlüğünden çok, her ihtimali göz önünde bulundurup küçük kız kardeşini riske atmama çabası olduğunu Almanya'ya gittiğimde öğrenebilecektim ancak.

Yakın arkadaşlarının "Sarı Hasan" dediği sevgilisinin darbeyi izleyen günlerde örgütün yardımıyla yurtdışına kaçırıldığını, Yunanistan üzerinden Almanya'ya geçtiğini ve ortancayla haftalar sonra orada buluştuklarını da o zaman öğrenmiştim.

Durumun ne kadar ciddi olduğu kısa sürede ortaya çıkmıştı – darbenin hemen ardından başlayan idamlarla. Üç ay sonra benimle aynı yaşta olan Erdal Eren'in idam edilmesiyle kapıldığım korku: İyi ki dönmedi ablam, ya onu da asarlarsa? Dönmesin, sakın dönmesin!

Korkunç rüyalar görüyorum: Ablamın idam sehpasındaki fotoğrafları, gazetelerde. Kaç kez aynı kâbus. Uyumamak için direndiğim, annemin yanına sığındığım birkaç gece. Utanarak: "Yaşıtlarım asılırken ben burada, annemin koynunda..."

Hayat baştan sona utançlarla dolu. Utananlar için.

"Saatler geçmek bilmiyor," diye yakındı prenses. "Daha ne kadar bekleyeceğiz annemin kalkmasını? Ne yapacağız?"

"Kolay kolay odasından çıkacağını sanmam," dedim. "Git istersen, ben buradayım nasıl olsa."

"Birkaç arkadaşına haber verelim de, yalnız bırak-

masınlar şu sıralar. Karşı komşuyla da sık görüşüyordu, değil mi? Neydi adı? Hatırladım, Nezihe."

Cevabımı beklemeden annemin telefon rehberini önüne çekip telefonun başına geçti. Art arda aynı açıklamaları yaparken, kitaplıktaki fotoğraftan bizi izleyen ortanca göz kırparak dalgasını geçiyordu yine: "Nasıl da abarttınız kızlar! Duyan da peri padişahının ortanca kızı ölmüş sanacak..."

Üç kız kardeş bir aradayız fotoğrafta. Cıvıl cıvılız, neşeli, umutlu. Dünyayı kucaklamaya hazır.

Annem ortancayla ipleri koparttıktan sonra da kaldırmadı bu fotoğrafı ortalıktan. Annelik duyguları gururundan baskın çıkmış olmalı – hiç olmazsa bu konuda...

Sonrası Almanya'da siyasi mülteci olarak geçirdikleri uzun yıllar. Üç kez görüşebiliyoruz yalnızca. Kısa bir süre sonra ablam için de tutuklama kararı çıkıyor. Kendi eylemlerinden mi, Sarı Hasan bağlantısından mı, bilmiyoruz. Ortancanın önceliği para kazanmak, geçimlerini sağlayabilmek. Kalan zamanlarında partinin yayınları için çeviriler yapıyor, dağıtılacak bültenleri hazırlıyor.

İlk görüşmemiz Almanya'ya gidişinden beş yıl sonra. Üniversite öğrenciliğim sırasında, prensesin sayesinde.

Avrupa gezilerinden birinde, ortancanın yaşadığı kentin yakınlarına düşürüyor yolunu. Annemi zar zor ikna ederek benim de gidebilmemi sağlıyor: "Çok rahat olacak, sen buradan uçağa bindireceksin, biz karşılayacağız havaalanından. Dönüş aynı şekilde."

Yirmilerimdeyim. Heyecandan uyku tutmuyor günlerce. Hem ortancayı göreceğim yıllar sonra hem de uçağa bineceğim ilk kez. Üstelik tek başıma...

Prenses birkaç saat kalabilmişti bizimle, birlikte yola çıktıkları arkadaşlarına katılmıştı devamında.

Çok az eşyası olan küçük, kasvetli bir ev. Eşyalar eski, çoğu elden düşme. Yatak odası, salon, banyo, mutfak. Salonun neredeyse yarısını kaplayan masanın üzeri tıka basa dolu. Kırık dökük bir daktilo, yığınla kitap, dergi. Her yerde kâğıtlar. Yemek yenileceği zaman her şey bir kenara itilerek yer açılıyor masada. Karşı duvara dayanmış büyükçe bir kanepe. Üç gece o kanepede yatıyorum. Ben gideceğim için onlarla birlikte kalan bir sığınmacı, başka bir eve gönderilmiş birkaç günlüğüne.

Hasan'la o evde tanışmıştım. Ortancanın dediği gibiydi, kendinden emin, saygılı ve sevecen. Bakışlarıyla güven veriyordu karşısındakine. Saçları, kaşları, bıyıkları sarı. İriyarı, aydınlık gülüşlü bir genç adam. Gülüşü de sarı, sapsarı.

İlk gece sabaha kadar oturduk. Hasan gece yarısından sonra baş başa bıraktı bizi. Konuşacağımız o kadar çok şey vardı ki...

Evdeki olumsuz koşulları, ablamın yorgunluğunu, nasıl kıt kanaat geçindiklerini görmeme rağmen içim rahattı oradan ayrılırken. Ortanca hiç de mutsuz görünmüyordu, seçtiği yoldan pişman değildi.

Dönüşte havaalanında karşıladı beni annem. İlgilenmiyormuş gibi görünmeye çalışsa da, inceden inceye her şeyi öğrenmek istiyordu. Anlattım. Gördüklerimi olduğu gibi, konuştuklarımızın bir kısmını. Tepkisizdi dinlerken. "Kendi düşen ağlamaz," dedi sonra. "O kadar uyardım, dinlemedi."

Yıllar Şahika Ener'i daha da ulaşılamaz hale getirmişti. Duyduğu üzüntüyü sitemlerle dile getiriyor, haber aldığında kısa süreliğine rahatlıyor, hemen ardından duvarlarının arkasına çekiliyordu. Barışmak için asla adım atmadan. Dimdik, mağrur.

Yine böyle olmuştu.

İki yıl sonra tekrar görüştük, prensesle denk getirerek.

Başka bir eve taşınmışlardı, durumları biraz olsun düzelmişti. Prenses yakınlardaki bir otelde yer ayırtmıştı, ama ortanca ilk akşam bırakmadı bizi, pijamalarımızı giyip aynı kanepede üçümüz sabahladık bu kez – anneannemi, babamı, aile meselelerini ve yaralarımızı deştik, uzun bir aranın ardından yeniden üç kız kardeş olduk o gece.

Ertesi gün otele geçip üç gün de orada kaldık. Ortancayla akşamları, işten çıktığında buluşuyor, geç saatlere kadar birlikte oluyorduk. Prenses çılgıncasına alışveriş yaparak onu hediyelere boğuyordu yine.

"Ha gayret, almaya devam et ki, kimse çıplak kalmasın yeryüzünde!" diye dalga geçerken ortanca, "Ne yapalım, bizim elimizden gelen de bu; anlayamadığım davanıza küçük bir katkı..." sözleriyle savunurken kendini prenses, nasıl da aydınlanıyordu o küçük, düzenli ve sıkıcı kentin karanlık havası...

Döndüğümüzde her şey aynıydı. Şahika Ener biraz daha uzak, biraz daha yalnız.

Araya yıllar girdi. Af çıkmış, sürgündekiler dönmeye başlamıştı. Ablam isterse Türkiye'ye gelebilecekti artık. Vatandaşlıktan atılmış olan Hasan'ın durumu belirsizliğini korusa da, ileriye yönelik bir umut belirmişti en azından.

O yılın sonuna doğru geldi ortanca. Hasan'ın babası kalp krizi geçirmiş, hastaneye yetiştirilemeden ölmüştü. Hasan Türkiye'ye giremiyordu hâlâ, ablam katılacaktı cenazeye. "Sonunda döndük işte, vatana millete hayırlı olsun!" diyerek boynuma sarılışı, özlediğim kokusunu içime çekerken. Yüzünde kırık bir gülümseme...

"Canım prenses, nasıl bir iyilik yaptı yine!" demişti hemen ardından. "Şirketin avukatları önceden halletmişler bütün işlemleri. Yoksa şimdi uğraşacaktım giriş formaliteleriyle. Çözülene kadar okkanın altına gidebilirdim de... Sahi, o nerelerde, gelmeyecek mi?"

Prenses önceden planladıkları Uzakdoğu gezisine çıktığından, İstanbul'da değildi. "Kardeşimi sımsıkı kucakla, güzel yanaklarından benim için de öp," demişti giderken. "Elimden bu kadarı geliyor, gitmezsem olmaz. Böyle dediğimi söyle, olur mu? Anlar, eminim ki anlar..."

Anlamıştı. Benden daha iyi anlamıştı belki de. İnsanları olduğu gibi, yapabildikleri ve yapamadıklarıyla kabullenmeyi, her hayata, onu biçimlendiren koşulları göz ardı etmeden bakmayı ilk öğrenen oydu içimizde.

Havaalanında birkaç saat geçirip ayaküstü hasret giderdikten sonra Gaziantep'e uğurladım onu – Almanya'ya dönmeden önce buluşmak üzere.

Uçak biletlerini de prensesin gönderdiğini sonradan öğrendim. Onun hediyelerini bin dereden su getirerek kabul eden ortanca, ilk kez yardım istemişti. Doğrudan. Can yoldaşının arzusunu gerçekleştirebilmek için başka bir yol bulamamış olmalıydı.

Antep'ten döndüğünde yorgun görünüyordu: "Hasan'la yıllardır birlikteyiz, ailesiyle bu cenazeden dolayı tanışabildim ancak. Oğluna hasret gitmiş adamcağız. Annesi bir an olsun ayrılmadı yanımdan, Hasan'ımın kokusu, diye diye..."

Bizde kaldığı bir hafta boyunca özlediği yerlere gittik, sevdiği yemekleri yedik. Boğaz kıyılarında uzun yürüyüşler, sokaklarda balık ekmek yiyip bira içmeler, Beyoğlu'nun ara sokaklarına dalıp çıkmalar, Galata Köprüsü'nden Haliç'i seyretmeler.

Soluğumuz tükenene kadar konuştuğumuz da oldu, tek kelime söylemeden sustuğumuz da.

Bir düzen kurmuşlardı iyi kötü: "Kendimize geliyoruz nihayet. Düzgün bir iş buldum, tam istediğim gibi. Bir yayınevinde. Redaksiyonda başladım şimdilik, ileride farklılaşabilir. Hasan'ın giriş yasağı kalksa da kesin dönüş yapabilir miyiz, şüpheliyim. Arkadaşlarımız, anılarımız,

her şeyimiz orada. Gerçi dönenler de oldu ama... Bilemiyorum."

İlk kez kararsız görünüyordu. Yıllardır özlemini çektiği kente dönmek, duygularını altüst etmiş olmalıydı.

"Annem hâlâ odasında," dedi ablam. "Demin baktım, uyuyor. İlaç almış herhalde."

"Almıştır, başka türlü uyuması imkânsız."

"Of, içim daralıyor bu evde," diyerek içini çekti. "Duramıyorum. Az önce dedin ya, ciddi miydin? Gideyim mi gerçekten?"

"Git tabii," dedim. "Gece de kalırız biz. Cenazeye birlikte geliriz yarın."

"İdare edebilirsin değil mi? Gelen giden de olabilir, bir yığın insana haber verdim..."

"Ederim, merak etme. İyiyim, görüyorsun."

Rahat bir nefes aldı, hemen hazırlanmaya başladı. "Ararım seni eve gidince."

"Tamam canım, haberleşiriz."

Dönüşünden önceki gün sorabiliyorum ortancaya: "Anneme gidecek misin abla?"

Duraksıyor. "Kızma bana ufaklık," diyor sonra. "Bu defa değil. Gücüm yok, gerçekten yok. Antep'in sarsıntısını atlamadım daha. Oradaki insanların içtenliği, sakınmadan dışa vurdukları sevgileri... Bu duygularla Şahika Hanım'la karşılaşmak... Anlıyorsun işte, konuşmayalım şimdi..."

"Anlıyorum ama annem de ters bir şey yapmaz, eminim," diyorum. "Bunca yıl sonra yapamaz."

Emin miyim gerçekten? Ya yaparsa?

"Haklısın belki, ama olmaz," diyor. "Bak, rahatlıkla gelebiliyorum artık. Söz, bir dahaki sefere..."

Israr etmemin anlamı yoktu. Gitmesinin de anlamı olmayacaktı belki. Tekrar ayrıldık.

Bir dahaki sefer, birkaç yıl sonra ancak.

Ortanca her sokağa çıktığında bir şeyler getirirdi eve. Bu defa ölümünü getirmişti beraberinde; yakışmayan, eğreti.

Hasta, mide kanseri. Söylememiş bize. Kimseye. Almanya'da geçirdiği iki ameliyat, uzun tedaviler zaman kazandırmış, o kadar. Karaciğerde metastaz. Son evre. Günleri sayılı.

Rengi yeşile çalan tuhaf bir sarıydı geldiğinde. Zayıflamış, bir deri bir kemik. Gözleri çukura kaçmış, saçları kısacık – döküldükten sonra çıkmaya başlamış, nasıl da cılız. Gülümsemeye çalışsa da, keskinleşen yüz hatları, yorgun bedeni, ağırlaşan hareketleri her şeyi ele veriyordu.

"Yolun sonuna geldiğimi biliyorum," demişti. "Kimsenin oynamasına gerek yok. Nerede başladıysam orada bitmesini istedim. Sizleri son kez görmek. Hepinizi."

Annemden söz etmiyor doğrudan, ölüm kelimesini kullanmıyor. "Hasan'la vedalaşıp geldim. Kolay olmadı, ama başardık," derken gülüyor. "Zoru başarmakta ustayız ya, o bakımdan. Her türlü zorluk itinayla aşılır! Bunu da aştık işte..."

Prensesin hızla devreye girmesiyle özel bir hastaneye yatırılıyor. Tam teşekküllü. Evde bakılmasının imkânsız olduğunu söylüyor doktorlar. Ağrıların dindirilmesi, serum verilmesi lazım.

Aynı gün anneme gidiyoruz prensesle birlikte. Ne diyeceğimizi, nasıl anlatacağımızı bilemeden. Dolaylı ifadeler, dolambaçlı yollar – birkaç yıldır yüksek tansiyon sorunu var. Dikkat edilmesi gerekiyor.

Sorular sormaya başlıyor. Yanlış anlamış olabilir mi? Biz mi yanlış anlattık yoksa?

Cevaplarımız kaypak önce, daha net giderek. Yanlış anlama yok. Yanlışlık da yok. Ortanca ağır hasta, çok ağır.

Annem koltuğa yığılıp kalıyor. Tansiyonu yirmilere fırlamış. Düşürmek için ne biliyorsak hepsi, dilaltı hapı.

"Sen her zaman dersin ya, Allahtan ümit kesilmez," diyerek annemi avutmaya çalışan prenses – kendisini de, hepimizi...

Geceyi annemin yanında geçiriyorum. Sabah erkenden hastaneye gideceğiz birlikte.

Odaya girince sendeliyor yine, duvara tutunuyor düşmemek için. Ortancanın gözleri kapalı. Şahika Ener ürkek adımlarla yatağa yaklaşıyor, eğilip yıllardır görmediği kızının başını okşuyor usulca.

"Çocuğum!" diyor. "Ah, çocuğum!"

Ne ortanca diyebiliyor ne de pervasız ortancam. "Çocuğum..." Birkaç defa, art arda.

Sonra susuyor. Susuyoruz.

Ortanca yarım saat sonra açıyor gözlerini. Koltukta oturan annemi görünce kolunu kaldırıyor yavaşça, el sallamak ister gibi. Hafif, uçucu bir gülümseme yüzünde. Çocuk gülümsemesi.

"Merhaba anne..."

Şahika Hanım değil de, anne!

"Kızım..."

İkisi de bitkin, ikisi de çaresiz. Tek tük konuşmalar. Odayı kuşatan keder o kadar yoğun ki, güçlükle söylenebilen birkaç sözün devamı gelemiyor.

Dokunulmaması gereken konulardan kaçılıyor: Ankara yılları, ODTÜ, kanlı 1 Mayıs, darbe, sürgün, hastalık, ölüm. Hiçbiri.

Biraz çocukluk, biraz ilkgençlik. Uzak geçmiş.

Akşama kadar kalıyoruz yanında. Arada gelip giden hemşireler, ağrı dindirici iğneler.

"Haydi gidin artık," diyor ortanca. "Gece yalnız kalmak istiyorum."

Annem şaşkın. "Olur mu kızım? Yanında kalmak için geldim ben..."

"İzin verin, geceler bana ait olsun. Düşünmek iyi geliyor."

Ne diyeceğimizi bilemiyoruz. Ortancanın sözleri kadar annemin çaresizliği de yakıyor içimi.

"Evet, gidin," diyor tekrar. "Ufaklık çok istiyorsa yarın uğrar bir ara. Seninle vedalaşalım anne. Gelmen daha çok üzecek beni, inan."

Annem sararıyor. Ne diyeceğini bilemeden yine. "Nasıl gidebilirim seni bırakıp? Mümkün mü?" diye mırıldanıyor. Sesi güçlükle duyuluyor.

"Öfkeyle söylemiyorum," diyor ortanca. "Öyle zannetme sakın. Ben Şahika Hanım'ı affettim anne. Ya sen, sen pervasız ortancanı affedebildin mi?"

Gülümsüyor. Teni eski rengine dönmüş. Gözleri çukurda değil. Saçları uzun, dalgalı. Yanakları dolgun. Eski ortanca sanki. Bir an. Eskisi gibi. Bildik.

Ne ortancanın ne de annemin yüzüne bakabiliyorum, hızla dışarı atıyorum kendimi. Boğuluyorum. Boğazımı sıkan bir el. Ortanca ölüyor, ölüyor!

Annemin içeride ne kadar kaldığını, ne konuştuklarını bilmiyorum – annesiyle helalleşemeyen, bu acıyı ömür boyu taşıyan Şahika Ener'e aynı acıyı bir kez daha yüklemek istemeyen ortancaya ağlıyorum. Ölüme, hayata, her şeye.

Annem odadan çıktığında koluna giriyorum, tek kelime konuşmadan eve dönüyoruz. "Yarın bana uğrama," diyor ayrılırken. "Hastaneye gitmeyeceğim."

Bir daha görmüyor ortancayı. Sonraki günler evde, ilaçlarla uyuşturarak kendini. Beklemede.

Yine de kızıyla vedalaşmış olmanın huzuruyla belki.

"Ablan nerede?"

Annemin sesiyle irkildim. Geldiğini duymamıştım.

"Gitti anne. Gel, oturalım biraz. Yiyecek bir şeyler getireyim sana."

"Yok, yatacağım yine. Sen de evine git artık."

"Olmaz, yanında kalacağım bu gece."

"Gerek yok. Hem kocan evde, bekler."

"O da gelecek birazdan. Sen düşünme bunları."

"Hayır, evinize gidin siz."

Uzatmanın anlamı yoktu, gideceğimi söyleyip kalmak en kolayıydı.

"Tamam anne, sen yat, giderim birazdan."

Odasına döndü, duvarlara tutunarak, ağır adımlarla.

Akşam olmak üzere. Birazdan karanlık bastıracak. Kocam geldiğinde eve göndereceğim onu. Başsağlığı için gelen olursa, onları da, herkesi. Annem uyurken odasında ya da gözünü kırpmadan beklerken sabah olmasını, düşüneceğim uzun uzun. Bildiklerimi hatırlamaya, bilmediklerimi hayal etmeye çalışarak. Unutmamak üzere hiçbirini. Gerçek ya da gerçekdışı, bende kalanları, yarattığı duyguları.

Şahika Ener'i hayata döndürmek için ne yapabileceğimizi de düşüneceğim sonra. Bunun mümkün olmadığını, gitgide acılaşacağını, bitmek bilmeyen geç hesaplaşmalarla kendini tüketeceğini bildiğim halde.

Geçmişte bir kez olsun koşulsuz teslim olabilseydi sevmeye ya da sevilmeye, tutabilseydi uzanan bir eli ya da uzatabilseydi birine, içinde gizlediği şefkat ve merhametin dışarıya sızmasına izin verseydi eğer...

Kapı çalınıyor. Kocam gelmiş olmalı.

Canım, can yoldaşım.

"Önce bir ellerin vardı yalnızlığımla benim aramda"[1]

Sigara ve alkolden tarazlanmış, hayli yorgun bir ses. Hafif titreşimler, iniş çıkışlar. Arada unutulan sözler yerine mırıldanan nakarat.

Yılların yarattığı engelleri göz ardı etmek mümkün olsaydı, ah, keşke olabilseydi...

Dolunay yakışırdı karanlıkta söylenen bu türküye, oysa koyu lacivert bir gece. Birkaç yıldız, uzaktaki deniz fenerinin laciverti bölen ışığı. Saçlarım, yüreğimle birlikte rüzgârda uçuşuyor. Türkü hiç bitmesin, başlangıçta yadırgayıp gitgide alıştığım sesiniz çoğalsın gökyüzünde. Lacivert'e karışan yüreğim hep yanı başınızda kalsın; ben uzaklara gideyim, çok uzaklardan size bakayım: Size, bize. Bir türkünün çağrışımlarıyla önüme seriliveren hayatımı izlerken, küçük bir kız olayım yeniden. Onun her şeyi merak eden, anlamak isteyen masum, ürkek ve şaşkın bakışlarıyla izleyeyim sizi, bizi. Tüm hayatımı, anılarımı ve engellerimi alıp uzaklaşayım, küçük kız kalsın yanınızda.

1. Cemal Süreya'dan.

Günbatımına koşan çocukluğum. Kaz Dağları'nda bir akşamüstü. Yine inceden bir türkü, bir kadın sesi bu kez: "Iğdır'ın al elması oy balam, yemeye doyum olmaz..." Art arda Azeri türküleri. Dağların arasında bir akşam yürüyüşü. Küçük kız heyecanla koşuyor bilinmeze doğru. Bir şey olmasını bekliyor; bir şey olacak, ama ne, nasıl?

Büyüklerin konuşmalarından aklında kalan birkaç söz yalnızca: "Bu akşam gidip bakalım, çok güzel oluyormuş buralarda." Turuncular, kızıllar, sarılar denmiş, kırmızıdan söz edilmiş. Kıvrımlarla uzayıp giden yolda bu renklerin hiçbiri yok henüz. Yer gök yeşilde buluşmuş, her taraf yeşile durmuş. Bir şey olacak, olmalı!

Az sonra yitip gidecek olan güneş, hani gün boyu dünyamızı aydınlatan, ısıtan. Küçük kız gibi, o da akşam uykusuna yatacak birazdan. Işıklarını toplayacak, çevresine bakınacak, sağda solda aydınlık bir yer kaldı mı diye. Her yerin karanlığa gömüldüğüne emin olduktan sonra, huzurlu, uykuya dalacak.

Böyle hayal ediyor küçük kız, gecenin başlangıcını. Pijamalarını giyip dişlerini fırçalarken, en çok da annesi saçlarını tarayıp toplarken düşünüyor güneşin uykusunu. Geceleri bilmiyor daha, gündoğumuyla günbatımı arasında yaşıyor. Gecenin gerçekliğini büyüdükten sonra algılamaya başlayacak, çok sonra...

Türküler birbirine karışıyor; küçük kızın uzun sarı saçları ak düşmeye başlayan saçlarıma, günbatımının turuncusu gecenin lacivertine akıyor. Uzaktan geçen bir gemi, belli belirsiz beyaz bir leke. Türküler ardı ardına. Kısa bir sessizlik, tutuşan kibritin çıtırtısı. Ardından yeni bir türkü, sigaranın lacivertin içinde göz kırpan kızıllığına eşlik eden: "İncecikten bir kar yağar..."

Kar bambaşka bir imgeye dönüşürken içim ısınıyor.

Artık her kar yağdığında aynı türkü, aynı gece yüreğimde. Kor gibi.

Günbatımı yeniden. Türkünün büyüleyici tınısı mı küçük kızı alıp götüren dik bayırdan yukarı, soluk soluğa? Yoksa minicik parmaklarını kavrayan elin gücüne mi direnemeyip sürükleniyor? Bu elleri tanımıyor, yabancılıyor. Kavrayışı, dokunuşu değişik, yabancı. Annesininkilerden farklı.

İçinde belli belirsiz bir korku.

Aradığı renklere herkesten önce ulaşabilmek için korkuya yenilmemesi gerek. Hissediyor. Dönüp arkasına bakmıyor. Bakarsa olmaz, devam edemez yola.

Az kaldı, yokuşu geçince görecek dağların arasından güneşin batışını. Böyle diyor türkü söyleyen ses. Koşarcasına yürüyerek arayı açıyorlar. Annesi, babası, ablaları, herkes arkada kalıyor, yetişemiyorlar rüzgâra karışan türkülerin hızına. Küçük kız görmese de biliyor uzaklaştıklarını. Korku bastırıyor yine.

Kurtulmayı deneyip geri mi dönse? Bildiklerine, tanıdıklarına. Annesine sarılsa, alışkın olduğu eli tutsa. Ne yapsa?

Ya yabancı ellerde ve türkülerde saklı olan tılsım? Sarılar, turuncular, kızıllar?

Nasıl vazgeçecek?

Merak ağır bastıyor. Bırakıyor kendini, adımları korkunun önünde şimdi. Bilinmeze doğru, hızla. Günbatımına.

Ansızın günbatımı sonra.

Tıpkı şu anda olduğu gibi. Elleriniz yabancı bana, her şeyiniz yabancı. Bakışlarınız, duruşunuz farklı. Biliyor musunuz, gecelerde, hep gecelerde yitiriyorum ellerimi. Tenin sıcaklığı, farklı bir dokunun teması en çok gecelerde etkiliyor beni. Dokunuşlar gecelerde uzanabiliyor yüreğime. Gündüzleri kolay ellerime sahip çıkmak, tökezlemeler akşamlar indiğinde. Acısı sonradan uzayıp giden yalnızlık saatlerinde. Hüzün yüklü, kurşuni gri.

Geceleri beni çoğaltan eller, gündüzlerde yalnızca eksiltiyor. Büyü bozuluyor gün ışığında. Çiğ ve çirkin, olduğu gibi her şey. Tüm gerçekliğiyle.

Gerçekle başa çıkılamıyor!

Oysa çocuklukta, gün doğuşuyla günbatımı arasında geçerken hayat, gece bilinmezken henüz, her şey göz alıcı bir parlaklıktayken, hayal mi gerçek mi, belirsizken...

Sesiniz giderek daha çok titriyor, yoruldunuz, belli. Ah, nasıl da yorgunuz bunca yaşamaktan! Dönmek mümkün olsaydı, dönebilseydik yıllar öncesine...

Döner miydik, dersiniz? Döner miydiniz?

Bu soru asla sorulmayacak!

Sizi yormamalıyım, biliyorum, ama gece türkülerinizle bu kadar kolay, acısız ve dingin akıp giderken elimden gelmiyor sona erdirmek. Sonsuza dek dinlemek isterken türkülerinizi, elleriniz, bu yabancı eller yüreğime değerken, nasıl durdurabilirim sizi?

İşte ancak sınırlı birkaç saat önümde, tüm bir hayattan geriye kalacak birkaç geceden biri.

Susmayın, devam edin türkülere ki bitmesin gece. Yüreğim tam da laciverte karışmışken, küçük kıza bu denli yaklaşmışken...

Hayır, bitsin! Hemen, şimdi. Türküler ve gece. Küçük kız çok uzaklarda, yakınlık sandığım bir yanılsama yalnızca. Hayal.

Uzattığınız eli tutamam, dokunup geçebilirim olsa olsa. Geçeriz. Yarınımız olamaz sizinle, işte bu deli lacivertin ortasında birkaç saat hepsi.

Ya sonra?

Böyle yaşamayı öğrenmedim, hiç böyle yaşamadım ki...

Dokunup geçin siz de. Anlayın ve gidin.

Yaşadıkça sizi görmeye devam edeceğim. Kalabalıklarda uzaktan izleyeceğim bazen, varlığınızı bilmek bana

güven verecek. Daha dik olacak duruşum, gözlerimde var olduğunu söylediğiniz ışık, daha parlak. Belki çok yakınınızda olacağım kimi zaman, bir masada yan yana otururken, yine kalabalıklar içinde, ellerinize bakacağım en çok. Sigara tutan, kadeh kaldıran ellerinizin büyüsüne kapılıp küçük bir kızın günbatımına ilk kez tanıklık edişini, bir de türkülerle uzayıp giden lacivert geceyi anımsayacağım.

Belki de elleriniz masanın üstünde olacak, kimsesiz ve çaresiz... Ellerinizin sahipsiz olduğunu düşüneceğim o anda, onlara sahip çıkmadığım için büyük bir pişmanlık duyacak ve ağlamak isteyeceğim.

Bir an yalnızca. Bir yaşam kadar uzun tek bir an.

Sonra hiçbir şey olmayacak.

(zyx dosyasından)

Gün boyu yapmam gerekenleri yaparak zamanı tüketirken ve yazıyla buluşmak için akşam olmasını iple çekerken, çılgınca bir heves olurdu içimde o sıralar. Beklediğim saatlere yaklaştıkça artan heyecan. Sözcüklere kavuşmak, yazıyla baş başa kalmak.

Bir büyük şirketin finansal sorunlarına çözüm ararken, hangi yöntemle yapmalı bilmem kaç saat tasarruf sağlayıp bilmem kaç kişiyi işsiz bırakacak bu yatırımı, araştırmak gerek acilen yeni teşvik yasasından yararlanma yollarını, vişneleri votkaya yatırıp tarçın çubuğu ve birkaç karanfille önceki akşamdan, soğanlar sarmısaklar ince ince doğranmış zeytinyağında kavrulurken rengi dönene kadar, enginarlar beklesin bir köşede limonlu ve unlu suyun içinde ki, sakın kararmasın renkleri, aman sakın, hazzın doruklarında dolaştığın bir sevişmenin ardından ertesi günkü önemli ve her biri diğerinden daha önemli toplantıda giyeceğin eteği ütülediğin, füme rengi ince çorap olmalıydı çekmecede diye aradığın, ince topuklu siyah süet ayakkabılarınla nasıl da uyacak bu yeni etek, yaşasın, haftalık alışveriş listesi komodinin üzerinde, telefon edilmesi gerekenler not defterinde kayıtlı ve doktor randevularını asla unutmayıp aklında tutarak geçtikten sonra nice yıllar.

Gün geceye evrilip beklediğim an geldiğinde, küçük kâğıtlardaki kesik kopuk notlardan birinin peşine düşerek tarifi imkânsız bir başka hazza kendimi teslim ettiğimde büyük bir huzur duyardım önceleri. Yazdıkça rahatlar, özgürleştiğimi hissederdim.

Terk etmek üzerine kısa metinlerle başlamıştım. Hayatıma damga vuran terkler öyle çoktu ki! Annemi terk eden babam – detaylarını tam olarak bilmediğim, asla bilemeyeceğim olaylar sonrasında. Küçük sevgilisi babamı ya da babam küçük sevgilisini belki – bilinmezler dünyası, herkesin kendi sırları. Annem genç ressamı. Ortanca hepimizi, hayatı.

Herkesin herkesi terk ettiği.

Minicik bebekler, bebek olamayan ceninler, hayata merhaba diyemeden annesiyle babasını – annesini en çok, annesini!

Bense hep olduğum yerdeydim, terk edişlerin tanığı, izleyicisi. Mağduru bazen. Kimseyi terk edemeden. Hayatımda var olan tüm parçaları koruma telaşında. Eksilenlerin yerini tamamlama. Boşlukları doldurma.

Düzenli ve özenli: Dikkat et, eksik parça kalmasın, fazlası da olmasın!

Kocamla birlikteydik henüz. Tutkuyla yazıyor, yazarak soluk alabileceğim bir yaşam alanı yaratıyordum kendime. Gün yüzüne çıkarmayı hiç düşünmeden, yayımlanabileceğini aklımdan bile geçirmeden. Ortancayı kaybetmenin yarattığı dipsiz boşluğu doldurma çabasıyla. Direnmek, dağılıp gitmemek için.

Yazarken sökün eden kaygılarla başa çıkacak kadar güçlüydüm yine de. Birbiriyle çatışan iki duygu arasında sıkışıp kalmanın yorgunluğuna rağmen.

Burası olmamış, şurası değişmeli, *kendini ele vermenin anlamı ne*, at bu cümleleri, değiştir şu sözleri!

Hayır, dur! Anlatmak istediklerin tam da bunlar değil

miydi? *Terk edilmiş sözler sığınağı*ndan çekip çıkarmadın mı onları ne güçlüklerle? Dokunma, kalsınlar yerlerinde.

Uzun hesaplaşmalar, geceler boyu. Birinin ya da ötekinin galip geldiği.

Yazarak kendimi tedavi ettim, hayatımdaki gerçekleri, eksik parçaları az çok kabullenebildim.

Bir yıla yakın sürdü. Kocamla paylaşmaya başladım bir süre sonra, büyük destek gördüm ondan. Yeni bir alan, yepyeni umutlar. Zamansız göçen ortancanın, büyüyemeyen ceninlerin yerine.

Yayımlamaya heves ettim ardından – iyileşme belirtisiydi belki.

İlk kitabımı elime aldığımda çok sevineceğimi biliyordum bilmesine de, bu sevincin böylesine büyük ve biricik olacağını tahmin edememiştim. O gece birlikte daldık uykuya, birbirimize sarılıp uyuduk, aynı rüyaları gördük. Tıpkı bayramlık ayakkabılarımı gizlice yatağıma aldığım gecelerin ışıklı çocuk rüyaları, sevinçli ertesi gün hayalleri gibi.

Zamanı, kendimi ve beyin hücrelerimi parçalara bölerek, hiçbir zerresini boşa harcamayarak devam ettim. Birkaç kitap art arda. Ne çok kötü ne çok iyi. Ne başarılı ne başarısız. Ne büyük övgüler ne yerden yere vurmalar.

Şahika Ener'in resimleriyle aynı kaderi paylaşan kitaplardı.

Vazgeçmedim. Hırslara kapılmadığım, büyük başarılar hedeflemediğim sürece sorun yoktu. Lise yıllarındaki çocuk değildim artık, çevremdekilerin burun kıvırmalarından da, övgüler düzüp göklere çıkartmalarından da etkilenmiyor, kavgasız gürültüsüz idare edip gidiyordum. Kitaplarımın kaybettiğim ablamın, canım ortancanın ve doğuramadığım bebeklerin yerini aldığının farkındaydım az çok. Acılar zamana teslim edilmiş, hayat olduğu şekliyle, tüm kayıplarıyla kabullenilmişti sanki.

Bir şeyler yoluna girmeye başlamıştı ki, tekrar hamile kaldım. Hesapsız, hiç beklemediğim bir anda. Heveslenmemeyi başardım bu kez, öncekilerden tecrübeliydim ne de olsa. Kocam en büyük desteğimdi yine: "Rahat ol, her şey olacağına varır. Dünyanın sonu değil ya!"

Yıllardır beraberdik, üniversiteden beri, mezun olur olmaz evlenmiştik. Annemin dilinden düşürmediği sözleri harfiyen yerine getirerek: "Okul bitmeden ve evlenmeden bu evden ayrılmayı düşünmeyin sakın!" Bu kural büyük ablamda bozulmuştu gerçi – damat adayını "iyi bir izdivaç" için kaçırılmaması gereken bir fırsat olarak görmesinin yanı sıra, aşka âşık prensesin yapacaklarından korkmuş olmalıydı. Ortanca da o hummalı dönemde aradan sıvışınca, kurallara uymak bana düşmüştü ister istemez.

Öğrencilik dönemiyle birlikte yirmi yılı aşmış bir ilişkiydi. Sorunsuz ve sevgi dolu. Dostça paylaşarak hayatı, bölüşerek yükleri: En iyi arkadaşımsın – En iyi arkadaşımsın.

İki kişilik koro girerdi devreye her seferinde: Biz her şeyden önce çok iyi arkadaşız.

Sesler güçlü, olması gereken tınıda. İdeal.

Evlendikten birkaç yıl sonra çocuk istediğimizde anladık: Hamile kalmamda sorun yoktu da, bebeğe sahip çıkamıyordum. Tetkikler, tedaviler, uğraşıp didinmeler. Kaç düşük arka arkaya.

Dölyatağım koruyamıyordu bebekleri, isteklerimi göz ardı ediyor, fırlatıp atıyordu acımadan. Dışarı!

"Kabullen artık, bak ben hazırım kabul etmeye. Bu kadar yıpratma kendini."

Böyle diyordu kocam, canım. Gülümsüyordum, yüzünü, saçlarını okşuyordum onu dinlerken. "Tamam, elimden geleni yapacağım," diye mırıldanırken usulca ve

uysal, "Asla, asla!" diyordum içimden. "Olacak, halledeceğim."

Hayatımın tek amacı haline gelmişti. Başkalarından duyduğumda gülüp geçtiğim, "Anlamıyorum bu kadınları, onca çocuk varken sahipsiz, birini evlat edinip büyütmek dururken!" dediğim. Tutkuyla istiyordum doğurmayı. Saplantı yıllar geçtikçe.

Bir çocuğu korumak, sakınmak. Büyümesini izlemek. Hayata hazırlamak. Kendimce, hayal ettiğimce. Koşullar ne olursa olsun, ne yaşanırsa yaşansın karşılıksız bir tutam sevgiyi onun için hep hazır tutarak. Suçlamadan. Savunmalara girişmeden – bütün annelerin hayal ettiği ve hiçbir annenin beceremediği...

"Şahika Ener'den ne farkımız olacak?" diyen ses uzaklardan. Ortancanın sesi.

"Bu koşullarda mümkün değildi, yapamazdık. Hem annelik kurumuyla kim baş edebilmiş ki ben edeyim? Şahika Hanım gibi olmayayım derken, bakarsın bir başka facia! Boş ver, işin şakası bu. Yıllar geçiverdi işte. Kısmet..."

Almanya'ya gidişlerimden birinde konuşmuştuk. İlk düşüğümden sonraydı. Yeniden deneyecektim, umutluydum henüz.

"Şahika Hanım işin bahanesi, biliyorsun. Bak, prenses nasıl buldu orta yolu!"

Gülmüştü: "İhtiyacım var ki bahane yaratıyorum. Fazla didikleme minik kuş, yıkma kalelerimi..."

Annelik kurumuyla başa çıkmak konusunda haksız sayılmazdı. Geçmişin hatalarını tekrarlamaktan kaçınırken, yeni hatalar yapmak. Farklı, değişik de olsa, hatalardan kaçamamak. Anne baba olmanın temeli, varoluş nedeni...

Olsun. Deneyecektim yine de.

Ah, bir de kız olursa, kızım olursa...

Aile çevremizde pek çocuk yoktu – babam çöpsüz üzüm olduğundan, anne tarafımdan birkaç akraba uzak bir kasabada yaşadığından. Yakınlaşabileceğim, büyümesine, gelişmesine tanıklık edebileceğim ilk çocuk, prensesin ilk bebeğiydi. Boncuk gözlü, mis kokulu bir oğulcuk. Nasıl da sevimli! Üç yıl sonra bir oğlan daha. İkisini de çok sevdim. Aristokrat bir aile düzeninde bebeklere de belli kurallar çerçevesinde yaklaşılabileceğini bilmiyor olsam da, yaşayarak öğrendim, uyum sağlayabildim. Binbir özenle seçilmiş mürebbiyelerle büyüyen oğlanlar ilkokula başlayana kadar hayli sıcaktı ilişkilerimiz. Masallar anlatan, komik şarkılar söyleyen "uydurukçu teyze"leriydim onların. Sonraları doğum günlerinde, bayramlarda, özel davetlerde ya da seyrek aile yemeklerinde bir araya geldik daha çok. Büyümeleriyle birlikte sevilen teyze-çok sevilen yeğenler ilişkisi. Zamanı denkleştirip görüşemeden, aylarca bazen.

Ablamın oğullarını çocuğum gibi sevip sevmediğimi hiçbir zaman bilemedim – kendi çocuğumu nasıl seveceğimi bilmediğimden, fakat çok sevdim.

Bebeğim olmasını delicesine istediğim bir dönemde ortancanın beklenmedik ölümü, saplantı boyutuna getirdiğim bu tutkuyu unutturmuştu bana. Yaşamla ve ölümle, bu iki kavramın arasına sıkışan her şeyle yüzleşmeye çalıştığım dört yılın ardından hamile kaldığımda, kendimi ikna etmeyi başarıp fazla önemsemedim önceleri. Kocamın sözünü dinleyip oluruna bırakmaya çabaladım. Gerçekten denedim. Elimden geldiğince.

Ama bu kez olmuştu ya da olacağına inanmıştım – yedi ay boyunca. İki ay vardı doğuma, yalnızca iki ay. Çoğu gitmiş, azı kalmıştı.

Beşinci aya girmiştik. Ne olabilirdi ki? Bunca uğraş-

maya, dikkate. Sık sık doktora gidip gerekli tüm tahlilleri yaptırarak, kendimi yormayarak, vitaminlerimi, beslenmemi hiç aksatmayarak. Nefes alıp verirken bile bebeğin varlığını aklımda tutarak.

"Bir bebeğimiz olacak," diyordum, "düşünsene, nihayet bizim de..."

Sarılıyordu bana, yumuşak, sevecen. Şefkatle ve temkinli: "İnşallah olur da, bu kadar hazırlama kendini. Biliyorsun, sonra..."

"Bu kez hiçbir şey olmayacak. Hiçbir aksilik. Biliyorum, olmayacak."

Küçük bir aksilik olmuştu da üstünde durmamaya çalışmıştım. Nedeni tam olarak anlaşılamayan yüksek tansiyon. Hafif şişkinlikler. Doktor kontrolleri sıklaştırılarak, tuzu tamamen kaldırarak kısmen dengelenen.

"Her şeye hazır olmak gerekir. Senin üzülmeni istemiyorum, dayanamıyorum kendini yıpratmana."

Gülüp geçiyordum kocam böyle dedikçe. Bebeğime kavuşmak için duyduğum istek, tüm kaygıları yok sayacak kadar güçlüydü. Her şey hazırdı, odası, giysileri, oyuncakları, biberonları. Minik patikleri. Eflatunlar, turuncular, turkuvazlar, narçiçekleri, filizî yeşiller. Annem nasıl da şaşırmıştı bebeğimizin odasını gördüğünde: "Bunca yıldır renklerle uğraşıyorum, birbiriyle bu kadar alakasız rengin böylesine ahenk içinde olacağını düşünemezdim doğrusu..."

Ortancanın ölümünün ardından aylarca kendine gelemeyen, dış dünyayla ilişkisini kesip kabuğuna çekilen Şahika Ener hayata dönmüştü tekrar. Kızını ve anılarını kalbine gömerek, bildiği, alışageldiği yoldan sapmadan hâlâ. Eskisi gibi, daha da acılaşarak – bu şekilde yaşayacağı uzun yıllar vardı önünde. Pentimento öncesi, zor yıllar.

Yedinci aydaydık. Gecelerden bir geceydi başlangıç-

ta. Sıradan. Önceki denemelerden az çok tanıdık bir sancıyla farklılaşan. Kasıklardan yayılan ağrı. Azalıp çoğalan, gitgide şiddetlenen. Ambulans sirenlerinin tiz sesi. Gecenin sessizliğini yırtan. Bacaklarımın arasından akıp giden koyu kırmızı. Islak ve yoğun. Bildik yine. Sakin olmamı öğütleyen sesler. Yatıştırmaya çalışan. Kimi yabancı, kimi en yakınımdan.

Canım yanıyor, dölyatağım acımasızca kusuyor içinde tuttuğu her şeyi. Eksiliyorum, yok oluyorum.

Ya bebek, bebeğimiz?

Ambulans gecenin içinde hızla yol alırken, sirenlere karışan çığlıklarımı duymuştum en son. Gözlerimi açtığımda gün ağarmıştı. Hastanedeydim, kocam yanı başımda, her şey yolundaymış gibi gülümseyerek, elleri ellerimde. "Geçti canım, sen kurtuldun ya, önemli olan bu," derken nasıl da kederli.

Ortancayla birlikte çocukluğumu, ardından da çocuğumu kaybetmiştim. *Ölü doğum*. Elleri ayakları, gözleri, minik burnu, her şeyi yerli yerinde, cinsiyeti belli.

Birbirine karışan acılar.

Plasenta dekolmanı, diyor doktor. Plasentanın erken ayrılması – bebek doğmadan önce rahim duvarından ayrılması. Detaylar önemli değil, algıladığım tek kavram ayrılık. Uzun uzun açıklıyor. Görülme sıklığı, riskleri, erken müdahale edilmezse, yalnızca bebeğin değil annenin de hayatı... – devamını dinlemek istemiyorum. Anlayacağımı anladım. Beni ilgilendiren kısmını. Yeterli.

Bebek benden ayrıldı, zamanından önce. Ayrıldı!

Hastanede kalıyorum birkaç gün. Kan veriliyor sürekli. "Çok kan kaybettiniz," diyor doktor. Ağrı kesici iğneler, serum.

Kızımla birlikte rahmim de gitmişti. Çifte ayrılık.

Toparlanmam kolay olmadı. Bir deneme şansım da-

ha yoktu, bitmişti artık. Kocam atlatmış görünüyordu, belki çoktan kabullenmişti de, başa çıkamadığı tutkumun peşinden sürükleniyordu yalnızca. Haftalarca uğraştı hayata dönmem için, uykusuz gecelerime eşlik etti, ölü bebekleri ellerimle toprağa verdiğim kâbusları dinledi bıkıp usanmadan. Bir doktora gidip tedavi olmam, rasgele ilaç kullanmamam için ikna etmeye çalıştı var gücüyle.

Kimsesiz bir bebeği evlat edinme düşüncesini de o sıralar dile getirdi sanırım. Uzun uzun konuşarak, artılarını ve eksilerini ölçüp biçerek, ikimizi de hazırlamaya çalışarak – daha çok beni, beni!

Aklım ve mantığım tümüyle ondan yanaydı, ama duygularıma söz geçiremiyordum bir türlü. Erteledim. Günler, aylar geçti. Ertelemek için sudan bahaneler yaratıp zaman kazanmaya çabaladım, neden böyle yaptığımı bilmeden. Uykusuzluğun ve bitip tükenmeyen kâbusların üstesinden gelemeyip terapiye başlamaya ikna olduğum günlerde –uyuyabilmek için ilaçlara sığınıyordum aylardır– psikiyatrın da yönlendirmesiyle tekrar yazmaya başladım. Uzun bir aradan sonra yeniden. Yazıya sığındım, kelimelerden bir dünya kurmaya çalıştım bir kez daha.

Varoluşumu yazıyla eş tuttuğum, yalnızca yazarak tatmin olduğum bir dönemdi. Dışarıda olup bitenler umurumda bile değildi, yazdıkça nefes alıyor, yaşadığımı hissediyordum. Akıp giden hayatla arama aşılamaz mesafeler koyduğumun farkına varmadan, öylesine kendime dönük.

Sıklıkla annem düşüyordu aklıma. Atölyesine girip durmaksızın resim yaptığı günlerde nelerden kaçtığını, hangi duygularla ayakta kalmaya çalıştığını düşünüyordum. Eninde sonunda eşitlenmiş miydik? Renklere sığınan Şahika Ener'in yazılara kapanan kızı...

Ey bizi eşitleyen hayat!

Yazdığım sürece ortanca yanı başımdaydı. Masanın bir köşesinde zar zor yer açmış kendine, uzun bacaklarını sallandırmış ya da bağdaş kurup oturarak. Pervasız yine. Arada bir yazdıklarıma göz atıyor, gülümsüyor. "Rahat ol ufaklık," diyor, "içinden geldiği gibi yaz! Kimseyi kollamana gerek yok, koyver gitsin!"

Kimi zaman da dalga geçiyor yazdıklarımla: "O öyle değil, böyleydi bir kere!" diyor. "Uydurukçu kardeşim benim..."

Şen şakrak çocuk kahkahalarıyla...

Başkaları da vardı, geçmişten çıkagelen beklenmedik konuklar. Anneannem mesela. Bir zamanlar anneannem olan et ve kemik yığını.

Belli belirsiz gölgeler girip çıkıyor odama, hatta yazdığım metinlere. Görünüp kaybolan karaltılar. Görmek ve yüzleşmek istemediğim.

Babam – yıllar sonra babam mı hâlâ?

Kocam mı yoksa?

Kocam değildi, hayır. Kocam olabileceği düşüncesi çok uzaklardaydı.

O gölgelerden birinin kocam olduğunu bir anda ve çok geç anladım. Giderken ancak. Gitmek istediğini söylediğinde. Sevgilim, kocam, yol arkadaşım, en iyi dostum – her neyse sıfatı. Can yoldaşım. Öyle sessizce, aniden. Hep yanımda olacağını sandığım, en yakınım. En büyük alışkanlığım.

Bir yol ayrımındaydık. Böyle mi demişti?

Hayır, böyle düşünmüştüm. Yolda kalan bendim, yola devam eden oydu.

Bir akşamüstü, dünyayla ilişkimi kesip bilgisayara gömülmüşken yine, konuşmak istediğini söyledi: Yalnız kalmak bir süreliğine, bunalıyoruz ne zamandır, ayrı ka-

lınca toparlanmak daha mı kolay olur acaba, yaşanılanların ağırlığı, uzun bir süreç tabii, hayır hayır, uzaklaşmak değil, ayrılmak hiç değil, bir mola diyelim, kısa sürecek büyük olasılıkla, geçecek.

Geçebilir.

Ağır ağır ve bir çırpıda aktarmıştı aklından geçenleri. Kesmeme, soru sormama fırsat bırakmadan. Soru soracak gücüm yoktu oysa.

Gitmesi gerekiyor! Tek anladığım. Başka hiçbir algıya yer veremeden.

"Ne zaman gideceksin?" diye sorabildim uzun bir sessizliğin ardından.

"Bir ara," dedi. "Acelesi yok. Sen kendini hazır hissettiğinde."

"Hazırım," dedim. "İstediğin zaman gidebilirsin. Madem yalnız kalmaya ihtiyacın var..."

"Evet, var," dedi, "ama senin ne düşündüğün de çok önemli. Emin misin?"

"Eminim. Hem belki benim de ihtiyacım vardır da farkında değilimdir..."

Sustum ve bilgisayarıma gömüldüm yeniden.

Avaz avaz bağırmak isterken. Boynuna sarılıp ağlamak. Bebeğim için ağlamadığım kadar çok. Haykırarak, çığlık çığlığa. Yakıp yıkmak. Ateşe vermek dünyayı.

Yüreğim öylesine yanıyordu ki, herhangi bir tepki gösterebilmem imkânsızdı.

Ertesi akşam gitti. Bir bavula ve küçük bir çantaya sığdırdıklarıyla. Anılarını almadı yanına. Alsaydı sığdıramazdı, ne kendine ne de gideceği yere – kime, kimlere? Sabah kahvaltılarını, bol maydanozlu omletleri, sade kahveleri, rakı balıkları, roka ve kırmızı soğanları, sevmeleri sevişmeleri, ten uyuşmalarını, kavgaları, çıkmazları, sıkıcı öğleden sonralarına evrilen aydınlık sabahları, tekrar hayat bulduğumuz akşamları, şarapları, peynirle-

ri, okuduğumuz kitapları, izlediğimiz filmleri, yazdıklarımı. Beni, bizi. Dostlarımızı. Kendisi dahil her şeyi.

Anılarını bırakıp gidenler. Gidebilenler.

Babam da böyle gitmiş olmalıydı. Annem ona haykırmış olmalıydı öfkeyle. Babam daha büyük bir öfkeyle cevap vermiş olmalıydı. Küçük bir kız korkmuş olmalıydı.

İçten içe de sevinmiş miydi, giden annesi olmadığı için?

Korkan bir kız çocuğu yok şimdi. Korkan, sevinen, sevindiği için utanan yok. Olsaydı da gidilir miydi, yolları ayırmak istenir miydi?

Babam gitmişti, ne çok insan gitmişti. Gidilirdi, pekâlâ gidilirdi: *Hayat insanı boğmayagörsün.*

Yanaklarımdan öptü, vedalaştık: Haberleşiriz. – Haberleşiriz. – İyisin değil mi? – İyiyim. – Emin misin? – Eminim.

Evden çıkmak üzereyken sordum: "Başka birisi mi var?"

Cevap vermedi. Ne evet ne hayır. Hem var hem yok.

Yüzüme bakmadan uzaklaştı – bakamadan, bakamadan!

Şahika Ener'le bir kez daha eşitlenmiştik...

Tek başımaydım. Yapayalnız. Yağmur altında kalmış ıslak bir kedi yavrusu gibi. Sevgiye muhtaç.

Kitap okumaya çalıştım. Film izlemeye. Bakıyordum, yarım saat geçmiş aradan, aynı sayfa hâlâ. Film bitmek üzere, konuyu bile anlayamadan.

Ne yapsam, ne denesem olmuyordu, olduramıyordum. Okuduğum kitapta kendi hayatım. Bütün filmler benim dekorlarımdan ve repliklerimden ibaret. Kendi batağıma saplanıp kalmış, çıkamadan.

Kendinden çıkamama hali. İnsanın en acınası hali.

Çocukluğuma dönebilsem, soru sormadan, sorgulamadan beni kabul edecek, sevecek birilerine ulaşabilsem. Karşılıksız, koşulsuz.

Ortanca yok, prenses uzaklarda.

Annem? Ya annem? Sarı papatyası olsam onun, bir geceliğine olabilsem. Bu gece. Canım annem oluverse, sarılsa bana. Hiçbir şey sormasa, sadece yalnız olmadığımı hissettirse.

Şair, çocukluğun şiir defterlerinden çıkageliyor. Kışkırtıyor, ikna etmeye çalışıyor: ***"Bir misafirliğe gitsem / Bana temiz yatak yapsalar / Her şeyi, adımı bile unutup / Uyusam..."***[1]

İkna olmaya nasıl da hazırdım!

Sevgi dolu bir el ihtiyacı tüm kaygıların önüne geçmişti. Neden olmasındı? Ressam Şahika Ener'di, evet, ama her şeyden önce annemdi; çocukluk evimdi.

Sevme, sevilme ve kabul görme ihtiyacı duyacak kadar umutluydum henüz.

Gitmeden önce aramıştım. Ardı arkası kesilmeyen sorular. Yakınmalar. Hayatından örnekler, üstü kapalı dokundurmalarla başlayan, ağır suçlamalarla sonuçlanan. Konuşma uzadıkça yargıların keskinleşmesi.

Vazgeçtim.

Olmadı ya da olduramadık. Karşılıklı belki.

Hiçbir hata karşılıksız değil de, karşı tarafa yüklemeye eğilimliyiz yalnızca. Kendi hatalarını taşıyabilmenin güçlüğü. Altında kalıp eğilmek, iki büklüm, soluk alamamak...

Telefonu kapattıktan sonra evde duramayıp dışarı çıktım. Amaçsız, ne yapacağımı, nereye gidebileceğimi düşünmeden. Yalnızca kurtulmak evden. Şirketteki arkadaşlarımla kimi akşamüstleri iş çıkışlarında uğradığı-

1. Melih Cevdet Anday'dan.

mız barda buldum kendimi. Tanıdık kimse yoktu görünürde. Barın çevresindeki yüksek taburelerden birine oturup bir kadeh şarap söyledim – ilk defa tek başıma.

"Bir kişi bile değilim yalnızlıktan."[1]

Sonra onu gördüm. Yalnızdı. Şirketin reklam işlerini yapan ajansın sahibi. Kibar, yakışıklı, sevimli. Yaşlıca. Ak sakallı, güngörmüş bir ihtiyar olmanın eşiğinde de, çevresine yaydığı tuhaf enerjiye, bakışlarındaki canlılığa bakılacak olursa hayata yeni başlıyor gibi.

Uzaktan selamlaştık gülümseyerek.

Yanıma geldi bir süre sonra. İkinci kadehim bitmek üzereydi.

"Merhaba, eşlik edebilir miyim?"

"Elbette," dedim, "memnun olurum."

İlginç bir geceydi. Ben başlıyordum, o devam ediyordu. Hayatımızdan küçük kesitler. Bir o, bir ben, sırayla. Kadehler arka arkaya boşalırken. Ben şarap, o rakı. Renkli bir çocukluk sabahı. Korkularla dolu bir çocukluk rüyası. Ergenlikten komik bir anı. Bendeki karşılığı. Hatırladığım ilk kitap kapağı. Onun unutamadığı. İlk 45'lik plağım. İlk uzunçaları. En büyük korkusu. En derin kaygım. Bayıldığım kedi isimleri. Sevdiği köpek cinsleri.

Tek bir soru sormadan, hiçbir yorum yapmadan. Bir sağanak, karşılıklı. Sonuna dek birbirimize "siz" diye hitap ederek.

Yüzünün her çizgisinde bir şeyler gizliydi. İş hayatının başarıları ve başarısızlıkları iki kaşının arasında. Aşklar, ihanetler dudaklarındaki kıvrımlarda. Ölüler ve kayıplar gözlerini çevrelemiş. Acılarla sevinçlerin ince ince işlendiği ve iç içe geçtiği.

Nasıl da derin ve anlamlı gelmişti zamanın izleri. Kır

1. Edip Cansever'den.

saçları. Benim çizgilerim belli belirsizken, tek tük ak düşen saçlarımla barışıkken daha. Orta yaşlara gelindiğinde, birdenbire yaşlanılacağını bilmezken.

Yorgun ruhların aynası yüzler, bedenler. Işıltısını kaybeden ten!

Kalktığımızda saat ikiye geliyordu. Ayrılırken birbirimiz hakkında kimsenin bilmediği her şeyi biliyor, herkesin bildiği hiçbir şeyi bilmiyorduk: Yaşımız kaçtı? Evli miydik, bekâr mı? Nerede oturuyorduk ya da nerede okumuştuk? Çocuğumuz var mıydı?

İşte ne bilirse herkes. Bilmek isterse merak edip. Hiçbiri.

Onun bir reklam ajansının sahibi olduğu, benimse finans uzmanı olarak çalıştığım dışında. Karşılaştığımızda bildiğimiz kadarı.

Eve döndüğümde bir tapınağa girercesine sessiz, salonda oturdum bir süre. Sessizliğin bir parçası oldum. Çevreme baktım uzun uzun, hayatın biriktirdiği her şeye, tek tek. Odaları dolaştım sonra. Ayaklarımın ucunda, çıt çıkarmadan. İki kişilik evi. Yıllardır iki kişinin yaşadığı. Eşyalar, birinin ya da ötekinin aldığı. Gün boyu heyecanla gece sohbetlerini bekleyen iki koltuk, yerlerimizin belli olduğu yemek masası, çift kişilik yatak. Bir başka oda – üçüncü için hevesle hazırlanan. Gelmeyince –gelemeyince, gelemeyince!– eski haline getirilen. Gökkuşağının tüm renklerinden uzak bir keder odası. Ruhsuz, kimliksiz dışarıdan bakana. Kötü anılar mabedi evde yaşayanlara.

Evin tek kişilik tek mekânı küçük çalışma odamdı, en kolay girebildiğim yer oldu. Sözlerin derin kuyulardan çekilip çıkartıldığı, sancılarla bir araya getirildiği.

Mutfağa geçtim ardından. İki kişilik daracık mutfak masasının kayda aldıkları: Bebeğimiz geldiğinde değiştirmek gerekecek bu masayı. Daha büyüğü sığar mı, sığ-

maz mı? Sığdırırız evelallah, baktık ki sığmadı, yakarız, yıkarız, yeniden yaparız. Yaparız değil mi? Yapmaz mıyız? Her şeyi yaparız. Bebeğimiz için. Canımız için. Birbirimiz için.

Umutlu, sevinçli konuşmalardı.

Derin dondurucunun kapağı açık kalmıştı. Bir önceki gece ya da sabah erken saatlerde unutmuş olmalıydık. İki kişi olsaydık, "Hangimiz?" diye düşünür, uzun uzun tartışırdık. Tartışmamız sertleşebilirdi, birbirimize girerdik sonunda. Gülerdik hemen ardından ya da birkaç saat sonra. İçtenlikle, öyle laf olsun diye değil, sahiden gülerdik, nelerle uğraşıyoruz diye.

Bir başka sefer aynısını yapardık yine de, iddialaşırdık karşılıklı. Biz adam olmayız diyerek, kahkahalar atarak.

Küçük bir dokunuş, kısa ve tutkulu bir öpüş yeterdi buzların çözülmesine.

Sonra bir dost sohbetinde, herhangi bir yerde bir başka zaman, "Hâlâ kavga edebiliyoruz, ne güzel," diye böbürlenirdik. "İçimizde tutmuyoruz öfkelerimizi."

Bakışarak anlaşırdık, gülümseyerek: Seni çok seviyorum – Seni çok seviyorum – Canımsın – Canımsın.

Sevgiler kolay kolay bitmiyordu da, hayat boğuyordu bizi. Herkesi. Duygular da boğuluyordu hayatın içinde. Canlıyken henüz. Nefes almak için son çırpınışlara kulak asmayan hayat.

Kapağın açık unutulması yanlışlar içinde bir küçük yanlıştı. Vaktiyle değerli olan, tartışılmayı hak edecek bir yanlış. Bir yere geç kalmak, anahtarı kapının üstünde bırakmak gibi. Bankadan para çekmeyi unutmak, apartman aidatını zamanında ödeyememek gibi. Kırılan bir tabak, aile yadigârı. Sulanması unutulmuş çiçek. Atılmamış çöp. Ütüsüz gömlek. Kuru temizleyiciye götürülecek ceket. Bayatlayıp ziyan olmuş yemek. Bitmiş kahve. Deterjan. Dolu kül tablası.

Ben sana demiştim – Hayır, dememiştin.

Hepsi.

Şimdi hangi yanlış üzerinde tartışmaya değecekti?

Ağzına kadar tıka basa dolu derin dondurucu erimeye başlamıştı. İyi ev kadınlarının, iyi ev erkeklerinin boş kalmayan dondurucuları. Artan sebzeler acil durum çorbaları için saklanır. Kavrulmuş kıymalar işten geç dönüşlerde hızlı yemekler için. Domatesler yazdan. Olgun eriklerle vişneler, turtaların üzerine dizilmeyi bekleyen. Barbunyalar, bezelyeler, doğranmış biberler. Kereviz yaprakları.

Sıkışık zamanların daha sıkışık zamanlar için saklanan emekleri.

Rengi değişmiş, ne olduğu anlaşılmayan, düşük ısılarda korunmaya alınmış besinlerden kurtulmak. Hayatımızın belli koşullarda korumaya aldığımız parçalarından. Koşullar değişince korumak imkânsızlaşacak, her şey çürümeye başlayacak. Renk değiştiren bir et parçası gibi kokuşacak.

Bozulan her şeyden kurtul, kokuşmasına fırsat vermeden bir an önce kurtul!

Kim kurtulabilmiş ki?

Hepsini birlikte, bir çırpıda atmak yerine, tek tek elden geçirmeye koyuldum. Geçmişe bir sünger çekmeden önce son bir gezinti. Hangisi ne zamandan, hangi anılarla yüklü? Bazı poşetlerin üzerinde tarih etiketleri. Kimin elyazısı, onun mu, benim mi? Barbunyalarla birlikte paketlenmiş bir tutam kahkaha otu. Domates pürelerinin altında sıkışıp kalmış öfke tohumu. Ne çok duygu, ne çok anı.

Şimdi her yerde kırgınlık çiçekleri.

Geçmişe sünger çekilemeyeceğini biliyordum elbette, çok iyi biliyordum da, ortak yaşantılarımıza geri dönerek, her şeyin bitmediğine, bitemeyeceğine inandırmak istiyordum kendimi belki.

Önce bir sınıflama, içgüdüsel yine: Bu dursun, bu gitsin, sonra sonra hepsi gitsin, hepsi gitsin!

Köfteler, kuşbaşı etler –at– et ve tavuk suları –at– sigara börekleri –at– ıspanaklar, barbunyalar –at– artmış börek içleri, ziyan olmasın diye – at.

Atıyordum.

Yedek ekmekler, simitler – at! Renkleri değişmiş, değişmemiş, çiğ ya da pişmiş – at! Eski olan ne varsa. Kereviz yapraklarını, hepsini hepsini. Geçmişi temizler gibi.

At ki, yeni anılara ve acılara yer aç.

Büyük bir temizlikti, attıkça rahatladım. Tamamen boşalmış derin dondurucuya baktım, içim huzurla doldu, ferahladım. Gönlümce dolduracaktım tekrar, canım ne isterse, ne zaman isterse – budalaca bir avuntu olduğunu bile bile.

Daha önce hiç düşünmediğim bir şeyi de o gece düşündüm. Yalnız yaşamakla ilgili en ufak bir deneyimim olmadığını. Kendimi bildim bileli bir evde tek başıma kalmadığımı. Birkaç günlük kısa molalar dışında. Geçici. Geçici olduğunun farkındalığıyla ve keyfini çıkararak: Yaşasın yalnızlık!

Bu kez farklıydı. Süresi belirsiz, belki sonsuza kadar. Ürperdim, böyle bir sonuca hazır değildim, en azından şimdilik değildim. Biraz önce hissettiğim ferahlık boğulup gitti yalnızlığın içinde. Yaşamadan, düşünürken daha...

Dur, telaşlanma hemen! Bir yolu vardır, deneye yanıla bulunur belki. Bulursun!

Bulurum elbet, bulunur.

Reklamcı dostumla rastlantısal olarak başlayan ilişkimiz bir yıldan fazla sürdü. Duyarlı, nazik ve eğlenceliydi. Gözyaşlarını kahkahalara çevirmekte hünerli, deneyimli. Okuyan, anlayan, sorgulayan biriydi.

Çok yakın olmakla birlikte belli bir mesafeyi koruya-

rak devam ettik. Birbirimize "siz" diye hitap etmekten vazgeçmeyerek, ikimizin de yirmili yaşlarımızda, ancak yirmi beş yıl arayla okuduğumuz *Aylak Adam* romanındaki "Galiba sizi anlıyorum. – Yanılıyorsun. 'Siz' anlanamaz, 'sen' anlanır," sözlerinin tersine, birbirimizi anlayarak, haydi abartmayayım, neredeyse anlamaya yaklaşarak.

Bu diyalogdan söz ederken, ***"Ey bizi ayrı takvimlere düşüren zaman"***[1] diye mırıldanmıştı gözlerimin içine bakarak. Bakışlarına alışkındım gerçi, ama bilmediğim, duymadığım bu dize, tam bize göreydi ve etkileyiciydi...

Geceler boyunca ellerine bakmıştım en çok – saatler ilerledikçe en çok ellerine. Kadehler tükenirken, bakışlar esrikleşirken. Buğulu bir camın ardında bile gizlenemeyenleri görmemek ya da kendi bakışlarımı gizlemek için belki. Doz artıp alkol kana yayıldıkça görüntüler bulanıklaştığı halde, bazı şeylerin nasıl da belirginleştiğine şaşırarak. Uzakken yakınlaşıp, yakınlaştığım anda hemen uzaklaşıp. Ellerine hep. Sigarayı tutan. Sigaramı yakan. Kadehini kaldıran. Konuşurken kullandığı. Kelimeler yetmediğinde destek aldığı.

Elleriyle konuşanlardandı, elleri ikinci diliydi.

Ortancanın ölümünden sonra kurduğum, bebeğin kaybıyla bir kez daha sığındığım ve kendimi iyi hissettiğim dünya, kocamın gidişiyle bütün büyüsünü kaybetmişti. Hiç durmayacağını sandığım sağanak dinmek üzereydi. Tökezliyordum sık sık, akıp gitmiyordu yazdıklarım. Yazamadıkça dışarıya yöneldim, yıllar yılı kendimi sakındığım sokaklara, gecelere ve yaşlı dostuma. Yaşadığım âna odaklanmaya çalışarak.

Kendimi bildim bileli ertesi sabah için yaşayanlar-

1. Yılmaz Odabaşı'ndan.

dan olmuştum. Başka türlüsünü bilmediğimden mi, doğruluğuna inandığım ve tercih ettiğim için mi? Öte zamana, yapılması gerekenlere odaklı. Sabahları gizli bir komutla: Kalk ve koş! Gün boyu, durmadan. Gücün tükendiğinde yedek enerjileri kullanarak. Kendini sömürerek sonuna dek. Dur durak bilmeden. Nefes nefese, koş! Daha hızlı koş! Sabah komutlarını asla aklından çıkarma ki, her şey mükemmel olabilsin – hatasız, eksiksiz!

O zamana dek acıları da ertesi günü engellemeyecek şekilde taşımayı bilmiştim. En yoğun kederleri bile. Ortancanın erken ölümünü, hepsini. Kiminde yüzleşip zorlanarak, kimindeyse geçiştirerek. Bir şey olmamış gibi. Olmuş da olmamış. Öncesinde neyse sonrasında da o. Yerli yerinde her şey. *Bin bir çabayla doldurulan boşluklar* – bebek hariç, bir tek ölü doğan kızım hariç!

En küçük bir ihmale yol açmama çabasında geçivermişti yıllar. Hayat. Sonrasında tam tersi. Dışarıda. Uzayıp giden sohbetlerde, hesapsızca tüketilen kadehlerde, saatlerce.

Bilmediğim bir yolu deneyerek bu kez, gecelere sığınarak: ***"Çünkü geceye karşı konur iki türlü / Biri ailece evlerde / Öbürü har vurup ömrü / İçkili yerlerde."***[1]

Kaybettiğim özgüvenimi tekinsiz karanlıklarda arasam da, sınırlarımı çiziyordum yine de. Gündüzlerde dile getiremediklerimi gecelerde dışa vururken, birdenbire durmam gerektiğini fark edip sıkı frenler yapıyordum: Tehlikelidir, girilmez! Sorma ki sormasın. Konuşma ki konuşmasın. Bakma gözlerinin içine ki bakmasın, bakamasın.

Gecelerin de bir sınırı vardı, olmalıydı. Uçsuz bucaksız bir düzlükte ilerlerken yüksek tepeler yarat ansızın.

1. Behçet Necatigil'den.

Kale duvarları, kalın. Aşılamasın. Pişman olmamak için sonra.

Ellerine, en çok ellerine baktığım geceler boyunca aynı ses yankılanıp durmuştu çevremde: ***"Önce bir ellerin vardı yalnızlığımla benim aramda."***

Önce, önce!

Ya sonra?

Uzanan eli tutmak kolaydı da, sonrası ne olacaktı?

Soruyu değiştirmek gerekiyordu: Bir şey olmalı mıydı?

Ondan ayrılıp eve döndüğümde, çoğu zaman gece yarısından sonra, hayli yorgun ve içkili, bilgisayarın başına oturup elleriyle ilgili kısa metinler yazıyordum. Elleri – elleriyle anlattıkları, ellerinden anladıklarım.

Ertesi gün okuduğumda beğenmiyor, siliyordum hepsini. Kaç gece kim bilir. Beğenemeden ve bitiremeden yine.

Günlerden bir gün – tüm detayları belleğime kazınan o gün kocam arayıp iş çıkışında buluşmak istediğini söyledi. Sıkça telefonlaşıyorduk gerçi, uzaklık yüklü kesik tutuk konuşmalara dayanmaya çalışarak; ama evden ayrılmasından sonra ilk kez görüşecektik. Tüm umut kırıntılarını yok sayarak gittim buluşmaya. Uzun uzun konuştuk, eskiden olduğu gibi, dostça: En iyi arkadaşımsın – En iyi arkadaşımsın.

Yok saydığımı sandığım kırıntıları büyütürken içimde: Bir araya gelebiliriz tekrar, geleceğiz, gelmeliyiz. Biz başkayız.

Değil miyiz?

Bir eksik vardı, göz ardı etsem de belli ediyordu kendini: Sensiz olmaz.

Olur, pekâlâ olur!

Haftalardır devam eden bu ayrılığın geçici olmadığının işaretlerini de aynı akşam verdi. Şefkatli, iyicil, beni ve duygularımı kollarken, dönmeyeceğini de sezdirerek. Belliydi, yakın gelecekte tümüyle ayrılacaktı yollarımız. Önce mekânlar, sonra yollar ve hayat!

Kimdi, nasıl bir kadındı?

Hiçbir şey sormadım, soramadım. Annemin yıllar öncesinden çıkagelen mağrur yüzü, gitgide çatallanan sesi: Dönecek, mutlaka dönecek bir gün!

Soramadığım sorularla kuşatılmış, kalakaldım o gittikten sonra. Önümde duran boşalmış kadehe ve ellerime anlamsızca bakarak. Ya da anlamlar yükleyerek. Çaresizlik içinde: Nerede hata yaptım?

Nerede yaptığımı biliyorum da az çok, neden yaptım, nasıl yapabildim?

Bu kez çok keskin bir dönemeç vardı önümde. Sakin ve temkinle yürümek yol kenarından – o zamana dek alışageldiğim biçimde, hep kenardan! Ya da hızla savrulmak yolun ortasına. Düşmek. Düşüp de kalkamamak.

Onu aradım, yaşlı dostumu. Beni en iyi avutanı.

Uzayıp giden gecenin sonunda seviştik. Benim evimde – bizimdi, bizimdi! Yıllardan beri ilk defa bir başkasıyla, tedirgin ve yadırgayarak, keşkelerin kıskacında, her türlü hazdan uzak: "Siz" kalsaydınız hep, "siz" olsaydım hep.

Çok geç!

Onunla aynı sabaha uyanmaya dayanamayacaktım, böyle hissettim ve gitmesini istedim; gittikten sonra bilgisayarın başına geçip kısa bir öykü yazdım. Bir çırpıda, öylesine. Öykünün hangi dizelerle açılacağı belliydi, ancak her zaman olduğunun tam tersine adını bulamamıştım bu kez. Fazla uğraşmadım da. Sevişmemizin ardından duyduğum büyük pişmanlığa, daha çok da boşluğa

panzehir olmasını umarak ya da yaşadığım bozgunu yok saymak için belki, aralarında büyük yaş farkı olan bir kadınla erkeğin yarı gerçek yarı düşsel ilişkisini anlatmak istedim. Küçük bir kızın hayalet gibi araya girip çıkmasına engel olmaya çalışmadan, sözcükleri geldiği şekilde aktarıp kendi akışına bırakarak.

Son noktayı koyup öyküyü kaydetmek üzereyken duraksadım, adını bulamamıştım hâlâ. İçine düştüğüm çıkmaz, "xyz" harflerini getirdi aklıma önce. Üç bilinmeyen. Üç boyut. Karmaşık bir denklem. Neyi hatırlatıyorsa.

Hemen ardından sona geldiğim korkusu bastırdı olanca ağırlığıyla. Sonundaydım, her şeyin sonunda. Yıllardır süren ve mükemmel olduğuna inandığım –mükemmeldi, mükemmeldi!– evliliğimin sonunda, bir süredir ayakta durmamı sağlayan güzel, incelikli bir ilişkinin sonunda, yolun sonunda!

Harfleri tersten sıralayıp "*zyx*" adıyla kaydettim öyküyü.

Bilgisayarı kapattığımda gün ağarmak üzereydi – ertesi gün kavramını ilk kez böylesine kesin biçimde göz ardı etmiştim. Saat sekize doğru işyerimi arayıp bir bahane uydurdum ve işe gitmedim o gün.

Sonrası hayli bulanık. Her cephede zorlanarak, artık kesinleşen ayrılığın hukuki işlemleriyle uğraşarak. Yeni bir hayatı, en iyi arkadaşımın kurmaya çalıştığı evi uzaktan izleyip. Babamın Taksim'deki evi, kırmızı koltukları göz kırparken. Kırmızının albenisi, içimi kemirip duran.

Boşandık. Küçük bir mahkeme salonunun önünde seslenen mübaşir. İki isim. Biri ben, biri o. İkimiz de suskun. İçeri girerken omzumu dostça kavrayan el. Temasın ürpertisi bunca aradan sonra.

Tek celse. Anlaşmalı.

Yine de savrulmamıştım henüz, yalpalayarak da olsa yol kenarında yürümeye çalışıyordum. Neler yaşadığı-

mızı bilmeden, "Bizim ailede boşanma yoktur, bu da mı geldi başımıza?" diyen anneme rağmen.

Boşanmamak için var gücüyle direnirken kocasını kaybettiği halde, hâlâ boşanmamış olmakla böbürlenen Şahika Ener'e ne denilebilirdi?

"Ayrılmasa mıydın acaba? Bir şekilde atlatıp idare ederdiniz..." diyen ablamın, "Başından beri farklıydınız, siz de bu hale geldiyseniz, kime, neye güvenilecek?" sözleriyse içimi acıtıyordu.

Yirmilerinin başındayken çıktığı yolculukta hiçbir yere sapmadan yürüyen dünyalar güzeli prenses – iki çocuk annesi ablam. Oğulları, ünlü sanayici babanın işini devralmak üzere yetiştirilen eniştemle aynı yolda. Mürebbiyelerin ardından kolejler, Amerika'da en iyi eğitimler. İlişkileri sevgili ve saygılı. Düz çizgilerde, olması gerektiği gibi. Prenses adına layık bir dünyada yaşıyor – o dünyanın ne denli yapay olduğunun farkındalığıyla bunalarak kimi zaman, direnerek yine de, reddetmeyip anlamaya çalışarak öteki hayatları, en azından yakınında olanları, dokunabildiklerini. Üniversiteyi evlendikten birkaç yıl sonra bitirdi – kocasına duyduğu büyük aşka, hareketli yaşantısına rağmen sıradanlaşmaya başlayan hayatına bir yenilik getirme isteğiyle belki. Hiç çalışmadı.

"Hep söylerim, zora gelemez büyük kızım. Herkesin karakteri farklı. İhtiyacı da yok nasıl olsa..." diyen annemin en büyük gurur kaynağı – biricik gururu.

Prenses zora gelebiliyor oysa, seçtiği hayatın zorluklarıyla baş edebildi...

Eğitimi, güzelliğini ve zarafetini taçlandırıyor, seçkin çevresinde daha dik durmasını sağlıyor. Hep ayakta, gerektiğinde mağrur.

Her birimizin Şahika Ener'den aldığı miras farklı...

Boşandıktan birkaç hafta sonra öğrendim en iyi arkadaşımın yakında baba olacağını. Ben anne değil, o baba. Baba!

Hormon testleri ve sperm sayımları, ilaç tedavileri, gün saymalar, ince bıçak sızılarıyla başlayan kanamalar, düşükler olmadan. Ambulans sirenlerinden uzak.

Yalnızca bir bebeğin dünyaya merhaba diyen ağlamasını duyarak baba olmak.

Aylar önce bir akşamüstü konuşmasıyla başlayan ve boşanarak sonuna geldiğimi sandığım uzun yolun en başında buldum kendimi. Daha da öncesinde. *Çocukluğumun güvenli görünen soğuk odalarında.* Hayatımın tüm yapıtaşlarında. Silinip gittiğini düşündüğüm uzak anıların orta yerinde.

Bir süre yeniden dışarıda aradım avuntuyu. Sokaklarda. Artık sevgilim olan reklamcı dostumla birlikte önce. Olmasını istediklerimi ve olmasından korktuklarımı anlayabilmek, duygularımı tasnifleyip duracağım yeri belirlemek için uğraştım. İlişkimizi her geçen gün zedelediğimin farkında olarak. Yok ederek gitgide.

Büyüsünü alacakaranlıktan alan kırık dökük, ince bir ezgiyi aydınlığa çıkardığım için kendime lanetler yağdırarak.

Yabancı tenlerin çekiciliği, dokunulmadığı sürece. Yaklaşmayı hayal ederken. Dokunma, sakın dokunma ki bozulmasın büyü!

Onca kafa yormama rağmen adını bulamadığım öykünün, "Ansızın Günbatımı" olduğunu da birlikte geçirdiğimiz gecelerden birinde düşündüm. Öyküyü okumak, hatta görmek istemediğimden, boşluğa yazıverdim bu adı.

Ayrıldık.

Sonra başkalarıyla. Gelip geçici. Kalabalıklarda, tüm seslere kulak kabartarak. Uğultular artsın, daha da artsın,

bastırsın diye geçmişin seslerini. Karanlıklar örtsün eskinin yüzlerini, gölge gibi peşimi bırakmayan hayaletleri.

Olmadı, geceler de çare olamadı. Ne yalnızca bir kez görebildiğim kızımın hiç duymadığım sesinden uzaklaşabildim ne de anıların çıkmazından. Yaşadığım her şey, şairleri haklı çıkarıyordu: ***"Hızlı öpüşlerle lekelenir ten / Uzun kalır usul öpüşlerin anıları."***[1]

Tekrar eve kapandım. Gençlik yıllarımdan beri süregelen, kirlenmemiş tek tük dostluklarla yetinerek. Ancak onlarla, bazı akşamlar dışarıda. Yazıya yakınlaşmaya çalışarak yeniden, terk edilen sözlere.

İkna etme çabasıyla kendimi: Başla bir yerden, başla, dene!

O sıralar gördüm onu. Beyoğlu'nda bir meyhanede, oturduğu masanın yanından geçerken. Dikkatle baktık birbirimize, tanımadan ama tanıştığımızın farkında olarak, hatırlamaya uğraşarak.

Hasan'dı, Sarı Hasan. Ortancanın öldüğünü haber vermek için aradığımda konuşamayıp sonra konuşuruz diyen. Konuşamadığımız.

Kalabalık bir masadaydı. Sima olarak tanıdığım birkaç gazeteci de vardı aralarında.

Ayağa kalktı, o da hatırlamıştı. El sıkıştık. Uzak Almanya gecelerinin ürpertici rüzgârları gelip geçti üzerimizden. Kısa bir konuşma. Türkiye'ye döndüğü, siyasi yazılar yazdığı, anılarını yayımlamak üzere olduğu.

Neler yaptığım, nasıl olduğum sorusunu geçiştirdim: "Değişen bir şey yok, bildiğin gibi..."

El sıkışıp ayrıldık. Kırık dökük gülümseyerek. "Gö-

1. Gülten Akın'dan.

rüşmek üzere," dememize rağmen görüşmeyeceğimizi bilerek.

Hasan'a televizyonda bazı açık oturumlarda rastladım sonraları. Yeni kurulan bir yayınevine ortak olduğunu duydum. Onu ekranda izlemeye de, anılarını okumaya da gücüm yoktu.

"Denemekten ne çıkar?" diyen sese kulak verip hırsla yazmaya koyulduğum günlerdi. Gece gündüz demeden. Derin kazılara giriştiğim, terk edilen sözleri bulup çıkarmaya çalıştığım, gömüldükleri ıssızlıklardan. Ne olduğu belirsiz, hangi türe gireceğini bilemediğim metinler. Çoğu yarım. Eksik. Sayfalar dolusu notlar. Sayıklamalar. Yazarken anlamlı gelen, yazdıktan sonra tüm anlamını yitiren.

Ne kadar uğraşsam da yazdıklarımı bir araya getiremedim, bağlayamadım birbirine. Geceler boyu kendimi yiyip durdum: "Nasıl kotaracağım?"

Asıl soru arka planda içimi kemirirken: "Nasıl yaşayacağım, ne yapacağım?"

Sonra gün geldi, sonrayı düşünmekten de vazgeçtim. Hayatın akışına teslim ettim kendimi.

Geleceğe tamamen arkanı dönüp şimdiki zamanı yaşamakta bile zorlanırken ve geçmiş yüzünden acı çekerken bu denli, her şey, tüm varlığın geçmişten beslenirken hâlâ, hangi sonra?

Geçmişin anlamı, bugünü berbat etmek çoğu zaman. Yıllar sonra okuyacağın iki dizeyle boğazına bir yumru takılacağını bilmeden: ***"Bir roman kadar uzun bu tümce, / - Sonra işte yaşlandım."***[1]

1. Gülten Akın'dan.

İyi ki bilmeden, iyi ki...

"*zyx*" ya da boşluğa yazılan adıyla "Ansızın Günbatımı", yazdığım son öyküydü, pek çok şeyin sonu oldu. Yazdıktan sonra okumaya cesaret edemediğim tek öykümdü aynı zamanda.

Sonrasında ne bitirebildiğim bir metin ne herhangi bir temas.

Şahika Ener'i düşünmektense asla vazgeçemedim. Kendimi onun yerine koymayı beceremesem de düşündüm. Yaşadıklarını, yaşayamadıklarını. Taşıdığı yükleri. Taşımayı reddettiklerini.

Kendimce bir hayat biçtim ona.

Suya, havaya, bir toz bulutuna, bir ışık huzmesine anlatarak. Gecelere, en çok gecelerin karanlığına, büyük boşluklara yazarak.

Şahika Ener'in hikâyesini yazamadım, ama onu affettim. Kendimi de.

Tıpkı ortanca gibi, ona özenip yine. Giderayak değil de, önceden.

Herkesi.

Haziran 2014
Heybeliada

Sonun, başın, ortanın birbirine karıştığını, anlamını yitirdiğini, tersinmez zamanın boyunduruğundan kurtulduğunuzu duyduğunuz bir gün gelir. Yaşlanmışsınızdır, yaşamınız artık sizin malınızdır. Malınızı istediğiniz gibi kullanabilirsiniz.

Bilge Karasu, *Altı Ay Bir Güz*

Kemikleşmiş değer yargılarına bağlılık mı, kendi olmak savaşında korkusuzca yol alıp gitmek mi?!

Dıştan bakıldığında her şey ne kadar düzgün: Eğitimli, saygın anne baba, okuyup yetişen üç kız evlat, evin yaşlı büyüğü anneanne... Ama Ayşe Sarısayın, bu düzgün dünyaya içerden bakmayı yeğliyor ve son dönemin acı, hesaplaşması, düşbozumu en ağır romanlarından birini kaleme getiriyor. *Ansızın Günbatımı* büyük kentlerde yaşayan, hali vakti az buçuk yerinde hemen herkesin hayatından cesur, sarsıcı çözümlemeleriyle derin iz bırakacak...

Selim İleri

can

KDV DAHİL

canyayinlari.com twitter.com/canyayinlari facebook.com/canyayinevi

ISBN-13: 978-975-07-2408-4

9 789750 724084